

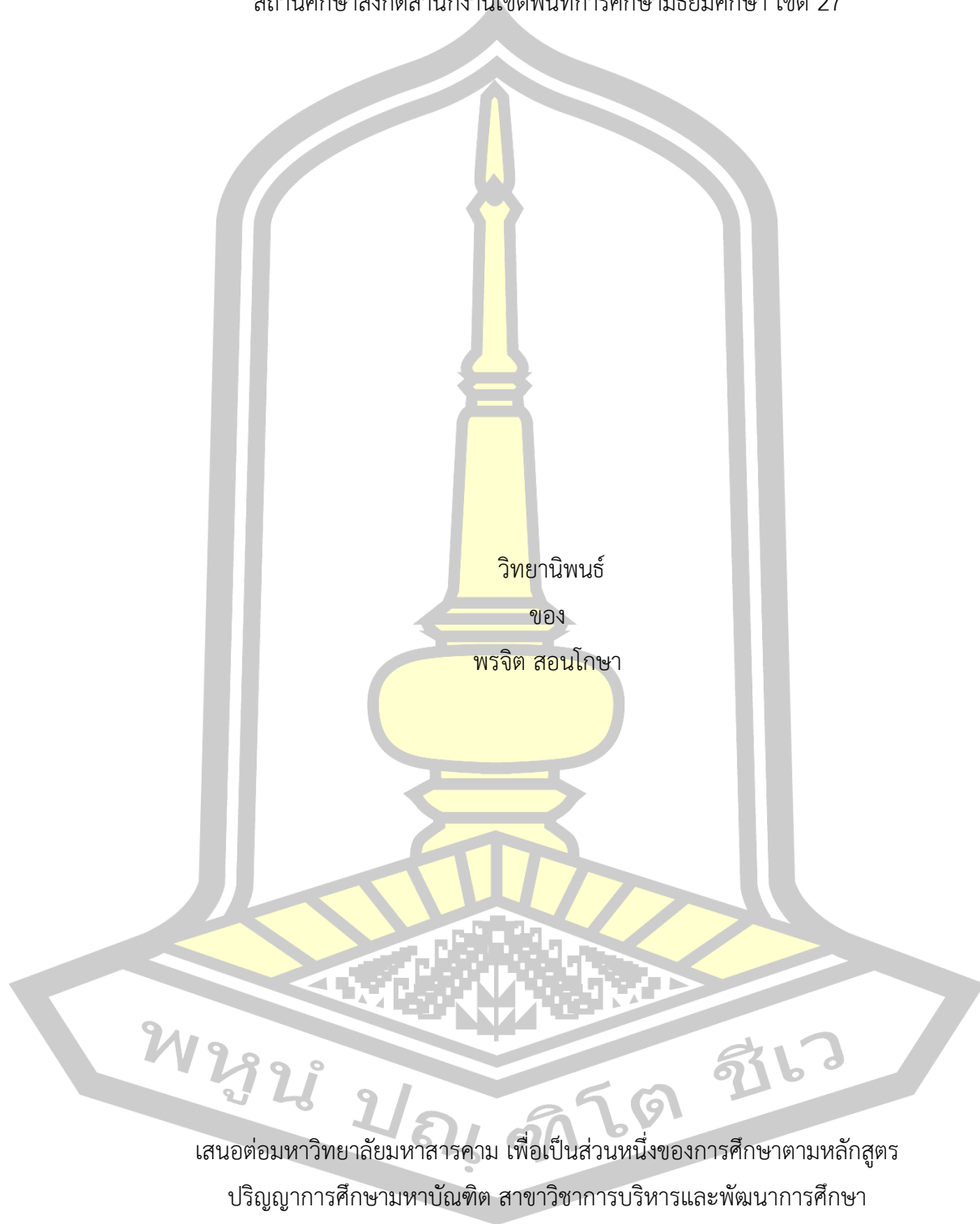
การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

วิทยานิพนธ์
ของ
พรจิต สอนโกษา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
สิงหาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

วิถยานิพนธ์

ของ

พรจิต สอนโกษา

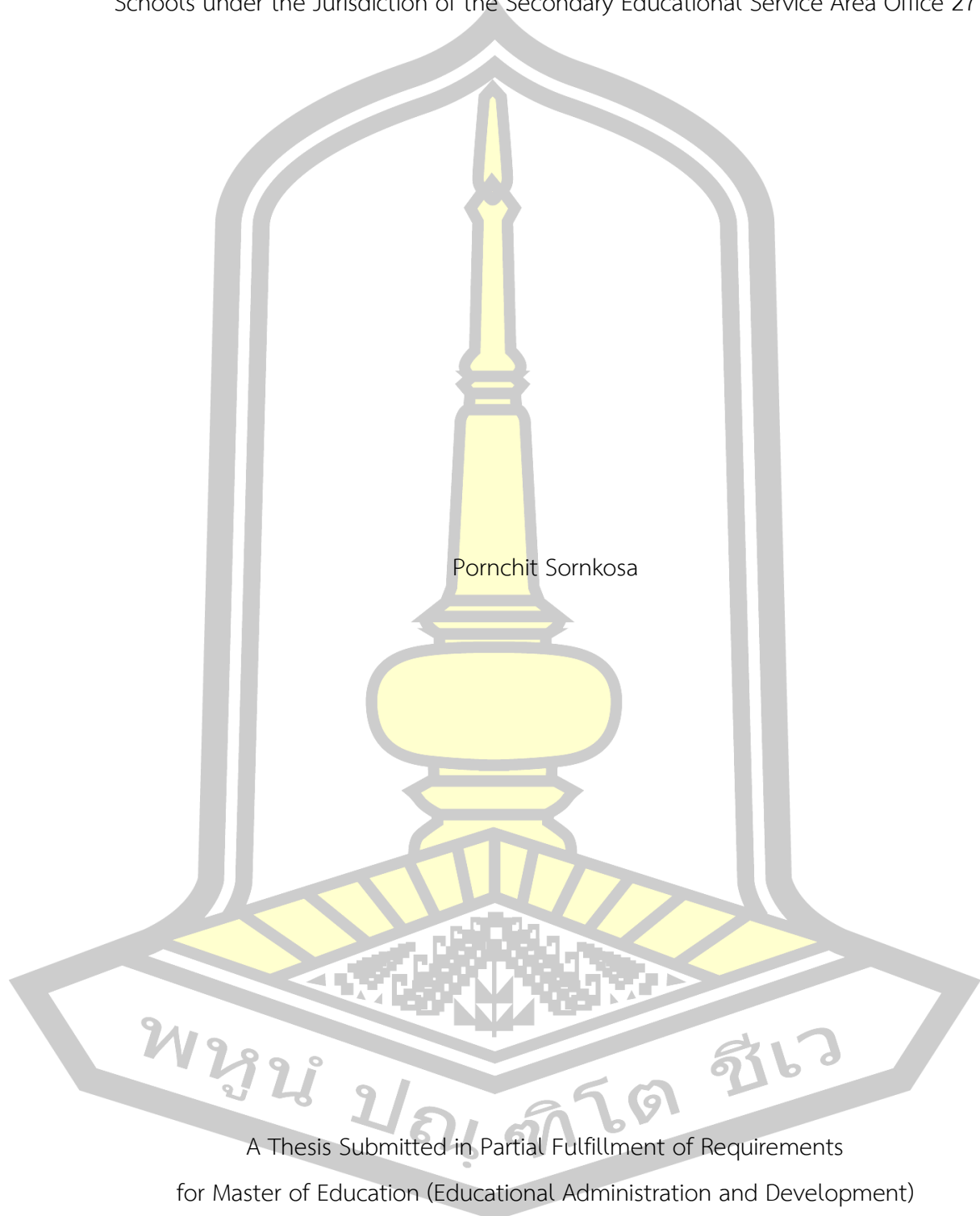
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

สิงหาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Developing a Program to Strengthen Teachers in Enhancing Student's Self-Esteem for
Schools under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 27

Pornchit Sornkosa

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

August 2019

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางพรจิต สอนโกษา แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. ลักขณา สรวิวัฒน์)

.....กรรมการ

(อ. สุรเชต น้อยฤทธิ์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. อำนาจ ชนวงค์)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริ)

.....
(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27		
ผู้วิจัย	พรจิต สอนโกษา		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ลักษณ์า สรวิวัฒน์		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนาศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน 3) ศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน และ 4) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูประจำชั้นและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 360 คนระยะที่ 3 ศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนต้นแบบ 2 โรงเรียน และระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ การพึ่งพาตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองการยอมรับในตนเองและผู้อื่น การจัดการอารมณ์ 2)สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก 3) วิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ การนิเทศภายใน การประชุมอย่างไม่เป็นทางการ และการฝึกปฏิบัติงานในงาน 4) ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 7 องค์กรประกอบ ดังนี้ 1) บริบทของโปรแกรม 2) แผนการดำเนินกิจกรรม และ 3) การดำเนินกิจกรรมโดยได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยรวม อยู่ในระดับมากและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การเห็นคุณค่าในตนเอง, โปรแกรมพัฒนาครู, เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

TITLE	Developing a Program to Strengthen Teachers in Enhancing Student's Self-Esteem for Schools under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 27		
AUTHOR	Pornchit Sornkosa		
ADVISORS	Associate Professor Lakkana Sariwat , Ph.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2019

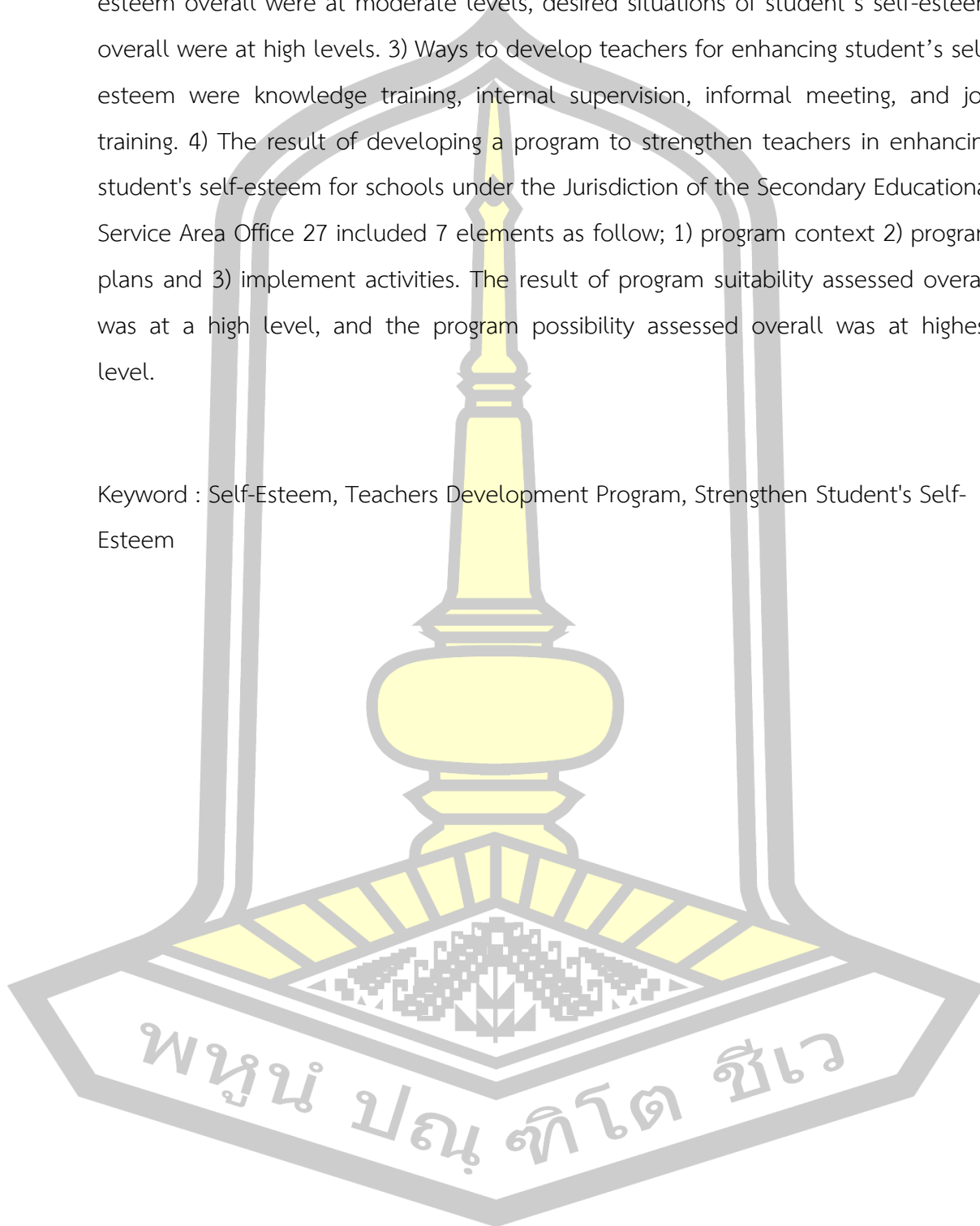
ABSTRACT

This research aimed 1) to study elements of student's self-esteem 2) to study the current and desired situations and needs of student's self-esteem 3) to investigate ways to develop teachers for enhancing student's self-esteem and 4) to develop a program to strengthen teachers in enhancing student's self-esteem. The research divided into 4 phases, the first phase was studying elements of student's self-esteem and assessing the suitability of elements through 5 luminaries, the second phase was studying the current and desired situations and needs of student's self-esteem collected data from 360 class teachers and teachers of secondary schools under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 27, the third phase was studying ways to develop teacher for enhancing student's self-esteem through key performance as administrators and teachers from 2 pilot schools, and the fourth phase was developing a program to strengthen teachers in enhancing student's self-Esteem for schools under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 27 and assessing the suitability and possibility of program through 5 luminaries. Descriptive statistics used in this research were mean, percentage and modified priority needs index.

The result were found: 1)The elements of student's self-esteem were 4 elements including self-reliance, self-confidence, accepting oneself as well as

others and emotional management. 2) The current situations of student's self-esteem overall were at moderate levels, desired situations of student's self-esteem overall were at high levels. 3) Ways to develop teachers for enhancing student's self-esteem were knowledge training, internal supervision, informal meeting, and job training. 4) The result of developing a program to strengthen teachers in enhancing student's self-esteem for schools under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 27 included 7 elements as follow; 1) program context 2) program plans and 3) implement activities. The result of program suitability assessed overall was at a high level, and the program possibility assessed overall was at highest level.

Keyword : Self-Esteem, Teachers Development Program, Strengthen Student's Self-Esteem

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สรีวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงค์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คณะอาจารย์ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้กรุณาสั่งสอนอบรมให้ความรู้ จนผู้วิจัยเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงานจนถึงบัดนี้

ขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นายเทพรังสรรค์ สุวรรณโท ผู้อำนวยการโรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย นายกำพล แสนบุญเรือง ผู้อำนวยการโรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล นายสายัณห์ ศรีมงคล ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม นางฉัฐพัชร์ สล้างสิงห์ และนางละออง สุดหนองบัว ที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณะผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นายศิริ ธนะมูล ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีศึกษา ดร.อภิศญาศรี ประราศรี ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ดร.พายุพงศ์ พายุหะ นางสุกานดา ภาวะเวช และนางสาวนุชรัช เพชรดี ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และโปรแกรม ให้สมบูรณ์

ขอขอบคุณ กำลังใจที่ดีจากบิดา มารดา ญาติ ๆ และครอบครัว คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชา ซึ่งผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการทำงานและการดำเนินชีวิต เพื่อประโยชน์ของตนเองและประเทศชาติสืบต่อไป

พูน ปณ ทิโต ชีเว

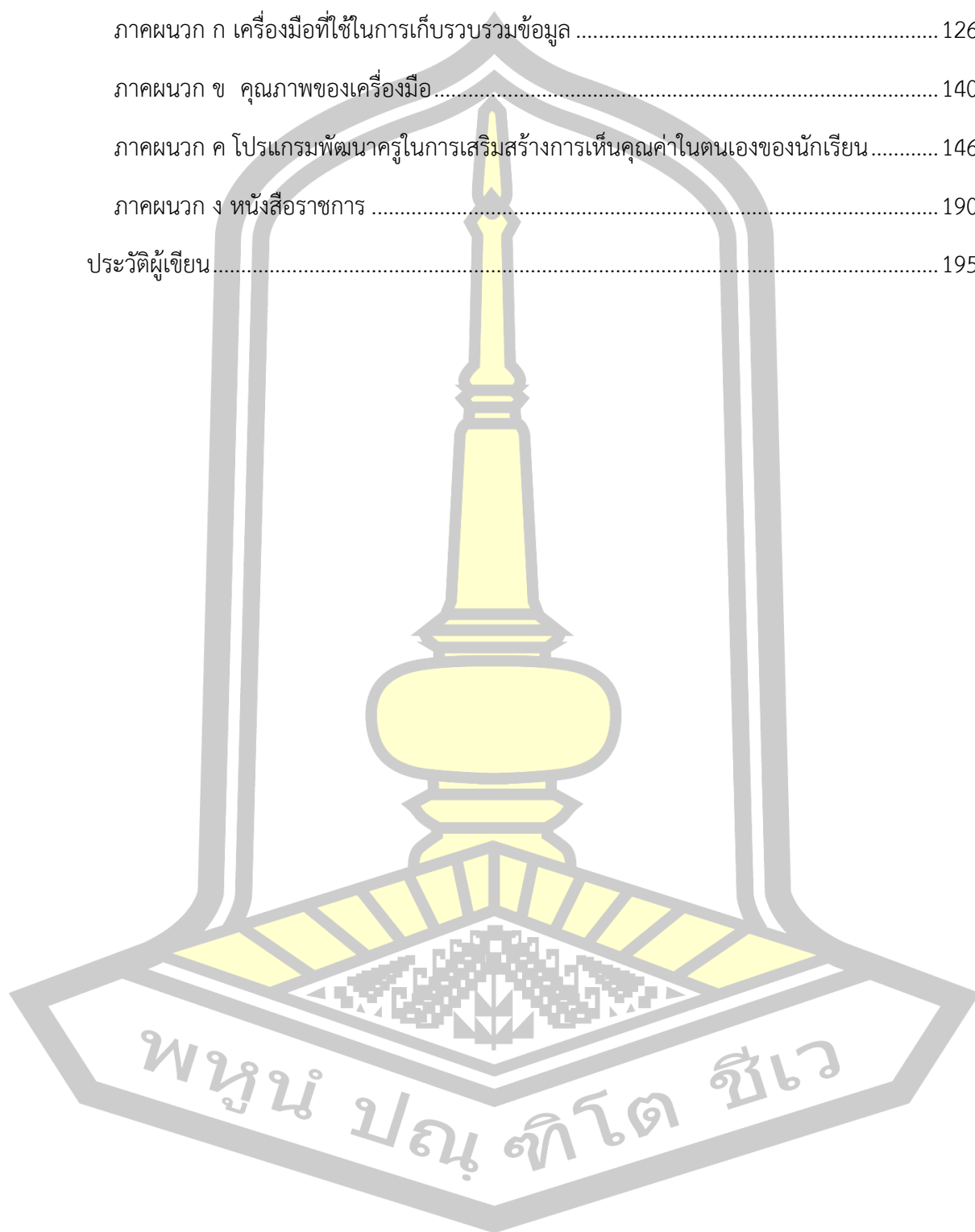
พรจิต สอนโกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	3
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การเห็นคุณค่าในตนเอง.....	9
การพัฒนาครู.....	29
การพัฒนาโปรแกรม.....	44
บริบทการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
1. งานวิจัยในประเทศ	60

2. งานวิจัยต่างประเทศ	66
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	69
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน	71
ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็น คุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27	73
ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน	79
ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27	80
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
1. ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน	85
2. ระยะที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน	85
3. ระยะที่ 3 ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของ นักเรียน	96
4. ระยะที่ 4 ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	100
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	104
ความมุ่งหมายของการวิจัย	104
สรุปผล	104
อภิปรายผล	108
ข้อเสนอแนะ	113
บรรณานุกรม	115

ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	126
ภาคผนวก ข คุณภาพของเครื่องมือ.....	140
ภาคผนวก ค โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน.....	146
ภาคผนวก ง หนังสือราชการ	190
ประวัติผู้เขียน.....	195

สารบัญตาราง

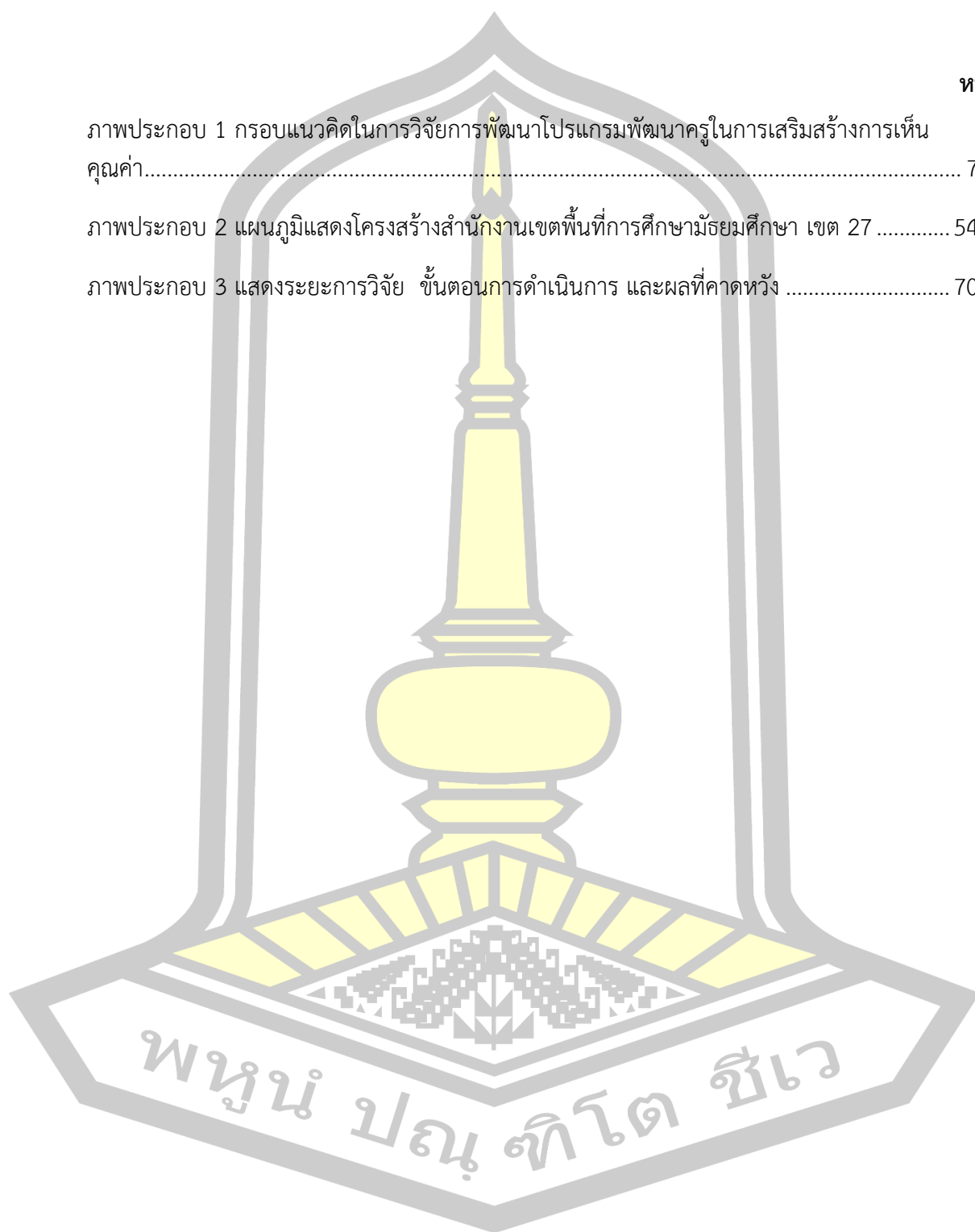
	หน้า
ตาราง 1 องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง	19
ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ.....	25
ตาราง 3 แสดงจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา	57
ตาราง 4 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1 - 499 คน (ขนาดเล็ก).....	58
ตาราง 5 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1499 คน (ขนาดกลาง).....	59
ตาราง 6 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1500 - 2499 คน (ขนาดใหญ่).....	60
ตาราง 7 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คน ขึ้นไป (ขนาดใหญ่พิเศษ).....	60
ตาราง 8 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา	74
ตาราง 9 รายละเอียดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	75
ตาราง 10 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวมและรายองค์ประกอบ.....	85
ตาราง 11 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	86
ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยรวมและรายด้าน	86
ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง.....	87
ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง.....	89
ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น	90
ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์	91
ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยรวมและรายด้าน	92

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง	92
ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	93
ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น	94
ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์	95
ตาราง 22 แผนการดำเนินกิจกรรมโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของ นักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27	101
ตาราง 23 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้าง การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ	102
ตาราง 24 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพ ที่พึงประสงค์การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน	143

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่า.....	7
ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงโครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27	54
ภาพประกอบ 3 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ และผลที่คาดหวัง	70

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อช่วยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ความรู้และ สติปัญญาของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติและพัฒนางาน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2551) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักตามแนวทางพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพผู้เรียน อย่างรอบด้านเนื่องจากผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ การจัดการศึกษาที่ดี จึงควรเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเสริมสร้าง เติบโตเต็มศักยภาพของตนเอง เพื่อผลักดันและนำพา ตนเองไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่ใช้ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การศึกษา ต้องมุ่งพัฒนาและเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน มุ่งสร้างปัญญาและคุณลักษณะ ของชีวิต เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพเพื่อตนเอง พึ่งพาตนเองได้ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิต จริงได้ และมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม อันจะนำไปสู่การตระหนักถึงการเห็นคุณค่า ในตนเองต่อไป (ประสพท เนิ่งเฉลิม, 2553)

การเห็นคุณค่าในตนเอง หรือ “self-esteem” มีความหมายที่หลากหลายและม ี ความหมายใกล้เคียงกับคำแปลในภาษาอังกฤษมากที่สุด ซึ่งหมายถึง การตัดสินคุณค่าในตนเองตาม ความรู้สึก เป็นการยอมรับในความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความล้มเหลว มีอำนาจ ในการควบคุมตนเองด้วยความเชื่อมั่น ความหวัง และความกล้าหาญ (Bruno, 1983) ซึ่งเมื่อบุคคล ตระหนักและเห็นความสำคัญของตนเอง ก็จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน สามารถชนะ ปัญหาและอุปสรรคไปสู่จุดหมายที่ต้องการ ยอมรับตนเอง กระฉับกระเฉง ว่องไว สามารถปรับตัว ให้เข้ากับทุกสถานการณ์ได้เป็นอย่างดีชอบการมีส่วนร่วมและกล้าแสดงความคิดเห็น (ธีระ ชัยยุทธ ยรรยง, 2544) ทั้งนี้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ก็ได้กล่าวถึง สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ด้านความสามารถ ทางด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาและการใช้ทักษะชีวิต ซึ่งแต่ละด้านมีความสอดคล้องกับ การเห็นคุณค่าในตนเองทั้งสิ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) คนที่เห็นคุณค่าในตนเองจะสามารถใช้ ชีวิตได้อย่างมีความสุข แม้ในเวลาอยู่คนเดียวเขาก็ไม่เคยรู้สึกเจ็บเหงา เปล่าเปลี่ยว โดดเดี่ยว เดียวดาย อ่างว้าง วังเวงใจ ไร้ที่พึ่ง และไม่มีเวลาพอสำหรับการแข่งชีวิต (นาริรัตน์ รักวิจิตรกุล, 2555)

การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับการประเมินตนเอง จากลักษณะทางกายภาพ บุคลิกภาพ จิตใจ ความเชื่อ ทักษะคติ ความสามารถทางสติปัญญาและความสามารถด้านอื่น ๆ การยอมรับจากสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เช่น การยอมรับจากบิดามารดา ครูอาจารย์ เพื่อน ฯลฯ ซึ่งถ้าบุคคลใดมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลนั้นก็จะมีบุคลิกภาพของจิตใจที่มั่นคง มีความกระตือรือร้น ไม่หวั่นไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ กล้าแสดงออก เป็นที่ยอมรับของบุคคลรอบข้าง วิตกกังวลต่ำ มีความพอใจและภูมิใจในงานที่ทำ ทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิต ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคคลไปสู่การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ กระบวนการ พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและสังคมรอบ ๆ ตัว โดยการเห็นคุณค่าในตนเองจะมีผลกระทบอย่างมาก ตั้งแต่ช่วงวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น โดยในช่วงวัยรุ่นเป็นระยะที่มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองของมนุษย์ จะมีความไม่แน่นอนมากที่สุด และมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าระยะอื่น ๆ เพราะเป็นระยะที่เด็กกำลังก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ และเป็นระยะที่บุคลิกภาพและเอกลักษณ์ของมนุษย์ก่อตัวขึ้นเป็นการถาวร แต่ละบุคคลวัยรุ่นจึงประสบกับความยุ่งยากในการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน

นอกจากนี้ วัยรุ่นมักจะประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ล้มเหลวด้านการเรียน มีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว ขาดทักษะในการปรับตัว ขาดความเชื่อมั่น มักหาวิธีชดเชยความรู้สึกดังกล่าวด้วยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน เฉื่อยชา ชอบแยกตัวออกจากสังคม ขาดความกระตือรือร้น และไม่มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองลดต่ำลงกว่าที่ควรจะเป็น รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า ดังนั้น การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองในช่วงวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความเชื่อมั่นที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า (แวนดาว ดวงจันทร์, 2551) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวถึงปัญหาการขาดการเห็นคุณค่าในตนเองที่พบมากในกลุ่มเด็กด้อยโอกาส ซึ่งสภาพสังคมในปัจจุบันมีเด็กด้อยโอกาสกระจายอยู่ทั่วไปในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2552) พฤติกรรมของนักเรียนที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเองส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนรู้หรือทดลองประสบการณ์ใหม่ ๆ มักจะพูดเกี่ยวกับตนเองในทางลบ เช่น หนูทำไม่ได้ ผมเป็นคนไม่เก่ง หรือเราเป็นคนไม่ฉลาด ไม่มีใครสนใจ ฯลฯ เด็กจะมีความอดทนต่อความกดดันน้อย ไม่มีความพยายาม ยอมแพ้ได้ง่าย หรือมักชอบให้คนอื่นทำแทนตนเอง เด็กที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองมักจะเป็นคนเงียบขี้นม ไม่ค่อยสูงส่งกับเพื่อน มักมีความวิตกกังวล เกิดความเครียด ไม่สามารถแก้ไขปัญหาลึกๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นได้ เด็กเหล่านี้มักคิดอยู่เสมอว่าตนเองทำผิดเสมอ หรือตนเองเป็นเด็กที่เรียนไม่เก่งและมักจะคิดเสมอว่าตนเองทำอะไรก็ไม่สำเร็จ (จินตนา สงวนแก้ว, 2556) บุคลิกภาพเฉื่อยชา ไม่มีความมั่นใจในตนเอง มีความรู้สึกว่าตนเองด้อยกว่าคนอื่นไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าเข้าสังคม มีความรู้สึกไวต่อความวิพากษ์วิจารณ์ มองโลกในแง่ร้าย และไม่สามารถใช้ศักยภาพทั้งหมดของตนเองได้อย่างเต็มที่ (แวนดาว ดวงจันทร์, 2551)

การพัฒนาครูเป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ เพราะครูเป็นเงื่อนไขความสำเร็จประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา ภารกิจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนา ซึ่ง Center on Evaluation, Development, Research, Phi Delta Kappa (1987; อ้างถึงใน นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2544) ให้ความเห็นว่า โดยปกติครู

ส่วนใหญ่ต้องการเห็นผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ไม่มีครูคนใดไม่อยากจะเห็นผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและพัฒนาไปเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ครูหลายคนพร้อมที่จะลองใช้วิธีการใหม่ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด การพัฒนาครูนั้นจึงมีความมุ่งหมายเพื่อให้ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนได้นั่นเอง

ปัจจุบันสภาพสังคมในแวดวงของนักเรียน มีนักเรียนส่วนหนึ่งที่มาจากครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่แยกทางกัน ต้องอยู่กับปู่ย่าตายายหรือญาติ นักเรียนส่วนหนึ่งที่พ่อแม่ผู้ปกครองต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาให้กับลูก ขาดความเข้าใจในตัวลูก ขาดความเข้าใจวิธีการอบรมสั่งสอนลูกที่ถูกต้อง ทำให้ลูกต้องเรียนรู้การดำเนินชีวิตด้วยตนเองจากเพื่อน ครู และสังคมรอบตัว ในบางครั้งการดำเนินชีวิตโดยขาดความเข้าใจก็ทำให้เกิดความเสี่ยงโดยเฉพาะเด็กในวัยเรียน ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ขาดการยับยั้งชั่งใจ ดังนั้น การที่เด็กจะเติบโตได้อย่างสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เด็กจะต้องมีร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง การเห็นคุณค่าในตนเอง จึงเป็นดังภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็ก เมื่อเด็กเห็นคุณค่าในตนเอง ย่อมจะรักตนเอง และรู้จักพิจารณาในการเกี่ยวข้องหรือการกระทำ โดยทำในสิ่งที่เหมาะสมและถูกต้อง มีพลังความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง มีความมานะพยายามที่จะชนะอุปสรรคและเผชิญกับปัญหาต่างๆ ยากซับซ้อน กระตือรือร้น ยอมรับความเป็นจริง สามารถพูดถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือข้อบกพร่องต่างๆ ของตนอย่างตรงไปตรงมา และซื่อสัตย์ (Branden, 1985) และครูจึงถือเป็นบุคคลสำคัญที่จะเข้ามา มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้สามารถดำเนินชีวิตในวัยเรียนได้อย่างถูกทำนองคลองธรรม และประสบความสำเร็จในการเรียนและมีพื้นฐานที่ดีสำหรับการเจริญเติบโตต่อไปในอนาคต

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ทุกแห่งจะมีครูซึ่งทำหน้าที่ครูแนะแนวประจำสถานศึกษา แต่เมื่อเทียบกับจำนวนของนักเรียนแล้ว ครูแนะแนวมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการดูแลให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือนักเรียน ทำให้เกิดปัญหาการดูแลนักเรียนได้ไม่ทั่วถึง กอปรกับนักเรียนในช่วงระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นช่วงของวัยรุ่น ซึ่งมีสภาพจิตใจ และร่างกายเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ และเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต นักเรียนควรได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ดังนั้น ครูที่ปรึกษาจึงมีบทบาทสำคัญและได้รับมอบหมายให้ดูแลนักเรียนร่วมกับครูแนะแนวอีกด้านหนึ่ง และเนื่องจากยังไม่มีการพัฒนาโปรแกรมหรือสร้างโปรแกรมขึ้นเพื่อพัฒนาครูให้สามารถดูแลนักเรียนในการปกครองที่เหมาะสมได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27, 2560) ผู้วิจัย ซึ่งเป็นครูและทำหน้าที่ครูประจำชั้น จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมที่สามารถช่วยพัฒนาครูให้ มีวิธีการที่ดีในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยใช้โปรแกรมพัฒนาครูที่จะพัฒนาขึ้นจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีความมุ่งหวังว่าโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อครูและนักเรียนในทิศทางที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนเป็นอย่างไร

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เป็นอย่างไร

3. วิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จะต้องดำเนินการอย่างไร

4. โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง และมีวิธีดำเนินการเพื่อให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
3. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
4. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ข้อมูลองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับครู ผู้บริหาร และผู้สนใจ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนานักเรียนต่อไป
2. ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 สำหรับผู้วิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ และเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับครู ผู้บริหาร และผู้สนใจในการนำไปใช้สำหรับการศึกษาหรือการพัฒนา นักเรียนต่อไป
3. ได้ข้อมูลวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 สำหรับผู้วิจัยเพื่อนำไปใช้ในการสร้างโปรแกรมพัฒนาครูสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ และเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับครู ผู้บริหาร และผู้สนใจในการนำไปใช้สำหรับการศึกษาหรือการพัฒนา นักเรียนต่อไป
4. ได้โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 หรือหน่วยงานที่สนใจเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาครูและนักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยภายใต้กรอบเนื้อหา องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (Maslow, 1970; Coopersmith, 1981; Barry, 1998; อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2543; ชูชีพ อ่อนโคกสูง, 2550)

- 1.1 การพึ่งพาตนเอง
- 1.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.3 การยอมรับในตนเองและผู้อื่น
- 1.4 การจัดการอารมณ์

2. ขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล สำหรับการวิจัยแต่ละระยะ มีรายละเอียดดังนี้
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูประจำชั้นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 2,693 คน จาก 60 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประจำชั้นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 360 คน จาก 40 โรงเรียน (โรงเรียนละ 9 คน) ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนต้นแบบ ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

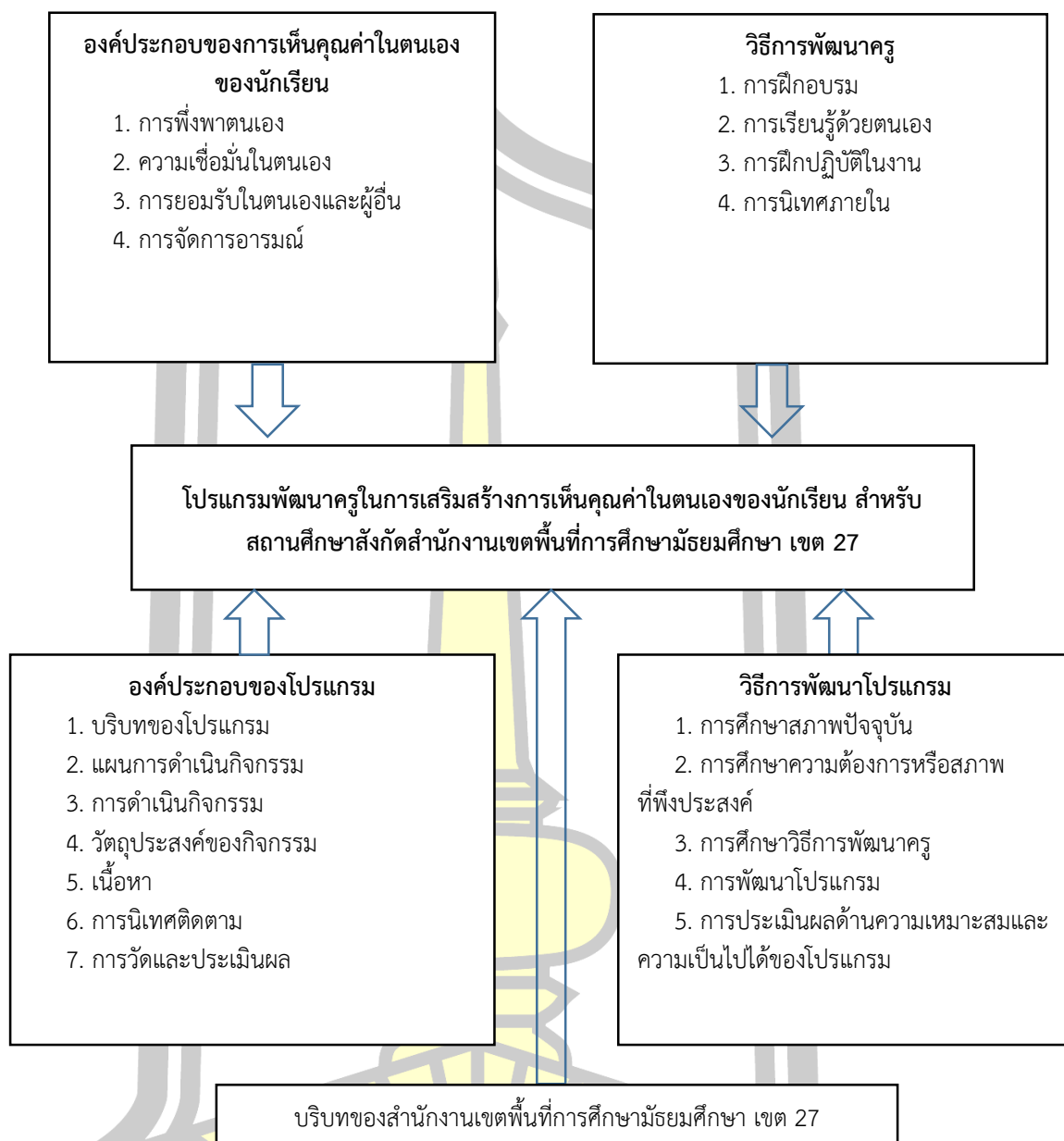
ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ทำหน้าที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1. องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (Maslow, 1970; Coopersmith, 1981; Barry, 1998; อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2543; ชูชีพ อ่อนโคกสูง, 2550)

- 1.1 การพึ่งพาตนเอง
- 1.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.3 การยอมรับในตนเองและผู้อื่น
- 1.4 การจัดการอารมณ์
2. วิธีการพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (Berman และ McLaughlin, 1978; Barr and Keating, 1985) ดังนี้
 - 2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน
 - 2.2 การศึกษาความต้องการหรือสภาพที่พึงประสงค์
 - 2.3 การศึกษาวิธีการพัฒนาครู
 - 2.4 การพัฒนาโปรแกรม
 - 2.5 การประเมินผลด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม
3. องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (Cooper and Worden, 1983; อ้างถึงใน อรรวรรณ ดวงสีโส, 2546; อ่าง บัวศรี, 2542; จำลอง ไชยยา, 2545; สุมินตรา พงศธร, 2550; ไท คำล้ำน, 2551; ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์, 2553) ดังนี้
 - 3.1 บริบทของโปรแกรม
 - 3.2 แผนการดำเนินกิจกรรม
 - 3.3 การดำเนินกิจกรรม
 - 3.4 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม
 - 3.5 เนื้อหา
 - 3.6 การนิเทศติดตาม
 - 3.7 การวัดและประเมินผล
4. วิธีการพัฒนาครู มีดังนี้ (กุลธนา ธนาพงศธร, 2540; เชษฐา กฤษณสุวรรณ, 2545; พันสี หันนาคินทร์, 2542; ศุภชัย ยาวะประภาษ, 2548; อรุณ รักธรรม, 2540; นิรันดร์ วัชรินทร์รัตน์, 2540; พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา, 2557)
 - 4.1 การฝึกอบรม
 - 4.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 4.3 การฝึกปฏิบัติในงาน
 - 4.4 การนิเทศภายใน

จากองค์ประกอบและแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่า
ในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรม หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ
นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการพัฒนาตามความมุ่งหมายของโปรแกรม
ที่กำหนดไว้

2. โปรแกรมพัฒนาครูด้านการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่ถูกลำมาใช้ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้และมีความสามารถในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนได้

3. การพัฒนา หมายถึง การทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

4. การพัฒนาโปรแกรม หมายถึง การสร้างชุดของกิจกรรมที่ถูกลำมาใช้ เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการพัฒนาตามความมุ่งหมายของโปรแกรมที่กำหนดไว้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น

5. การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน หมายถึง การประเมินคุณค่าของตนตามความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในทางที่ดี มีการยอมรับนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสำคัญ มีเกียรติ มีความสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยภายใต้กรอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง 4 องค์ประกอบ ดังนี้

5.1 การพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความสามารถหรือสมรรถภาพในการทำงานหรือเรียนรู้ ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีแบบแผน มีการกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง กำหนดแผนเพื่อให้ทราบวิธีที่จะไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำให้สำเร็จ ด้วยความอดทน พากเพียร และเมื่อทำงานสำเร็จควรมีการประเมินผลงานของตน ศึกษาปัญหา อุปสรรคที่พบและวิธีแก้ไข และประเมินคุณค่าของผลงานที่ได้รับ

5.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ จนสำเร็จ มีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาวิธีการเพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จอย่างไม่ย่อท้อ เป็นผู้มุ่งใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ

5.3 การยอมรับในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักและเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง มีการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น รักษาสาธารณสมบัติของส่วนรวม มีความเสียสละและมีจิตอาสา

5.4 การจัดการอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และการแสดงออก ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีแก้ไขอย่างเหมาะสม และรู้จักให้อภัยและปล่อยวาง

6. สภาพปัจจุบัน หมายถึง การปฏิบัติ สภาพการณ์ หรือลักษณะของการดำเนินงานด้านที่ต้องการศึกษา ที่เป็นอยู่ในหน่วยงานในปัจจุบัน

7. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ความต้องการเกี่ยวกับการปฏิบัติ สภาพการณ์ หรือลักษณะของการดำเนินงานด้านที่ศึกษา ที่ต้องการให้มีขึ้น หรือพัฒนาขึ้นในหน่วยงาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยกำหนดหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. การเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.5 ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.6 กระบวนการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง
2. การพัฒนาครู
3. การพัฒนาโปรแกรม
4. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การเห็นคุณค่าในตนเอง

1. ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

คำว่า Self Esteem เป็นคำมาจากภาษาต่างประเทศ ตามความหมายของ Oxford Advanced Learner's Dictionary ปี 1995 ได้ให้ความหมายว่า A good opinion of one's own character and ability ซึ่งยังไม่มีการบัญญัติเป็นภาษาไทยที่ชัดเจน นักวิชาการหลายท่านใช้คำต่างกัน เช่น ความสำนึกในคุณค่าตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง เกียรติภูมิแห่งตน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความนับถือตนเอง การยอมรับตนเอง หรือภาพลักษณ์ของตนเอง เป็นต้น สำหรับผู้วิจัยขอใช้คำว่า “การเห็นคุณค่าในตนเอง (พจนานุกรม, 2559) จากการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้มีผู้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้หลายท่าน ดังนี้

Coopersmith (1981) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การพิจารณา และประเมินคุณค่าของตนตามความรู้สึก และทัศนคติที่บุคคลเชื่อว่าตนเองมีต่อตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมารวมทั้งเป็นการตัดสินจากคนอื่นที่ตนให้ความสำคัญด้วย

Mussen และคนอื่น ๆ (1981) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินคุณสมบัติต่าง ๆ ของตน และมีการตัดสินว่าดีหรือไม่ดี

Bandura (1981) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเองของบุคคลตามความรู้สึกของตนว่ามีคุณค่าหรือไม่

Paladino (1994) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกและความคิดที่มีต่อตนเองเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคิดเกี่ยวกับตนเองและแสดงออกของตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองมีค่าอื่น ๆ ที่ให้ความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง หรือ การรับรู้คุณค่าตนเอง (Self-worth) การเคารพนับถือตนเอง (Self-respect)

Walker (1998; อ้างถึงใน สุรสิทธิ์ วชิรขจร, 2553) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เห็นว่าตนเองมีคุณค่า ซึ่งประกอบด้วยความปลอดภัย ความรัก การยอมรับตนเอง การเห็นความสำคัญในชีวิตของตนและการดำรงชีวิตอย่างมีเป้าหมายเหมาะสมกับตนเอง

Owen (2002) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมาจากประสบการณ์ทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคม โดยการให้คุณค่าที่เชื่อมโยงไปสู่เอกลักษณ์ของบุคคลแต่ละคนและมีการประเมินคุณค่าของตนเองที่จะเก็บไว้ในอัตมโนทัศน์แห่งตน

อภิเชษฐ์ พูลทรัพย์ และมนูญ พูลทรัพย์ (2553) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองจากการประเมินตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความมีค่า และการประสบความสำเร็จ โดยแสดงออกในรูปของเจตคติที่มีต่อตนเอง มีการยอมรับนับถือ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง การที่บุคคลประเมินสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นกระบวนการตัดสินการเห็นคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองด้านผลงานความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ โดยนำเอาคุณสมบัติดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานและค่านิยมส่วนบุคคล จากนั้นจึงตัดสินมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเอง การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นไปโดยที่บุคคลรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ และจะแสดงให้บุคคลอื่นเห็นได้ด้วยลักษณะท่าทางหรือการแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก การเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์ในความสำเร็จหรือการทำสิ่งต่าง ๆ ได้ บรรลุเป้าหมายส่งผลให้ได้รับคำชมเชยจากครอบครัว เพื่อนฝูง หรือบุคคลอื่น ๆ ค่อย ๆ สะสมความพึงพอใจไว้จนกลายเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง หากทำได้สำเร็จบุคคลจะเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในทางที่ดี มีความเคารพและยอมรับตนเองว่ามีความสำคัญ มีความสามารถ และใช้ความสามารถที่มีอยู่กระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

ธเนตร ตัญญวงษ์ (2554) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความพึงพอใจในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งความรู้สึกนี้จะประกอบด้วย ความรู้สึกปลอดภัยทางกาย ความมั่นคงทางอารมณ์ ความมีเอกลักษณ์ ความเป็นเจ้าของและความสามารถที่ตนทำในสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ และประเมินตนเองตามความรู้สึกของตนเองได้ว่า ตนนั้นเป็นคนมีคุณค่า

สุรณี ลิกษะไชย (2555) ได้ให้นิยามของการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งของตน มองตนเองว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ ยอมรับ

และเรียนรู้ความล้มเหลวที่ได้รับ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดยได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง

สุรรัตน์ วงศ์ชาชม (2557) ได้ให้นิยามของการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการพิจารณาตัดสินค่าของตนเองในเรื่องของการพึ่งตนเอง การยอมรับตนเอง คิดว่าตนเองมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่นและสังคม ทั้งในด้านความสามารถทางด้านร่างกาย ความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมถึงความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีความเกียรตินองตนเองในด้านบวก มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นบุคคลที่มองโลกตามความเป็นจริง เมื่อมองตนเองดีมีความสามารถก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ ด้วยสรุป การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินคุณค่าของตนตามความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในทางที่ดี มีการยอมรับนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสำคัญ มีเกียรติ มีความสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

Newman (1986) กล่าวว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองรู้ว่าตนเองมีคุณค่ามักจะมี การประเมินตนเองในด้านดี แต่ถ้าบุคคลใดที่มีความรู้สึกว่ามีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับ หรือทำอะไรแล้วไม่ประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าคุณค่า เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนี้ขึ้น ทำให้บุคคลเกิดความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้น ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน จึงมีผลต่อความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

Mcmillan, Singh และ Simonetta (1995) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็น ความรู้สึกภายในของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการประเมินคุณค่าและความสามารถของตน ถ้าบุคคลใด ประเมินค่าตนเองสูงเกินไป จะทำให้เกิดความรู้สึกหลงตนหรือเห็นแก่ตัว แต่ถ้าบุคคลใดมีอคติต่อตนเองก็จะทำให้ปฏิเสธไม่นับถือตนเอง ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้น การพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้น ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำโดยความสามารถตามที่ตน ต้องการ และอยู่ในสังคมที่ดีก็จะพัฒนาดตนเองได้

ประเทิน มหาจันทร์ (2536) การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อทุกช่วงชีวิตของเด็ก เด็กที่มีความนับถือตนเองต่ำหรือมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ก็เปรียบเสมือนกับเป็นคนพิการทางบุคลิกภาพ เช่นเดียวกับความพิการทางร่างกาย ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตทุกๆ ด้านได้ การเห็นคุณค่าในตนเองจึงมีความสำคัญต่อคนเราทุกๆ ช่วงชีวิต มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในช่วงวัยเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีความสำคัญซึ่งจะมีผลต่อรากฐานทางบุคลิกภาพและเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กได้

เกียรติวรรณ อมาตย์กุล (2540) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเอง ทำให้เป็นคนที่มีความมุ่งมั่น มีความพยายามในการทำงานให้ประสบ ความสำเร็จ ทำให้เป็นคนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นในด้านที่ดี ไม่เหยียบย่ำความรู้สึกของผู้อื่น ให้ตกต่ำลง เป็นคนที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี สุขภาพจิตที่ดีเป็นคนที่มีเพื่อนมาก ในทางตรงกันข้ามถ้า บุคคลใดขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง ก็จะทำให้เป็นคนที่ชอบโยนความผิดของตัวเองไปให้คนอื่น เป็นคนที่ชอบหาความผิดพลาดของผู้อื่น ต้องการความเอาใจใส่ และต้องการได้รับการยอมรับจาก

คนอื่นสูง เป็นคนไม่ค่อยมีเพื่อนโดยเฉพาะเพื่อนสนิท เป็นคนที่ชอบเอาชนะและเป็นฝ่ายถูกเสมอ บุคคลประเภทนี้มักจะใช้ทุกวิถีทางและใช้ความรุนแรงเพื่อที่จะทำให้ตนเองชนะ เป็นคนติดสิ่งเสพติด เป็นคนซึมเศร้าสิ้นหวังในชีวิต เป็นคนเห็นแก่ตัวและมีความต้องการทางวัตถุสูง เป็นคนที่ไม่ชอบ ตัดสินใจและเป็นคนที่ชอบผลัดวันประกันพรุ่ง เป็นคนที่ชอบฟังฟังผู้อื่นอยู่เสมอ ชอบคุยโอ้อวดเกินจริง ยิ่งร้ายไปกว่านั้นคนที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง ยังเป็นคนที่พยายามฆ่าตัวตาย ดังจะเห็นได้จากทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือทางวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

รัศมี โพนเมืองหล้า (2543) กล่าวสนับสนุนความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น มีความสำคัญต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำการต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองจะเห็นว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการนับถือตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดีและมีบุคลิกภาพที่ดี สามารถปรับตัวได้ดี จะเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญยิ่งสมควรที่จะต้องปลูกฝังความรู้สึกเหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งเป็นการวางรากฐานทางบุคลิกภาพให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถเผชิญกับปัญหา แก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดี ซึ่งความรู้สึกที่ดีต่อตนเองนี้จะส่งผลต่อผู้อื่นในทางที่ดีด้วย

ชื่นทิพย์ อารีสมาน (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า มีความสำคัญต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำการต่างๆ ได้อย่างประสบผลสำเร็จ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน สามารถเผชิญปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อน ได้มีความกระตือรือร้นเพื่อไปให้ถึงจุดหมาย ยอมรับความจริง สามารถหลุดถึงความล้มเหลวหรือข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา ยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ คุณลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตของตนเองอย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นไม่สร้างปัญหาแก่ผู้อื่นและสังคม เห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญ จึงสมควรปลูกฝังความรู้สึกเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในเยาวชนของชาติ ในการที่จะได้บุคลิกภาพของคนไทยยุคใหม่ ที่มีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถเผชิญปัญหา คิดได้อย่างมีระบบ แก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดีมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อบุคคลอื่นของสังคมในทางที่ดีด้วย

สุนี ลิกะไชย (2555) ได้สรุปเกี่ยวกับความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะเป็นการรับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริงของชีวิต และเป็นพื้นฐานการมองชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า เด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงสามารถเผชิญอุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถยอมรับพร้อมหาแนวทางแก้ปัญหาให้ผ่านไปได้ด้วยดี ส่วนเด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมองตนในแง่ลบ ท้อแท้ใจ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่นักเรียนควรจะต้องมี และทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

สรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญ เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองทำให้เกิดการยอมรับตนเอง มีความรักตนเอง มีเจตคติต่อตนเองในทางบวก มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต

และสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อตนเองและผู้อื่น มีความแข็งแกร่งในการฝ่าฟันและเผชิญอุปสรรค สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2553) ได้สรุปทฤษฎีต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ ดังนี้

3.1 ทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน (Psychosocial Theory) จำแนกความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละวัย เริ่มจากความต้องการความมั่นใจในทารก ความเป็นตัวของตัวเองของเด็กวัยหัดเดิน ความคิดริเริ่มของเด็กก่อนวัยเรียน ความอดสาหะของเด็กวัยเรียนซึ่งจุดเด่นที่สำคัญคือ พัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยแรงให้เห็นถึงขั้นพัฒนาการของคนตั้งแต่แรกเกิดจนตายว่ามี ความขัดแย้งในทุกช่วงวัยจำแนกได้ดังนี้

3.1.1 ชั้นความไว้วางใจกับไม่ไว้วางใจ (Trust and Mistrust) เด็กขวบแรก พัฒนาการความไว้วางใจจากสัมผัสจากผู้คนรอบข้าง ถ้าเด็กได้รับความรักและการยอมรับเด็กจะยิ้มเล่น หัวเราะ สบายใจและมีความไว้วางใจ ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่มีความรักเด็กจะขาดความไว้วางใจเมื่อโตขึ้นจะมีพฤติกรรมแยกตัว อยู่ไม่สุข อาจมีอาการซึมเศร้า พัฒนาการขั้นนี้พ่อแม่เป็นศูนย์กลางของการสร้างความไว้วางใจ เด็กต้องการสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและเหมือนเดิม การเลี้ยงดูที่ดีจะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจที่ดีด้วย

3.1.2 ชั้นความเป็นตัวเองกับความละอายและสงสัย (Autonomy and Doubt) เมื่อเด็กอายุ 2 ขวบ เด็กเริ่มเรียนรู้ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เป็นระยะของความพยายามที่ยืน เดินด้วยตนเอง ต้องการควบคุมตนเอง เห็นตนเองมีค่าเมื่อแสดงว่าตนทำได้ เช่น แต่งตัวได้เอง การได้รับการยอมรับและตอบสนองที่ดีจะทำให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเอง แต่หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนอง เด็กจะขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง อาจ ไม่กล้าแสดงออก จะมีผลทำให้เมื่อโตขึ้นมีปัญหาทางสุขภาพจิตได้ง่าย

3.1.3 ชั้นความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative and Guilt) เด็กก่อนวัยเรียน อายุ 3-5 ปี เป็นวัยที่มีความมุ่งมั่น มีความคิดมีความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จด้วยตนเองมากขึ้น สามารถเรียนรู้และสนุกที่จะทำความเข้าใจ มีความคิดริเริ่มที่เป็นตัวของตัวเอง สนใจ ค้นคว้า สร้างสรรค์ มีความสามารถในการทำกิจกรรมได้หลายอย่าง ใครที่จะค้นคว้าหาความรู้ การสนับสนุน พัฒนาการในช่วงนี้ของเด็กคือการให้เล่นแบบสร้างสรรค์ ให้กำลังใจ ให้รู้ผิดรู้ถูก ต้องระวังการทำให้เด็กรู้สึกคับข้องใจเพราะเด็กกลัวล้มเหลว กลัวการถูกลงโทษ การตอบสนองที่ไม่ดีจะทำให้ความรู้สึกผิดติดอยู่ในตัวเด็ก เมื่อโตขึ้นจะไม่กล้าเข้าสังคม

3.1.4 ชั้นความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ ความรู้สึกด้อย (Industry and Inferiority) เป็นช่วงเด็กวัยตอนกลางอายุประมาณ 6 ปี ถึงวัยรุ่น ถ้าเด็กผ่านช่วงวัยของความไว้วางใจ ความเป็นตัวเองและความคิดริเริ่มมาด้วยดี ในช่วงนี้เด็กจะเริ่มมีผลงานเป็นของตัวเอง เริ่มประเมิน และติดตามผลสัมฤทธิ์ของตน ปัญหาของวัยนี้คือเด็กมีพฤติกรรมแข่งขันมากเกินไป หรือไม่ก็รู้สึกมี บมด้อยถ้าทำไม่สำเร็จอย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลต่อเจตคติไม่ดีต่อชีวิตไปจนตาย

ตามทฤษฎีของอิริคสัน เด็กจะพัฒนาได้ดีตามขั้นพัฒนาการทางสังคมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เด็กอยู่ในช่วงที่กำลังสนใจสิ่งแวดล้อมอยากรู้

อยากเห็นและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามขั้นพัฒนาการ

3.2 ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow's Hierachy of Need) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ โดยให้นิยามว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและความต้องการนั้นอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุดจนไปถึงความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งเขาแบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น คือ

3.2.1 ความต้องการทางสรีระ หรือความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอ จะขาดเสียไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้ตนมีกิจกรรมและชวนขยายที่จะสนองความต้องการ

3.2.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ชูเชิญ บังคับจากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มกัน ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชรา ความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่งก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิการของผู้ใหญ่อย่างหนึ่ง

3.2.3 ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love and Belonging Needs) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ให้ทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิก

3.2.4 ความต้องการที่จะรู้สึกว่ามีค่า (Esteem Needs) ความต้องการประเภทนี้ประกอบด้วย ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการนี้ จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่า ตรงกันข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้สึกตนว่าไม่มีความสามารถและมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย

3.2.5 ความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาคนเต็มที่ตามศักยภาพของตน (Need for Self Actualization) เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตน กล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึก ยอมรับตนเองทั้งส่วนดี ส่วนเสีย เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ

ความต้องการทั้ง 5 ชั้นของ Maslow ได้ถูกจัดลำดับตามความสำคัญ โดยเริ่มจากความต้องการในระดับที่ต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด ความต้องการในชั้นสูงสุดจะไม่มีค่าหรือไม่ปรากฏจนกว่าจะได้รับความพึงพอใจในชั้นที่ต่ำกว่า เมื่อต้องการในระดับต่ำได้รับความพึงพอใจแล้ว ความต้องการในระดับสูงจะตามมา ดังนั้น ผู้ที่จะมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการเพื่อพัฒนาให้เด็กเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือ พ่อแม่ ครู ต้องช่วยให้เด็กสมปรารถนาในความต้องการทั้ง 4 ชั้นแรกก่อนจึงจะสามารถพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพได้ (สุริรัตน์ วงศ์ชาชม, 2557)

Rosenberg (1979: 603-604) ถือว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของ โครงสร้างอัตมโนทัศน์ (Self – Concept) โดยแยกพิจารณาออกเป็น 2 มิติ คือ

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Cognitive Self) เป็นเรื่องราวของความรู้ความเข้าใจที่ บุคคลมีต่อตนเอง จากการที่บุคคลเป็นเจ้าของตำแหน่ง สถานภาพภายในโครงสร้างสังคมที่บุคคล อาศัยอยู่หรือเป็นสมาชิกอยู่ ทำให้บุคคลแต่ละคนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เช่น เป็น พ่อ แม่ เพื่อน ครู เป็นต้น เอกลักษณ์ที่บุคคลได้รับจากสังคมทำให้บุคคลรู้ว่าตนคือใคร บุคคลอื่นเป็นใคร และมีความแตกต่างกันอย่างไร การรับรู้นี้นำไปสู่อัตมโนทัศน์ของบุคคล โดยความคิดเกี่ยวกับตนเองที่เกิดขึ้น ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินของบุคคล

2. การประเมินตนเอง (Evaluative Self) เป็นการอธิบายตนเองของบุคคลซึ่งเกิด จากการที่บุคคลนำตนเองไปประเมินกับสิ่งอื่นหรือคนอื่น เพื่อที่จะให้บุคคลรู้ว่าเขามีคุณค่า หรือมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงต่ำเพียงไร การประเมินตนเองของบุคคลในแนวสังคมวิทยาส่วนใหญ่ จะเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยพบว่า การที่บุคคลรู้สึกต่อตนเองในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างไร ก็จะไปสู่พฤติกรรมเช่นนั้น

Rosenberg (1979) ยังได้อธิบายกระบวนการรับรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้แต่ละบุคคลเกิดความ รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน 3 ประการ

1. หลักการประเมินแบบสะท้อนกลับ (The principle of reflected appraisal) การที่บุคคลจะประเมินตนเองว่ามีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงหรือต่ำ มาจากการรับรู้การ ตอบสนองของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง แล้วก่อให้เกิดอัตมโนภาพต่อตน โดยทั่วไปจะเป็นบุคคลที่มีความ สำคัญ ต่อตนเอง ได้แก่บิดา มารดา ผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อน เช่น ถ้าบุคคลอื่นแสดงกิริยาว่า เคารพนับถือเรา เราก็จะมีความเคารพนับถือตนเอง แต่หากผู้อื่นแสดงกิริยาดูถูกเหยียดหยาม เราจะ เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำไปด้วย

2. หลักการเปรียบเทียบกับสังคม (The principle of social comparison) การ ที่บุคคลจะประเมินตนเองตามแนวคิดการประเมินทางสังคม ต้องมีพื้นฐานของการเปรียบเทียบตนเอง กับผู้อื่นการประเมินตนเองทางสังคมทั้งด้านบวก เป็นกลางและด้านลบเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบ และอาจตัดสินตนเองกับมาตรฐาน ค่านิยม หรือความเชื่อโดยรวมที่บุคคลในสังคมนั้นๆ ยึดถือ หรือ อาจตัดสินตนเองโดยเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มคนในอาชีพเดียวกัน หรือกลุ่มคน ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป การที่บุคคลนำตนเองไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ผลการเปรียบเทียบจะ นำไปสู่การมองตนเองในแง่บวกหรือแง่ลบ ซึ่งจะมีผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลนั้นๆ

3. หลักคุณสมบัติของบุคคล (The principle of self attribution) การประเมิน คุณสมบัติของบุคคลเป็นกระบวนการวิเคราะห์ภายในจากผลของการกระทำในอดีต เช่น หากบุคคล ประเมินว่าในอดีตที่ผ่านมาตนเองเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน ได้รับความไว้วางใจ หรือ เชื่อถือจากผู้ร่วมงานมาโดยตลอด ก็จะส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นเห็นคุณค่าในตนเองสูง ในทางตรงกันข้ามหากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาบุคคลมีความผิดพลาดหรือบกพร่องในการทำงานบ่อยครั้งไม่ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน จะสรุปว่าตนเป็นบุคคลที่ล้มเหลวในการทำงาน และส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองลดต่ำลงด้วย

4. องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการศึกษาถึงแนวคิดเรื่อง องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง นักวิชาการได้เสนอองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ไว้ดังนี้

Maslow (1970) ได้อธิบายองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองมี 2 องค์ประกอบ คือ

1. การยอมรับนับถือและการประเมินคุณค่าในตนเอง ได้แก่ การมีจุดเด่น (Strength) ความสำเร็จ (Achievement) ความเชื่อมั่น (Adequacy) การพึ่งพาตนเองอย่างมีอิสระ (Independence and Freedom)

2. การได้รับการตัดสินว่ามีคุณค่าจากผู้อื่น การมีชื่อเสียง การมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ความรุ่งเรือง การยอมรับ ความสำคัญ การมีศักดิ์ศรีหรือเป็นที่น่าชมเชย

Coopersmith (1981) ได้อธิบายองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองมี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบภายในตนเอง และองค์ประกอบภายนอกตนเอง

1. องค์ประกอบภายในตนเอง คือ ลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่มีผลทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะทางกายภาพ (Physical Attributes) เช่น ความสวยงามของรูปร่างหน้าตา ความคล่องแคล่วว่องไว บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพดี จะมีความเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าบุคคลที่มีลักษณะที่ด้อย อย่างไรก็ตาม ลักษณะทางกายภาพใด ๆ จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้น ๆ อีกด้วย

1.2 สมรรถภาพ ความสามารถ และผลงาน (General Capacity, Ability and Performance) องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กันและมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยเป็นตัวบ่งชี้ความถี่ของการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในสิ่งที่กระทำ โดยมีเรื่องสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเรียน ซึ่งจะหมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สติปัญญาจะมีผลต่อสมรรถภาพและผลการเรียนของนักเรียนด้วย อันจะนำไปสู่การเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

1.3 ภาวะทางอารมณ์ (Affective States) เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเห็นคุณค่า ความเป็นสุข ความวิตกกังวล หรือภาวะอื่นที่อยู่ในตัวบุคคลอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินสิ่งที่ตนประสบและเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วมีผลต่อการประเมินตนเองในเวลาต่อมา บุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ดีจะมีความรู้สึกพึงพอใจ มีความสุขในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ไม่ดี ไม่พอใจในชีวิตของตน

1.4 ค่านิยมส่วนตัว (Self-values) โดยทั่วไปบุคคลจะให้ความพอใจในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป บุคคลจะมีแนวโน้มใช้ค่านิยมของสังคม เป็นตัวตัดสินการเห็นคุณค่าในตนเอง ถ้าค่านิยมสอดคล้องกับสังคม จะทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นถ้าค่านิยมไม่สอดคล้องกับสังคมการเห็นคุณค่าในตนเองจะต่ำลง

1.5 ความปรารถนาของบุคคล (Aspiration) การตัดสินการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลเกิดจากการเปรียบเทียบผลงาน และความสามารถของตนเองกับเกณฑ์ความสำเร็จที่ตนเองได้ตั้งไว้ ถ้าผลงานและความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตนเองตั้งไว้หรือดีกว่า จะทำให้บุคคลมี

การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ถ้าผลงานและความสามารถไม่เป็นไปตามเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์ บุคคลจะคิดว่าตนเองไร้ค่า

1.6 เพศ (Sex) สังคมและวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับเพศชาย การประสบความสำเร็จของเพศชายจะถูกมองว่าเกิดจากความสามารถ แต่ถ้าเป็นเพศหญิงกลับถูกมองว่าเป็นเพราะความพยายามหรือความโชคดี ดังนั้นจึงพบว่า ส่วนใหญ่เพศชายมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเพศหญิง

1.7 ปัญหาต่าง ๆ และโรคภัยไข้เจ็บ (Problems and Pathology) ได้แก่ ปัญหาสุขภาพจิตทั่ว ๆ ไป อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ (Psychosomatic Symptoms) กล่าวคือ ผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวสูงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะแสดงออกมาในรูปความวิตกกังวล มีความทุกข์ ส่วนผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวน้อย จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

2. องค์ประกอบภายนอกตนเอง คือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

2.1 ความสัมพันธ์กับครอบครัวและพ่อแม่ ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจะเป็นรากฐานที่สำคัญในชีวิต เด็กที่ได้รับความรัก ความอบอุ่น การให้กำลังใจ ให้สิทธิเสรีภาพเด็ก ระเบียบกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ใช้ปกครองลูกและการจัดการดูแลให้เด็กมีอิสระในขอบเขตที่กำหนด สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองได้

2.2 โรงเรียนและสถานศึกษา เป็นสถานที่พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองต่อบ้านโรงเรียนมีหน้าที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในทักษะ ความสามารถและการเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่ออยู่ในชั้นเรียน เช่น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ซึ่งไม่ขัดกับกฎระเบียบที่โรงเรียนได้กำหนด

2.3 สถานภาพทางสังคมเป็นการเปรียบเทียบตนกับบุคคลอื่น โดยพิจารณาจากอาชีพตำแหน่งการงาน บทบาททางสังคม สถานะทางเศรษฐกิจ วงศ์ตระกูล เป็นต้น บุคคลที่มาจากสถานะทางสังคมสูง จะได้รับการปฏิบัติที่ทำให้เขารู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าบุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมระดับปานกลางหรือต่ำ อย่างไรก็ตามสถานภาพทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่เด่นชัดนัก เพราะบุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมในระดับต่ำมีทั้งบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

2.4 สังคมและกลุ่มเพื่อน การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและเพื่อนจะช่วยในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง การที่บุคคลไม่ได้รับการยอมรับ ไม่เป็นที่ประทับใจในกลุ่มเพื่อน จะทำให้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำลง จะกลายเป็นคนที่เจี๊ยบขริ้ม ชอบเก็บตัว

Barry (1998) ได้นำเสนอองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรู้สึกต่อร่างกายของตนเอง (The Body Self) หมายถึง บุคคลคิดและรู้สึกต่อรูปร่างและหน้าที่ของร่างกาย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น (The Interpersonal Self) หมายถึง เป็นส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจในตนเองที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับวิธีที่เขามีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นคนสนิทสนมคุ้นเคยหรือบุคคลที่พบกันโดยบังเอิญ

3. ความสำเร็จของตน (The Achieving Self) หมายถึง สิ่งที่คุณรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของเขาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา

4. ความเป็นเอกลักษณ์ของตน (The Identification Self) หมายถึง เป็นความรู้สึกทางนามธรรม และพฤติกรรม แสดงความสนใจทางศีลธรรมและจิตวิญญาณ

อุม่าพร ตรังคสมบัติ (2543) ได้นำเสนอองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองมี 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล เช่น เด็กที่มีรูปร่างหน้าตาดีก็มักจะมีภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนเด็กที่มีร่างกายพิการหรือเจ็บป่วยบ่อยๆ ก็มักมีความนับถือตนเองต่ำ เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพื้นอารมณ์ที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย ก็มักจะมีความนับถือ ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนและมีความนับถือในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบแต่ความล้มเหลว

2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง ครูผู้ร่วมงาน เป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่กำหนดความนับถือตนเองของเด็ก เช่น เด็กที่พ่อแม่กล่าวคำชมมากกว่าคำตำหนิก็มักมีความนับถือตนเองสูง เด็กที่เพื่อนๆ ชอบเล่นด้วยก็จะมีความรู้สึกดีกับตนเอง แต่เด็กที่เพื่อนไม่ชอบเล่นด้วยก็จะมีความรู้สึกแย่ ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้คนรอบข้างจะถูกประมวลเข้าไว้ในภาพแห่งตน เป็นความคิดว่าตนเอง มีค่าหรือไร้ค่า เมื่อเด็กมองดูตนเอง ภาพที่เขามองเห็นจะเป็นผลรวมของทัศนคติ ความเชื่อ ความคิด และมุมมองต่างๆ ที่สะท้อนมาจากผู้อื่น ดังนั้นการได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2550) ได้นำเสนอองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรู้สึกปลอดภัยทางกาย ได้แก่ รู้สึกปลอดภัยกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับกายตน เช่น ไม่ถูกทำร้าย ไม่ถูกทุบตี ไม่ถูกลงโทษทางกาย เป็นต้น ทำให้ไม่รู้สึกหวาดกลัว จึงพัฒนาความรู้สึกมั่นใจในตนเอง

2. ความมั่นคงทางอารมณ์ ได้แก่ รู้สึกไม่ถูกลบหลู่ ทำให้ขายหน้า ดูถูกดูหมิ่น ได้รับความยุติธรรมเสมอต้นเสมอปลาย

3. ความมีเอกลักษณ์ ได้แก่ รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง แล้วนำความสามารถที่แท้จริงที่มีอยู่ไปใช้ให้ตนเองประสบความสำเร็จ และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

4. ความเป็นเจ้าของ ได้แก่ การยอมรับจากผู้อื่น ทำให้สร้างความสัมพันธ์ใหม่กับผู้อื่นได้อย่างง่ายดาย และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

5. ความสามารถ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จทำให้เกิดความมานะพยายามที่จะเรียนหรือทำสิ่งใหม่จนกว่าจะประสบความสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วยสองด้านคือ องค์ประกอบภายใน ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลแต่ละคนที่แตกต่างกันส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน เช่น รูปร่างหน้าตา เพศ ภาวะทางอารมณ์ และองค์ประกอบภายนอกคือสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลให้เห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันด้วย เช่น ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของการเห็นคุณค่า

ในตนเอง ดังตาราง 1

ตาราง 1 องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง

หน่วยงาน/บุคคล	Maslow (1970)	Coopersmith (1981)	Barry (1998)	อุมาพร ตังคสมบัติ (2543)	ซูชีพ อ่อนโคกสูง (2550)	ความถี่
องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง						
1. การพึ่งพาตนเอง/ความมีเอกลักษณ์	✓				✓	2
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง/มั่นใจในตนเอง			✓	✓	✓	3
3. การยอมรับในตนเองและผู้อื่น	✓		✓	✓	✓	4
4. การจัดการอารมณ์/ภาวะทางอารมณ์/ความมั่นคงทางอารมณ์		✓			✓	2
5. ลักษณะทางกายภาพ		✓				1
6. สมรรถนะ ความสามารถ และผลงาน		✓				1
7. ค่านิยมส่วนตัว		✓				1
8. ความปรารถนาของบุคคล		✓				1
9. เพศ		✓				1
10. ปัญหาต่าง ๆ โรคภัยไข้เจ็บ		✓				1
11. ความสัมพันธ์ในครอบครัวและพ่อแม่		✓				1
12. โรงเรียนและสถานศึกษา		✓				1
13. สถานภาพทางสังคม		✓				1
14. สังคมและกลุ่มเพื่อน		✓				1
15. เอกลักษณ์เฉพาะตนเอง			✓			1
16. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น			✓			1
17. ความปลอดภัยทางกาย					✓	1

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่มากกว่า 2 เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการวิจัย สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วย 1) การพึ่งพาตนเอง 2) ความเชื่อมั่น

ในตนเอง 3) การยอมรับในตนเองและผู้อื่น และ 4) การจัดการอารมณ์ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การพึ่งพาตนเอง นักวิชาการได้นำเสนอความหมาย/แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ Maslow (1970) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองไว้ว่า การพึ่งพาตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการยอมรับนับถือและการประเมินคุณค่าในตนเอง

Coopersmith (1981) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองไว้ว่า การพึ่งพาตนเอง หมายถึง สมรรถภาพ ความสามารถ และผลงาน (General Capacity, Ability and Performance) องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กันและมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยเป็นตัวบ่งชี้ความถี่ของการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในสิ่งที่กระทำ

Barry (1998) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองไว้ว่า การพึ่งพาตนเอง และทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ หมายถึง สิ่งที่คุณรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของเขาคือจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2550) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองไว้ว่า การพึ่งพาตนเอง และทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถของคนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จทำให้เกิดความมานะพยายามที่จะเรียนหรือทำสิ่งใหม่จนกว่าจะประสบความสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญ

สรุปได้ว่า การพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความสามารถในการทำงานหรือเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีแบบแผน มีการกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง กำหนดแผนเพื่อให้ทราบวิธีที่จะไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำให้สำเร็จด้วยความอดทน พากเพียร และเมื่อทำงานสำเร็จควรมีการประเมินผลงานของตน ศึกษาปัญหาอุปสรรคที่พบและวิธีแก้ไข และประเมินคุณค่าของผลงานที่ได้รับ

2. ความเชื่อมั่นในตนเอง นักวิชาการได้นำเสนอความหมาย/แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Maslow (1970) ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของการยอมรับนับถือและการประเมินคุณค่าในตนเอง

Barry (1998) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง สิ่งที่คุณรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของเขาคือจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ปัจจัยภายในที่เกี่ยวกับบุคคล เช่น เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพื้นอารมณ์ที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย ก็มักจะมีค่านับถือ ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนและมีความนับถือในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบแต่ความล้มเหลว

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2550) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถของคนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จทำให้เกิดความมานะพยายามที่จะเรียนหรือทำสิ่งใหม่จนกว่าจะประสบความสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญ

สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองที่จะกระทำการต่าง ๆ จนสำเร็จ มีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาวิธีการเพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จอย่างไม่ย่อท้อ เป็นผู้มุ่งใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ

3. การยอมรับในตนเองและผู้อื่น นักวิชาการได้นำเสนอความหมาย/แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Maslow (1970) การยอมรับในตนเองและผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งของการยอมรับนับถือและการประเมินคุณค่าในตนเอง และการได้รับการตัดสินว่ามีคุณค่าจากผู้อื่น Coopersmith (1981) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับในตนเองและผู้อื่นไว้ว่า หมายถึง การตัดสินการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลเกิดจากการเปรียบเทียบผลงาน และความสามารถของตนเองกับเกณฑ์ความสำเร็จที่ตนเองได้ตั้งไว้ ถ้าผลงานและความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตนเองตั้งไว้หรือดีกว่า จะทำให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ถ้าผลงานและความสามารถไม่เป็นไปตามเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์บุคคลจะคิดว่าตนเองไร้ค่า

Barry (1998) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับในตนเองและผู้อื่นไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกต่อร่างกายของตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น เป็นส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจในตนเองที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับวิธีที่เขามีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นคนสนิทสนมคุ้นเคยหรือบุคคลที่พบกันโดยบังเอิญ

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับในตนเองและผู้อื่นไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง ครู ผู้ร่วมงานเป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่กำหนดความนับถือตนเองของเด็ก เช่น เด็กที่พ่อแม่กล่าวคำชมมากกว่าคำตำหนิที่มักมีความนับถือตนเองสูง เด็กที่เพื่อนๆ ชอบเล่นด้วย ก็จะมีความรู้สึกดีกับตนเอง แต่เด็กที่เพื่อนไม่ชอบเล่นด้วยก็จะมีความรู้สึกแย่ ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้คนรอบข้างจะถูกประมวลเข้าไว้ในภาพแห่งตน เป็นความคิดว่าตนเอง มีค่าหรือไร้ค่า เมื่อเด็กมองดูตนเอง ภาพที่เขามองเห็นจะเป็นผลรวมของทัศนคติ ความเชื่อ ความคิด และมุมมองต่างๆ ที่สะท้อนมาจากผู้อื่น ดังนั้นการได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2550) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับในตนเองและผู้อื่นไว้ว่า หมายถึง ความรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง แล้วนำความรู้ความสามารถที่แท้จริงที่มีอยู่ไปใช้ให้ตนเองประสบความสำเร็จ และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และการยอมรับผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้สร้างความสัมพันธ์ใหม่กับผู้อื่นได้อย่างง่ายดาย และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า การยอมรับในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักและเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง มีการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อมยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น รักษาสาธารณสมบัติของส่วนรวม มีความเสียสละและมีจิตอาสา

4. การจัดการอารมณ์ นักวิชาการได้นำเสนอความหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Coopersmith (1981) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเห็นคุณค่า ความเป็นสุข ความวิตกกังวล หรือภาวะอื่นที่อยู่ในตัวบุคคลอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินสิ่งที่ตนประสบและเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วมีผลต่อการประเมินตนเองในเวลาต่อมา บุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ดีจะมีความรู้สึกพึงพอใจ มีความสุข ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ไม่ดีไม่พอใจในชีวิตของตน

อูมาพร ตรังคสมบัติ (2543) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง ปัจจัยภายใน เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพื้นอารมณ์ที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย ก็มักจะมีควมนับถือ ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนและมีความนับถือในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบแต่ความล้มเหลว

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2550) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง ความมั่นคงทางอารมณ์ ได้แก่ รู้สึกไม่ถูกลบหลู่ ทำให้ขายหน้า ถูกดูหมิ่น ได้รับความยุติธรรมเสมอต้นเสมอปลาย

สรุปได้ว่า การจัดการอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีแก้ไขอย่างเหมาะสม และรู้จักให้อภัยและปล่อยวาง

5. ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง

5.1 ลักษณะของบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง

Coopersmith (1981) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งบุคคลใช้เป็นเครื่องตัดสินว่าตนประสบความสำเร็จ ซึ่งมีอยู่ 4 ประการ คือ

5.1.1 การรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ (Competence) เมื่อบุคคลรู้ว่าคุณสามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย สามารถเผชิญอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตด้วยความมั่นใจ ปรับตัวได้ดี และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.2 การรับรู้ว่าคุณมีความสำคัญ (Significance) เมื่อบุคคลได้รับการยอมรับอย่างเหมาะสม รู้สึกว่าคุณเป็นที่รักของบุคคลอื่น มีประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคม

5.1.3 การรับรู้ว่าคุณมีอำนาจ (Power) เมื่อบุคคลรู้สึกว่าคุณมีอิทธิพลในการควบคุมชีวิตของตนเองและต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว มีความเชื่อมั่นในอำนาจการกระทำของตนเองจะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ และมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเอง

5.1.4 การรับรู้ว่าคุณมีคุณความดี (Virtue) เมื่อบุคคลมีการปฏิบัติตัวสอดคล้องกับศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม และวัฒนธรรมประเพณี มองโลกในแง่ดี พอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ มีการแสดงออกของความคิดและถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

สุวรรณา เรื่องกาณัจนาเศรษฐ์ (2552) ได้อธิบายลักษณะและตัวอย่างของเด็กที่มีความภาคภูมิใจ ในตนเองสูงไว้ ดังนี้ ลักษณะของเด็กที่มีความนับถือตนเองสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเอง ทำงานได้อย่างอิสระ ไม่ต้องคอยให้ผู้อื่นช่วยเสมอ ยอมรับความรับผิดชอบได้โดยง่าย มีความอดทนต่อความคับข้องใจเป็นอย่างดี ทำงานใหม่ได้ด้วยความกระตือรือร้น สามารถแสดงความรู้สึกอารมณ์ได้หลายลักษณะ

Branden (1985) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองจะมีลักษณะดังนี้

1. เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
2. เชื่อว่าตนเองฉลาด มีความสามารถ มีคุณค่า และมีประสิทธิภาพ
3. มีพลังความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง
4. มีความมานะพยายามที่จะชนะอุปสรรคและเผชิญกับปัญหาที่ยากซับซ้อน
5. กระตือรือร้นเพื่อให้งานไปถึงจุดหมายที่ต้องการ
6. ยอมรับความเป็นจริง สามารถพูดถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองตรงไปตรงมา และซื่อสัตย์
7. รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตนเอง
8. อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

Lindenfield (1995; อ้างถึงใน ประภากร โกมลิมศรี, 2544) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีคุณค่าในตนเองสูง ดังนี้

1. สงบและรู้สึกผ่อนคลาย (Calm and Relaxed) สามารถควบคุมตนเองได้แม้เผชิญอยู่กับความยุ่งยากและความท้าทายที่หวาดกลัวอยู่ก็ตาม มักไม่ค่อยมีความเครียดปรากฏอยู่บนใบหน้าแม้ว่าผ่านการได้รับความกดดันสูงก็ตาม จะสามารถคืนสู่ความสงบได้อย่างรวดเร็ว
2. ดูแลตนเองอย่างดี (Well-Nurtured) มีความเป็นอยู่ที่ดีในเรื่องการดูแลตนเอง และการออกกำลังกาย การไม่ทำลายตัวเองด้วยการละเลยสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การนอนหลับการดื่ม รวมทั้งการแต่งกายตนเองเป็นพิเศษเมื่อเจ็บป่วยหรือตนอยู่ภายใต้ความกดดัน
3. มีพลังและจุดหมาย (Energetic and Purposeful) มีชีวิตชีวาทั้งร่างกายและจิตใจในการเปลี่ยนแปลงที่ดี
4. เปิดเผยและแสดงความรู้สึก (Open and Expressive) สามารถสื่อสารกันได้อย่างตรงไปตรงมา ทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง ซึ่งบ่งชี้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้ทันที และสามารถควบคุมหรือหยุดความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้เมื่อต้องการ
5. คิดในทางที่ดีและมองโลกในทางที่ดี (Positive and Optimistic) มักไม่ค่อยมีความวิตกกังวลและความหวาดกลัวเมื่อพบความผิดพลาด ขณะที่กำลังเรียนรู้ประสบการณ์ที่ไม่ค่อยคุ้นเคย ก็สังเกตกระบวนการนั้นอย่างเปิดเผยและรู้สึกปลอดภัย เมื่อปลดปล่อยความตึงเครียดแล้ว ก็จะกลับมาแก้ปัญหาใหม่ และมองเห็นโอกาสในการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งที่เขาสนใจ
6. มีความมั่นคงในตนเอง (Self-reliant) สามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระและเป็นตัวของตัวเอง ฟังพาดตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้อื่นคอยชี้แนะ

7. มีความสามารถในการเข้าสังคมและร่วมมือกับผู้อื่นได้ (Sociable and Co-operative) สามารถเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและสามารถประนีประนอม เพื่อความเข้าใจอันดี และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน บุคคลเหล่านี้สามารถชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่นได้ อีกทั้งยังสนับสนุนให้กำลังใจในการพัฒนาตนเองของบุคคลอื่นอีกด้วย แม้จะก้าวไปสู่ผู้นำก็สามารถแบ่งปันพลังอำนาจได้อย่างเหมาะสม

8. มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Appropriately Assertive) สามารถยืนกรานความต้องการและสิทธิของตนได้

9. มีการพัฒนาตนเอง (Self-developing) แม้บุคคลเหล่านี้จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงแล้วก็ยังตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ มีความสุขกับการได้รับรู้ข้อบกพร่องและ ความผิดพลาดของตนเองอันจะสามารถพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

Maslow (1970) ได้แบ่งความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง การยอมรับนับถือ และการประเมินค่า ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ คือความต้องการมีความเข้มแข็ง (Strength) ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ความสามารถเพียงพอสำหรับการทำสิ่งต่างๆ (Adequacy) ความเชี่ยวชาญและความสามารถ (Mastery and Competence) ความเชื่อมั่น (Confidence) ความมีอิสระเสรี และความเป็นไทแก่ตนเอง (Independence and Freedom)

2. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความเห็นคุณค่าจากผู้อื่น เป็นความต้องการมีชื่อเสียงหรือเกียรติยศ ตำแหน่ง ความรุ่งเรืองมีอำนาจเหนือผู้อื่น ได้รับการยอมรับและสนใจ มีความสำคัญ มีศักดิ์ศรี หรือเป็นที่น่าชมเชยของผู้อื่น (Maslow, 1970; Coopersmith, 1981)

Frank และ Marcella (1980; Citing in Taft, 1985) ได้แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การเห็นคุณค่าในตนเองภายใน (Inner Self-Esteem) คือ การที่บุคคลมีความสามารถ มีสมรรถนะ และการกระทำในสิ่งที่ตนต้องการแล้วได้ผลตามที่ตนปรารถนา กระบวนการประเภทนี้ได้มาจากการรับรู้ของตนเองจากสิ่งแวดล้อม โดยเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ได้รับผลสำเร็จจากความพากเพียรพยายาม สิ่งนี้จะยังเป็นพื้นฐานของคุณสมบัติแห่งตน (Self-efficacy) ความภาคภูมิใจในตนเองขั้นพื้นฐานจะถูกสร้างขึ้นอย่างถาวรจากประสบการณ์ตั้งแต่วัยแรกของชีวิต

2. การเห็นคุณค่าในตนเองภายนอก (Functional Self-esteem) คือ การเห็นคุณค่าในตนเองชนิดนี้สร้างขึ้นโดยผ่านการประเมินปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในชีวิต และเกี่ยวข้องกับการที่บุคคลเปลี่ยนแปลงบทบาทอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน และการได้รับการยอมรับจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเองชนิดนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับความคาดหวังต่อบทบาททางสังคมและความสามารถในการเผชิญปัญหา และเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากกว่าที่จะเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองขั้นพื้นฐาน เพราะถ้าการเห็นคุณค่าในตนเองประเภทนี้ลดลง บุคคลจะแสดงออกถึงความหมดหวัง หมดแรงอ่อนล้า มีพฤติกรรมที่ผิดแปลกไปจากเดิม

พฤษภา สินลือนาม (2559) ได้รวบรวมลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องว่า สามารถสำรวจจากการแสดงออก การคิด และความรู้สึกของตนเอง

ดั่งตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง	ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ
<ul style="list-style-type: none"> - รู้สึกว่าความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นหรือพฤติกรรมเชิงบวก - สามารถแสดงออกทางความรู้สึก อารมณ์ได้ในหลายๆ สถานการณ์ - สามารถปฏิบัติตนในสถานการณ์ใหม่ๆ ในทางบวกได้อย่างมั่นใจ - มีความอดทนต่อความผิดหวัง - มีความรับผิดชอบ - มีการสื่อสารในทางบวกกับตนเอง - มีสติควบคุมสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็สถานการณ์ในทางบวกหรือลบ - มีความเชื่อมั่นในตนเอง - ร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ - มีใบหน้า ท่าทาง วิธีพูดและการเคลื่อนไหวแผ่ไปด้วยความแจ่มใส ร่าเริง มีชีวิตชีวา - สามารถพูดถึงความสำเร็จหรือข้อบกพร่องของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมาและมีความจริงใจ - มีสุขภาพกายที่แข็งแรง - วางแผนชีวิตและตั้งเป้าหมายในการดำเนินชีวิต - พยายามพิสูจน์ความสามารถของตนเมื่อถูกตำหนิ - สามารถประนีประนอมเอาความต้องการของผู้อื่นและของตนเองไว้ร่วมกันได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการสื่อสารกับตนเองในทางลบ - แสดงให้เห็นความหดหู่หมดหนทางเรียนรู้ - มีความอดทนต่ำ - ไม่มีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ - ไม่ร่วมกิจกรรมใดๆ ที่เป็นสาธารณะประโยชน์ - มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ - คิดว่าตนเองไม่ใช่คนสำคัญ คิดว่าไม่มีใครสนใจตนเอง - ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำสิ่งใหม่ๆ - หมกมุ่นกับความคิดของตนเอง ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น - คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถ - ซ้ำอัย หลีกหนีปัญหา - สูบบุหรี่และใช้สารเสพติด - มีพฤติกรรมก้าวร้าว - ไม่มีการวางแผนชีวิต - มีปัญหาด้านสุขภาพ

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า บุคคลที่มีลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. ลักษณะของบุคคลที่มีความเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

Coopersmith (1981) ได้อธิบายว่า บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำมักใช้กลไกป้องกันตนเอง รับรู้ว่าคุณค่าตัวเองต่ำ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเหล่านี้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อย วิตกกังวล เก็บตัวไม่กล้าแสดงออก ไม่ชอบการแสดงออก ขาดความนับถือตนเอง แสวงหาการยอมรับจากผู้อื่นเพื่อให้เกิดการยอมรับตนเองไม่กล้ายุ่งเกี่ยวกับการกระทำที่อาจถูกปฏิเสธหรือได้รับคำตำหนิ ทั้งนี้บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ มักแสดงความเข้มแข็งให้ปรากฏออกมาเสมอ ๆ แต่แท้จริงแล้วบุคคลเหล่านี้จะรู้สึกหวาดกลัว ท้อแท้ ไม่มั่นใจในตนเอง มักตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนอื่น ไม่กล้าปฏิเสธในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย หวั่นไหวต่อคำวิจารณ์ มีความยุ่งยากในการแก้ปัญหาและทำให้คนรอบข้างเดือดร้อน มักนำความของคนอื่นมาใส่ใจ

Cloutte (2006) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำไว้ดังนี้ บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มักจะมีความรู้สึกเศร้าหมอง หดหู่และสิ้นหวังกับชีวิต มองโลกในแง่ลบ ไม่น่าอยู่ ดูเหมือนทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นมักมีความยุ่งยาก และไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ รู้สึกเหมือนว่าตนเป็นผู้เคราะห์ร้าย

สรุปได้ว่า ลักษณะของบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองนั้น จะมีทั้งบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง และบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ซึ่งหากบุคคลใดที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงก็จะสามารถรับรู้คุณค่าและความสามารถของตนเองตามความเป็นจริงและยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงได้ดี มองโลกในแง่ดี และส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้นให้แสดงออกได้อย่างเหมาะสม รวมถึงมีความมั่นใจว่าตนจะสามารถทำทุกอย่างได้ประสบความสำเร็จได้ แต่หากบุคคลใดมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะทำให้บุคคลนั้นตัดสินใจคุณค่าตนเองในด้านที่ไม่ดี มักจะโทษผู้อื่นอยู่เสมอ ทำให้ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นได้และไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้

6. กระบวนการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง

Bradshaw (1981) กล่าวว่ากระบวนการที่พัฒนาบุคคลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้นนั้น ควรศึกษาค้นหาวิธีทำให้บุคคลนั้นๆ ได้รับประสบการณ์ในด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่าใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จ เช่น ทางด้านวิชาการและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์หรือความคาดหวัง
2. ให้ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลได้แสดงอำนาจส่วนบุคคล การมีอิทธิพลอยู่เหนือเหตุการณ์และบุคคลมีความสำคัญต่อเขา
3. ให้ได้ประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า และได้รับการเอาใจใส่จากบุคคลที่มีความสำคัญและมีความสำคัญต่อเขา
4. ให้ได้มีโอกาสที่จะพัฒนาหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมในตัวเอง โดยรวมถึงความเชื่อต่างๆ ในด้านศาสนา จริยธรรม

เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ดังกล่าวข้างต้นไม่ว่าด้านใด หรือเป็นเพียงด้านเดียว หรือหลายด้านก็ตามจะส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น และจะทำให้คุณลักษณะในด้านต่างๆ ของบุคคลเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองขึ้นตัวบุคคลนั้นๆ

Gemey (1988; อ้างถึงใน วัฒนา มัคคสมัน, 2539) เสนอวิธีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง สรุปได้ดังนี้

1. ให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกแก่เด็ก แม้ในการกระทำที่ผิดพลาด
2. กระตุ้นให้เด็กใช้ประโยชน์ที่อ้างอิงถึงตัวเองในทางบวกให้มากขึ้น
3. การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก
4. ให้เด็กมีประสบการณ์ในการพบกับความสำเร็จ
5. ใช้กระบวนการในการกำหนดข้อตกลงในห้องเรียน
6. การให้คำแนะนำปรึกษาโดยตรงแก่เด็ก
7. มีกิจกรรมพิเศษสำหรับเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก

Brook (1992) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ไว้ดังนี้

1. พัฒนาความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อส่วนรวม
2. เปิดโอกาสให้คิดทางเลือกและการตัดสินใจแก้ปัญหา
3. เสริมสร้างวินัยในตนเองโดยการสร้างแนวทางปฏิบัติและคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น

ตามมา

4. ให้การสนับสนุน สร้างกำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก
5. ช่วยให้ได้รู้สึกยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาด

สุรรัตน์ วงศ์ชาชม (2557) ได้สรุปแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

1. ให้แต่ละคนได้ตระหนักและยอมรับทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของตน เพื่อจะได้นำจุดอ่อนไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งให้เกิดคุณค่าต่อตนเองหรือส่วนรวมมากขึ้น
2. ให้แต่ละคนมีโอกาสทำงานและแก้ไขปัญหาาร่วมกันโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้ทุกคนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะทำใ้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในตนเองหรือเห็นคุณค่าในตนเองได้
3. เปิดโอกาสให้แต่ละคนได้เรียนรู้ถึงความสามารถที่แตกต่างกัน และแลกเปลี่ยนความคิดหรือประสบการณ์ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกันได้มากยิ่งขึ้น
4. เปิดโอกาสให้แต่ละคนได้แสดงความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อกลุ่มหรือส่วนรวม เพื่อให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจได้
5. สนับสนุนให้กำลังใจและให้ข้อมูลเชิงบวกแก่กัน จะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจและเกิดความภาคภูมิใจได้
6. จัดกิจกรรมที่ใ้แต่ละคนได้ระลึกถึงสิ่งที่ตนประสบความสำเร็จ เพราะการระลึกถึงงานที่ทำสำเร็จแล้ว จะเป็นการชื่นชมตนเองและให้กำลังใจตนเองได้ดี
7. จัดกิจกรรมใ้แต่ละคนยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ และสามารถเรียนรู้จากความล้มเหลวเพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดความสำเร็จในอนาคตได้

ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2556) ได้สรุปแนวทางเกี่ยวกับการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักจิตวิทยาหลายท่านไว้ ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การให้การยอมรับด้วยการรับฟังความคิดเห็น มีการเสริมแรงให้กำลังใจและการให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก

2. จัดกิจกรรมเพื่อให้โอกาสแก้ปัญหาาร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และใช้ปัญหาแบบปลายเปิดเพื่อให้โอกาสคิดด้วยเหตุผลอย่างอิสระและสามารถประสบความสำเร็จในการคิดแก้ปัญหา

3. เปิดโอกาสให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็น เป็นการสะท้อนความคิดและค่านิยมของตน เพื่อให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและเข้าใจในความคิดเห็นและค่านิยมของผู้อื่น

4. มีการให้คาดหวังถึงวันข้างหน้าหรือตั้งเป้าหมาย เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง นอกจากนี้ การระลึกถึงงานที่ทำสำเร็จแล้วจะเป็นการชื่นชมตนเองและให้กำลังใจตนเอง

5. มีการวิเคราะห์และให้ข้อมูลย้อนกลับจากการแก้ปัญหาาร่วมกันช่วยให้เกิดการเสนอแนะ ไปด้วยเหตุผล ทำให้เกิดการยอมรับสภาพตามความเป็นจริง การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองจะช่วยให้เกิดความตระหนักและยอมรับความสำเร็จและความล้มเหลวของตน

พฤษภา สิ้นลือนาม (2559) ได้สรุปบทบาทของครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับนักเรียน ดังนี้

1. ครูควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เข้าใจ ยอมรับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน
2. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
3. ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกในทางที่เหมาะสม โดยครูสามารถทำได้ในกิจกรรมแนะแนว หรือสอดแทรกระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือพานักเรียนไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
4. ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนได้เห็นและปฏิบัติตาม เช่น พฤติกรรมการพูดดี ปฏิบัติดี
5. ครูควรจัดวิชากลุ่มสนใจไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนชอบและถนัดเพื่อเป็นการคลายเครียดและสร้างความสุขในการเรียน
6. ครูสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม
7. ครูควรให้กำลังใจสำหรับนักเรียนที่ทำความดี โดยการยกย่อง มอบรางวัล มอบเกียรติบัตร และควรชักชวนให้นักเรียนคนอื่นทำตามแบบอย่างเพื่อนที่ดี
8. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาของนักเรียน
9. ครูเป็นผู้คอยชี้แนะ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก ครูควรจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ครูต้องควบคุมการใช้สื่อที่ไม่เป็นประโยชน์สำหรับนักเรียน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

จากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองสรุปได้ว่า การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ การให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จ จัดให้นักเรียนได้ระลึกถึงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์หรือความคาดหวังที่ตั้งไว้

การให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกแก่นักเรียน ให้คำแนะนำปรึกษาโดยตรงแก่นักเรียน ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับด้านบวกแก่นักเรียน เปิดโอกาสให้คิดทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหา รู้และเข้าใจสาเหตุของปัญหาและมีแนวทางในการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ได้ทำงานและแก้ไขปัญหาร่วมกัน รับรู้และเข้าใจความต้องการและความรู้สึกของตนเอง ช่วยให้ นักเรียนรู้สึกยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาด ได้ตระหนักและยอมรับจุดแข็งจุดอ่อนของตน เปิดโอกาสให้แต่ละคน ได้พัฒนาความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อส่วนรวม ได้เรียนรู้ถึงความสามารถที่แตกต่างกัน แลกเปลี่ยนความคิดหรือประสบการณ์ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกัน การให้ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลได้แสดงอำนาจส่วนบุคคล การมีอิทธิพลอยู่เหนือเหตุการณ์และบุคคล ตลอดจนให้ได้มีโอกาสที่จะพัฒนาหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมในตัวเอง การจัดกิจกรรมพิเศษสำหรับเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับนักเรียน ให้ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่า ตนได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า กระตุ้นให้นักเรียนใช้ประโยชน์ที่อ้างอิงถึงตัวเองในทางบวกมากขึ้น รัก และนับถือตนเองและผู้อื่น ใช้กระบวนการในการกำหนดข้อตกลงในห้องเรียน เสริมสร้างวินัยในตนเองให้นักเรียนโดยสร้างแนวทางปฏิบัติและคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมา หรือการแสวงหาแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมกับตนเอง ซึ่งที่กล่าวมาล้วนเป็นวิธีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

การพัฒนาครู

1. ความหมายของการพัฒนาครู

ในทฤษฎีของนักวิชาการ ต่างก็ได้ให้ความหมายของการพัฒนาครูไว้หลากหลาย ดังนี้
 กุลธนา พงศา (2540) กล่าวว่า การพัฒนาครู หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมพงษ์ เกษมสิน (2540) กล่าวถึงการพัฒนาครูว่า หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่มุ่งจะเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาครูยังมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานไปในทางที่ดี มีขวัญกำลังใจในการทำงาน

คำหมาน คนไค (2542) ได้กล่าวว่า การพัฒนาครู เป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูโดยการจัดอบรมวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ แก่ครู โดยการจัดให้มีการอบรมปีละหลายครั้ง และกิจกรรมที่เป็นสาระสำคัญของการอบรมครู การสาธิตการสอน การทำอุปกรณ์การสอน และการร้องเพลง เพื่อใช้สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พนัส หันนาคินทร์ (2542) ได้ให้ความหมายของ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า คือกระบวนการในการฝึกฝน (Training) กับทำให้การศึกษา (Education) ซึ่งการฝึกฝนมีความหมายไปในเชิงการเพิ่มความถนัด ทักษะ และความสามารถเฉพาะอย่างในการทำงาน การศึกษา มีความหมายไปในเชิงการเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ รวมทั้งทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับงานที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะด้วยเทคโนโลยี เทคนิค

การทำงาน สภาพแวดล้อม รวมทั้งการที่จะต้องไปปรับตำแหน่งใหม่ ที่อาจจะมีธรรมชาติของการทำงานแตกต่างไปจากเดิม

บุญชม ศรีสะอาด (2543) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาครูไว้ว่า เป็นการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการทำกิจกรรม ซึ่งถ้ากิจกรรมนั้นเป็นระบบ ก็จะช่วยให้การทำงานเป็นไปด้วยความสะดวก สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ การมีระบบคือการทำหน้าที่ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ ซึ่งเมื่อทำหน้าที่สอนก็จะต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบขั้นตอน และพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2548) กล่าวว่า ความหมายของการพัฒนาครูโดยทั่วไป ที่นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นตรงกัน หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ในห้วงเวลาที่กำหนด เพื่อเพิ่มโอกาสให้บุคลากรในองค์กรมีสมรรถนะสูงขึ้น สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้เป็นผลดี อันเป็นผลต่อการเจริญเติบโตก้าวหน้าของบุคลากรและองค์กร

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาครูและบุคลากรว่า การพัฒนาครูและบุคลากรเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความชำนาญแก่บุคลากรในองค์กรจนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในหน้าที่การงาน อันจะเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีระบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน ขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

สรุป การพัฒนาครู หมายถึง กระบวนการในการเสริมสร้างศักยภาพของครูให้มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ขั้นตอนการพัฒนาครู

กระบวนการพัฒนาครูหรือบุคลากรนั้น สามารถแบ่งการดำเนินการเป็นขั้นตอนได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ (ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์, 2531)

1. การหาความจำเป็นในการพัฒนาหรือหาปัญหาที่ต้องแก้โดยวิธีการพัฒนาบุคคล
2. การวางแผนในการพัฒนาบุคคล
3. การดำเนินการในการพัฒนาบุคคล
4. การติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคคล

ซึ่งกระบวนการในการพัฒนาครูและบุคลากรและขั้นตอนนี้ เป็นกระบวนการดำเนินการที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการจะขาดเสียมิได้ และในการพัฒนาครูและบุคลากรนั้นจะต้องดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าวนี้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องและสัมพันธ์กันอย่างครบวงจร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การหาความจำเป็นในการพัฒนา หรือหาปัญหาที่ต้องแก้โดยวิธีการพัฒนาบุคคล หรือหาปัญหาที่จะต้องพัฒนาบุคลากร การสำรวจความต้องการบุคลากรนั้น ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2531) ได้เสนอแนะว่า องค์กรพึงกระทำเป็นระยะเพื่อทราบระดับความต้องการว่าสูงพอ

นำไปทำโปรแกรมขึ้นหรือไม่ ที่น่าสนใจคือบุคลากรได้ร่วมในการพัฒนาครูด้วย ซึ่งแนวโน้มจะเกิดความพึงพอใจสูงและมีระดับขวัญกำลังใจสูงในการปฏิบัติงานตามมา

2. การวางแผนในการพัฒนาครูและบุคลากร มีกิจกรรมที่ต้องกำหนดในการวางแผนการพัฒนาครูอยู่หลายประการ เช่น จะจัดโปรแกรมอะไร ด้วยวิธีการอย่างไร เรื่องอะไร ควรอยู่ในการวางแผนระยะยาวอะไรเป็นสิ่งที่ต้องรีบทำ สิ่งที่จะก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามแผนมีอะไรบ้าง ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นจะมีวิธีการขจัดปัญหานั้นอย่างไร ตลอดจนการวางแผนในด้านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการบริหาร การกำหนดตัวบุคลากรที่จะรับผิดชอบ การวางแผนในการพัฒนาบุคคลนั้นโดยทั่วไปจะดำเนินการ ดังนี้

2.1 การกำหนดขอบข่ายของการพัฒนาครูและบุคลากร โดยกำหนดว่าจะพัฒนาโดยวิธีการใดบ้าง เพื่อที่จะแก้ปัญหาของหน่วยงานโดยกำหนดเป็นงานหรือโครงการ เช่น การฝึกอบรม การส่งบุคคลไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน การพัฒนาโดยกระบวนการปฏิบัติงาน การพัฒนาด้วยตนเอง การพัฒนาที่ทีมงานหรือพัฒนาองค์การ

2.2 การวางแผนการดำเนินงานพัฒนาครูและบุคลากร ในแต่ละวิธีหรือในแต่ละเรื่อง กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนในการดำเนินงาน และแผนการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนว่าจะดำเนินการเมื่อไร

2.3 กำหนดผู้รับผิดชอบว่ามีผู้ได้รับมอบงานใด อย่างไร

2.4 กำหนดงบประมาณค่าใช้จ่ายว่าในการพัฒนาครูในแต่ละเรื่องหรือแต่ละโครงการจะใช้งบประมาณจากหมวดไหน จำนวนเท่าไร

2.5 กำหนดระบบ วิธีการติดตามและประเมินผลในการพัฒนาบุคคลว่าจะติดตามผลและประเมินผลอย่างไร

2.6 จัดทำโครงการและเสนอผู้มีอำนาจเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ

3. การดำเนินการในการพัฒนาบุคคล เป็นการดำเนินการพัฒนาตามที่ได้วางแผนไว้ตามระยะเวลาหรือปฏิทินการปฏิบัติงานที่กำหนด

4. การติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคคล การติดตามและประเมินผลการพัฒนาวิธีต่าง ๆ ตามแผนที่กำหนดไว้ว่าได้ดำเนินการไปตามแผนงาน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้แค่ไหน การติดตามและประเมินผลงานนั้นอาจดำเนินการได้เป็นสามระยะคือ

4.1 การติดตามและประเมินผลในระหว่างการดำเนินการ

4.2 การติดตามและประเมินผลหลังจากการเสร็จสิ้นการพัฒนาครูและบุคลากรหรือหลังจากสิ้นสุดโครงการ

4.3 การติดตามและประเมินผลหลังจากที่บุคคลนั้นเสร็จสิ้นจากการกลับไปปฏิบัติงานในระยะหนึ่ง เพื่อจะได้ทราบว่าผู้นั้นนำผลการพัฒนาไปใช้ประโยชน์แก่เขาอย่างไรบ้าง

3. วิธีการพัฒนาครู

นักการศึกษาได้เสนอวิธีการพัฒนาครูมีหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. วิธีการพัฒนาครูที่องค์กรเป็นผู้ดำเนินการ เป็นการพัฒนาครูที่องค์กรเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น อาจทำโดยเชิญ

บุคลากรจากภายนอกมาให้ความรู้ หรือจัดส่งบุคลากรไปร่วมกิจกรรมการพัฒนาครูยังหน่วยงานอื่น ๆ สามารถจำแนกได้ดังนี้

1.1 การฝึกอบรม (Training) กระบวนการที่จัดให้มีขึ้นเพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้ และมีความชำนาญ หรือเพื่อมุ่งถ่ายทอดวิธีการและเทคนิคต่างๆ ของการปฏิบัติงานเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง โดยมุ่งให้บุคลากรนั้นได้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรนั้นไปในแนวทางที่ต้องการ ซึ่งการฝึกอบรมมุ่งจัดขึ้นสำหรับบุคลากรในระดับผู้ปฏิบัติงาน เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ บุคลากรที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานประจำตำแหน่งต่างๆ ขององค์กร และมักจะอยู่ในระดับต่ำสุดของสายการบังคับบัญชา (กุลธนะ ธนาพงศธร, 2540)

1.2 การประชุมสัมมนา (Seminars) เป็นการประชุมเพื่อพิจารณาถกเถียงถึงประเด็นหรือหัวข้อบางอย่างใดอย่างหนึ่งที่กำหนดไว้ การสัมมนาจะเน้นในด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซักถามปัญหาข้อข้องใจและเพิ่มเติมทรรศนะต่างๆ เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของประเด็นที่พิจารณา การสัมมนาเป็นวิธีการที่นิยมแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่ในระดับสูง (กุลธนะ ธนาพงศธร, 2540)

1.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นรูปแบบที่นิยมใช้กันมากในสถาบันการศึกษาและในวงการทั่วไป การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นวิธีการที่ประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่ายที่มีปัญหาและความสนใจตรงกัน มาพบกับผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เหมาะสม เพื่อที่จะหาความรู้และหนทางที่จะแก้ปัญหาที่ประสบอยู่โดยการศึกษาเป็นกลุ่มและใช้เวลาหลายวัน

1.4 การศึกษาดูงาน (Study Visit) เป็นการให้ผู้ปฏิบัติงานได้เห็นการปฏิบัติและเรียนรู้งานที่มีการปฏิบัติคล้ายคลึงกับงานของตนเอง ได้เห็นรูปแบบหรือวิธีการ หรือแนวคิดของหน่วยงานอื่น ๆ ที่อาจนำสิ่งที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของตน และเป็นการผ่อนคลาย การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานอีกด้วย (เชษฐา กฤษณสุวรรณ, 2545)

1.5 การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน (Job Rotation) วิธีการนี้มักจะใช้สำหรับตำแหน่งระดับหัวหน้างาน จุดประสงค์ของการหมุนเวียนตำแหน่ง คือ เพื่อให้แต่ละคนได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ต่างๆ ที่มีในองค์กร เพื่อจะได้มีความรู้และเห็นความสัมพันธ์และความสำคัญของงานและมีความรอบรู้งานในแต่ละแผนก ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน (พนัส หันนาคินทร์, 2542)

1.6 การศึกษาต่อ (Study Program) ในกรณีที่ต้องการปรับปรุงหรือขยายงาน โดยเฉพาะงานประเภทที่ต้องใช้เทคโนโลยีสูงหรือการบริหารงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การพิจารณาบุคลากรที่มีพื้นฐานการศึกษาพอที่จะไปศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาระดับสูง และมีชื่อเสียงในทางนั้นๆ เป็นสิ่งที่ควรจะทำและต้องกำหนดพันธะว่า จะต้องกลับมาทำงานให้แก่องค์กรด้วย (พนัส หันนาคินทร์, 2542)

2. รูปแบบที่บุคลากรปฏิบัติเอง เป็นรูปแบบที่บุคลากรสามารถดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถได้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องให้องค์กรเป็นผู้ดำเนินการจัดให้ สามารถจำแนกย่อยได้ดังนี้

2.1 การศึกษาจากตำรา เอกสารและข่าวสารทางวิชาการ เป็นการศึกษาโดยการอ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องรู้จักวิธีการอ่าน รู้จักจับประเด็นใจความสำคัญและรู้จักการอ่านอย่างพินิจพิเคราะห์ (พนัส หันนาคินทร์, 2542)

2.2 การศึกษาจากคู่มือปฏิบัติงาน มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นไปตามขั้นตอนที่ควรจะเป็น ซึ่งบุคลากรอาจร่วมมือหรือเสนอแนะให้หน่วยงานได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานไว้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ถือปฏิบัติ

2.3 ระบบพี่เลี้ยง หมายถึง การที่หน่วยงานกำหนดอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการให้บุคลากรอาวุโสที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีความเข้าใจในกฎระเบียบและวัฒนธรรมของหน่วยงาน ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้แก่บุคลากรใหม่ เพื่อให้บุคลากรใหม่สามารถปรับตัวและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พนัส หันนาคินทร์, 2542)

2.4 การพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้มีความรู้และประสบการณ์ เป็นรูปแบบการพัฒนาที่บุคลากรสามารถปฏิบัติเอง ซึ่งผู้มีความรู้และประสบการณ์อาจจะเป็นบุคลากรระดับหัวหน้าหรือผู้มีความรู้และประสบการณ์จากภายนอก

ศุภชัย ยาวะประภาส (2548) กล่าวว่า การพัฒนาครูมีแนวทางหลักในการดำเนินงาน 3 แนวทาง คือ

1. การให้การศึกษาเรียนรู้ เป็นการปลูกฝังคุณค่า และทัศนคติการเติมความรู้ การใช้วิจารณ์ญาณ ความเข้าใจและปัญญา การให้ศึกษามากทำผ่านการศึกษาในสถานศึกษา ในการพัฒนาครูขององค์การ การให้ศึกษาอาจทำได้โดยการให้ทุน อนุญาตให้บุคลากรไปศึกษาต่อในหลักสูตร ระยะสั้น ระยะกลาง และการให้ไปศึกษาระดับปริญญาตรี และหลังปริญญา การให้การศึกษาจึงเป็นการลงทุนที่สำคัญทั้งขององค์การ และตัวบุคคลเอง

2. การฝึกอบรม เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในตำแหน่งหนึ่งๆ ซึ่งมักเป็นกิจกรรมที่มุ่งสู่บุคลากรในระดับปฏิบัติและหัวหน้างาน และเป็นกระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้และเสริมสร้างทักษะ ความชำนาญ โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในการยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ดียิ่งขึ้น อันจะทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ขณะเดียวกันก็มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และหรือทัศนคติในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วย

3. การพัฒนาครู เป็นการดำเนินการด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเพิ่มและขยายโลกทัศน์สำหรับการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนทั้งในงานและในสังคมส่วนรวมให้แก่บุคลากร ซึ่งรวมถึงการมอบหมายงานพิเศษ การสอนงาน การให้คำปรึกษาแนะนำ การเป็นพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่การงาน การจัดทัศนศึกษา ดูงาน และมอบหมายให้ประชุมแทน หรือให้เข้าร่วมกิจกรรมสังคมต่าง ๆ

อรุณ รักธรรม (2540) กล่าวว่า กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. การฝึกอบรม มีจุดเน้นที่งานของบุคคลในขณะนั้นที่จะต้องเรียนรู้ และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับความสามารถในการทำงาน เพื่อมุ่งให้สามารถทำงานในตำแหน่งนั้นๆ ได้หรือทำงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ หรืองานที่มีความยากมากยิ่งขึ้น

2. การศึกษา มีจุดเน้นที่ตัวบุคคลเป็นการเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมในการทำงานตามความต้องการขององค์การในอนาคต

3. การพัฒนา มีจุดเน้นที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการขององค์กร ที่ต้องการเจริญเติบโต มีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง การพัฒนามีความเกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์กร เพื่อให้มีความพร้อมที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตามความต้องการขององค์กร

นिरันตร์ วัชรินทร์รัตน์ (2540) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองโดยการศึกษาหาความรู้ นั้น อาจกระทำได้ ดังนี้

1. เข้าฟังการประชุม
2. อ่านหนังสือ วารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การบริหาร ตลอดจนการ แสวงหาข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์และหนังสืออื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและ ต่อวิชาชีพ

3. ศึกษาดูงาน และศึกษาจากงานที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่เป็นประจำ
4. ศึกษาจากผู้มีประสบการณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหาร
5. ศึกษาดูงาน และสังเกตวิธีการทำงาน
6. การเข้ารับการฝึกอบรม
7. การเข้าร่วมการประชุมสัมมนาทางวิชาการ
8. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ
9. การศึกษาค้นคว้า และจัดทำผลงานทางวิชาการและศึกษาต่อ

พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา (2557) ได้สรุปวิธีการพัฒนาครูไว้ว่า วิธีการพัฒนาครูมี หลากหลายวิธี ซึ่งบางวิธีองค์กรเป็นผู้ดำเนินการ แต่บางวิธีผู้ปฏิบัติงานก็สามารถที่จะดำเนินการ พัฒนาความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ทักษะและทัศนคติที่ดีได้ด้วยตนเอง นอกจากรูปแบบหลักๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีรูปแบบอื่นๆ เช่น การปฐมนิเทศ การสอนงาน และการประชุมแต่ละระดับ ขององค์กร เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู สรุปได้ว่า การพัฒนาครู มีอยู่หลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ การศึกษาต่อ การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน และ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติ และการนิเทศภายใน โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการพัฒนา ครู 4 วิธี คือ การฝึกอบรม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติในงาน และการนิเทศ ภายใน ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การฝึกอบรม

1.1 ความหมายของการฝึกอบรม

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมดังนี้ Good (1973) ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการให้ความรู้ และฝึกทักษะแก่บุคคลภายใต้เงื่อนไขบางประการ แต่ยังไม่เป็นระบบ เหมือนกับการศึกษาในสถาบันทั่วไป

Goldstein และ Ford (2002: web site) ให้ความหมายของการ ฝึกอบรมไว้ว่า หมายถึง การฝึกอบรมเป็นทักษะในการเรียนรู้ เป็นระเบียบ กฎเกณฑ์ แนวคิด หรือ

ทัศนคติอย่างมีแบบแผน เพื่อผลของการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน บุคลากรที่ถูกจ้างเข้ามา นั้นต้องมีความสามารถขั้นพื้นฐานที่จะพัฒนาเพื่อให้ประสบความสำเร็จ และการฝึกอบรมนั้นจะเป็นการเปิดโอกาสให้คนที่ต้องการความท้าทายเพื่อหน้าที่ใหม่

วิจิตร อาวะกุล (2550) ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการเพิ่มความรู้ความชำนาญ และความสามารถของบุคคลหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการพัฒนาบุคคล” หรืออาจกล่าวได้ว่า การฝึกอบรม ก็คือ “ กระบวนการที่จะส่งเสริมสมรรถภาพบุคคล (พนักงาน ข้าราชการ) ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลโดยตรงไปยังผลงานของสถาบัน สังคมประชาชน

ชาญ สวัสดิ์สาส์ (2550) ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคล (ผู้ปฏิบัติงาน) ให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงาน ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อ “งาน” ที่รับผิดชอบในปัจจุบัน และ/หรืองานที่กำลังจะได้รับมอบหมายให้ทำในอนาคตโดยตรง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2554: เว็บไซต์) ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า หมายถึง "การถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติในทางที่ถูกที่ควร เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันและอนาคต เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และไม่ว่าการฝึกอบรม จะมีขึ้นที่ใดก็ตามวัตถุประสงค์ก็คือ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือเพิ่มขีดความสามารถในการจัดรูปขององค์การ" การฝึกอบรม คือ "กระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และความชำนาญ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใด และเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เข้ารับการอบรมให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ การฝึกอบรมมีลักษณะเหมือนการสอนงาน เพื่อให้มีความสามารถในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาครูหรือพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานและต่อองค์กร

1.2 ความสำคัญของการฝึกอบรม นักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของการฝึกอบรมไว้ดังนี้

กิตติ พชรวิชญ์ (2544) ได้อธิบายความสำคัญการฝึกอบรม ไว้ดังนี้

1. สร้างความประทับใจให้พนักงานที่เริ่มทำงาน
2. เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น
3. เตรียมขยายงานขององค์การ
4. พัฒนาพนักงานขององค์การให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี
5. สร้างขวัญและกำลังใจให้พนักงานขององค์การให้เกิดความมั่นคงในการทำงาน
6. เพิ่มพูนวิทยาการที่เป็นประโยชน์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตพนักงาน

องค์การ

7. ลดงบประมาณค่าวัสดุอุปกรณ์
8. สร้างความสามัคคีในหมู่พนักงาน
9. เป็นวิธีการแห่งประชาธิปไตย
10. เป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของบุคคล

มณูญ ไชยทองศรี (2544) ได้ให้เหตุผลที่ต้องมีการฝึกอบรม ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาไม่สามารถผลิตบุคคลที่สามารถปฏิบัติงาน ได้ทันทีที่จบการศึกษาจำเป็นต้องทำการฝึกอบรมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติที่ดีและเพียงพอก่อนที่จะเริ่มลงมือปฏิบัติงานนั้นๆ

2. ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้ปฏิบัติงานจึงควรได้รับการพัฒนาให้สามารถทำงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการฝึกอบรมเป็นวิธีการที่ดีที่สุด

3. ความต้องการของผู้ปฏิบัติงานในการที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพนั้นๆ จึงพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง เพื่อให้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อหน่วยงาน และสร้างขวัญกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงานอีกด้วย

4. การฝึกอบรมเป็นวิธีการพัฒนาบุคคลที่ประหยัดที่สุด ทั้งในด้านเวลา และงบประมาณค่าใช้จ่าย การฝึกอบรมเป็นการให้ประสบการณ์ตรงที่สามารถปรับปรุงและพัฒนา ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดีกว่าให้ผู้ปฏิบัติงานทดลองกระทำเพื่อหาประสบการณ์เอง ซึ่งอาจเกิดความผิดพลาด สิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่ายและอาจเกิดอันตรายได้

สหชาติ ไชยรา (2544) ได้ให้เหตุผลที่ต้องมีการฝึกอบรม ไว้ดังนี้

1. องค์กรมุ่งหวังผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ผู้ที่จะทำให้ผลผลิตไปสู่จุดหมายปลายทางที่องค์กรกำหนดไว้ คือ บุคลากรในองค์กร ถ้าพึงผู้จัดการหรือผู้บริหารยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องอาศัยบุคคลอื่นๆ ที่ร่วมแรงร่วมใจกันทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ฉะนั้นจำเป็นต้องมีหน่วยงานสอนให้เขาได้เรียนรู้งานนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจงานอันจะนำไปสู่ความรวดเร็วในการทำงานและเป็นการป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานนั้นๆ ได้

2. ลักษณะงานในองค์กรมีความแตกต่างไปจากความรู้ที่ได้รับจากสถานศึกษาเพราะสถานศึกษาจะให้ความรู้และฝึกฝนงานกว้างๆ ไม่ได้เจาะจงในลักษณะงานขององค์กร ฉะนั้น ผู้สำเร็จการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้งานก่อนทำงานเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน อันเป็นผลทำให้ทำงานด้วยความสบายใจ

3. งานในองค์กรจะมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงนี้จำเป็นต้องมีการปรับสิ่งต่างๆ ให้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะงาน หรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เช่น การนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานด้านต่างๆ จำเป็นต้องฝึกอบรมบุคลากรในองค์กรให้สามารถทำงานใหม่ได้เป็นอย่างดี

4. บุคคลในองค์กรจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์เมื่อทำงานไปนานๆ ความเฉื่อยชา ความเบื่อหน่ายจะเกิดขึ้น ฉะนั้น องค์กรจำเป็นต้องจัด

กิจกรรม เพื่อกระตุ้น จูงใจให้เขาได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อไม่ให้เขาเกิดความรู้สึกว่าเขาอายุมากแล้ว
ปล่อยให้เด็กกลุ่มหลังทำงาน จะต้องให้คนในองค์กรเกิดจิตสำนึกว่าทุกคนไม่มีใครแก่เกินเรียน

ทรัพย์มณี สุทธิโพธิ์ (2545) ได้นำเสนอสาเหตุที่ต้องมีการฝึกอบรม ไว้ดังนี้

1. พนักงานใหม่ที่เข้าทำงาน จะมีเพียงความรู้ก่อนการทำงาน ซึ่งได้ศึกษา
เล่าเรียนมาจากโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย แต่ยังไม่อยู่ในสภาพที่จะปฏิบัติงานในองค์กรที่มี
ประสิทธิภาพได้ ต้องมีการสอนงาน อบรมงานเพื่อปรับความรู้ที่เรียนมาให้สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงาน
ในองค์กรได้ เพราะองค์กรมีลักษณะงานเฉพาะตัว มีแบบแผน ซึ่งจะต้องฝึกอบรมพนักงานของ
ตนเอง ไม่ว่าจะเป็องค์กรขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ มีสภาพการปฏิบัติงานที่เหมือนกันจะต้องอบรม
พนักงานให้มีพฤติกรรม ทักษะ คติ ฯลฯ ในรูปแบบที่องค์กรต้องการพึงประสงค์

2. เพื่อการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าและมีชื่อเสียงขององค์กร ทำให้
องค์กรมีความสมบูรณ์และพร้อมที่จะดำรงอยู่ท่ามกลางการแข่งขัน การเพิ่มประสิทธิภาพในการ
ทำงานของเจ้าหน้าที่พนักงานจากการจัดการฝึกอบรมที่เข้มข้นและมีประสิทธิภาพเป็นประจำ
ทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ

3. องค์กรจะดำรงอยู่จะต้องมีการเจริญก้าวหน้า ขยายกิจการ ทั้งการ
ขยายการผลิตบริการเติบโตกว้างขวาง องค์กรต้องสร้างคนที่มีความรู้ความสามารถออกไปประจำ
รับภาระหน้าที่การงาน ตามสาขางานที่ขยายออกไป จึงจำเป็นต้องสร้างบุคคลให้มีความรู้ความ
สามารถ เพื่อทดแทนเพิ่มเติมและเข้าประจำตามตำแหน่งต่างๆ ตามขนาดของงานที่ขยายออกไป
องค์กรต้องเตรียมกันเอาไว้ เพื่อรับการเลื่อนตำแหน่ง โยกย้าย ลาออก องค์กรจึงต้องพร้อมในการ
ฝึกอบรมและพัฒนา

4. ปัจจุบัน สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ไม่เชื่องช้า
เหมือนสมัยก่อน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
จำเป็นที่จะต้องอบรมเจ้าหน้าที่ พนักงานให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงตัวให้เข้ากับสมัยสังคม ชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ด้านวิทยาศาสตร์ใหม่ๆ เครื่องมือ
เครื่องจักรใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในการขยายผลการผลิตและบริการ จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนา
บุคคลเพื่อให้พนักงานมีความสามารถที่จะใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพได้ เพราะเครื่องมืออย่าง
มีราคาสูงมาก จะใช้วิธีหัดเองลองถูกไม่ได้ ต้องฝึกอบรมให้ถูกวิธี

5. พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในองค์กรมาเป็นเวลานาน แม้แต่เดิม
จะมีความรู้ความชำนาญ มีความสามารถในขณะหนึ่งเพียงใด แต่เมื่ออยู่กับที่งานนานๆ จะเกิดความ
จำเจเมื่อยล้า เหนื่อยหน่ายได้ ซึ่งเป็นธรรมดาของมนุษย์ที่ไม่มีการเพิ่มเติม เคลื่อนไหวด้านความรู้
จำเป็นที่องค์กรต้องจัดให้เข้ารับการอบรมบ้าง ในระยะเวลาที่เหมาะสมปีละครั้งเป็นอย่างน้อย
เป็นลักษณะการอบรม เพื่อการพัฒนาเรียกว่า การปัดฝุ่น (Brush Up) หรือเคาะสนิมเป็นครั้งคราว
เพื่อเป็นการกระตุ้นบำรุงขวัญในการทำงานที่กำลังลดลงให้กลับกระฉับกระเฉงขึ้นเป็นการสร้าง
บรรยากาศภายในองค์กรให้มีชีวิตจิตใจ บรรยากาศสดใสเพื่อประสิทธิภาพของการอยู่ทำงานร่วมกัน
ในองค์กร

6. องค์กรต้องวางแผนพัฒนาตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ พนักงานที่จะ
ฝึกอบรม พนักงานที่ทำประโยชน์ให้กับองค์กรให้เต็มที่ เช่น งานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถพิเศษ

งานเทคนิควิชาการ ที่ยากๆ หรือแม้งานด้านบริหารซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียมคนและฝึกอบรมเป็น ระยะเวลาานานกว่าคนนั้นจะทำงานได้ดี ไม่เกิดผลเสีย การฝึกอบรมประเภทนี้ต้องจัดต่อเนื่องอย่างมี แผนและมีระบบ จึงจะบรรลุผล

ชาญ สวัสดิ์สาลี (2550) ได้อธิบายสาเหตุที่ต้องมีการฝึกอบรมและไว้ดังนี้

1. การฝึกอบรมช่วยให้บุคคลต่างๆ ในหน่วยงาน สามารถปฏิบัติงานตาม ขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงใหม่ได้อย่างถูกต้อง
2. การฝึกอบรมช่วยพัฒนาบุคลากร ปรับปรุงความสามารถในการทำงาน ให้สูงขึ้น ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติ รวมถึงแนวคิดหรือวิทยาการใหม่ๆ อันทันสมัย เพื่อให้ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้า และทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น
3. การฝึกอบรมช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ เพิ่มเติมประสบการณ์ ทำให้บุคคล เหมาะสมกับงานยิ่งขึ้น
4. การฝึกอบรมช่วยเพิ่มผลผลิต หน่วยงานจะได้ผลงานมากขึ้นเพราะ ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้มาตรฐาน
5. การฝึกอบรมช่วยปรับปรุงหรือเพิ่มพูนคุณภาพ และประสิทธิภาพใน การปฏิบัติงานให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน ทำงานได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ และตามความต้องการของ หน่วยงาน
6. การฝึกอบรมให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาท่าที และบุคลิกภาพของตนให้ เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่
7. การฝึกอบรมเป็นการสนับสนุนการศึกษาตลอดชีพ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ เข้ารับการฝึกอบรมเอง จึงเป็นการจูงใจอย่างหนึ่ง
8. การฝึกอบรมช่วยสร้างสัมพันธ์ และความสามัคคีกลมเกลียวกันในการ ทำงาน ช่วยในการติดต่อประสานงาน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างผู้เข้ารับการอบรม และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยเดียวกัน
9. การฝึกอบรมช่วยลดเวลาในการเรียนรู้วิธีการปฏิบัติงานให้น้อยลง
10. การฝึกอบรมช่วยลดการบังคับบัญชาให้น้อยลง ลดเวลาในการ ตรวจสอบแก้ไขงานให้น้อยลง และช่วยแบ่งภาระการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาได้มากขึ้น เพราะ ผู้ผ่านการฝึกอบรมจะปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
11. การฝึกอบรมช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพการงานของผู้เข้ารับ การอบรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฝึกอบรมบางหลักสูตรที่กำหนดเงื่อนไขในการแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งสูงขึ้น
12. การฝึกอบรมลดความสิ้นเปลือง และประหยัดรายจ่ายได้มาก เพราะ การฝึกอบรมจะจัดขึ้นในช่วงเวลาอันสั้น แต่สามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระ รวมทั้งขั้นตอนวิธีการต่าง ๆ มาก
13. การฝึกอบรมช่วยให้บุคคลต่างๆ ในหน่วยงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

14. การฝึกอบรมช่วยส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ช่วยลดอุบัติเหตุและความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องจักร เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ต่างๆ
 15. การฝึกอบรมช่วยลดความขัดแย้งระหว่างผู้ปฏิบัติงานในหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และถือเป็นการประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่งด้วย
 16. การฝึกอบรมช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขององค์กร รวมถึงต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานได้
 - 17 การฝึกอบรมช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในหน่วยงานให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานนั้น ๆ ด้วยช่วยสร้างสัมพันธ์ และความสามัคคีกลมเกลียวกันในการทำงาน
- สรุปได้ว่า การฝึกอบรมมีความสำคัญเนื่องจากการช่วยพัฒนาครูหรือบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เพิ่มศักยภาพในการทำงาน ใช้แก้ไขปัญหาในกรณีที่เกิดความขัดแย้ง ทำความเข้าใจในการเริ่มงานหรือสิ่งใหม่ ๆ เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มทำงาน สร้างความเชื่อมั่นในการทำงาน และทำให้เกิดความเข้าใจการทำงานอย่างถูกต้อง

1.3 วิธีการฝึกอบรม นักการศึกษาได้นำเสนอวิธีการฝึกอบรมไว้หลากหลาย ดังนี้

วิจิตร อวาระกุล (2550) ได้นำเสนอเทคนิคการฝึกอบรมไว้ว่า วิธีการสอนการอบรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรตามวัตถุประสงค์ของการอบรม โดยการฝึกอบรมมีวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรไปตามวัตถุประสงค์ของการอบรม

ดังนั้นเทคนิคการสอนแต่ละอย่างย่อมจะเหมาะสมกับบางวิชา กับบางกลุ่ม บางระดับ อายุการศึกษา ช่วงระยะเวลา ฯลฯ ฉะนั้น ผู้สอนจึงต้องเลือกใช้เพื่อให้เกิดผลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ มิใช่ที่เคยใช้เคยสอนอย่างไร ได้ผลหรือไม่ได้ผล ก็ยังใช้วิธีเดิมหรือไม่ใช้วิธีใหม่ ๆ บ้างเลย เทคนิคการฝึกอบรมจึงมีความสำคัญต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร และยังมีผลไปถึงการจูงใจ ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรม รูปแบบของการฝึกอบรมที่ใช้กันทั่วไปมีมากมายแต่ที่นิยมปฏิบัติกันมีดังนี้

1. การบรรยายหรือการสอน (Lecture) เป็นการสอนโดยอาศัยหลักความแตกต่างของความรู้ โดยผู้บรรยายมีความรู้สูงกว่าผู้เข้ารับการบรรยาย ผู้อบรมมีความรู้น้อย ผู้สอนถ่ายทอดให้ผู้รับการอบรมทางเดียว มีลักษณะการสอนบอกเล่า ทางวิชาการ สื่อสารทางเดียว เพื่อสร้าง เปลี่ยนแปลงความรู้สึนึกคิด ความเชื่อเพื่อให้เกิดการยอมรับเรื่องราว หลักการทฤษฎี โดยการใช้การจูงใจ ความจริง เหตุผล หลักทฤษฎีและวิธีการต่างๆโดยจะต้องมีเอกสารประกอบคำบรรยาย ตำรา การค้นคว้า การใช้ห้องสมุดด้วยจึงจะได้ผล

2. การประชุม (Meeting) การประชุมเป็นวิธีหนึ่งของการฝึกอบรมในหน่วยธุรกิจขนาดเล็กมักใช้การประชุมเป็นการอบรมเช่น ร้านจำหน่ายสินค้าอาหาร เครื่องดื่ม ฯลฯ มักจะใช้วิธีการประชุม เจ้าหน้าที่พนักงาน มีวิธีการทำงาน กฎระเบียบ ข้อบังคับ มีอะไรก็มาพูด มา

บอก ชี้แจงทำความเข้าใจ ในการประชุม ผู้จัดการมักเป็นประธานที่ประชุม หรือการอบรมนั้นๆ เรื่องราวนโยบายใหม่ ๆ ก็จะมาพูดในที่ประชุม บางคนมีข้อเสนอแนะดี ๆ ก็จะได้รับปฏิบัติ สรุปเป็นมติที่ประชุมที่ทุกคนต้องปฏิบัติ แม้บางคนไม่เห็นด้วย ไม่เชื่อ แต่ก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะมติที่ประชุม บังคับให้เขาต้องปฏิบัติตาม และเขามีส่วนรับรู้และเข้าประชุมด้วยนอกจากนั้น เพื่อให้การฝึกอบรม โดยใช้การประชุมได้ผลดียิ่งขึ้น ผู้บริหารอาจใช้บทบาททางการบริหารเข้าช่วยงานฝึกอบรมเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยอาจใช้กฎ ระเบียบ เกณฑ์ต่างๆ บังคับ รวมทั้งการให้รางวัลสำหรับผู้ทำงานได้ผลดี และลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือกระทำผิดระเบียบกฎเกณฑ์

3. การนำอภิปราย (Leading Discussion) เป็นเทคนิคการอบรม เพื่อให้ความรู้โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมอบรม สามารถแสดงความคิดเห็นเสรี ข้อยุติเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูน ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการเรียนรู้ที่กว้างขวาง ตาม วัตถุประสงค์และกรอบที่กำหนด โดยมีผู้นำอภิปราย ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี การ อภิปรายมักใช้กันกับกลุ่มที่มีความรู้และประสบการณ์จำนวน 20 คน ไม่เกิน 25 คน ข้อมูลข่าวสาร จะมาจากผู้นำอภิปราย และส่วนมากภาคปฏิบัติและประสบการณ์จะมาจากผู้อภิปราย ผลจาก อภิปรายมักไม่มีการลงคะแนนเสียง แต่มีลักษณะสรุปข้อเสนอแนะต่าง ๆ จดบันทึก รวมทั้งเก็บรักษา ความทรงจำจากถ้อยคำ และการอภิปรายในกลุ่มไว้เพื่อพัฒนาตนเอง การอภิปรายจึงเป็นการเรียนรู้ จากประสบการณ์ร่วมกันหรือจากประสบการณ์โดยเฉพาะของผู้อื่น มาเป็นสิ่งพัฒนาตนเอง และ พัฒนางานที่ตนทำ ผู้นำการประชุม จึงต้องมีความสามารถในการที่จะทำไม่ให้เกิดการขัดแย้ง และ สามารถดึงประสบการณ์จากผู้เข้าร่วมประชุมมาให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. การอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิหลายคน (Panel Discussion) การ อภิปรายที่มีผู้อภิปรายระหว่าง 3 - 4 คน รวมทั้งผู้นำอภิปรายคอยสรุปและเชื่อมโยงเรื่องราวของ วิทยากรแต่ละคนให้ผู้ฟังเข้าใจดีขึ้น โดยวิทยากรจะออกความเห็นในหัวข้อเรื่องเดียวกัน แต่เป็น ความเห็นคนละทัศนคติของแต่ละคนไป

5. การอภิปรายแบบซิมโปเซียม (Symposium) การอภิปรายแบบนี้ คล้ายกับการอภิปรายหมู่ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิหลายคน วิธีการคือทุกคนพูดเรื่องเดียวกันแต่แบ่งกันพูด คนละตอน เช่น ถ้าพูดเรื่องอ้อย คนที่หนึ่งอาจพูดเรื่องพันธุ์อ้อย คนที่สองพูดเรื่องการปลูก คนที่สาม พูดเรื่องการเก็บเกี่ยว เป็นต้น โดยมีผู้ดำเนินการอภิปราย (Moderator) เป็นผู้คอยเชื่อมโยงและ ประสานเรื่อง ให้ผู้ฟังเข้าใจดีขึ้น

6. การฝึกอบรมแบบอื่นๆ เช่น การประชุมผู้มีประสบการณ์หรือมี ความรอบรู้ใน สาขาต่าง ๆ (Conference) การประชุมทางวิชาการ (Institute) การประชุมระดับผู้นำ หัวหน้า (Convention) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การประชุมซินดิเคต (Syndicate) การสัมมนา (Seminar) การตั้งเป็นคณะทำงาน (Working Group) การตั้งเป็นคณะกรรมการ (Colloquy) การศึกษาจากกรณี (Case Study) การอภิปรายกลุ่มย่อย (Group Discussion) การ ระดมความคิด (Brain Storming) เป็นต้น

สรุปได้ว่า วิธีการฝึกอบรมสามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น การบรรยาย การอภิปราย การร่วมกันศึกษาค้นคว้า เป็นต้น โดยวิธีการฝึกอบรมควรได้รับการออกแบบให้มี

ความหลากหลายเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายของผู้เข้ารับการอบรม เพราะหากเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมรูปแบบเดียว อาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2559) ได้อธิบายขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning) มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสำรวจความต้องการของบุคลากรผู้บังคับบัญชาจะต้องสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรว่า สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้หรือไม่สนใจเรียนรู้ด้วยสื่อเรียนรู้ลักษณะใด รวมทั้งสำรวจสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่ในองค์กรทั้งนี้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองของบุคลากรสามารถเลือกใช้สื่อการเรียนรู้หลายอย่างพร้อมกันได้ขึ้นอยู่กับความต้องการความพร้อมความเหมาะสมและสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่ในองค์กร

2.2 ขั้นตอนการสื่อสารและให้คำแนะนำผู้บังคับบัญชาจะต้องสื่อสารกับบุคลากรด้วยอธิบายถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนและควรให้คำแนะนำแก่บุคลากรในการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ ที่เลือกมาแนะนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้บังคับบัญชาจะต้องกำหนดระยะเวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเองมีการสอบถามความคืบหน้าในการเรียนรู้ของบุคลากรเป็นระยะระยะรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะถึงเทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เร็วตลอดจนการเกิดร่วมให้กำลังใจแก่บุคลากรในช่วงของการเรียนรู้เนื่องจากบุคลากรอยู่หลักการทำงานของตนเองจนทำให้ไม่มีเวลาเรียนรู้ด้วยตนเองตามสื่อที่เลือกภายในเวลาที่ตกลงกันตามทวงสัญญา

2.4 ขั้นตอนการสรุปผลผู้บังคับบัญชาจะต้องจัดสรรเวลาในการประชุมหรือพูดคุยกับบุคลากรถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้เพื่อเป็นการติดตามว่าบุคลากรได้เรียนรู้จากสื่อตามที่ได้ตกลงกันไว้หรือไม่รวมทั้งกิจกรรมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่ได้รับกับสมาชิกในทีมหรือผู้สนใจซึ่งอาจจะเป็นกิจกรรม เช่น ชมรมนักอ่าน ชมรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือชมรมเสวนาเพื่อแก้ปัญหาการทำงาน เป็นต้น เพื่อนำเรื่องราวที่ได้จากการเรียนรู้ไปบอกต่อให้กับผู้อื่น เกิดการบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management) ภายในองค์กร

3. การฝึกปฏิบัติในงาน

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2559) กล่าวว่า การฝึกปฏิบัติในงาน มีวิธีการพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกปฏิบัติจริงจากสถานที่จริงเป็นการให้คำแนะนำเชิงปฏิบัติในลักษณะตัวต่อตัวหรือกลุ่มเล็ก ๆ ในสถานที่ทำงานและในช่วงการทำงานปกติ ซึ่งวิธีการนี้จะเน้นประสิทธิภาพการทำงานในลักษณะการพัฒนาทักษะพื้นฐานให้แก่บุคลากรเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเอง การฝึกอบรมในขณะที่ปฏิบัติงานสามารถดำเนินการโดยผู้บังคับบัญชาหรือบุคลากรคนอื่น ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ วิธีการนี้มีก่นนำมาใช้สำหรับบุคลากรใหม่ที่เพิ่งเข้าทำงาน สับเปลี่ยนโอนย้าย เลื่อนตำแหน่ง มีการปรับปรุงงานหรือต้องอธิบายงานใหม่ ๆ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ฝึกอบรมในขณะที่ปฏิบัติงานให้กับบุคลากรตามลักษณะงานที่รับผิดชอบเพื่อสอนให้บุคลากรทราบและเรียนรู้เกี่ยวกับคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการจัดงานคู่มือการทำงาน ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

กับการทำงานหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการรักษาองค์ความรู้และคงไว้ซึ่งมาตรฐานการทำงานแม้ว่าจะเปลี่ยนบุคลากรรับผิดชอบก็ยังคงรักษาความมีประสิทธิภาพในการทำงานต่อไปได้

รูปแบบของ On the Job Training รูปแบบของการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงานที่นิยมใช้ในองค์กรนั้น แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบเป็นทางการ

ลักษณะเป็นการจัดทำแผนการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงานโดยระบุขอบเขตวางแผน ระยะเวลาที่ชัดเจน ระบุความคาดหวังแผนการดำเนินงาน เป้าหมาย ผลลัพธ์ที่ต้องการไว้ล่วงหน้า มีระบบการประเมินผลการฝึกอบรมและมีการบันทึกประวัติการฝึกอบรมไว้อย่างเป็นทางการ

รูปแบบไม่เป็นทางการ

ลักษณะเป็นการฝึกอบรมในขณะทำงานจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคลากรอย่างกะทันหันหรือบุคลากรขอคำปรึกษาเป็นครั้งคราวไปในขณะที่ทำงานซึ่งทำให้ผู้ฝึกอบรมไม่มีเวลาเตรียมตัวและวางแผนในการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงานไว้ก่อนล่วงหน้า

ขั้นตอนการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงานมีขั้นตอนและหลักปฏิบัติมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการสำรวจผู้บังคับบัญชาสำรวจและพิจารณาดูว่างานใดจำเป็นต้องให้บุคลากรมีความรู้เพื่อปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องทักษะใดจำเป็นสำหรับงานแล้วนั้น รวมทั้งสำรวจว่ากลุ่มเป้าหมายที่จะฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงานเป็นใครเป็นบุคลากรใหม่หรือบุคลากรที่มีประสบการณ์แล้ว
 2. ขั้นตอนการวางแผนผู้บังคับบัญชากำหนดขอบเขตวางแผน ระยะเวลาระบุความคาดหวังแผนการดำเนินงานเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการสถานที่ที่ต้องฝึกปฏิบัติจริงรวมทั้งการจัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน
 3. ขั้นตอนการสื่อสารผู้บังคับบัญชาจะต้องแจ้งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบถึงจุดประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนก่อนที่จะมีการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงานจริง เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ศึกษาและจัดเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้และการสอบถามหรือซักถามในประเด็นที่ยังไม่เข้าใจใหม่ล่วงหน้า
 4. ขั้นตอนการนำไปปฏิบัติในช่วงการฝึกอบรมมีขนาดที่วัดตงานนั้น ผู้บังคับบัญชาที่ทำหน้าที่สอนงานจะต้องอธิบายขั้นตอนรายละเอียดอย่างช้า ๆ ในการสาธิตการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน
 5. ขั้นตอนการประเมินผู้บังคับบัญชาติดตามประเมินผลการทำงานอย่างใกล้ชิดให้ข้อมูลป้อนกลับผู้ใต้บังคับบัญชาทันทีและให้คำแนะนำหากเกิดความผิดพลาด
4. การนิเทศภายใน
 ชารี มณีศรี (2538) กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของการนิเทศการศึกษา

ไว้ ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญ

งอกงามแก่ผู้รับการนิเทศโดยทั่วไป ซึ่งอาจจะทำได้โดยจัดให้มีฝ่ายฝึกอบรมด้านวิชาชีพ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้ทราบหลักการวิธีการสอนทั่วไป พัฒนาหลักวิชาความรู้ใช้เทคนิควิธีสอนพัฒนาเจตคติในการทำงานให้อยู่ในเกณฑ์ดี และปรับปรุงแบบประมวลการเรียนการสอน โครงการสอนทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร อันเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน จัดทำวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ทั้งที่หาได้ในโรงเรียน และในท้องถิ่นให้เข้าใจเทคนิคการประเมินผลการเรียน และช่วยให้มีประสบการณ์ในการเตรียมเครื่องมือประเมินผลชนิดต่าง ๆ สรุปผลการวัดและวางแผนช่วยเด็กเรียนกลุ่มอ่อน

2. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานประชาธิปไตย ซึ่งถือได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนคือ ผู้นำทางการศึกษาด้านวิชาการมากกว่าที่จะเป็นโดยตำแหน่ง การนิเทศต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และต้องเปิดโอกาสกระตุ้นให้มีความคิดริเริ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบายการนิเทศช่วยให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศ ครูผู้รับการนิเทศ และผู้บริหารโรงเรียน

3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริมสร้างสรรค์ ซึ่งควรหลีกเลี่ยงการบังคับการปฏิบัติไม่เชื่อตรง การประเมินค่า เข้มงวดตรวจตรา จัดมาตรฐาน และพิธีตรองการนิเทศจึงสร้างบรรยากาศให้ผู้รับการนิเทศได้พยายามคิดหาวิธีทำงานแบบใหม่ และอยากคิดสร้างสรรค์หากเขามีความรู้สึกรับรองพอ การนิเทศต้องปล่อยให้ครูคิดสร้างสรรค์ตามสติปัญญาของแต่ละคน

4. การนิเทศการปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน และถือว่าการนิเทศเกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้หลักสูตรการพัฒนาหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาหลักสูตร

5. การนิเทศ คือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ และยอมรับการนับถือบุคคลอื่น เห็นอกเห็นใจคนอื่น ตรงไปตรงมา และหาโอกาสร่วมมือช่วยเหลือเพื่อสร้างมิตรไมตรีกับคนอื่น

6. การนิเทศมุ่งส่งเสริม บำรุงขวัญ และกำลังใจของผู้รับการนิเทศให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของผู้รับการนิเทศดีขึ้น การนิเทศไม่เป็นการขอร้องให้ผู้รับการนิเทศทำในสิ่งที่แม้ตัวผู้นิเทศเองก็ไม่ปรารถนาที่จะทำ

7. การนิเทศมุ่งกำจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วยการศึกษา และการวางแผน เพื่อทราบความต้องการ และปัญหาของชุมชนช่วยเหลือเร่งรัดผู้รับการนิเทศให้สำรวจการใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการวางแผนปรับปรุงหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน

กรมวิชาการ (2544) ได้กล่าวถึง หลักการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. หลักการปฏิบัติงานตามวิธีวิทยาศาสตร์ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ ซึ่งครอบคลุมถึงวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งควรมาจากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้

2. หลักการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้าง ยอมรับผลการประเมินตนเอง ยอมรับในเหตุผลตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมาย

3. หลักการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสร้างสรรค์ โดยการแสวงหาความสามารถพิเศษของครูแต่ละคน เปิดโอกาสให้ได้แสดงออก และสนับสนุนส่งเสริมความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่

4. หลักการปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน โดยยึดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของงานโดยส่วนรวม

5. หลักการปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพ เน้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ มีการควบคุมติดตามผลการดำเนินงานและผลผลิตอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา

6. หลักการปฏิบัติงานโดยยึดวัตถุประสงค์ การดำเนินงานทุกครั้งต้องกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานอย่างชัดเจน ออกแบบการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. ประโยชน์ของการพัฒนาครู

4.1 การพัฒนาครูช่วยให้ระบบวิธีการทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพราะเมื่อได้รับความรู้จากการฝึกอบรมก็จะสามารถนำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ และมีการติดต่อประสานงานดีขึ้น

4.2 การพัฒนาครูเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เกิดการประหยัด เพราะเมื่อได้รับการพัฒนาแล้ว ความผิดพลาดที่ก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองเสียหายย่อมลดน้อยลง ทำให้ประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้

4.3 การพัฒนาครูช่วยลดเวลาในการเรียนงานให้น้อยลง เมื่อได้รับการพัฒนาแล้วจะสามารถปฏิบัติงานได้ผลดี และลดเวลามากกว่าจะต้องทำงานและเรียนงานควบคู่กันไปในเวลาเดียวกัน

4.4 การพัฒนาครูช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา เพราะเมื่อได้รับการพัฒนาแล้วย่อมมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น

4.5 การพัฒนาครูเป็นการแนะแนวทางในความก้าวหน้าของบุคคลทางหนึ่ง เมื่อได้รับการพัฒนาแล้วย่อมจะได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งและโยกย้ายความก้าวหน้า (อรุณ รักรธรรม, 2540)

การพัฒนาโปรแกรม

1. ความหมายของโปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม

นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของโปรแกรม ดังนี้

อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ (2536) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า หมายถึง รายละเอียดของการจัดกิจกรรม ที่ถูกใช้เพื่อพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากที่สุด โดยที่ผู้สร้างโปรแกรมจะกำหนดลำดับขั้นตอนการใช้โปรแกรมต่างกันไป ตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะโปรแกรมที่วางไว้

หรรษา สุขกาล (2543) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า หมายถึง แผนที่วางไว้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามเป้าหมายภายใต้บริบทของสถานศึกษา

ดวงเดือน อ่อนน่วม (2529) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า หมายถึง รายละเอียดของการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรม

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า หมายถึง แผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีขั้นตอนในการพัฒนา ที่สร้างขึ้นโดยการประยุกต์จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร

Rothwell และ Cookson (1997) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า โปรแกรม เป็นเสมือนสื่อหน้าที่ก่อให้เกิดลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็น โดยมีสาระสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพให้กับนักเรียนจากความสามารถหรือพฤติกรรมในระดับกว้าง ๆ ในตอนต้นไปสู่ความสามารถหรือพฤติกรรมที่มีความเจาะจงในตอนท้าย

สรุปได้ว่า โปรแกรม หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการพัฒนาตามความมุ่งหมายของโปรแกรมที่กำหนดไว้

ความหมายของการพัฒนา

นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนา ดังนี้

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) ได้ให้ความหมายการพัฒนาไว้ 2 ลักษณะคือ

- 1) การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น
- 2) การทำให้เกิดขึ้น

สนธยา พลศรี (2547) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า ในความหมายโดยทั่วไป หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ความหมายนี้ นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2550: เว็บไซต์) ระบุว่า การพัฒนา หมายถึง ทำให้มั่นคง ทำให้ก้าวหน้า การพัฒนาประเทศทำให้บ้านเมืองมั่นคงมีความเจริญ

สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ดังนั้น การพัฒนาโปรแกรม หมายถึง การสร้างชุดของกิจกรรมที่ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการพัฒนาตามความมุ่งหมายของโปรแกรมที่กำหนดไว้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น

2. องค์ประกอบของโปรแกรม

Cooper และ Worden (1983; อ้างถึงใน อรรวรรณ ดวงสีใส, 2546) กล่าวถึงโปรแกรมมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์
2. ความต้องการ ลักษณะ และความสามารถของผู้ร่วมโปรแกรม
3. กระบวนการดำเนินกิจกรรม
4. สื่อวัสดุอุปกรณ์ หนังสือ เกมส์ และสิ่งอื่นที่ต้องการใช้ในโปรแกรม

Boyle (1981) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาโปรแกรมสรุปได้ดังนี้

1. การสร้างพื้นฐานทางปรัชญาในการพัฒนาโปรแกรม ความเชื่อ และค่านิยมของนักพัฒนาโปรแกรมแต่ละคนที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อการพัฒนาโปรแกรม

2. การวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา ความต้องการ หรือสิ่งที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมกังวล ห่วงใย เป้าหมายสำคัญที่สุดของการพัฒนาโปรแกรม คือ การช่วยให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมบรรลุความสำเร็จในเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง ในการวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของสถานการณ์ในบางกรณี สิ่งที่ถูกกำหนดว่าเป็นความต้องการ ปัญหาอาจไม่ใช่ปัญหาที่แท้จริง นักพัฒนาโปรแกรม จึงต้องวิเคราะห์สถานการณ์อย่างลึกซึ้งจนสามารถลำดับความต้องการและปัญหาได้

3. การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ เป็นการส่งเสริมให้บุคคลที่สนใจและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของโปรแกรมและกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมนี้ เป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับการพัฒนาโปรแกรมทุกประเภท

4. ระดับทางสติปัญญาและสภาพทางสังคมของผู้เข้าร่วมโปรแกรม นักพัฒนาจะต้องให้ความสำคัญเรื่องความแตกต่างของบุคคล จะต้องรู้ว่าผู้ใหญ่ต่างจากเด็กแม่จะอยู่ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ก็มีความแตกต่างเกี่ยวกับเจตคติในการเรียนรู้ ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ เชื้อชาติ และประสบการณ์ในวิชาชีพ ความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีผลต่อกระบวนการพัฒนาโปรแกรม

5. ศึกษาแหล่งข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการกำหนดวัตถุประสงค์โปรแกรม แหล่งข้อมูลที่ควรศึกษาคือ ตัวผู้เข้าร่วมโปรแกรม สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับสังคมหรือสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ร่วมโปรแกรม และเนื้อหาวิชาการแหล่งใดแหล่งหนึ่งไม่เพียงพอต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ดี

6. การยอมรับเรื่องข้อจำกัดเกี่ยวกับสถาบันและบุคคล ข้อจำกัดต่าง ๆ ได้แก่ ปรัชญาขององค์กรเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมหรือกลุ่มในสังคมมีความคิดเห็นขัดแย้ง งบประมาณไม่เพียงพอ ความเชื่อของผู้ให้การสนับสนุนทางการเงิน ความเชื่อของผู้รับบริการเกี่ยวกับโปรแกรม ความเชื่อของฝ่ายบริหารภายในองค์กรเกี่ยวกับลำดับความสำคัญของโปรแกรม ความเชื่อของนักพัฒนาโปรแกรมเองเกี่ยวกับโปรแกรม

7. ระดับความยืดหยุ่นของการวางแผนโปรแกรม เนื่องจากการพัฒนาโปรแกรมมีลักษณะเป็นการพัฒนาเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดและพยายามควบคุมทุกปัจจัยทุกขั้นตอนเป็นเรื่องยาก การประเมินผล วัตถุประสงค์และวิธีการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ได้หลายทางเลือกทำให้โปรแกรมมีความยืดหยุ่น

8. การเลือกและการจัดกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ ผลจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เข้าร่วมอบรมและผู้ให้ความรู้ร่วมมือกัน และมีกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าการบรรยายเพียงกิจกรรมเดียว

9. การประเมินประสิทธิภาพและผลกระทบจุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินผล คือ การนำผลไปใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม การประเมินผลโปรแกรม จึงเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

- 9.1 การกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์
- 9.2 การรวบรวมข้อมูลฐานเกี่ยวกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น
- 9.3 การพิจารณาตัดสินผลโดยเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับข้อมูลรวบรวมไว้

10. การเลือกวิธีการเทคนิคและอุปกรณ์อย่างเหมาะสม โดยให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีส่วนร่วมในการเลือก

จำลอง ไชยยา (2545) ได้พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยวิธีสตอรี่ไลน์ และได้สรุปว่าโปรแกรมที่สมบูรณ์มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการของโปรแกรม
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3. ลักษณะของโปรแกรม
4. คุณสมบัติของผู้ใช้โปรแกรมและกลุ่มเป้าหมาย
5. เอกสารที่ใช้ในโปรแกรม
6. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
7. การประเมินผลการเรียนการสอน

চার্জ বাক্স (2542) กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของโปรแกรมที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายและนโยบายทางการศึกษา (Educational Goals and Policies)
2. จุดมุ่งหมายของโปรแกรม (Program Aims)
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures)
4. จุดประสงค์รายวิชา (Subject Objectives)
5. เนื้อหา (Content)
6. จุดประสงค์ของกิจกรรม
7. กลยุทธ์
8. การประเมินผล (Evaluation)
9. หลักสูตรและสื่อการจัดกิจกรรม

हरिहर सुखगल (2543) ได้สรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมพัฒนาไว้ 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) บริบท (Context) 2) เป้าหมาย (Goals) 3) แผนหรือวิธีการปฏิบัติ (Plan or Method) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 จะต้องมีความเหมาะสมพอดีเพื่อให้สามารถเกิดความสำเร็จในการพัฒนาได้

सुमिनत्रा पंगस्त्र (2550) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย (Aims) เป้าหมาย (Goals) วัตถุประสงค์ (Objectives) เนื้อหาวิชา (Contents) และกิจกรรมการเรียนการสอน (Learning Activities) หัวใจของหลักสูตรอยู่ที่กิจกรรมการเรียนการสอนเพราะเป็นเรื่องของการหล่อหลอม กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้และรูปแบบการศึกษา

ไท คำลั่น (2551) ได้พัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผลการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากส่วนประกอบของโปรแกรม ได้แก่ จุดมุ่งหมาย กิจกรรม วิธีการอบรม เนื้อหาสาระ รวมทั้งวิธีการประเมินผล

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ได้พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ โครงสร้าง การวัดและประเมินผล โปรแกรม

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 1) บริบทของโปรแกรม 2) แผนการดำเนินกิจกรรม 3) การดำเนินกิจกรรม 4) วัตถุประสงค์ของกิจกรรม 5) เนื้อหา 6) การนิเทศติดตาม 7) การวัดและประเมินผล

3. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม

Caffarella (1994) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมสรุปได้ดังนี้

3.1 การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

3.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเพื่อสะท้อนให้ผู้รับบริการตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์จากโปรแกรม

3.1.2 ประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

3.1.3 ตรวจสอบว่าวัตถุประสงค์ของโปรแกรมมีความชัดเจนหรือไม่ก่อน

นำเสนอผู้เกี่ยวข้อง

3.1.4 ใช้วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเป็นการตรวจสอบภายในว่าโปรแกรมมีความสอดคล้องตรงกับความต้องการและปัญหาหรือไม่ เช่น วิธีการจัดกิจกรรม การประเมินความต้องการ

3.2 การสร้างแผนการเรียนรู้

3.2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน

3.2.2 เลือกและลำดับเนื้อหาสาระตามระดับความรู้และประสบการณ์ของผู้ร่วมกิจกรรมตามลักษณะเนื้อหาวิชาการและสิ่งที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสม

3.2.3 เลือกเทคนิคการจัดกิจกรรม เพื่อให้ได้ผลตามที่คาดหวังไว้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การบรรยายกรณีศึกษาบทบาทสมมติ การละเล่น การเล่าเรื่อง

3.2.4 เลือกหรือพัฒนาสื่อที่จะส่งเสริมการจัดกิจกรรม

3.2.5 ในแต่ละกิจกรรมเลือกวิธีการประเมินผลที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้ของผู้ร่วมกิจกรรมและช่วยให้รู้ว่าการเรียนการสอนได้ผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

3.3 การสร้างแผนงานการประเมินผล

3.3.1 ระบุระเบียบวิธีการที่จะประเมินผลทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3.3.2 กำหนดวิธีการจะรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการประเมินผลเช่น การสังเกตการณ์ การใช้แบบสอบถาม

3.3.3 วางแผนล่วงหน้าว่าจะใช้วิธีการใดในการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการใดที่จะนำมาใช้

3.3.4 อธิบายเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าและประโยชน์ของโปรแกรม

3.3.5 นำผลจากการประเมินโปรแกรมและเสนอข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงโปรแกรมต่อไปในอนาคต

Joyce และ Weil (1985) กล่าวถึงหลักการในการพัฒนาโปรแกรมหรือรูปแบบการสอนสรุปสาระสำคัญดังนี้

1. โปรแกรมหรือรูปแบบการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ เป็นต้น

2. เมื่อพัฒนาโปรแกรมหรือรูปแบบการสอนแล้วก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีการวิจัยทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้สถานการณ์จริงและนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข

3. การพัฒนาโปรแกรมหรือรูปแบบการสอนอาจออกแบบให้ใช้ได้กว้างขวาง หรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

4. การพัฒนาโปรแกรมหรือรูปแบบการสอนจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นตัวตั้งในการพิจารณารูปแบบการนำไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลัก จะให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ถ้าเห็นว่าเหมาะสม

4. วิธีการพัฒนาโปรแกรม

Berman และ McLaughlin (1978) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินผู้เข้าร่วมโปรแกรม
2. การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์การสอน
3. การวิเคราะห์งาน
4. การเลือกและใช้กลยุทธ์การสอนรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์
5. การประเมินผลโปรแกรม

Barr และ Keating (1985) ได้เสนอรูปแบบของโปรแกรม 5 ขั้นตอน เพื่อการพัฒนาโปรแกรม (Five-step Model for Program Development) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมิน (Assessment)

- 1.1 ประเมินความต้องการของผู้เข้าร่วม
- 1.2 ประเมินสิ่งแวดล้อมสถาบัน
- 1.3 ประเมินทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร เงิน และทรัพยากรทางกายภาพ

ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning)

- 2.1 การพัฒนาที่มวางแผน
- 2.2 กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และการประเมินผล
- 2.3 เลือกวิธีปฏิบัติ
- 2.4 ฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.5 กำหนดงบประมาณ

2.6 กำหนดเวลาสิ้นสุดโปรแกรม

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Implementation)

3.1 กำหนดความรับผิดชอบ เช่น ทักษะความสามารถและงานที่ต้องทำ

3.2 ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

3.3 ประเมินผลกระบวนการ (Process) และประเมินผลผลิต (Product)

ขั้นที่ 4 ประเมินผลหลังจบโปรแกรม (Post-assessment) ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกระบวนการและผลผลิตเพื่อการตัดสินใจในอนาคตของโปรแกรม

ขั้นที่ 5 การตัดสินใจเชิงบริหาร (Administrative Decision) การตัดสินใจว่าจะดำเนินโปรแกรมต่อไป หรือยุติโปรแกรม หรือดัดแปลงปรับปรุง

สรุปได้ว่า วิธีการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน 2) การศึกษาความต้องการหรือสภาพที่พึงประสงค์ 3) การศึกษาวิธีการพัฒนาครู 4) การพัฒนาโปรแกรม 5) การประเมินผลด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

5. การประเมินผลโปรแกรม

การพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาบุคลากร ต้องมีการประเมินผลโปรแกรมเพื่อทราบว่าโปรแกรมนั้นมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ตามความคิดเห็นของ Tyler (1949) นั้น การประเมินผลโปรแกรม คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่างกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ โดยมีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมประกอบด้วย การประเมินผู้เข้าร่วมโปรแกรม การวางแผนการดำเนินการ การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล ศึกษารายละเอียดของการดำเนินโปรแกรม จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ วิเคราะห์ปัญหาที่มีผลกระทบ ศึกษาแหล่งข้อมูล การวางแผนขั้นตอนในการดำเนินการ และการประเมินโปรแกรม เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และเพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาต่อไป

บริบทการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร จุดเน้น มาตรการ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จ โดยที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดทิศทางจัดการศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

วิสัยทัศน์

มุ่งสู่คุณภาพและมาตรฐาน บริการประทับใจ

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และ

มีคุณภาพการศึกษาได้มาตรฐาน

2. ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร
3. ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็น

มืออาชีพ

4. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อ

คุณภาพการศึกษา

เป้าประสงค์

1. นักเรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับมาตรฐานสากล และเป็นคนไทยยุคใหม่ พร้อมพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

2. ประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาได้รับโอกาสในการศึกษา อย่างมีคุณภาพ ทั้งถึงและเสมอภาค

3. ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน

4. บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ทุกคนมีจิตบริการ

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และสถานศึกษาในสังกัดมีความเข้มแข็งเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 บูรณาการการทำงาน เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระจายอำนาจและความรับผิดชอบต่อ สถานศึกษา ชุมชน และภาคประชาสังคม

กลยุทธ์

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จึงกำหนดกลยุทธ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 4 กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับมัธยมศึกษาให้ได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ 2 ขยายโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงครอบคลุมนักเรียน ให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ ให้ได้ตามมาตรฐาน บริการประทับใจ

ค่านิยมองค์กร
มุ่งมั่นพัฒนา คุณภาพการศึกษาได้มาตรฐาน บริการด้วยหัวใจ ก้าวไกลสู่สากล

วัฒนธรรมองค์กร

บริการด้วยหัวใจ ก้าวไปสู่ความเป็นหนึ่ง

จุดเน้นการดำเนินงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 กำหนดจุดเน้นการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 จุดเน้นด้านนักเรียน

1.1 นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญ สู่มาตรฐานสากล

1.1.1 นักเรียนมีความสามารถด้านภาษา ด้านคำนวณ และด้านการใช้เหตุผลที่เหมาะสม

1.1.2 นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) กลุ่มสาระหลัก เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 5

1.1.3 นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้มีแรงจูงใจสู่อาชีพ ด้วยการแนะแนว ทั้งโดยครู และผู้ประกอบการอาชีพต่างๆ และได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ ที่เหมาะสมกับการประกอบสัมมาชีพในอนาคต

1.1.4 นักเรียนมีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ภาษา ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เหมาะสมตามช่วงวัย

1.2 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ห่างไกลยาเสพติด มีคุณลักษณะ และทักษะทางสังคมที่เหมาะสม

1.2.1 ส่งเสริมพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษา ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

1.2.2 ส่งเสริมพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีทักษะการแก้ปัญหา และอยู่อย่างพอเพียง

1.2.3 ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมรักความเป็นไทย ห่างไกลยาเสพติดมีคุณลักษณะและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม

1.2.4 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความมุ่งมั่นในการศึกษาและการทำงาน และสามารถปรับตัวเข้ากับพหุวัฒนธรรม บนพื้นฐานวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย

1.2.5 ส่งเสริม สนับสนุนการนำค่านิยมหลักคนไทย 12 ประการ สู่การพัฒนา นักเรียนในรูปแบบต่างๆ

1.3 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการส่งเสริม และพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นรายบุคคล

1.3.1 เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นรายบุคคลด้วยรูปแบบหลากหลาย

1.3.2 เด็กด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร และอัตลักษณ์แห่งตน

1.3.3 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการส่งเสริมให้มีเป็นเลิศ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พื้นฐานทางวิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา กีฬา ดนตรี และศิลปะ

1.3.4 นักเรียนที่เรียนภายใต้การจัดการศึกษาโดยครอบครัว สถานประกอบการ บุคคลองค์กรวิชาชีพ เอกชน ชุมชน สังคม และองค์กรอื่น และการศึกษาทางเลือก ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน

1.3.5 เด็กกลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองและช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ ได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือเยียวยา ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

ส่วนที่ 2 จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.1 ครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการสื่อสารมีสมรรถนะในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.1 ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอน การสอนคิดแบบต่างๆ และการวัดประเมินผลให้สามารถพัฒนาและประเมินผลนักเรียนให้มีคุณภาพตามศักยภาพเป็นรายบุคคล

2.1.2 ครูสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสม

2.1.3 ครูได้รับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทั้งในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน หรือภาคส่วนอื่นๆ ตามความพร้อมของโรงเรียน

2.1.4 ครูสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และทุกภาคส่วนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้

2.1.5 ครูจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน

2.1.6 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจิตวิญญาณของความเป็นครู การเป็นครูมืออาชีพและยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารงานทุกด้านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ต้องได้รับการพัฒนา

2.2.2 ส่งเสริมพัฒนาการบริหารวิชาการในศตวรรษที่ 21 (สำหรับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง)

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญกำลังใจในการทำงาน

2.3.1 พัฒนาระบบแรงจูงใจให้ได้มาตรฐานและมีความสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน

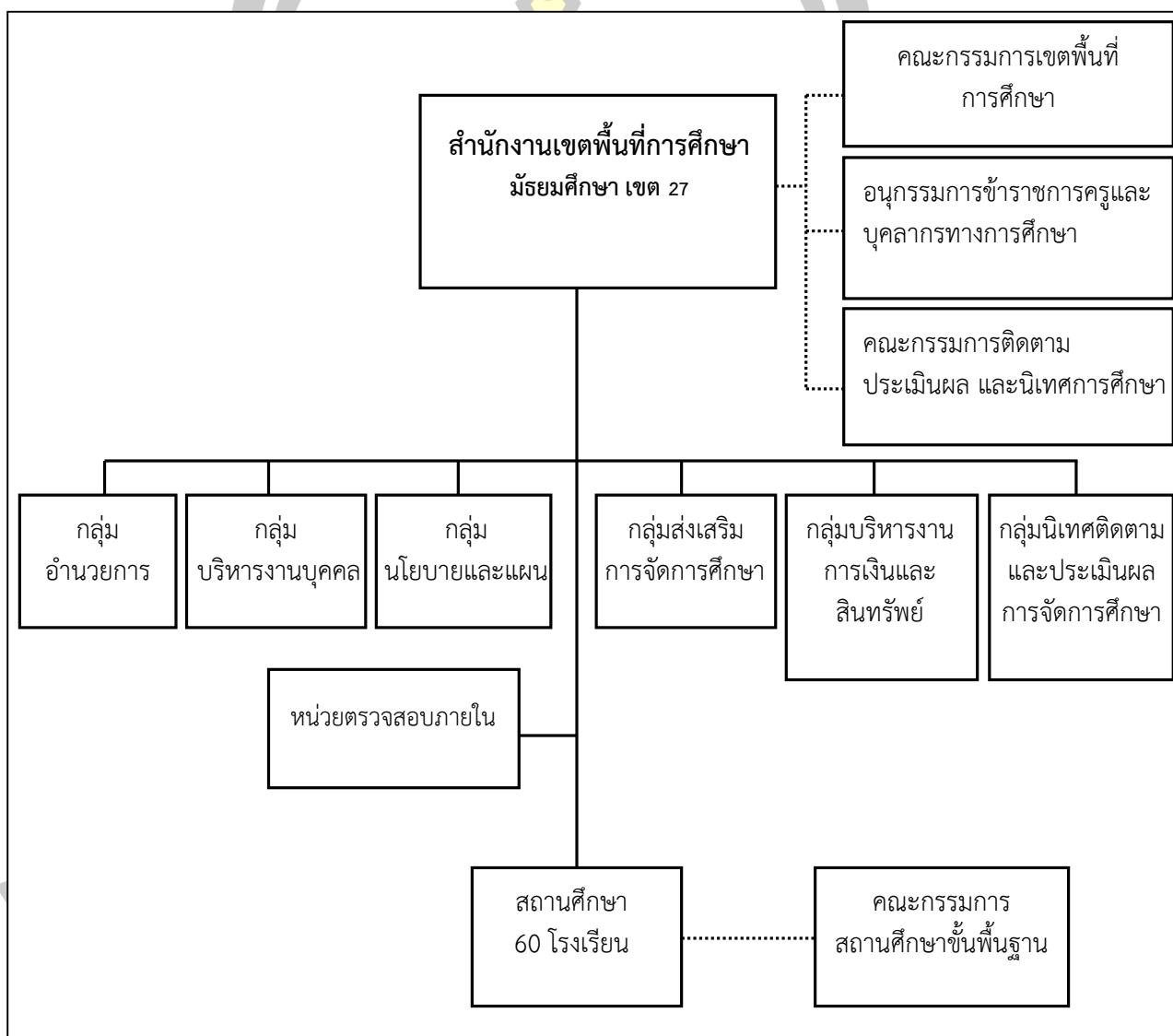
2.3.2 พัฒนาให้เกิดความศรัทธาในวิชาชีพ และความภูมิใจในการมุ่งมั่นสร้างสรรค์ผลงานแบบมืออาชีพ

2.4 องค์กร คณะบุคคล และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องวางแผนและสรรหาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และสังคม

2.4.1 องค์กร คณะบุคคล และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความตระหนักจิตสำนึก ความรับผิดชอบและผลประโยชน์ส่วนรวม

2.4.2 ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ชุมชนและสังคมโดยมีระยะเวลาการดำเนินการที่ชัดเจน

โครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 6 กลุ่ม 1 หน่วย ดังนี้ 1) กลุ่มอำนวยการ 2) กลุ่มบริหารงานบุคคล 3) กลุ่มนโยบายและแผน 4) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 5) กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา 6) กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ 7) หน่วยตรวจสอบภายใน

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงโครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

สภาพการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 รับผิดชอบในการจัดบริการการศึกษา ขึ้นพื้นฐานตามภารกิจในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา ให้เด็กไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตาม มาตรฐานการศึกษา เพื่อให้การปฏิรูประบบบริหารและจัดการศึกษาบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยมีโรงเรียนในสังกัดจำแนกตาม เครือข่ายการบริหารสถานศึกษา จำนวน 7 สหวิทยาเขต 60 โรงเรียน ดังนี้

1. สหวิทยาเขตพระขัติยะวงษา ประกอบด้วย

1.1	โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย	อำเภอเมือง
1.2	โรงเรียนขัติยะวงษา	อำเภอเมือง
1.3	โรงเรียนธวัชบุรีวิทยาคม	อำเภอธวัชบุรี
1.4	โรงเรียนธงธานี	อำเภอธวัชบุรี
1.5	โรงเรียนศรีธวัชวิทยาลัย	อำเภอธวัชบุรี
1.6	โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม	อำเภอจตุรพักตรพิมาน
1.7	โรงเรียนดู่น้อยประชาสรรค์	อำเภอจตุรพักตรพิมาน
1.8	โรงเรียนเชียงขวัญพิทยาคม	อำเภอเชียงขวัญ
1.9	โรงเรียนพลับพลาวินยา	อำเภอเชียงขวัญ
1.10	โรงเรียนเทอดไทยวิทยาคม	อำเภอทุ่งเขาหลวง
	รวม	10 โรงเรียน 5 อำเภอ

2. สหวิทยาเขตสาเกตนคร ประกอบด้วย

2.1	โรงเรียนสตรีศึกษา	อำเภอเมือง
2.2	โรงเรียนพลาญชัยพิทยาคม	อำเภอเมือง
2.3	โรงเรียนสตรีศึกษา 2	อำเภอเมือง
2.4	โรงเรียนจักรังวิทยวิริยาประชาสรรค์	อำเภอจังหาร
2.5	โรงเรียนม่วงลาดวิทยาการ	อำเภอจังหาร
2.6	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ	อำเภอศรีสมเด็จ
2.7	โรงเรียนศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนาวิทยา	อำเภอศรีสมเด็จ
2.8	โรงเรียนเมืองน้อยวิทยาคม	อำเภอธวัชบุรี
2.9	โรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก	อำเภอจตุรพักตรพิมาน
	รวม	9 โรงเรียน 5 อำเภอ

3. สหวิทยาเขตศิลาทอง ประกอบด้วย

3.1	โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม	อำเภอเสลภูมิ
3.2	โรงเรียนเสลภูมิ	อำเภอเสลภูมิ

3.3	โรงเรียนขวาววิทยาคาร	อำเภอเสลภูมิ
3.4	โรงเรียนท่าม่วงวิทยาคม	อำเภอเสลภูมิ
3.5	โรงเรียนวังหลวงวิทยาคม	อำเภอเสลภูมิ
3.6	โรงเรียนโพธิ์ทองวิทยาคาร	อำเภอเสลภูมิ
3.7	โรงเรียนโนนชัยศรีวิทยา	อำเภอโพนทอง
3.8	โรงเรียนโพธิ์ศรีสว่างวิทยา	อำเภอโพนทอง
3.9	โรงเรียนม่วงมิตรวิทยาคม	อำเภอโพนทอง
	รวม	9 โรงเรียน 2 อำเภอ

4. สหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ ประกอบด้วย

4.1	โรงเรียนโพนทองพัฒนาวิทยา	อำเภอโพนทอง
4.2	โรงเรียนโพนทองวิทยายน	อำเภอโพนทอง
4.3	โรงเรียนค่านาดีพิทยาคม	อำเภอโพนทอง
4.4	โรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย	อำเภอหนองพอก
4.5	โรงเรียนผาน้ำทิพย์วิทยา	อำเภอหนองพอก
4.6	โรงเรียนโพธิ์แก้วประชาสรรค์	อำเภอหนองพอก
4.7	โรงเรียนโพธิ์ชัยชมพูภัณฑ์	อำเภอโพธิ์ชัย
4.8	โรงเรียนเชียงใหม่ประชานุสรณ์	อำเภอโพธิ์ชัย
4.9	โรงเรียนเมยวดีพิทยาคม	อำเภอเมยวดี
	รวม	9 โรงเรียน 4 อำเภอ

5. สหวิทยาเขตทุ่งกุลาทอง ประกอบด้วย

5.1	โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล	อำเภอสุวรรณภูมิ
5.2	โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย	อำเภอสุวรรณภูมิ
5.3	โรงเรียนช้างเผือกวิทยาคม	อำเภอสุวรรณภูมิ
5.4	โรงเรียนหินกองวิทยาคาร	อำเภอสุวรรณภูมิ
5.5	โรงเรียนทุ่งหลวงพลับพลาไชย	อำเภอสุวรรณภูมิ
5.6	โรงเรียนหัวโตนวิทยา	อำเภอสุวรรณภูมิ
5.7	โรงเรียนทรายทองวิทยา	อำเภอโพนทราย
5.8	โรงเรียนสามขาท่าหาดยาววิทยา	อำเภอโพนทราย
	รวม	8 โรงเรียน 2 อำเภอ

6. สหวิทยาเขตเมืองเกษตร ประกอบด้วย

6.1	โรงเรียนจันทบุษยานุสรณ์	อำเภอเกษตรวิสัย
6.2	โรงเรียนกู่กาสิงห์ประชาสรรค์	อำเภอเกษตรวิสัย
6.3	โรงเรียนเหล่าหลวงประชานุสรณ์	อำเภอเกษตรวิสัย
6.4	โรงเรียนหนองผึ้งวิทยาคาร	อำเภอเกษตรวิสัย
6.5	โรงเรียนปทุมรัตต์พิทยาคม	อำเภอปทุมรัตต์
6.6	โรงเรียนโพนสูงประชาสรรค์	อำเภอปทุมรัตต์

6.7	โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา	อำเภอเมืองสรวง
6.8	โรงเรียนสูงยางวิทยาประชาสรรค์	อำเภอเมืองสรวง
	รวม	8 โรงเรียน 3 อำเภอ
7.	สหวิทยาเขตเมืองแสนสามารถวิทย	ประกอบด้วย
7.1	โรงเรียนอาจสามารถวิทยา	อำเภออาจสามารถ
7.2	โรงเรียนโพนเมืองประชารัฐ	อำเภออาจสามารถ
7.3	โรงเรียนหนองหมื่นถ่านวิทยา	อำเภออาจสามารถ
7.4	โรงเรียนพนมไพรวิทยาคาร	อำเภอพนมไพร
7.5	โรงเรียนน้ำใสวิทย	อำเภอพนมไพร
7.6	โรงเรียนหนองฮีเจริญวิทย	อำเภอหนองฮี
7.7	โรงเรียนดุกอิ่งประชาสามัคคี	อำเภอหนองฮี
	รวม	7 โรงเรียน 3 อำเภอ

ปริมาณงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ครอบคลุม 20 อำเภอ 193 ตำบล 2,412 หมู่บ้าน มีสถานศึกษา จำนวน 60 โรง จำนวนนักเรียน 50,896 คน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด จำนวน 3,149 คน รายละเอียด ดังนี้

ตาราง 3 แสดงจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

สายงาน	จำนวน
1. ผู้บริหาร	
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	60
1.2 รองผู้บริหารสถานศึกษา	94
2. ข้าราชการครู	
ครู	2,693
3. พนักงานราชการ	117
4. ลูกจ้างประจำ	128
รวม	3,092

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 10 มิถุนายน 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ตาราง 4 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1 - 499 คน (ขนาดเล็ก)

ที่	โรงเรียน	มัธยมศึกษาตอนต้น				มัธยมศึกษาตอนปลาย				รวมทั้งสิ้น
		ม.1	ม.2	ม.3	รวม	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	
1	สูงยางวิทยาประชาสรรค์	23	23	19	65	10	19	3	32	97
2	หินกองวิทยาการ	28	25	23	76	13	17	10	40	116
3	ทุ่งหลวงพลับพลาไชย	30	24	23	77	21	115	31	67	144
4	เมืองน้อยวิทยาคม	38	33	40	111	15	22	18	55	166
5	พลับพลาวิทยาคม	36	29	35	100	18	18	26	62	162
6	เหล่าหลวงประชานุสรณ์	36	22	31	89	34	24	19	77	166
7	กู่กาสิงห์ประชาสรรค์	17	15	22	54	52	33	35	120	174
8	น้ำใสวิทย	40	41	54	135	30	27	17	74	209
9	เทอดไทยวิทยาคม	50	57	47	154	19	26	20	65	219
10	โพธิ์ศรีสว่างวิทยา	30	35	46	111	47	34	28	109	220
11	หัวโทนวิทยา	47	49	41	137	36	26	26	88	225
12	สามขาท่าหาดยาววิทยา	50	35	30	115	52	49	35	136	251
13	วังหลวงวิทยาคม	45	49	46	140	40	32	24	96	236
14	สตรีศึกษา 2	34	35	55	124	40	33	54	127	251
15	ท่าม่วงวิทยาคม	45	58	49	152	41	17	35	93	245
16	คำนำดีพิทยาคม	51	37	59	147	76	20	31	127	274
17	ขาววิทยาการ	40	40	37	117	20	29	47	96	213
18	ม่วงลาดวิทยาการ	42	42	59	143	32	37	49	118	261
19	ศรีธวัชวิทยาลัย	-	-	-	-	77	74	91	242	242
20	ตูกอิ่งประชาสามัคคี	21	55	50	126	72	28	66	166	292
21	โพนเมืองประชารัฐฯ	58	67	92	217	37	20	47	104	321
22	โพธิ์แก้วประชาสรรค์	61	46	44	151	63	68	80	211	362
23	ดู่ร้อยประชาสรรค์	35	53	74	162	48	46	64	158	320
24	โพนสูงประชาสรรค์	45	64	60	169	55	39	65	159	328
25	เชียงขวัญพิทยาคม	48	64	82	194	44	48	79	171	365
26	โนนชัยศรีวิทยา	50	65	81	196	55	70	62	187	383
27	หนองผึ้งวิทยาการ	62	65	75	202	112	76	78	266	468
28	ม่วงมิตรวิทยาคม	78	95	80	253	49	53	48	150	403
29	จันทราษฎร์วิद्याประชาสรรค์	74	58	91	223	63	43	74	180	403
30	ผาน้ำทิพย์วิทยา	58	85	64	207	40	76	92	208	415

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	มัธยมศึกษาตอนต้น				มัธยมศึกษาตอนปลาย				รวมทั้งสิ้น
		ม.1	ม.2	ม.3	รวม	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	
31	หนองฮีเจริญวิทย์	79	61	51	191	61	85	96	242	433
32	โพธิ์ทองวิทยาคาร	79	63	64	206	47	75	93	215	421

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 10 มิถุนายน 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ตาราง 5 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1499 คน (ขนาดกลาง)

ที่	โรงเรียน	มัธยมศึกษาตอนต้น				มัธยมศึกษาตอนปลาย				รวมทั้งสิ้น
		ม.1	ม.2	ม.3	รวม	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	
1	ธงธานี	93	87	87	267	70	86	90	246	513
2	ช้างเผือกวิทยาคม	47	70	112	229	81	68	137	286	515
3	โคกกล่ามพิทยาคม	84	92	92	268	83	80	81	244	512
4	หนองหมื่นถ่านวิทยา	95	99	94	288	67	87	105	259	547
5	เฉลิมพระเกียรติฯ	77	53	107	237	69	110	119	298	535
6	ธวัชบุรีวิทยาคม	188	148	170	506	88	64	54	206	712
7	โพหนองวิทยายน	176	148	138	462	80	85	97	262	724
8	เมยวดีพิทยาคม	176	161	145	482	100	95	144	339	821
9	เชียงใหม่ประชานุสรณ์	112	134	146	392	136	134	112	382	774
10	ทรายทองวิทยา	121	133	164	418	100	134	110	344	762
11	เสลภูมิ	148	124	194	466	118	117	189	424	890
12	พลาญชัยพิทยาคม	123	148	148	419	118	118	117	353	772
13	โพธิ์ชัยชนูปถัมภ์	133	170	191	494	85	133	129	347	841
14	ขัติยะวงษา	119	153	144	416	100	110	145	355	771
15	เมืองสรวงวิทยา	141	149	159	449	170	168	179	517	966
16	อาจสามารถวิทยา	167	157	162	486	156	148	202	506	992
17	ศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนา วิทยา	163	148	159	470	195	234	263	692	1,162

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 10 มิถุนายน 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ตาราง 6 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1500 - 2499 คน (ขนาดใหญ่)

ที่	โรงเรียน	มัธยมศึกษาตอนต้น				มัธยมศึกษาตอนปลาย				รวมทั้งสิ้น
		ม.1	ม.2	ม.3	รวม	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	
1	หนองพอกวิทยาลัย	208	210	283	701	285	223	313	821	1,522
2	สุวรรณภูมิวิทยาลัย	347	352	323	1,022	346	316	436	1,098	2,120
3	พนมไพรวิทยาคาร	417	387	371	1,175	331	351	390	1,072	2,247
4	จตุรพักตรพิมาน รัชดาภิเษก	324	290	408	1,022	352	401	414	1,167	2,189
5	ปทุมรัตต์พิทยาคม	377	404	392	1,173	326	352	418	1,096	2,269

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 10 มิถุนายน 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 27

ตาราง 7 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คน ขึ้นไป (ขนาดใหญ่พิเศษ)

ที่	โรงเรียน	มัธยมศึกษาตอนต้น				มัธยมศึกษาตอนปลาย				รวมทั้งสิ้น
		ม.1	ม.2	ม.3	รวม	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	
1	จันทบุรีเกษมอนุสรณ์	309	308	575	1,192	314	392	602	1,308	2,500
2	เสลภูมิพิทยาคม	486	487	494	1,467	416	342	439	1,197	2,664
3	โพหนองพัฒนาวิทยา	542	527	562	1,631	432	432	435	1,299	2,930
4	สุวรรณภูมิพิทยไพศาล	393	475	564	1,432	470	534	593	1,597	3,029
5	ร้อยเอ็ดวิทยาลัย	499	515	472	1,486	699	741	715	2,155	3,641
6	สตรีศึกษา	593	637	644	1,874	751	736	830	2,317	4,191

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 10 มิถุนายน 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 27

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

เคียงขวัญ มหาโชคเลิศวัฒนา (2554) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 และวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอน

ด้วยโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนด้วย โปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเฟื่องฟ้าวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 74 คน ซึ่งถูกสุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง และโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกสำหรับนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติบรรยาย และการทดสอบค่าที่แบบ เป็นอิสระและไม่เป็นอิสระ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วย โปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการ ฝึกพูดกับตนเองทางบวกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับ การสอนด้วยโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรณี ลิกะไชย (2555) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน เพื่อ เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพและ เพื่อเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วม โปรแกรมการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียน ที่โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ สำนักงานเขตลาดพร้าว จำนวน 171 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียน 11 คนที่มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ผล การศึกษาพบว่า นักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนที่มีบุคลิกภาพ ต่างกันมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หลังจากการเข้าโปรแกรมการพัฒนา การเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า นักเรียนมีการเห็นคุณค่าใน ตนเองทั้งโดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้นอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณลิณ ควรรุ (2556) ได้ศึกษาผลการพัฒนาคุณค่าในตนเองของเยาวชนในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัดนครพนมโดยการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยม ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเยาวชนที่ต้องได้รับการพัฒนา เพราะการที่เยาวชน จะประสบผลสำเร็จหรือประสบความสำเร็จในชีวิตนั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การตระหนักรู้ต่อตนเองว่า ตนเองมีความสามารถและมีคุณค่า การวิจัยครั้งนี้ จึงมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการ พัฒนาคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชน โดยการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยมระหว่าง ก่อนและหลังการทดลอง 2) เปรียบเทียบผลการพัฒนาคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชน โดยการ อบรมตามคู่มือปฏิบัติสถานพินิจฯ ระหว่างก่อนและหลังการอบรม และ 3) เปรียบเทียบผลการพัฒนา คุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนระหว่างการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยมและการ อบรมกลุ่มตามคู่มือปฏิบัติสถานพินิจฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชนจังหวัดนครพนม จำนวน 20 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีคะแนน คุณค่าในตนเองต่ำและสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง นับจากผู้ที่มีคะแนนต่ำสุดขึ้นมา 20 ลำดับ แล้ว

สุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน โดยกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษา
กลุ่มตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยม กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุมได้รับการอบรมกลุ่มตามคู่มือปฏิบัติสถาน
พินิจฯ เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบวัดคุณค่าในตนเอง โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตาม
ทฤษฎีอัตถิภาวนิยม และโปรแกรมการอบรมตามคู่มือปฏิบัติสถานพินิจฯ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูลคือ การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched-Pairs
Signed-Ranks Test) และการทดสอบแมนน์-วิทนี ยู เทสต์ (The Mann-Whitney U Test)
ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีอัตถิ
ภาวนิยมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ได้รับ
การอบรมกลุ่มตามคู่มือปฏิบัติสถานพินิจฯ ระหว่างก่อนและหลังการอบรมไม่แตกต่างกัน และ 3)
คุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยมสูงกว่ากลุ่ม
ที่ได้รับการอบรมกลุ่มตามคู่มือสถานพินิจฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสรุปการให้
คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าการอบรมกลุ่มตาม
คู่มือปฏิบัติสถานพินิจฯ เพราะช่วยพัฒนาคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนให้สูงขึ้นได้ จึงควร
ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้วิธีการให้คำปรึกษากลุ่มในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้มี
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป

หงส์ฟ้า ธีรวงศ์บุญกุล (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าใน
ตนเองและทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทาง
สังคมของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน 2) พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการ
เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน 3) ศึกษา
ปัจจัยที่สนับสนุน และอุปสรรคของการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาแล้วไปใช้
โดยการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ระยะคือ 1) การวางแผนพัฒนาโปรแกรมโดยการวิเคราะห์สภาพปัญหา
และความต้องการในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมของนักศึกษา
การศึกษานอกโรงเรียน โดยการวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน
ที่ศึกษาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 396 คน 2) การออกแบบ
โปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน
และการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ โดยการวิจัยกึ่งทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาการศึกษาน
อกโรงเรียน 30 คน 3) การประเมินผลและการตรวจสอบโปรแกรมเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน
และอุปสรรคในการนำโปรแกรมไปใช้ 4) การปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของโปรแกรมที่นำไปใช้
ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน
เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคม ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในการเห็นคุณค่าใน
ตนเองและผู้อื่น โดยมีพฤติกรรมที่คาดหวังด้าน (1) การค้นพบความถนัดและบุคลิกภาพของตนเอง
(2) การค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง (3) การมีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่
ความสำเร็จ 2) ทักษะทางสังคมโดยมีพฤติกรรมที่คาดหวังด้าน (1) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และ
แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (2) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด (3) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี

กับผู้อื่น นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และส่วนใหญ่ต้องการให้มีรูปแบบของการจัดกิจกรรม คือ การจัดค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต การบำเพ็ญประโยชน์ และการศึกษาเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่เห็นว่าที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมค่าย คือ 3 วัน ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมมากที่สุดคือ เดือนกุมภาพันธ์

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน นำองค์ความรู้มาวางแผนพัฒนาโปรแกรม ตามแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมของ Boone และบูรณาการการเรียนรู้จากแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb และแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสของ Sarkar มาเป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมของโปรแกรม 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและสร้างภาพพจน์ของตนเองทางบวก 2) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้โดยสังเกตและไตร่ตรองประสบการณ์ร่วมกัน 3) การสรุปความคิดรวบยอด 4) การตรวจสอบความคิดรวบยอดด้วยการลงมือปฏิบัติ และฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้การจูงใจในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม กิจกรรมค่าย มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในด้านการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคม พบว่าเมื่อผู้เรียนได้เข้ารับโปรแกรมที่ผู้วิจัยจัดให้แล้ว มีการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนเข้ารับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

3. ผลศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนและอุปสรรคของการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาแล้วไปใช้ปัจจัยที่สนับสนุนมีปัจจัยภายใน ได้แก่ นโยบายของแต่ละศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องส่งเสริมให้ชัดเจน บุคลากรมีการฝึกอบรมให้เป็นวิทยากรกระบวนการ เลือกใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและต้องจัดเตรียมให้พร้อมและเพียงพอ มีแรงจูงใจจากภายในศาสนาที่ยึดถือหลักศีลธรรม และการตระหนักในคุณค่าที่ไม่มีเงื่อนไข ความรัก และการพัฒนาตนเอง ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องยอมรับให้นำโปรแกรมนี้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ครูและผู้บริหารเห็นความสำคัญให้สนับสนุนทรัพยากรและจัดสรรงบประมาณสำหรับโปรแกรม

สุริรัตน์ วงศ์ชาชม (2557) ได้ศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และเพื่อทดลองใช้โปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้าน คำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนที่ผู้วิจัย ได้สร้างและพัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากการประเมินโครงสร้างโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่า ในตนเองโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ ในวัยเรียนมีคะแนนเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนหลังการใช้โปรแกรม (Posttest) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรม (Pretest) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นริรัตน์ เบี้ยพัต (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง สำหรับส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 3) เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 4) เปรียบเทียบการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว กลุ่มผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานการจัดกิจกรรมแนะแนว ได้แก่ ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามปัญหาสุขภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมแนะแนว 2) แบบสัมภาษณ์ครู 3) แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 8 แผน รวมเวลา 16 ชั่วโมง 4) แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 30 ข้อ 5) แบบวัดการยอมรับนับถือตนเอง จำนวน 25 ข้อ การวิจัยครั้งนี้ ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมแนะแนว รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีประกอบการสังเคราะห์ เพื่อออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ และการยอมรับนับถือตนเอง และเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสม ระยะที่ 2 การนำกิจกรรมแนะแนวที่ออกแบบไปทดลองใช้กับนักเรียน และระยะที่ 3 การนำกิจกรรมแนะแนวไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t – test (Dependent Samples) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ด้านข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาของผู้เรียน ยังต้องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพิ่มขึ้น และผลการสังเคราะห์การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้แนวคิดทฤษฎีของคาลโรเจอร์ ประกอบสถานการณ์จำลอง พบว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยชั้น การจัดการเรียนรู้ 5 ชั้น ได้แก่ (1) ชั้นสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน (2) ชั้นรับรู้เข้าใจกิจกรรมและบทบาทตามสถานการณ์ (3) ชั้นปฏิบัติตามบทบาทที่ออกแบบ (4) ชั้นสรุปและสะท้อนผลการปฏิบัติ (5) ชั้นวิเคราะห์และนำผลไปปรับใช้ ผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว มีค่าเฉลี่ยรายแผนตั้งแต่ 4.12-4.62 และโดยรวมเท่ากับ 4.29 ซึ่งมีคุณภาพและความเหมาะสมในระดับมาก

2. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.08/84.40 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์

ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง มีความฉลาดทางอารมณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง มีการยอมรับนับถือตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วาสนา รัตนสีหภูมิ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนนิคมหนองแก้ว ญาณเวที (ชัยทวีศุตจิตโตอุปถัมภ์) จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเอง และแบบวัดเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.236-0.790 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.865 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) โปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นมี 12 กิจกรรม ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วันๆ ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง มีความตรงเชิงเนื้อหาจากการประเมินโครงร่างโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด 2) นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนหลังการใช้โปรแกรม (Post-test) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนก่อนการใช้โปรแกรม (Pre-test) คิดเป็นร้อยละ 15.68 และมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรม 2 สัปดาห์ (Follow Up) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนหลังการใช้โปรแกรม (Post-test) คิดเป็นร้อยละ 2 ทำให้สรุปได้ว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองที่สร้างขึ้น มีความคงทนในการเรียนรู้

เต็มดวง ทบศรี (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพครูในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะ

หาความรู้ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แบบสืบเสาะหาความรู้และยืนยันความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 200 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ระยะที่ 3 การพัฒนา โปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาใช้ในการออกแบบโปรแกรมและนำข้อมูลเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 23 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ชั้นสร้างความสนใจ มี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 ชั้นสำรวจและค้นหา มี 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 ชั้นอธิบายและลงข้อสรุป มี 3 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 4 ชั้นขยายความรู้ มี 4 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 5 ชั้นประเมินผล มี 4 ตัวชี้วัด ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหา ความรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาพปัจจุบันโดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในการ จัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) หลักการหลักการและแนวคิด 2) วิสัยทัศน์ 3) วัตถุประสงค์ 4) โครงสร้าง 5) เนื้อหา 6) กระบวนการพัฒนา 7) การประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) ในการจัด การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความ เป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

McGee, Sheila และ Shyamala (2011) ได้ศึกษาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และความสิ้นหวังในวัยเด็กและความคิดฆ่าตัวตายในผู้ใหญ่ตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าเด็กชายมีรากฐานการฆ่าตัวตายในช่วงวัยเด็ก ซึ่งส่วนมากมาจากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำและนำไปสู่การคิดที่จะทำร้ายตนเองในวัยผู้ใหญ่ สำหรับเด็กหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในส่วนของความคิดฆ่าตัวตายนั้นเป็นลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความรู้สึกสิ้นหวังและการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำทำให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงในอนาคต คือการคิดฆ่าตัวตายในวัยรุ่นที่จะเชื่อมโยงไปถึงการคิดฆ่าตัวตายในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

Guthman และ Robles-Pina (2002) ได้ศึกษาปัจจัยพื้นฐานและอิทธิพลของการศึกษาต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ในชนบทกลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่น 15-18 ปี จำนวน 64 คน ผลการวิจัย พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่ปัญหาหย่าร้างและครอบครัวที่มีสมบูรณ์ไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างในด้าน

ของเพศ กล่าวคือ เพศหญิงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเพศชาย เพศชายและเพศหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่ไม่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา

Smith (2005) ได้ศึกษาเรื่อง The Efficacy of a School-base support Group on Adolescent Self-esteem and Social Support โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเห็นคุณค่าต่อตนเองและการสนับสนุนทางสังคม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 37 คน โดยได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มประคับประคองระยะเวลา 10 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก และ Personal Resource Questionnaire Part โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าต่อตนเองและการสนับสนุนทางสังคมในระดับปานกลางและมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกันในขณะที่กลุ่มควบคุมที่เข้าร่วมไม่มีรายงานผลว่ามีการเปลี่ยนแปลงการเห็นคุณค่าในตนเองหรือการสนับสนุนทางสังคม

Joshi และ Srivastava (2009) ได้ศึกษาเรื่อง การเห็นคุณค่าในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของวัยรุ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการเห็นคุณค่าในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในชนบท ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนของเด็กชนบทล้ำสมัย ซึ่งในอนาคตอาจนำไปสู่การเห็นคุณค่าในตนเองที่ลดลงของเด็กในชนบท ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กในเมืองเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กในชนบท เด็กผู้ชายมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กผู้หญิง และเพศที่แตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเพศชาย

Khadivi, Adib และ Farhangpour (2012) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางจิตวิญญาณ และการเห็นคุณค่าในตนเองกับการพัฒนาการศึกษาของนักเรียน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างความฉลาดทางจิตวิญญาณและการเห็นคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญระหว่างความฉลาดทางจิตวิญญาณและการพัฒนาการศึกษา แสดงให้เห็นว่า ความฉลาดทางจิตวิญญาณของเพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกัน เพศหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าการเห็นคุณค่าในตนเองด้านภาพรวมมากกว่าเพศชาย แต่เพศชายมีพัฒนาการด้านการศึกษาดีกว่าเพศหญิง โดยมีงานวิจัยของ Weggleswort (2002; Citing in Khadivi, Adib and Farhangpour, 2012) สนับสนุนว่า ความฉลาดทางจิตวิญญาณเป็นฐานที่สำคัญของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง

Ahmed และคนอื่น ๆ (2013) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองและความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมในรัฐ Swabi ในประเทศปากีสถาน การวิจัยอยู่ในรูปแบบของการให้ครูซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนเป็นผู้ประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษามักเป็นผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ซึ่งมีลักษณะดังนี้ มีการวางแผนในเรื่องการเรียน สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความชัดเจนในการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลการเรียนกับเพื่อน และสนใจร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน

Andam และคนอื่น ๆ (2013) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างผู้ที่เป็นอาสาสมัครและไม่เป็นอาสาสมัครด้านกีฬา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเห็นคุณค่าใน

ตนเองระหว่างผู้ที่เป็นอาสาสมัครและผู้ไม่เป็นอาสาสมัครด้านกีฬา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เป็นอาสาสมัครด้านกีฬามีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าไม่เป็นอาสาสมัครด้านกีฬา เนื่องจากคนที่เป็นอาสาสมัครจะให้ความสำคัญกับตนเอง และเห็นว่าตนเองมีความสามารถ ซึ่งเป็นหนึ่งในเหตุผลว่าทำไมพวกเขาจึงเป็นอาสาสมัครและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ และอีกเหตุผลหนึ่งคือพวกเขาเชื่อว่าการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้พวกเขามีประสบการณ์เพิ่มขึ้น และสามารถนำประสบการณ์เหล่านี้มาใช้ในอนาคตได้ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้พวกเขาประสบความสำเร็จ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับด้านต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีผลการวิจัยที่สูงกว่าหรือแตกต่างจากบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งวิจัยในประเทศและวิจัยต่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำหรือกิจกรรมที่เข้าร่วมมากกว่าผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

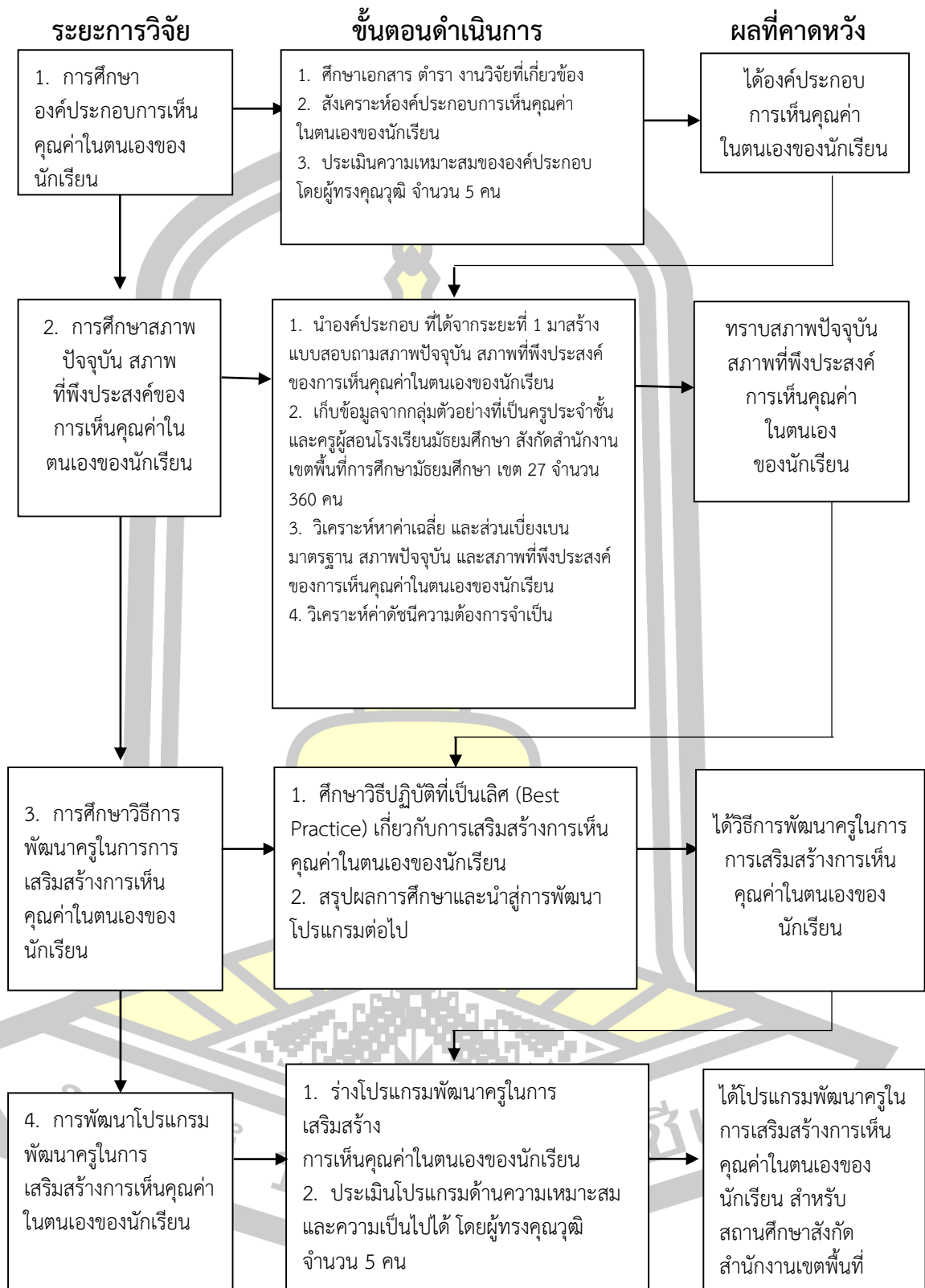
ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการและผลที่คาดหวัง ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ และผลที่คาดหวัง
รายละเอียดการวิจัยแต่ละระยะมีดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

1. ขั้นตอนดำเนินการ
 - 1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบ
 - 1.2 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
 - 1.3 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีบทบาทในการให้คำแนะนำ และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้
 - 2.1 จบการศึกษาทางด้านจิตวิทยาการศึกษา หรือการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป
 - 2.2 ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานทางการศึกษา หรือครูผู้สอน มีวิทยฐานะระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป
 - 2.3 มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งหน้าที่อย่างน้อย 5 ปี
- ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน มีรายชื่อต่อไปนี้
 - 2.3.1 นายศิริ ณะมูล วุฒิการศึกษาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนสตรีศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
 - 2.3.2 ดร.อภิศรุตม์ ประราศรี วุฒิการศึกษาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
 - 2.3.3 ดร.พายุพงศ์ พายุหะ วุฒิการศึกษาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
 - 2.3.4 นางสาวกานดา ภาระเวช วุฒิการศึกษาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
 - 2.3.5 นางสาวนุชรัช เพชรดี วุฒิการศึกษาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ
 - เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert's Rating Scale) มีคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนความเหมาะสมขององค์ประกอบ ดังนี้

- 5 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

- 3.2.1 ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
- 3.2.2 ร่างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
- 3.2.3 นำแบบประเมินฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะให้ปรับปรุงข้อคำถามให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ โดยให้สื่อความหมายให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการถาม ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบประเมินตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 3.2.4 จัดพิมพ์เป็นแบบประเมินฉบับจริง เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 4.2 ดำเนินการติดต่อและนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
- 4.3 นำแบบประเมินพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ฯ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน และเก็บแบบประเมินคืนด้วยตนเอง

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำแบบประเมินทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ตรวจสอบให้คะแนนการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความเหมาะสมขององค์ประกอบ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4.51 – 5.00	หมายถึง	องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 นำองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่ได้จากการสังเคราะห์ใน ระยะที่ 1 มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1.2 นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ที่สร้างขึ้นไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

1.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.4 นำผลการตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์หา

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูประจำชั้นและครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 2,693 คน จาก 60 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประจำชั้นและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 360 คน จาก 40 โรงเรียน (โรงเรียนละ 9 คน) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการ รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังในตาราง 8

ตาราง 8 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง			
	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวนโรงเรียน	จำนวนคน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนคน
ขนาดเล็ก	32	552	20	180
ขนาดกลาง	17	778	14	126
ขนาดใหญ่	5	539	3	27
ขนาดใหญ่พิเศษ	6	824	3	27
รวม	60	2,693	40	360

2.2.1 สุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม

2.2.2 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากรที่สังกัดในสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 360 คน จาก 40 โรงเรียน รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

ตาราง 9 รายละเอียดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขนาดโรงเรียน	ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ขนาดเล็ก	1	เหล่าหลวงประชานุสรณ์	9
	2	น้ำใสวรวิทย์	9
	3	เทอดไทยวิทยาคม	9
	4	หัวโตนวิทยา	9
	5	วังหลวงวิทยาคม	9
ขนาดกลาง	6	สตรีศึกษา 2	9
	7	ท่าม่วงวิทยาคม	9
	8	คำนาดีพิทยาคม	9
	9	ขวาววิทยาคาร	9
	10	จันทารัฐวิริยาประชาสรรค์	9
	11	ผาน้ำทิพย์วิทยา	9
	12	โนนชัยศรีวิทยาคม	9
	13	หนองผึ้งวิทยาคม	9
	14	เชียงขวัญพิทยาคม	9
	15	โพนสูงประชาสรรค์	9
	16	โพธิ์แก้วประชาสรรค์	9
	17	ดุกอิ่งประชาสามัคคี	9
	18	ม่วงลาดวิทยาคาร	9
	19	ศรีธวัชวิทยาลัย	9
	20	โพนเมืองประชารัฐฯ	9
	21	ธงธานี	9
	22	ช้างเผือกวิทยาคม	9
	23	โคกล่ามพิทยาคม	9
	24	หนองหมื่นถ่านวิทยา	9
	25	เฉลิมพระเกียรติฯ	9
26	ธวัชบุรีวิทยาคม	9	
27	โพนทองวิทยายน	9	
28	เมยวดีพิทยาคม	9	
29	เชียงใหม่ประชานุสรณ์	9	
30	ทรายทองวิทยา	9	
31	เสลภูมิ	9	

ตาราง 9 (ต่อ)

ขนาดโรงเรียน	ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
	32	พลาญชัยพิทยาคม	9
	33	โพธิ์ชัยชนูปถัมภ์	9
	34	ขัติยะวงษา	9
ขนาดใหญ่	35	สุวรรณภูมิวิทยาลัย	9
	36	จตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก	9
	37	ปทุมรัตน์พิทยาคม	9
ขนาดใหญ่ พิเศษ	38	เสลภูมิพิทยาคม	9
	39	สุวรรณภูมิพิทยไพศาล	9
	40	สตรีศึกษา	9
รวม			360

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 นี้ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อความสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

3.2.2 ร่างแบบสอบถามโดยใช้ประเด็นขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากผลการศึกษาในระยะเวลาที่ 1 มาเป็นกรอบในการสร้าง

3.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเครื่องมือการวิจัยจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้ IOC เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ให้ +1 คะแนน ถ้าแน่ใจว่าองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ สอดคล้องกัน

ให้ 0 คะแนน ถ้าไม่แน่ใจว่าองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ สอดคล้องกัน

ให้ -1 คะแนน ถ้าแน่ใจว่าองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ ไม่สอดคล้องกัน

เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญ มีดังต่อไปนี้

3.2.4.1 จบการศึกษาทางด้านการศึกษา การจัดการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

3.2.4.2 ดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษาพิเศษของหน่วยงานทางการศึกษา หรือครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

3.2.4.3 มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งหน้าที่อย่างน้อย 5 ปี รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีดังนี้

1) นายกำพล แสนบุญเรือง วุฒิการศึกษาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

2) นายสายัณห์ ศรีมงคล วุฒิการศึกษาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

3) นางณัฐพัชร สล้างสิงห์ วุฒิการศึกษาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

4) นางละออง สุดหนองบัว วุฒิกศษการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

5) นายเทพรังสรรค์ สุวรรณโท วุฒิกศษการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทุกข้อมีความสอดคล้องกัน โดยมีผลการประเมินความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าใช้ได้

3.2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง เมื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนและครูประจำชั้นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Power of Discrimination) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ผลการหาคุณภาพเครื่องมือ ปรากฏดังนี้

3.2.5.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.399-0.847 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.895

3.2.5.2 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.379-0.888 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.925

3.2.6 ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสอบถามหลังการทดลองใช้อีกครั้ง แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำก่อนนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามถึงครูแนะแนวและครูประจำชั้น จำนวน 360 ฉบับ โดยการเก็บข้อมูลได้ดำเนินการ ดังนี้

4.2.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จัดส่งทางไปรษณีย์ และฝากแบบสอบถามที่สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

4.2.2 เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้กลับคืนมาจำนวน 304 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.44 และนำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดการข้อมูล

5.1.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

5.1.2 ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.1.3 บันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

5.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย การแปลความ

4.51-5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2.3 วิเคราะห์หาค่าความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณจากสูตร $PNIModified = (I-D)/D$ (I =ที่คาดหวัง; D =ที่เป็นจริง)

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.1 สถิติพื้นฐาน

6.1.1 ร้อยละ (Percentage)

6.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

6.2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

6.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

1. ขั้นตอนดำเนินการ

ศึกษาผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของสถานศึกษาต้นแบบในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสตรีศึกษา และโรงเรียนจันทบุรุษเกษมคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนต้นแบบซึ่งมีวิธีการปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างมีวิธีการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการ และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2 ทำการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แล้วนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักเพื่อพิจารณาความเหมาะสม

3.3 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อโรงเรียนสตรีศึกษา และโรงเรียนจันทร์บุษบาอนุสรณ์

4.3 นำแบบสัมภาษณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ฯ ไปให้ติดต่อยังโรงเรียนต้นแบบเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดกระทำข้อมูล

พิจารณาผลการสัมภาษณ์และจัดเรียงให้สะดวกต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้าโดยพิจารณาผลการสัมภาษณ์ในช่วงเวลาบุคคล และสถานที่ ที่แตกต่างกัน และสรุปผลโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 3 มาจัดทำร่างโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

1.2 นำร่างโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

2.1 จบการศึกษาทางด้านจิตวิทยาการศึกษา หรือการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

2.2 ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
ศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานทางการศึกษา หรือครูผู้สอน มีวิทยฐานะระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป

2.3 มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งหน้าที่อย่างน้อย 5 ปี ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน
มีรายชื่อต่อไปนี้

2.3.1 นายศิริ ณะมูล วุฒิการศึกษาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนสตรี
ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

2.3.2 ดร.อภิศรุตม์ ประราศรี วุฒิการศึกษาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.)
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งศึกษานิเทศชำนาญ
การพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

2.3.3 ดร.พายุพงศ์ พายุหะ วุฒิการศึกษาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการ
บริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2.3.4 นางสาวกานดา ภาวะเวช วุฒิการศึกษาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียน
สุวรรณภูมิวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

2.3.5 นางสาวนุชรัช เพชรดี วุฒิการศึกษาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียน
สุวรรณภูมิวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ
ค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการ
เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ
ามัธยมศึกษา เขต 27

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะในการ
ปรับปรุงโปรแกรมฯ โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรม
พัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีวิธีการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาหลักการ และวิธีการสร้างแบบประเมิน

3.2.2 ร่างแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

3.2.3 นำแบบประเมินฯ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก เพื่อพิจารณาตรวจสอบและขอคำแนะนำ แล้วนำมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ

4.3 นำแบบประเมินพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ฯ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ และเก็บแบบประเมินคืนด้วยตนเอง

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดกระทำข้อมูล

นำแบบประเมินที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบประเมินฯ ตรวจสอบให้คะแนนการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation. S.D.) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่า
ในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสม/
ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่า
ในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสม/
ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
D	แทน	สภาพปัจจุบัน
I	แทน	สภาพที่พึงประสงค์
PN _{I(modified)}	แทน	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

- ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
- ระยะที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
- ระยะที่ 3 ผลการศึกษาวិธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
- ระยะที่ 4 ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน และทำการสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

- 1.1.1 การพึ่งพาตนเอง
- 1.1.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.1.3 การยอมรับในตนเองและผู้อื่น
- 1.1.4 การจัดการอารมณ์

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ไปประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ผลปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวมและรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การพึ่งพาตนเอง	4.83	0.38	มากที่สุด
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง	4.88	0.33	มากที่สุด
3. การยอมรับในตนเองและผู้อื่น	4.80	0.41	มากที่สุด
4. การจัดการอารมณ์	4.77	0.50	มากที่สุด
โดยรวม	4.82	0.41	มากที่สุด

จากตาราง 10 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า องค์ประกอบมีความเหมาะสมโดยรวมและรายองค์ประกอบ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ระยะที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

2.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนขึ้น เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูประจำชั้นและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 360 คน เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนมาได้ 304 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.44 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ปรากฏดังตาราง 11 - 16

ตาราง 11 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. ขนาดโรงเรียน		
() ขนาดเล็ก	153	50.33
() ขนาดกลาง	97	31.91
() ขนาดใหญ่	27	8.88
() ขนาดใหญ่พิเศษ	27	8.88
รวม	304	100.00
2. ประสบการณ์ในการเป็นครูผู้สอน		
() 1 - 5 ปี	44	14.47
() 6 - 10 ปี	146	48.03
() 11 ปี ขึ้นไป	114	37.50
รวม	304	100.00
3. ประสบการณ์ในเป็นครูประจำชั้น		
() 1 - 5 ปี	51	16.78
() 6 - 10 ปี	151	49.67
() 11 ปี ขึ้นไป	102	33.55
รวม	304	100.00

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็ก (ร้อยละ 50.33) มีประสบการณ์ในการเป็นครูผู้สอน 6 - 10 ปี (ร้อยละ 48.03) และมีประสบการณ์ในการเป็นครูประจำชั้น 6 - 10 ปี (ร้อยละ 49.67)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยรวมและรายด้าน

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การพึ่งพาตนเอง	3.37	1.22	ปานกลาง	4.30	0.96	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง	3.43	1.30	ปานกลาง	4.42	0.91	มาก
3. การยอมรับในตนเองและผู้อื่น	3.28	1.19	ปานกลาง	4.25	1.01	มาก
4. การจัดการอารมณ์	3.21	1.17	ปานกลาง	4.34	0.97	มาก
โดยรวม	3.32	1.22	ปานกลาง	4.33	0.97	มาก

จากตาราง 12 พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีสภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง การพึ่งพาตนเอง การยอมรับในตนเองและผู้อื่น และการจัดการอารมณ์

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง การจัดการอารมณ์ การพึ่งพาตนเอง และการยอมรับในตนเองและผู้อื่น

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.1 สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง	3.45	0.79	ปานกลาง	4.37	0.92	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.2 กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง	3.43	1.03	ปานกลาง	4.19	0.93	มาก
1.3 มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย	3.01	1.46	ปานกลาง	3.92	1.13	มาก
1.4 มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกะทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย	3.14	1.43	ปานกลาง	4.40	0.92	มาก
1.5 มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ	3.72	1.25	มาก	4.69	0.55	มากที่สุด
1.6 มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข	3.48	1.15	ปานกลาง	4.31	0.90	มาก
1.7 มีการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานของตนเอง	3.38	1.17	ปานกลาง	4.23	1.11	มาก
รวม	3.37	1.22	ปานกลาง	4.30	0.96	มาก

จากตาราง 13 พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก 1 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับปานกลาง 6 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ คือ มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข และสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับมาก 6 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ คือ มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกะทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย และสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2.1 ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพ ของตนเอง	3.62	0.90	มาก	4.61	0.61	มากที่สุด
2.2 เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองใน การปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ	3.42	1.44	ปาน กลาง	4.35	1.01	มาก
2.3 มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือ การเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ	3.31	1.37	ปาน กลาง	4.53	0.89	มากที่สุด
2.4 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษา และการดำเนินชีวิตเสมอ	3.27	1.44	ปาน กลาง	4.26	1.03	มาก
2.5 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้าน บุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ	3.52	1.27	มาก	4.37	0.93	มาก
รวม	3.43	1.30	ปาน กลาง	4.42	0.91	มาก

จากตาราง 14 พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก 2 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ คือ ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ และเชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับมาก 3 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ คือ ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ และตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
3.1 เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง	3.36	1.43	ปานกลาง	4.24	0.97	มาก
3.2 มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม	3.25	1.31	ปานกลาง	4.28	0.95	มาก
3.3 ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.62	1.03	มาก	4.15	1.14	มาก
3.4 มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา	3.06	0.94	ปานกลาง	4.00	1.06	มาก
3.5 ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น	3.12	1.07	ปานกลาง	4.59	0.80	มากที่สุด
รวม	3.28	1.19	ปานกลาง	4.25	1.01	มาก

จากตาราง 15 พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก 1 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ คือ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง และมีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับมาก 4 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ คือ ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม และเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
4.1 สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออก ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	2.94	1.15	ปาน กลาง	4.24	1.02	มาก
4.2 มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไข ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	3.24	1.24	ปาน กลาง	4.40	0.98	มาก
4.3 ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความ ผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือ ผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม	3.29	1.13	ปาน กลาง	4.13	1.04	มาก
4.4 รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง	3.01	1.18	ปาน กลาง	3.97	1.14	มาก
4.5 ใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจเรื่อง ต่าง ๆ	3.57	1.11	มาก	4.61	0.74	มาก ที่สุด
4.6 รู้จักใช้วิธีการคิดเชิงบวก เพื่อนำพาตนเอง ออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า หม่นหมอง และ ความทุกข์	3.21	1.10	ปาน กลาง	4.67	0.64	มาก ที่สุด
รวม	3.21	1.17	ปาน กลาง	4.34	0.97	มาก

จากตาราง 16 พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์ มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก 1 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ คือ ใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม และมีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์ มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ มีสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับมาก 4 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ คือ มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และรู้จักใช้วิธีการคิดเชิงบวก เพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า หม่นหมอง และความทุกข์

2.2 ผลการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
ปรากฏผลดังตาราง 17 - 21

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
โดยรวมและรายด้าน

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
1. ด้านการพึ่งพาตนเอง	3.37	4.30	0.28	4
2. ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.43	4.42	0.29	3
3. ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น	3.28	4.25	0.30	2
4. ด้านการจัดการอารมณ์	3.21	4.34	0.35	1

จากตาราง 17 สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
โดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านการยอมรับในตนเอง
และผู้อื่น ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านการพึ่งพาตนเอง

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
ด้านการพึ่งพาตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
1.1 สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียน หรือการทำงานของตนเอง	3.45	4.37	0.27	3
1.2 กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จ ตามเป้าหมายของตนเอง	3.43	4.19	0.22	7

ตาราง 18 (ต่อ)

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
1.3 มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย	3.01	3.92	0.30	2
1.4 มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย	3.14	4.40	0.40	1
1.5 มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ	3.72	4.69	0.26	4
1.6 มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบ เพื่อนำสู่การแก้ไข	3.48	4.31	0.24	6
1.7 มีการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานของตนเอง	3.38	4.23	0.25	5

จากตาราง 18 สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นในการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง เรียงลำดับความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย และสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
2.1 ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง	3.62	4.61	0.27	3
2.2 เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเอง ในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ	3.42	4.35	0.27	3

ตาราง 19 (ต่อ)

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
2.3 มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือ การเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ	3.31	4.53	0.37	1
2.4 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษา และการดำเนินชีวิตเสมอ	3.27	4.26	0.30	2
2.5 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ และการเข้าสังคมอยู่เสมอ	3.52	4.37	0.24	4

จากตาราง 19 สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นในการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เรียงลำดับความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาและการดำเนินชีวิตเสมอ และอันดับสามมีสองข้อ คือ ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง และเชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
3.1 เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง	3.36	4.24	0.26	4
3.2 มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิด และพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม	3.25	4.28	0.32	2
3.3 ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.62	4.15	0.15	5
3.4 มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและ รู้จักคุณค่าของเวลา	3.06	4.00	0.31	3

ตาราง 20 (ต่อ)

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
3.5 ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและ ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น	3.12	4.59	0.47	1

จากตาราง 20 สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นในการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น เรียงลำดับความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม และมีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลา และรู้จักคุณค่าของเวลา

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนด้านการจัดการอารมณ์

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
4.1 สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	2.94	4.24	0.44	2
4.2 มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไข ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่าง เหมาะสม	3.24	4.40	0.36	3
4.3 ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความ ผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือ ผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม	3.29	4.13	0.26	6
4.4 รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง	3.01	3.97	0.32	4
4.5 ใช้เหตุผล ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ เรื่องต่าง ๆ	3.57	4.61	0.29	5

ตาราง 21 (ต่อ)

การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
4.6 รู้จักใช้วิธีการคิดเชิงบวก เพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า หม่นหมอง และความทุกข์	3.21	4.67	0.46	1

จากตาราง 21 สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นในการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนด้านการจัดการอารมณ์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ รู้จักใช้วิธีการคิดเชิงบวก เพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า หม่นหมอง และความทุกข์สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และมีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

3. ระยะที่ 3 ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโดยทำการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จาก โรงเรียนต้นแบบ 2 แห่ง คือ โรงเรียนสตรีศึกษา และโรงเรียนจันทบูรเบกษาอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการศึกษารูป ได้ดังนี้

3.1 ด้านการพึ่งพาตนเอง

โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 1 มีวิธีการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของนักเรียน โดยปกติการจัดการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้นั้น เน้นให้นักเรียนรู้จักพึ่งพาตนเองเนื่องจากการเรียนเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล นักเรียนต้องสนใจและตั้งใจเรียนและร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ สำหรับวิธีการเสริมสร้างการพึ่งพาตนเอง มีวิธีดำเนินการร่วมกับการจัดการเรียนการสอน เช่น การทำโครงการ นักเรียนจะต้องทำแผนการปฏิบัติงานของตนเองและของกลุ่มให้สอดคล้องกัน โดยกำหนดเป้าหมายร่วมกัน วางแผนการทำงานร่วมกัน ช่วยกันศึกษาและหาข้อมูล จนสำเร็จเป็นงานของกลุ่ม และมีการประเมินผลการทำโครงการ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม นักเรียนส่วนใหญ่จะให้ความสนใจและมีความรับผิดชอบในการทำงานเป็นอย่างดี การส่งเสริมคุณธรรมด้านอื่น ๆ เช่น ความอดทน ความเพียรพยายาม เป็นสิ่งที่ต้องใช้วิธีการเสริมแรงโดยครูผู้สอน ในการทำงานครูต้องติดตามผลสำเร็จของงานอย่างต่อเนื่อง และให้กำลังใจแก่นักเรียน เพื่อให้สามารถทำงานได้สำเร็จ และวิธีการพัฒนาครูของโรงเรียนต้นแบบใช้วิธีการอบรมให้ความรู้ และการนิเทศภายในในการพัฒนาครู

โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 2 การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองให้แก่นักเรียน โรงเรียนสอนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจ ในการเรียน การทำงานที่ได้รับมอบหมาย และการดำเนินชีวิต ความเข้มแข็งทางร่างกาย นักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย โดยทำให้สำเร็จลุล่วงตามที่กำหนดไว้ และความเข้มแข็งทางจิตใจนักเรียนจะต้องฝึกตนเองให้สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ไม่ทำด้วยความทุกข์ ไม่ทำด้วยความกังวล เพราะกลัวงาน จะไม่เสร็จหรือห่วงการเล่นมากกว่างานที่ตนเองต้องรับผิดชอบ วิธีปฏิบัติ คือ ต้องคอยย้ำเตือนให้นักเรียนทราบว่า สิ่งที่กำลังทำนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ผู้ที่มีความตั้งใจ มุ่งมั่น และพยายาม เท่านั้น จึงจะสามารถทำได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปัญหาในการปฏิบัติที่พบ คือ เมื่อนักเรียนทำงานกลุ่ม มักจะตกเป็นภาระของนักเรียนเพียงไม่กี่คน ที่ต้องทำงานให้กับกลุ่ม ส่วนนักเรียนที่ไม่มีความรับผิดชอบ ก็จะไม่สนใจงานที่ได้รับมอบหมาย วิธีแก้ไขคือ ครูเข้าไปสอบถามนักเรียนที่ละกลุ่ม และให้นักเรียนแต่ละคนเล่าถึงประสบการณ์ที่ได้รับหรือสิ่งที่ได้ทำร่วมกับเพื่อน ๆ ครูต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การไม่เห็นแก่ตัว ต้องปลุกฝังให้นักเรียนทราบว่า การทำงานกลุ่มนักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบ และให้ความร่วมมือกับเพื่อน ๆ ทุกคนต้องได้ร่วมรับผิดชอบงานเท่ากัน

จากการศึกษาโรงเรียนต้นแบบ สรุปได้ว่า การเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองของนักเรียนนั้น ประกอบด้วยคุณธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความอดทน ความเพียรพยายาม การเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองให้นักเรียน ต้องใช้การติดตามอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง นักเรียนจะต้องรู้ถึงความสำคัญ ความสามารถของตนเองในสิ่งที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องรู้จักเสียสละความสุขส่วนตัว สละความเห็นแก่ตัว และช่วยเพื่อนหรืออดทนทำงานของตนเองให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย การกำหนดเป้าหมายในการทำงาน และวางแผนการปฏิบัติงานเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นภาพและติดตามผลการทำงานของตนเองได้อย่างเป็นขั้นตอน โรงเรียนต้นแบบใช้วิธีการอบรมให้ความรู้ และการนิเทศภายใน ในการพัฒนาครู

3.2 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 1 ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตของเด็กทุกวันนี้ เด็กนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นคนที่มีความกล้าหาญในการคิด ทำ และตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ครูส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองโดยส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมที่ต้องกระทำต่อหน้าสาธารณชน เช่น การรายงานข่าวหลังกิจกรรมหน้าเสาธง การเป็นผู้นำสวดมนต์ ร้องเพลงชาติ เป็นต้น สำหรับกิจกรรมในชั้นเรียน การนำเสนอรายงานหน้าชั้น เป็นกิจกรรมที่ใช้ฝึกนักเรียนให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออกได้เป็นอย่างดี เทคนิคที่ครูใช้ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็กนักเรียนในช่วงโฮมรูม ได้แก่ 1) เทคนิคเชียร์อัพ หรือพูดให้กำลังใจตนเอง โดยการส่องกระจกพูดกับตัวเองในตอนเช้าว่า ฉันทำได้ ฉันเก่ง ฉันสู้ เป็นต้น 2) เทคนิคปรับปรุงบุคลิกภาพ โดยการสำรวจบุคลิกภาพของตนเอง ในการยืน เดิน นั่ง ให้ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้ดูดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการทำกิจกรรมหรือการดำเนินชีวิต

โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 2 การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ในการจัดการเรียนการสอน ครูที่ปรึกษาจะช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนในความดูแล โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาครอบครัว และมีบุคลิกลักษณะและการแสดงออกที่ไม่ปกติสุขตามวัยที่ควรจะเป็น การชี้ให้นักเรียนมองเห็นปัญหาของตนเองเป็นเรื่องสำคัญ นักเรียนบางคนยังไม่เข้าใจว่าความทุกข์ที่เกิดขึ้นเป็นเพราะอะไร ส่งผลต่อตนเองอย่างไร ปัญหาบางอย่างนักเรียนไม่สามารถแก้ไขได้ ครูจะให้คำแนะนำ ให้นักเรียนยอมรับปัญหานั้น และให้มีความสุขในทุกวัน การแก้ไขปัญหอันดับแรกคือการลดภาระทางใจ นักเรียนจะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า ปัญหาบางอย่างเกินกำลัง เราก็ไม่ควรแบกไว้ ปัญหาสามารถแก้ไขได้ตามกำลังและความสามารถของนักเรียน และแก้ไขได้ด้วยการลงมือทำ ไม่ใช่การอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นักเรียนบางคนเป็นกังวลเพราะไม่เข้าใจวิชาเรียน แทนที่จะบนบานศาลกล่าวขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้สอบผ่านได้เกรดดี นักเรียนจะต้องลงมือทำโดยการเพิ่มความขยัน และอ่านหนังสือ ฝึกฝน ปรึกษาเพื่อน ปรึกษาครู จึงจะสำเร็จได้ ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ครูให้การส่งเสริมให้นักเรียนกล้าเผชิญความจริงที่เกิดขึ้น และลงมือแก้ไขหรือป้องกัน ไม่ให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น นักเรียนจะต้องรู้และตระหนักว่า ทุกสิ่งสำเร็จได้ด้วยความตั้งใจ และการลงมือทำด้วยตัวของนักเรียนเอง นักเรียนจะต้องรู้จักให้ความสำคัญกับสิ่งที่สำคัญจริง ๆ ในชีวิต และเวลาเป็นสิ่งมีคุณค่า โรงเรียนต้นแบบพัฒนาครู โดยใช้วิธีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ และการฝึกปฏิบัติในงาน

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองนั้น สามารถสร้างได้โดยการใช้เทคนิคพูดให้กำลังใจตนเอง ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง โดยนักเรียนจะต้องให้การยอมรับในปัญหาโดยยอมรับความจริง เลิกกังวลกับสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ และเริ่มลงมือทำในการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ทุกสิ่งสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง นักเรียนจะต้องรู้จักให้ความสำคัญกับสิ่งที่สำคัญจริง ๆ ในชีวิต และเวลาเป็นสิ่งมีคุณค่ามาก เมื่อเราเสียเวลาไปแล้ว จะไม่สามารถย้อนคืนกลับได้และวิธีการพัฒนาครูที่โรงเรียนต้นแบบใช้ ได้แก่ การประชุมอย่างไม่เป็นทางการ การฝึกปฏิบัติในงาน และการฝึกอบรม

3.3 ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น

โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 1 การพัฒนานักเรียนให้ยอมรับในตนเองและผู้อื่น ครูผู้สอนควรพัฒนานักเรียนรู้จักเคารพและให้เกียรติตนเองและผู้อื่นก่อน นักเรียนจำเป็นจะต้องเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น การอบรมนักเรียนจะให้การอบรมให้นักเรียนรู้จักนึกถึงใจเขาใจเรา เราอย่าต้องการคำพูดที่ดี รอยยิ้ม และความเป็นมิตรจากผู้อื่น ผู้อื่นก็เช่นเดียวกัน ครูประจำชั้นจะยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ปรากฏในข่าวทางโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน และร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์เดิม สถานการณ์ที่เป็นอยู่และสิ่งที่ควรนำไปปรับหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การยอมรับตนเองและผู้อื่น ครูจะต้องหาวิธีหรือกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติและทำความเข้าใจว่า ตัวเรามีข้อดีข้อเสีย คนอื่นก็เช่นเดียวกัน คนทุกคนย่อมมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน ดังนั้นเราจึงควรเคารพตนเองและผู้อื่นและไม่ตัดสินผู้อื่นแต่เพียงด้านเดียว

โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 2 ทางฝ่ายแนะแนวมีการจัดทำชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียน มีลักษณะเป็นกิจกรรมนันทนาการในลักษณะของการเล่นเกม ใช้ควบคู่กับคำถาม R-C-A เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา

ความเข้าใจและการใช้ทักษะที่ดีและถูกต้องในการดำเนินชีวิต คำถาม R ได้แก่ คำถามที่สอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมเป็นการสะท้อนความเข้าใจเดิม คำถาม C ได้แก่ คำถามเพื่อเชื่อมโยงสิ่งที่เกิดขึ้นและประสบการณ์เดิม และคำถาม A ได้แก่ คำถามเพื่อให้เกิดการปรับใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ อย่างถูกต้อง โดยการใช้อุปกรณ์จะจัดในช่วงกิจกรรมแนะแนว

โดยสรุป การพัฒนาการยอมรับในตนเองและผู้อื่น ครูจะต้องแนะนำให้นักเรียนตระหนักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ข้อดี และข้อด้อย ของตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติตนเป็นมิตรกับตนเองและผู้อื่น การเคารพและให้เกียรติตนเองและผู้อื่น การเป็นมิตร เคารพและให้เกียรติกับตนเอง เช่น การคิด พูด และกระทำในสิ่งที่ดีต่อตนเอง ไม่ทำให้ตนเองเสื่อมเสีย และการเคารพและให้เกียรติผู้อื่น ก็คือการปฏิบัติคิด พูด และกระทำดีต่อผู้อื่น เพื่อเป็นการสร้างการสื่อสารที่ดี เกิดมิตรภาพ และความรู้สึกต่อกันในทางที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การพัฒนาการยอมรับในตนเองและผู้อื่น อาจจัดในลักษณะของเกม ให้เล่นร่วมกัน โดยประกอบด้วยกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงถึงการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนได้

3.4 ด้านการจัดการอารมณ์

โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 1 การพัฒนานักเรียนด้านการจัดการอารมณ์ ครูใช้วิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับนักเรียน โดยให้พิจารณาจากข่าวที่กำลังเป็นที่สนใจในขณะนั้น และพิจารณาอารมณ์ของนักเรียน และอารมณ์ของคนที่เป็นข่าว และวิเคราะห์สาเหตุและวิธีแก้ไข สิ่งที่เป็นข้อค้นพบ คือ ต้นเหตุของปัญหาเกิดจากโทสะ ความโกรธ และการไม่สามารถระงับความโกรธลงได้ ทำให้เกิดผลเสียตามมา เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าผู้ก่อเหตุ รู้จักรงับหรือยับยั้งชั่งใจ ก็จะไม่เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น โดยการสนทนาในลักษณะนี้ ครูประจำชั้น จะใช้ในชั่วโมงโฮมรูม และครูผู้สอนก็มักจะนำไปใช้ในการสนทนาเรื่องต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากบทเรียนให้นักเรียนได้ร่วมศึกษาด้านทักษะการดำเนินชีวิตไปด้วย

โรงเรียนต้นแบบแห่งที่ 2 ทางฝ่ายแนะแนวมีการจัดทำชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียน มีลักษณะเป็นกิจกรรมนันทนาการในลักษณะของการเล่นเกม ใช้ควบคู่กับคำถาม R-C-A โดยการจัดการกับอารมณ์นั้น นักเรียนจะต้องเห็นอารมณ์เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แต่ก็สามารถฝึกได้ โดยให้นักเรียนรู้จักตั้งคำถามกับตนเองบ่อย ๆ ว่าตอนนี้รู้สึกอย่างไร มีอารมณ์เกิดขึ้นหรือไม่ และจะอย่างไรที่จะระงับอารมณ์นั้น ๆ ไม่ให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น เริ่มฝึกจากการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เริ่มฝึกรับรู้เรื่อย ๆ จนสามารถรู้และเห็นในขณะที่อารมณ์เกิดขึ้น ลักษณะของกิจกรรมที่นำมาพัฒนานักเรียนตามแนวคิดของการพัฒนาทักษะชีวิต จัดในลักษณะของเกม ให้เล่นร่วมกัน โดยประกอบด้วยกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงถึงการพัฒนาการรับรู้และการจัดการอารมณ์ของตนเอง

โดยสรุป การจัดการอารมณ์ จากการศึกษาโรงเรียนต้นแบบทั้งสองแห่ง เน้นการรับรู้การเกิดขึ้นของอารมณ์ และศึกษาผลเสียที่เกิดจากอารมณ์ที่ไม่ดี การจัดการด้านอารมณ์ เป็นสิ่งจำตัวจะต้องรู้และกดข่ม หรือละวางอารมณ์ที่ไม่ดี ที่จะทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองผู้อื่น และส่วนร่วม โดยเริ่มจากการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เริ่มฝึกรับรู้เรื่อย ๆ จนสามารถรู้และเห็นในขณะที่อารมณ์เกิดขึ้น และกดข่มหรือหยุดการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีเอาไว้ได้ ซึ่งการ

จัดการอารมณ์นี้เป็นสิ่งที่จะต้องเตือนตนเองอยู่เสมอ ไม่ให้พลังผลอ แม้กระทั่งอารมณ์ที่ยินดี เพลิดเพลิน ถ้ามีมากเกินไปก็อาจเกิดโทษ ทำให้เสียงาน เสียเวลาในการเรียนได้

4. ระยะที่ 4 ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน

4.1 ร่างโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย โดยดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบและ ตัวบ่งชี้การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ดังนี้คือ องค์ประกอบที่ 1) การพึ่งพาตนเอง ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ คือ 1.1) สามารถกำหนดเป้าหมาย ในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง 1.2) กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของ ตนเอง 1.3) มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย 1.4) มีความอดทน และเพียร พยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย 1.5) มีการประเมินผลการปฏิบัติของ ตนเองในด้านความสำเร็จ 1.6) มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข 1.7) มี การประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานของตนเอง องค์ประกอบที่ 2) ความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ 2.1) ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง 2.2) เชื่อมั่น ในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ 2.3) มีความกระตือรือร้นในการ ทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ 2.4) ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้าน ความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาและการดำเนินชีวิตเสมอ และ 2.5 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ องค์ประกอบที่ 3) การ ยอมรับในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ 3.1) เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของ ตนเอง 3.2) มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม 3.3) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 3.4) มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของ เวลา 3.5) ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น และ องค์ประกอบที่ 4) การจัดการอารมณ์ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ คือ 4.1) สามารถควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 4.2) มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไข ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 4.3) ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความผิดพลาด ที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม 4.4) รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง 4.5) ใช้เหตุผลไม่ใช้ในอารมณ์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และ 4.6) รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า หม่นหมองและความทุกข์

วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 วิธี ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การฝึกปฏิบัติในงาน และ 4) การนิเทศภายใน

องค์ประกอบของโปรแกรม โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าใน ตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. บริบทของโปรแกรม ประกอบด้วย ความเป็นมาของโปรแกรม ความมุ่งหมายของโปรแกรม กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา
2. แผนการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย โมดูลที่ใช้ในการพัฒนาครู 4 โมดูล วิธีการพัฒนาครู และระยะเวลาที่ใช้ สำหรับแต่ละโมดูลและระยะเวลาทั้งหมด
3. การดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย รายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมแต่ละโมดูล ได้แก่ วัตถุประสงค์ของกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม เนื้อหา ระยะเวลา การนิเทศ ติดตาม และการวัดและประเมินผล

ร่างเนื้อหาโปรแกรม ประกอบด้วย 4 โมดูล ได้แก่

1. โมดูลที่ 1 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง
2. โมดูลที่ 2 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง
3. โมดูลที่ 3 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น
4. โมดูลที่ 4 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์

แผนการดำเนินกิจกรรมโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีดังตาราง 22

ตาราง 22 แผนการดำเนินกิจกรรมโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

โมดูล	วิธีการพัฒนาครู	ระยะเวลา
1. การเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองของนักเรียน	1.1 การฝึกอบรม	3 ชั่วโมง
	1.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	6 ชั่วโมง
	1.3 การฝึกปฏิบัติในงาน	7 ชั่วโมง
	1.4 การนิเทศภายใน	5 ชั่วโมง
		รวม 21 ชั่วโมง
2. การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง	2.1 การฝึกอบรม	3 ชั่วโมง
	2.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	6 ชั่วโมง
	2.3 การฝึกปฏิบัติในงาน	7 ชั่วโมง
	2.4 การนิเทศภายใน	5 ชั่วโมง
		รวม 21 ชั่วโมง

ตาราง 22 (ต่อ)

โมดูล	วิธีการพัฒนาครู	ระยะเวลา
3. การเสริมสร้างการยอมรับ ในตนเองและผู้อื่น	3.1 การฝึกอบรม	3 ชั่วโมง
	3.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	6 ชั่วโมง
	3.3 การฝึกปฏิบัติในงาน	7 ชั่วโมง
	3.4 การนิเทศภายใน	5 ชั่วโมง
	รวม	21 ชั่วโมง
4. การเสริมสร้างการจัดการ อารมณ์	4.1 การฝึกอบรม	3 ชั่วโมง
	4.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	6 ชั่วโมง
	4.3 การฝึกปฏิบัติในงาน	7 ชั่วโมง
	4.4 การนิเทศภายใน	5 ชั่วโมง
	รวม	21 ชั่วโมง
5. สรุป	สรุปผลการพัฒนาครู	2 ชั่วโมง
รวมระยะเวลา		86 ชั่วโมง

จากตาราง 22 สรุปได้ว่า โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 4 โมดูล และมีระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมโมดูลละ 21 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 86 ชั่วโมง

4.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เสนอต่อคณะผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ผลการประเมินปรากฏดังตาราง 23

ตาราง 23 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. บริบทของโปรแกรม						
1.1 ความเป็นมาของโปรแกรม	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
1.2 ความมุ่งหมายของโปรแกรม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.3 กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
1.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา โดยรวม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
รวม	4.50	0.51	มาก	4.60	0.50	มากที่สุด
2. แผนการดำเนินกิจกรรม						
2.1 โมดูล ทั้ง 4 โมดูล	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2 วิธีการพัฒนาครูที่ใช้ในแต่ละโมดูล	4.20	0.45	มาก	4.40	0.55	มาก
2.3 ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละโมดูล	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.53	0.52	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
3. การดำเนินกิจกรรม						
3.1 ชื่อโมดูล	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
3.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
3.3 การดำเนินกิจกรรม	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4 เนื้อหา	4.20	0.45	มาก	4.40	0.55	มาก
3.5 ระยะเวลา	4.40	0.55	มาก	4.20	0.45	มาก
3.6 การนิเทศติดตาม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
3.7 การวัดและประเมินผล	4.40	0.55	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	4.46	0.51	มาก	4.46	0.51	มาก
โดยรวม	4.49	0.50	มาก	4.53	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 23 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่
ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 สามารถสรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
3. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
4. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

สรุปผล

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สรุปได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ดังนี้
 - 1.1 การพึ่งพาตนเอง
 - 1.1.1 สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง
 - 1.1.2 กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง
 - 1.1.3 มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย

เป้าหมาย	1.1.4 มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตาม
	1.1.5 มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ
	1.1.6 มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข
	1.1.7 มีการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานของตนเอง
	1.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง
	1.2.1 ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง
	1.2.2 เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ
ความสำเร็จ	1.2.3 มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบ
	1.2.4 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและ
จำเป็นในการศึกษาและการดำเนินชีวิตเสมอ	1.2.5 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ
	1.3 การยอมรับในตนเองและผู้อื่น
	1.3.1 เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง
	1.3.2 มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคล
แวดล้อม	1.3.3 ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
	1.3.4 มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา
	1.3.5 ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเอง
และผู้อื่น	1.4 การจัดการอารมณ์
	1.4.1 สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ
ได้อย่างเหมาะสม	1.4.2 มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่าง
เหมาะสม	1.4.3 ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความผิดหวังที่เกิดจากการกระทำของ
	ตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม
	1.4.4 รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง
	1.4.5 ใช้เหตุผลไม่ใช่ในอารมณ์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ
	1.4.6 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
หม่นหมอง และความทุกข์	1.4.7 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.8 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.9 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.10 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.11 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.12 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.13 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.14 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.15 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.16 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.17 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.18 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.19 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า
	1.4.20 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า

ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้การเห็นคุณค่าในตนเองของ

โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ

มากที่สุดทุกองค์ประกอบ

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียน พบว่า การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีสภาพปัจจุบันโดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง การพึ่งพาตนเอง การยอมรับในตนเองและผู้อื่น และการจัดการอารมณ์

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง การจัดการอารมณ์ การพึ่งพาตนเอง และการยอมรับในตนเองและผู้อื่น

3. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

3.1 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านการพึ่งพาตนเอง

3.2 ผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เกี่ยวกับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

3.2.1 การเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองของนักเรียนนั้น ประกอบด้วยคุณธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความอดทน ความเพียรพยายาม การเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองให้นักเรียน ต้องใช้การติดตามอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง นักเรียนจะต้องรู้ถึงความสำคัญ ความสามารถของตนเองในการที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องรู้จักเสียสละความสุขส่วนตัว สละความเห็นแก่ตัว และช่วยเพื่อนหรืออดทนทำงานของตนเอง ให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย การกำหนดเป้าหมายในการทำงานและวางแผนการปฏิบัติงานเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเห็นภาพและติดตามผลการทำงานของตนเองได้อย่างเป็นขั้นตอน

3.2.2 การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองนั้น สามารถสร้างได้โดยการใช้เทคนิคพูดให้กำลังใจตนเอง ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง โดยนักเรียนจะต้องให้การยอมรับในปัญหาโดยยอมรับความจริง เลิกกังวลกับสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ และเริ่มลงมือทำในการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ทุกสิ่งสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง นักเรียนจะต้องรู้จักให้ความสำคัญกับสิ่งที่สำคัญจริง ๆ ในชีวิต และเวลาเป็นสิ่งมีคุณค่ามาก เมื่อเราเสียเวลาไปแล้ว จะไม่สามารถย้อนคืนกลับได้

3.2.3 การพัฒนาการยอมรับในตนเองและผู้อื่น ครูจะต้องแนะนำให้นักเรียนตระหนักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ข้อดี และข้อด้อย ของตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติตนเป็นมิตรกับตนเองและผู้อื่น การเคารพและให้เกียรติตนเองและผู้อื่น การเป็นมิตร เคารพและให้เกียรติกับตนเอง เช่น การคิด พูด และกระทำในสิ่งที่ดีต่อตนเอง ไม่ทำให้ตนเองเสื่อมเสีย และการเคารพและให้เกียรติผู้อื่น ก็คือการปฏิบัติคิด พูด และกระทำดีต่อผู้อื่น เพื่อเป็นการสร้างการสื่อสารที่ดี เกิดมิตรภาพ และความรู้สึกต่อกันในทางที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การพัฒนาการยอมรับในตนเองและผู้อื่น อาจจัดในลักษณะของเกม ให้เล่นร่วมกัน โดยประกอบด้วยกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงถึงการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนได้

3.2.4 การจัดการอารมณ์ จากการศึกษาโรงเรียนต้นแบบทั้งสองแห่ง เน้นการรับรู้การเกิดขึ้นของอารมณ์ และศึกษาผลเสียที่เกิดจากอารมณ์ที่ไม่ดี การจัดการด้านอารมณ์เป็นสิ่ง

ที่เจ้าตัวจะต้องรู้และกดขี่ หรือละวางอารมณ์ที่ไม่ดี ที่จะทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนร่วม โดยเริ่มจากการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เริ่มฝึกรับรู้เรื่อย ๆ จนสามารถรู้และเห็นในขณะที่ยังอารมณ์เกิดขึ้น และกดขี่หรือหยุดการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีเอาไว้ได้ ซึ่งการจัดการอารมณ์นี้เป็นสิ่งที่ต้องเตือนตนเองอยู่เสมอ ไม่ให้พลังไหล แม้กระทั่งอารมณ์ที่ยินดีเพลิดเพลิน ถ้ามีมากเกินไปก็อาจเกิดโทษ ทำให้เสียงาน เสียเวลาในการเรียนได้

4. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

4.1 โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ดังนี้คือ องค์ประกอบที่ 1) การพึ่งพาตนเอง ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ คือ 1.1) สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง 1.2) กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง 1.3) มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย 1.4) มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย 1.5) มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ 1.6) มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข 1.7) มีการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานของตนเอง องค์ประกอบที่ 2) ความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ 2.1) ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง 2.2) เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ 2.3) มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ 2.4) ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาและการดำเนินชีวิตเสมอ และ 2.5) ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ องค์ประกอบที่ 3) การยอมรับในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ 3.1) เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง 3.2) มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม 3.3) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 3.4) มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา 3.5) ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น และองค์ประกอบที่ 4) การจัดการอารมณ์ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ คือ 4.1) สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 4.2) มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 4.3) ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความผิดหวังที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม 4.4) รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง 4.5) ใช้เหตุผลไม่ใช้ในอารมณ์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และ 4.6) รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้าหม่นหมองและความทุกข์

4.2 วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 วิธี ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การฝึกปฏิบัติในงาน และ 4) การนิเทศภายใน

4.3 องค์ประกอบของโปรแกรม โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บริบทของโปรแกรม ประกอบด้วย ความเป็นมาของโปรแกรม ความมุ่งหมายของโปรแกรม กลุ่มเป้าหมายของการ

พัฒนา ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา 2) แผนการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย โมดูลที่ใช้ในการพัฒนาครู 4 โมดูล วิธีการพัฒนาครู และระยะเวลาที่ใช้ สำหรับแต่ละโมดูลและระยะเวลาทั้งหมด และ 3) การดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย รายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมแต่ละโมดูล ได้แก่ วัตถุประสงค์ของกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม เนื้อหา ระยะเวลา การนิเทศติดตาม และการวัดและประเมินผล

4.4 ร่างเนื้อหาโปรแกรม ประกอบด้วย 4 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง โมดูลที่ 2 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง โมดูลที่ 3 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น และโมดูลที่ 4 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์

4.5 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1.1) การพึ่งพาตนเอง ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ คือ 1.1.1) สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง 1.1.2) กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง 1.1.3) มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย 1.1.4) มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกะทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย 1.1.5) มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ 1.1.6) มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข 1.1.7) มีการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานของตนเอง 1.2) ความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 1.2.1) ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง 1.2.2) เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ 1.2.3) มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ 1.2.4) ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาและการดำเนินชีวิตเสมอ และ 1.2.5) ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ 1.3) การยอมรับในตนเองและผู้อื่น 1.3.1) เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง 1.3.2) มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม 1.3.3) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 1.3.4) มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรง

ต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา และ 1.3.5) ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น 1.4) การจัดการอารมณ์ 1.4.1) สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 1.4.2) มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 1.4.3) ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม 1.4.4) รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง 1.4.5) ใช้เหตุผลไม่ใช้ในอารมณ์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และ 1.4.6) รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า หม่นหมอง และความทุกข์ ซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการสังเคราะห์ บ่งชี้ถึงการที่บุคคลจะรับรู้หรือตัดสินใจตนเองได้ว่า เป็นผู้ที่มีความสามารถ พึ่งพาตนเองได้ มีความเชื่อมั่นว่าในตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ยอมรับในตนเองและผู้อื่น และรู้จักควบคุมอารมณ์และการจัดการกับอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลทำให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ อภิเชษฐ์ พูลทรัพย์ และมนุญ พูลทรัพย์ (2553) ซึ่งได้ให้นิยามการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองจากการประเมินตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความมีค่า และการประสบความสำเร็จ โดยแสดงออกในรูปแบบของเจตคติที่มีต่อตนเองมีการยอมรับนับถือ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง การที่บุคคลประเมินสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นกระบวนการตัดสินใจเห็นคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองด้านผลงานความสามารถและคุณลักษณะต่าง ๆ โดยนำเอาคุณสมบัติดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานและค่านิยมส่วนบุคคล จากนั้นจึงตัดสินใจมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเอง การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นไป โดยที่บุคคลรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ และจะแสดงให้บุคคลอื่นเห็นได้ด้วยลักษณะท่าทางหรือการแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก การเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์ในความสำเร็จหรือการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้บรรลุเป้าหมายส่งผลให้ได้รับคำชมเชยจากครอบครัว เพื่อนฝูง หรือบุคคลอื่น ๆ ค่อย ๆ สะสมความพึงพอใจไว้จนกลายเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง หากทำได้สำเร็จบุคคลจะเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในทางที่ดี มีความเคารพและยอมรับตนเองว่ามีความสำคัญ มีความสามารถ และใช้ความสามารถที่มีอยู่กระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีสภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง การพึ่งพาตนเอง การยอมรับในตนเองและผู้อื่น และการจัดการอารมณ์

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง การจัดการอารมณ์ การพึ่งพาตนเอง และการยอมรับในตนเองและผู้อื่น

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความต้องการได้รับการพัฒนาด้านการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะจำนวนของครูผู้ดูแลนักเรียนหรือครูแนะแนวไม่เพียงพอทำให้การดูแลนักเรียนทำได้ไม่ทั่วถึง และครูที่ปรึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในการเห็น

คุณค่าในตนเองของนักเรียน จึงทำให้มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นริรัตน์ เบี้ยพัต (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีคัลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดกิจกรรมแนะแนว ด้านข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาของผู้เรียน ยังต้องการพัฒนาการยอมรับนับถือตนเองในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพิ่มขึ้น

3. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

3.1 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านการพึ่งพาตนเอง

3.2 ผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เกี่ยวกับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

3.2.1 การเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองของนักเรียนนั้น ประกอบด้วยคุณธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความอดทน ความเพียรพยายาม การเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองให้นักเรียน ต้องใช้การติดตามอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง นักเรียนจะต้องรู้ถึงความสำคัญ ความสามารถของตนเองในสิ่งที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องรู้จักเสียสละความสุขส่วนตัว สละความเห็นแก่ตัว และช่วยเพื่อนหรืออดทนทำงานของตนเองให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย การกำหนดเป้าหมายในการทำงานและวางแผนการปฏิบัติงานเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นภาพและติดตามผลการทำงานของตนเองได้อย่างเป็นขั้นตอน

3.2.2 การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองนั้น สามารถสร้างได้โดยการใช้เทคนิคพูดให้กำลังใจตนเอง ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง โดยนักเรียนจะต้องให้การยอมรับในปัญหาโดยยอมรับความจริง เลิกกังวลกับสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ และเริ่มลงมือทำการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ทุกสิ่งสำเร็จได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง นักเรียนจะต้องรู้จักให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีค่าจริง ๆ ในชีวิต และเวลาเป็นสิ่งมีคุณค่ามาก เมื่อเราเสียเวลาไปแล้ว จะไม่สามารถย้อนคืนกลับได้

ผลการศึกษาวิธีการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองโดยใช้เทคนิคการพูดให้กำลังใจตนเอง มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เคียงขวัญ มหาโชคเลิศวัฒนา (2554) ซึ่งได้ศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2.3 การพัฒนาการยอมรับในตนเองและผู้อื่น ครูจะต้องแนะนำให้นักเรียนตระหนักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ข้อดี และข้อด้อย ของตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติตนเป็นมิตรกับตนเองและผู้อื่น การเคารพและให้เกียรติตนเองและผู้อื่น การเป็นมิตร เคารพและให้เกียรติกับตนเอง เช่น การคิด พูด และกระทำในสิ่งที่ดีต่อตนเอง ไม่ทำให้ตนเองเสื่อมเสีย และการ

เคารพและให้เกียรติผู้อื่น ก็คือการปฏิบัติคิด พูด และกระทำดีต่อผู้อื่น เพื่อเป็นการสร้างการสื่อสารที่ดี เกิดมิตรภาพ และความรู้สึกต่อกันในทางที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การพัฒนาการยอมรับในตนเองและผู้อื่น อาจจัดในลักษณะของเกม ให้เล่นร่วมกัน โดยประกอบด้วยกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงถึงการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนได้

3.2.4 การจัดการอารมณ์ จากการศึกษาโรงเรียนต้นแบบทั้งสองแห่ง เน้นการรับรู้การเกิดขึ้นของอารมณ์ และศึกษาผลเสียที่เกิดจากอารมณ์ที่ไม่ดี การจัดการด้านอารมณ์เป็นสิ่ง que เจ้าตัวจะต้องรู้และกดขี่ หรือละวางอารมณ์ที่ไม่ดี ที่จะทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนร่วม โดยเริ่มจากการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เริ่มฝึกรับรู้เรื่อย ๆ จนสามารถรู้และเห็นในขณะที่อารมณ์เกิดขึ้น และกดขี่หรือหยุดการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีเอาไว้ได้ ซึ่งการจัดการอารมณ์นี้เป็นสิ่งที่จะต้องเตือนตนเองอยู่เสมอ ไม่ให้พลังผลอ แม้กระทั่งอารมณ์ที่ยินดีเพลิดเพลิด ถ้ามีมากเกินไปก็อาจเกิดโทษ ทำให้เสียงาน เสียเวลาในการเรียนได้

4. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

4.1 โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ดังนี้คือ องค์ประกอบที่ 1) การพึ่งพาตนเอง ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ คือ 1.1) สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง 1.2) กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง 1.3) มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย 1.4) มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย 1.5) มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ 1.6) มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข 1.7) มีการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Maslow (1970) ได้อธิบายองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ว่าการยอมรับนับถือและการประเมินคุณค่าในตนเอง ได้แก่ การมีจุดเด่น (Strength) ความสำเร็จ (Achievement) ความเชื่อมั่น (Adequacy) การพึ่งพาตนเองอย่างมีอิสระ (Independence and Freedom) องค์ประกอบที่ 2) ความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ 2.1) ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง 2.2) เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ 2.3) มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ 2.4) ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาและการดำเนินชีวิตเสมอ และ 2.5) ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ สอดคล้องกับ อูมาพร ตรังคสมบัติ (2543) ได้นำเสนอองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่า ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนและมีความนับถือในตนเองเป็นองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง องค์ประกอบที่ 3) การยอมรับในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ 3.1) เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง 3.2) มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม 3.3) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 3.4) มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา 3.5) ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2550) ได้นำเสนอองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองไว้

ว่า การยอมรับจากผู้อื่น และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของการเห็นคุณค่าในตนเอง และองค์ประกอบที่ 4 การจัดการอารมณ์ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ คือ 4.1) สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 4.2) มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 4.3) ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความผิดหวังที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม 4.4) รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง 4.5) ใช้เหตุผลไม่ใช้ในอารมณ์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และ 4.6) รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า หม่นหมองและความทุกข์ สอดคล้องกับ Coopersmith (1981) ได้อธิบายองค์ประกอบเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง องค์ประกอบภายในตนเอง ด้านภาวะทางอารมณ์ (Affective States) เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเห็นคุณค่า ความเป็นสุข ความวิตกกังวล หรือภาวะอื่นที่อยู่ในตัวบุคคลอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินสิ่งที่ตนประสบและเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วมีผลต่อการประเมินตนเองในเวลาต่อมา บุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ดีจะมีความรู้สึกพึงพอใจ มีความสุข ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ไม่ดี ไม่พอใจในชีวิตของตน

4.2 วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 วิธี ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การฝึกปฏิบัติในงาน และ 4) การนิเทศภายใน สอดคล้องกับ อรุณ รักธรรม (2540) ที่ได้นำเสนอกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ การฝึกอบรม มีจุดเน้นที่งานของบุคคลในขณะนั้นที่จะต้องเรียนรู้ และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับความสามารถในการทำงาน การศึกษา มีจุดเน้นที่ตัวบุคคลเป็นการเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมในการทำงาน ตามความต้องการขององค์การในอนาคต และการพัฒนา มีจุดเน้นที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการขององค์การที่ต้องการเจริญเติบโต มีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง การพัฒนามีความเกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์การ เพื่อให้มีความพร้อมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามความต้องการขององค์การ

4.3 องค์ประกอบของโปรแกรม โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บริบทของโปรแกรม ประกอบด้วย ความเป็นมาของโปรแกรม ความมุ่งหมายของโปรแกรม กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา 2) แผนการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย โมดูลที่ใช้ในการพัฒนาครู 4 โมดูล วิธีการพัฒนาครู และระยะเวลาที่ใช้ สำหรับแต่ละโมดูลและระยะเวลาทั้งหมด และ 3) การดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย รายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมแต่ละโมดูล ได้แก่ วัตถุประสงค์ของกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม เนื้อหา ระยะเวลา การนิเทศติดตาม และการวัดและประเมินผล ซึ่งโดยภาพรวมของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจะประกอบด้วยหลักการของโปรแกรม วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เต็มดวง ทบศรี (2561) ซึ่งได้พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ผลการพัฒนาโปรแกรมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและแนวคิด 2) วิสัยทัศน์ 3) วัตถุประสงค์ 4) โครงสร้าง 5) เนื้อหา 6) กระบวนการพัฒนา 7) การประเมินผล

4.4 ร่างเนื้อหาโปรแกรม ประกอบด้วย 4 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง โมดูลที่ 2 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง โมดูลที่ 3 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น และโมดูลที่ 4 การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์

4.5 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของโปรแกรมที่ได้รับการออกแบบจากกระบวนการศึกษา สังเคราะห์เอกสาร และการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่ดี ทำให้ได้โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในครั้งนี้อย่างสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วาสนา รัตนะสิริ (2558) ได้ศึกษา การพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญา สังคมเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองมีความตรงเชิงเนื้อหาจากการประเมินโครงสร้างโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และสอดคล้องกับ เต็มดวง ทบศรี (2561) ซึ่งได้พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ไปใช้ จะต้องเน้นย้ำให้ครูสร้างความตระหนักถึงจุดมุ่งหมายของการเป็นมนุษย์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ให้นักเรียนมองเห็นภาพรวมของชีวิต และความหมายของชีวิตตนเอง มากกว่าที่จะยึดติดอยู่กับเรื่องเล็กน้อยที่ประสบอยู่ เช่น ปัญหาอุปสรรค หน้าตา ปัญหาความรักการอกหัก ปัญหาไม่ได้รับความสนใจจากเพื่อน แต่ควรให้นักเรียนได้ทราบถึงศักยภาพในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม และความสุขจากการเป็นผู้ให้ที่ยิ่งใหญ่

1.2 ในการออกแบบการใช้งานโปรแกรม ครูสามารถออกแบบได้ว่าจะนำไปใช้งาน
ในชั้นเรียน หรืออาจนำไปใช้งานเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหา เช่น นักเรียนที่ขาดความมั่นใจใน
ตนเอง นักเรียนที่มีปัญหาด้านอารมณ์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดหรือวิธีการวัดการเห็น
คุณค่าในตนเองของนักเรียน เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลนักเรียนได้อย่างชัดเจนมากกว่าการ
สังเกตพฤติกรรม

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่าในตนเองบูรณาการกับการ
พัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาของนักเรียน เพื่อให้เกิดการสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติ พัทธวิญญู. (2544). การฝึกอบรมการศึกษานอกระบบ. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักสูตรการเรียนรู้และเทคนิคการฝึกอบรม เล่ม 2 หน่วยที่ 10*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กุลธน ธนาพงศธร. (2540). *การพัฒนาบุคลากร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิเคเตอร์เพาเวอร์พอยซ์.
- เกียรติวรรณ อมาตย์กุล. (2540). *Self Esteem :พลังแห่งความเชื่อมั่น*. กรุงเทพฯ: ที. พี. พริน.
- เคียงขวัญ มหาโชคเลิศวัฒนา. (2554). *ผลของโปรแกรมการฝึกพูดกับตนเองทางบวกที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คำหมาน คนโค. (2542). *ครูบ้านนอก*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จำลอง ไชยยา. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรู้เจตคติและการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา สงวนแก้ว. (2556). *การเห็นคุณค่าในตนเอง*. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2561. จาก <<http://taamkru.com/th/การเห็นคุณค่าในตนเอง>>.
- ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. (2556). *การเห็นคุณค่าในตนเอง คลังความรู้เพื่อสนับสนุนงานสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2561. จาก <<http://ns2.ph.mahidol.ac.th/phklb/detail/index/909>>.
- ชาญ สวัสดิ์สาลี. (2550). *คู่มือฝึกซ้อมมืออาชีพ : การจัดดำเนินการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.
- ซารี มณีศรี. (2538). *กรณีศึกษาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.
- ชื่นทิพย์ อารีสมาน. (2545). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์กับการสอนด้วยสัญญาการเรียน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2550). *จิตวิทยาศัพท์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เชษฐา กฤษณสุวรรณ. (2545). *ความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในกองบังคับการปกครองโรงเรียนนายร้อยตำรวจ*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณลินี คารครุ. (2556). *ผลการพัฒนาคุณค่าในตนเองของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัดนครพนม โดยการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยม*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงเดือน อ่อนน่วม. (2529). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กสามารถพิเศษ*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็มดวง ทบศรี. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทรัพย์มณี สุทธิโพธิ์. (2545). *การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรระดับบริหารในโรงงานอุตสาหกรรมขอนแก่น*. รายงานการศึกษาปัญหาพิเศษ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไท คำล้าน. (2551). *การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนตร ตัญญาวัช. (2554). *ผลของกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ บ้านแกร์ต้า จังหวัดลพบุรี*. ปริญญาโท ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์. (2531). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการบริหารการศึกษา*. สงขลา: ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2544). *การเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง*. *การศึกษา กทม.*, 24(5), 19-26.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2544). *การวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปทั้งโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริรัตน์ เปี้ยพัด. (2558). *การพัฒนาการจัดการกิจกรรมแนวแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีกาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

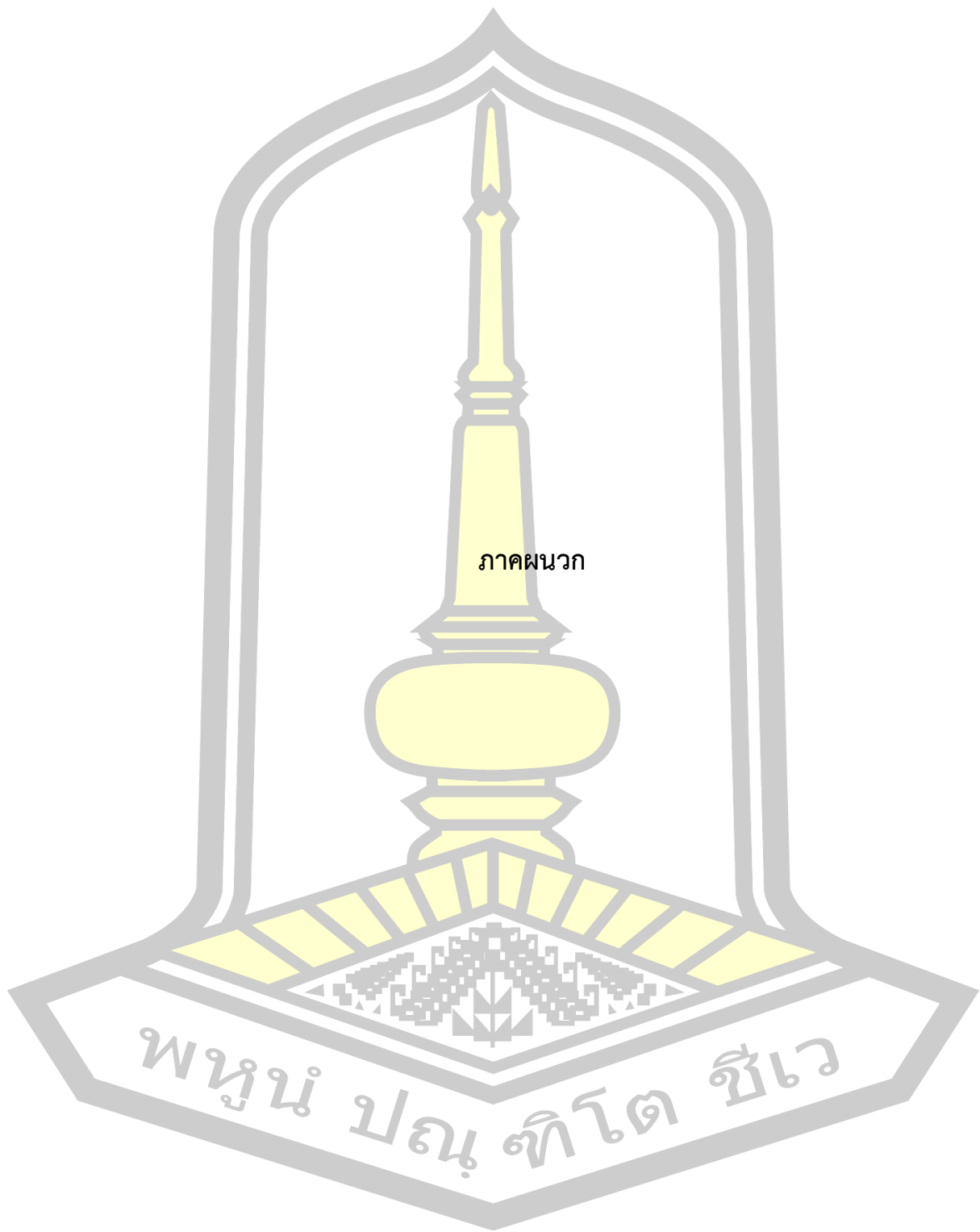
- นิรันดร์ วัชรินทร์รัตน์. (2540). *การศึกษาการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเทิน มหาพันธ์. (2536). *สอนเด็กให้มีความนับถือตนเอง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประภากร โกมลิมศรี. (2544). *การศึกษาความต้องการแรงจูงใจ และการเห็นคุณค่าในตนเองของประชากรยากจนในชุมชนมหาวงษ์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2553). *หลักสูตรการศึกษา*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พนัส หันนาคินทร์. (2542). *การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- พฤกษา สิ้นลือนาม. (2559). *ขอให้...เห็นคุณค่าในตนเอง*. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2561. จาก <<http://www.slideshare.net/OumAngel/Self-esteem/>>.
- พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา. (2557). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนเครือข่ายบริการสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม*. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2561. จาก <<http://www.gaa-moph.com/>>.
- มณูญ ไชยทองศรี. (2544). *ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานประถมศึกษาอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. (2551). *คู่มือคุณภาพ (Quality Manual) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2554). *การฝึกอบรม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2561. จาก <<http://210.246.188.53trang1kmc/modules.php?name=News&file=print&sid=433>>.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2550). *ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนา*. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2562. จาก <<http://swu60.swu.ac.th/home/Default.aspx?tabid=3307.articleId.html>>.
- ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวผู้นำการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- รัศมี โพนเมืองหล้า. (2543). *การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์*. ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, 19 สิงหาคม 2542.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา รัตนสีหภูมิ. (2558). *การพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจิตร อวาทกุล. (2550). *การฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ตีส์คัพเวอร์รี่.
- แววดาว ดวงจันทร์. (2551). *การใช้กิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- ศุภชัย ยาวะประภาช. (2548). *การบริหารบุคคลภาครัฐไทย : กระแสใหม่และสิ่งท้าทาย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุดทอง.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2540). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สหชาติ ไชยรา. (2544). *การพัฒนาบุคลากรของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดอำเภอเมืองหนองบัวลำภู*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. (2543). *การพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธนีย์ ลิกะไชย. (2555). *ผลของการใช้โปรแกรมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมินตรา พงศธร. (2550). *สรุปเรื่องของหลักสูตร. สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, 2(79), 15-23.*

- สุรสิทธิ์ วชิรขจร. (2553). *คุณภาพสังคมเพื่อคุณภาพประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรรัตน์ วงศ์ชาชม. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อด้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรณา เรื่องกาญจนเศรษฐ์. (2552). *สุขภาวะของเด็กและวัยรุ่นไทย*. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2560). *แผนการปฏิบัติราชการ 3 ปี*. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2552). *ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- หรรษา สุขกาล. (2543). *การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการทำงานระหว่างเรียน เพื่อส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หงษ์ฟ้า ธีรวงศ์สกุล. (2556). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิเชษฐ์ พูลทรัพย์ และมณูญ พูลทรัพย์. (2553). *การศึกษารูปแบบกระบวนการสร้างพลังต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมและโรงพยาบาลปลอดบุหรี่*. พิษณุโลก: โรงพยาบาลพุทธชินราชพิษณุโลก.
- อภิญา อภิสิทธิ์วินิช. (2553). *บุคลิกภาพ มิตรภาพ การเห็นคุณค่าในตนเองและความสุขของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรรวรรณ ดวงสีใส. (2546). *การพัฒนาโปรแกรมการสอนโดยใช้โครงการเพื่อส่งเสริมความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณ รักธรรม. (2540). *การพัฒนาและฝึกอบรม : ศึกษาเชิงพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ. (2536). *ผลของการใช้โปรแกรมการสอนตามแนวคิดของราล์ฟ ฮาร์มัน และไซมอน ที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนไทยรัฐวิทยา*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

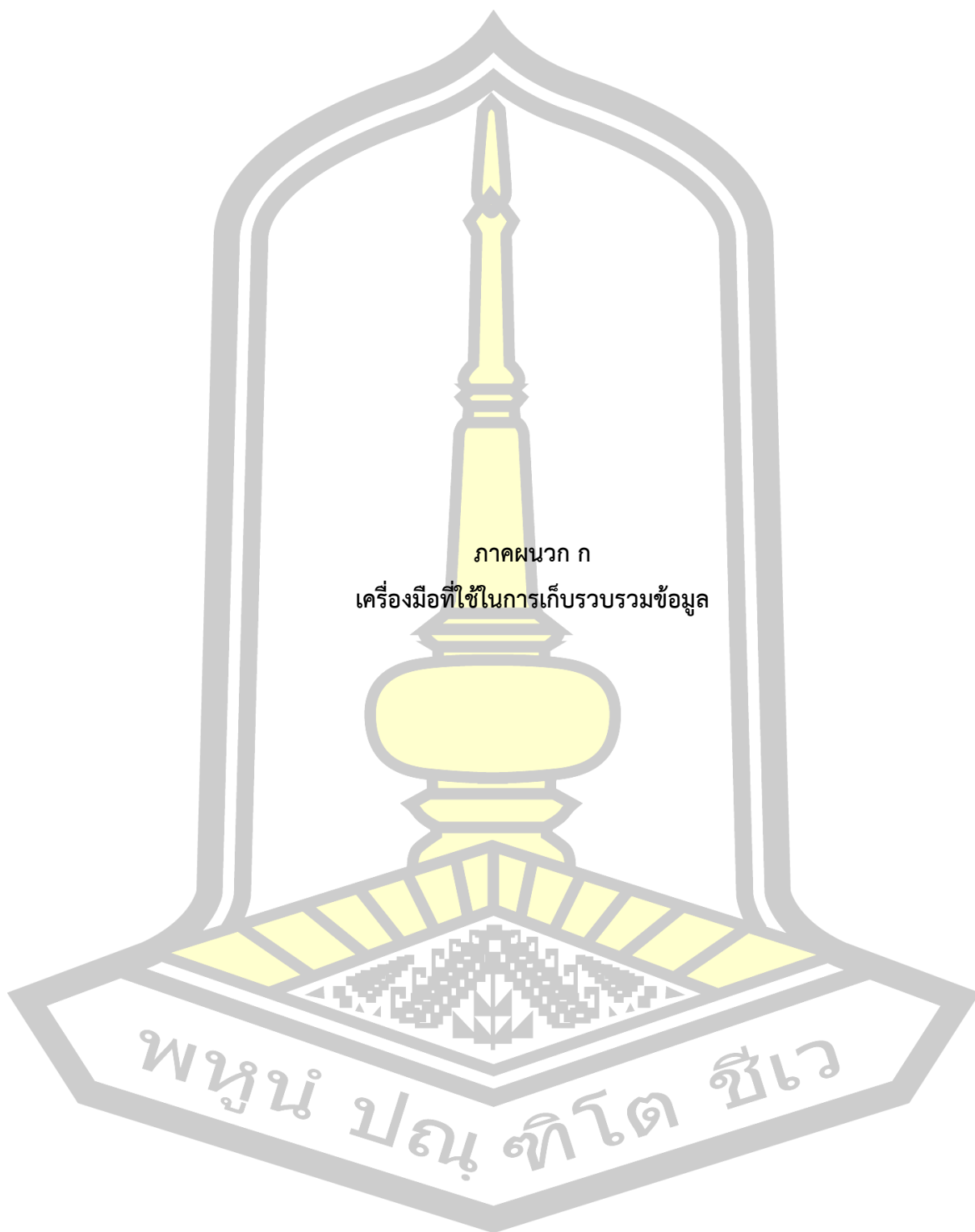
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2559). *การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรบนพื้นฐาน 70:20:10 Learning Model = Competency Based 70:20:10 Learning Model*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- อุมภาพร ตรังคสมบัติ. (2543). *EVEREST พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง*. กรุงเทพฯ: ชั้นต่ำการพิมพ์.
- Ahmed, I. et al. (2013). Relationship Between Self – esteem and Academic Achievements of Students : A Case of Government Secondary Schools in District Swabi, KPK, Pakistan. *International J. Soc. Sci. & Education*, 3(2), 361-369.
- Andam, R. et al. (2013). The Study of Self – esteem among Volunteer and Non-volunteer in Sport. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 4(2), 286-289.
- Bandura, A. (1981). Self-referent Thought: A Developmental Analysis of Self-efficacy. In Flavell, J. H. & Ross, L. *Social Cognitive Development: Frontiers and Possible Futures*. p. 200-239. Cambridge: Cambridge University Press.
- Barr, M. J. and Keating, L. A. (1985). *Developing Effective Student Services Programs Systematic Approaches for Practitioners*. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Barry, P. D. (1998). *Mental Health and Mental Illness*. 5th ed. Philadelphia: J.B. Lippincott.
- Berman, P. and McLaughlin, M. W. (1978). *Federal Programs Supporting Educational Change, vol.VIII: Implementing and Sustaining Innovation*. Santa Monica, CA: Rand.
- Boyle, P. (1981). *Applied Discrete Choice Modeling*. New York: John Wiley Hesler.
- Bradshaw, P. (1981). *The Management of Self-Esteem*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Branden, N. (1981). *The Psychology of Self-Esteem*. 15thed. New York: Bantam Book's.
- Brook, R. B. (1992). Self-Esteem During the School Year. *Pediatric Clinice of North America*, 39(3), 537-551.
- Bruno, F. J. (1983). *Adjustment and Personal Growth : Seven Pathway*. 2nd ed. New York: John Wiley & Sons.
- Caffarella, R. S. (1994). *Planing Programme for Adult Learners*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Cloutte, P. (2006). *What is Self-Esteem*. Date of Accessed January, 2019. from <<http://www.mind.org.uk>>.
- Coopersmith, S. (1981). *The Antecedents of Self-inventory*. 2nded. Palo Alto, California: Psychologists.
- Goldstein, I. L. and Ford, J. K. (2002). *Training in Organizations Needs Assessment Development and Evaluation*. 4thed. Belmont, CA: Wadsworth.

- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Guthman, L. and Robles-Pina, R. A. (2002). *Demographic and Educational Influence on the Self-esteem of Adolescents from Divorce and Intact families in Rural Areas*. Date of Accessed 15 August 2018. from <www.shusu.edu/~piic/Summer2002/Guthman.html>.
- Joshi, S. and Srivastava, R. (2009). *Self-esteem and Academic Achievement of Adolescents*. Date of Accessed 23 August 2018. from <<http://medind.nic.in/jak/109/s1p33.pdf>>.
- Joyce, B. and Weil, M. (1985). *Models of Teaching*. 2nded. New Delhi: Prentice-Hall.
- Khadivi, A. et al. (2012). Relationship Between Spiritual Intelligence and Self-esteem with Student Education Improvement. *Pelagia Research Library*, 2(6), 2408-2412.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row.
- McGee, R., Sheila, W. and Shyamala, N. (2011). Low Self-esteem and Hopelessness in Childhood and Suicidal Ideation in Early Adulthood. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 29, 281-291.
- Mcmillan, J. H., Singh, J. and Simonetta, L. G. (1995). *Self-Oriented, Self-Esteem, Self-Destruct the Psychology of Being Human*. New York: Wiley.
- Mussen, P. H. and other. (1981). *Child Development and Personality*. 3rd ed. New York: Harper & Row.
- Newman, B. M. (1986). *Adolescent Development*. Columbus: Merrill.
- Owen, K. B. (2002). *Child & Adolescent Develop*. New York: McGraw-Hill.
- Palladino, C. D. (1994). *Developing Self-esteem: A Guide for Positive Success*. 2nd ed. California: Crisp.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the Self*. New York: Basic Books.
- Rothwell, W. J. and Cookson, P. S. (1997). *Beyond Instruction : Comprehensive Program Planning for Business and Education*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Smith, J. A. (2005). The Efficacy of a School-base Support Group on Adolescent Self-esteem and Social Support. *Dissertation Abstracts International*, 66(3), 1402-A.
- Taft, L. B. (1985). Self-Esteem in Late Life : A Nursing Perspective. *Advances in Nursing Science*, 8(1), 77-84.

ภาคผนวก

พหุมนุ ปณ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

พหุบัณฑิตวิทยาลัย

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ สำหรับการวิจัยระยะที่ 1
การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27

คำชี้แจง

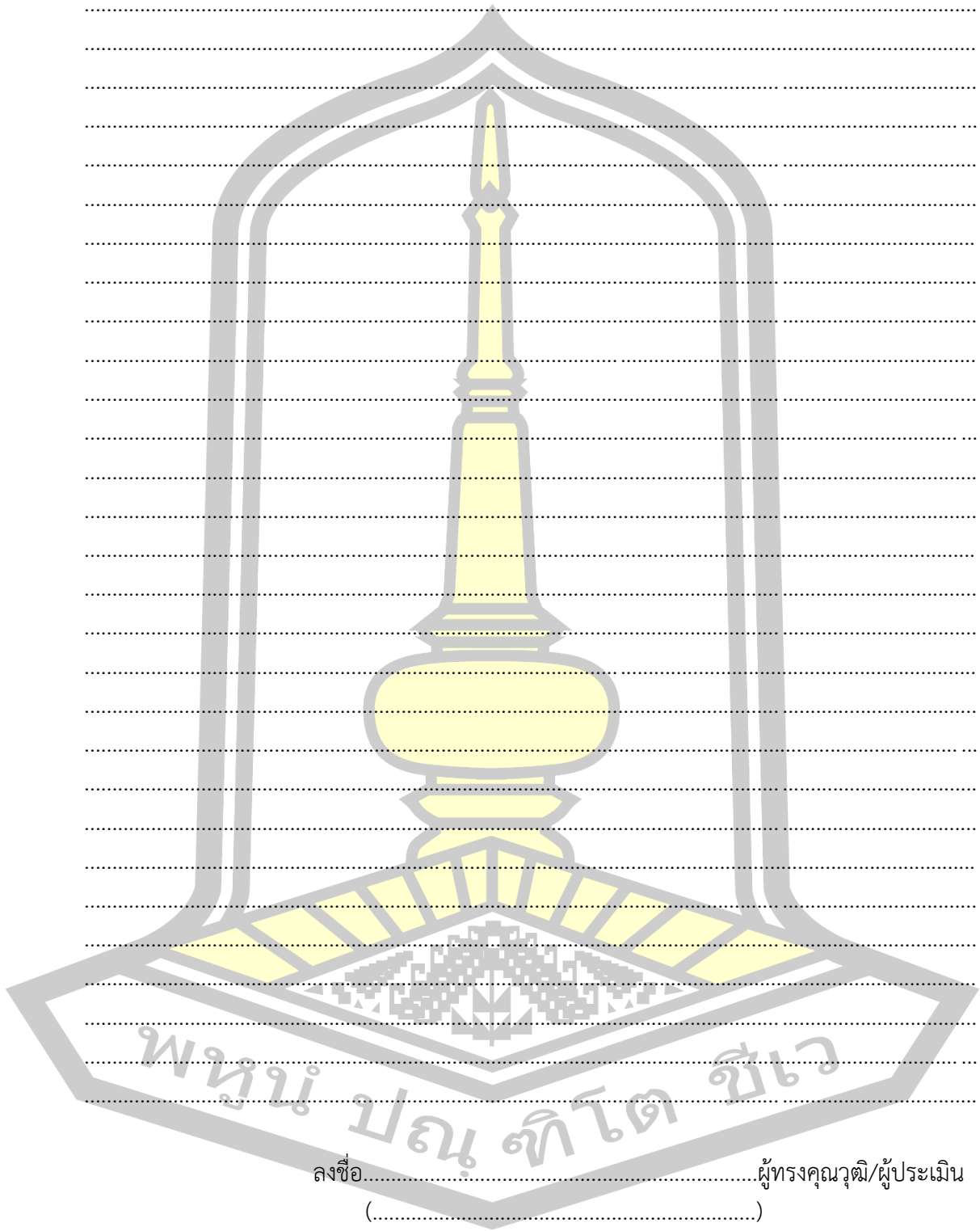
1. แบบประเมินฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โปรดพิจารณาองค์ประกอบ แล้วโปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งแบ่งเกณฑ์การให้คะแนน เป็น 5 ระดับ ดังนี้
 - 5 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
 - 3 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
 - 1 หมายถึง องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
2. ในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้ข้อเสนอแนะ สำหรับแต่ละองค์ประกอบ สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ในช่องข้อคิดเห็น/เสนอแนะ หรือในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นควรให้เพิ่มเติมองค์ประกอบ หรือปรับปรุงแก้ไขข้อมูล สามารถเขียนเพื่อชี้แจงรายละเอียดได้ในส่วนของข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

องค์ประกอบการเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น/ เสนอแนะ
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
1. การพึ่งพาตนเอง						
1.1 สามารถกำหนดเป้าหมาย ในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง						
1.2 กำหนดแผนในการปฏิบัติ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง						
1.3 มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิด ความสำเร็จตามเป้าหมาย						

องค์ประกอบการเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น/ เสนอแนะ
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
1.4 มีความอดทน และเพียร พยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย						
1.5 มีการประเมินผลการปฏิบัติของ ตนเองในด้านความสำเร็จ						
1.6 มีการวิเคราะห์ปัญหาและ อุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข						
1.7 มีการประเมินคุณค่าของ การปฏิบัติงานของตนเอง						
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง						
2.1 ตระหนักถึงความสามารถและ ศักยภาพของตนเอง						
2.2 เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจ ของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ						
2.3 มีความกระตือรือร้นในการ ทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำตนเอง ให้ประสบความสำเร็จ						
2.4 ตรวจสอบและพัฒนาตนเอง ด้านความรู้ และด้านทักษะ ที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาและ การดำเนินชีวิตเสมอ						
2.5 ตรวจสอบและพัฒนาตนเอง ด้านบุคลิกภาพและการเข้าสังคม อยู่เสมอ						
3. การยอมรับในตนเองและผู้อื่น						
3.1 เข้าใจความคิดและพฤติกรรม ของตนเอง						
3.2 มีกระบวนการทำความเข้าใจ ความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือ บุคคลแวดล้อม						

องค์ประกอบการเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น/ เสนอแนะ
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
3.3 ยอมรับความแตกต่างระหว่าง บุคคล						
3.4 มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรง ต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา						
3.5 ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของ สังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ ตนเองและผู้อื่น						
3.6 รักษาสาธารณสมบัติของ ส่วนรวม						
3.7 มีความเสียสละและมีจิตอาสา						
4. การจัดการอารมณ์						
4.1 สามารถควบคุมอารมณ์และ การแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม						
4.2 มีสติในการรับมือกับปัญหาและ แก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม						
4.3 ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาด หรือความผิดหวังที่เกิดจากการกระทำ ของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมือ อย่างเหมาะสม						
4.4 รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง						
4.5 ใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ในการ ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ						
4.6 รู้จักใช้วิธีการคิดเชิงบวก เพื่อ นำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ ที่เศร้า หม่นหมอง และความทุกข์						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ลงชื่อ.....ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ประเมิน
(.....)

ตำแหน่ง.....

สังกัด.....

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
 สำหรับการวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู
 ในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของ
 การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 2 ตอน ดังต่อไปนี้
 ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของ
 นักเรียน
2. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ
3. การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบ
 แบบสอบถามจากท่าน
4. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานในตำแหน่ง
 หน้าที่และสถานศึกษาของท่านแต่ประการใด
5. ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะเก็บรักษาไว้เป็นความลับและนำผลมา
 ใช้ในการวิจัยเท่านั้น

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

นางพรจิต สอนโกษา

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา รุ่น พ.28

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทัต ชีเว

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ขนาดโรงเรียน

- () ขนาดเล็ก
 () ขนาดกลาง
 () ขนาดใหญ่
 () ขนาดใหญ่พิเศษ

2. ประสบการณ์ในการเป็นครูผู้สอน

- () 1 - 5 ปี
 () 6 - 10 ปี
 () 11 ปี ขึ้นไป

3. ประสบการณ์ในการเป็นครูประจำชั้น

- () 1 - 5 ปี
 () 6 - 10 ปี
 () 11 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

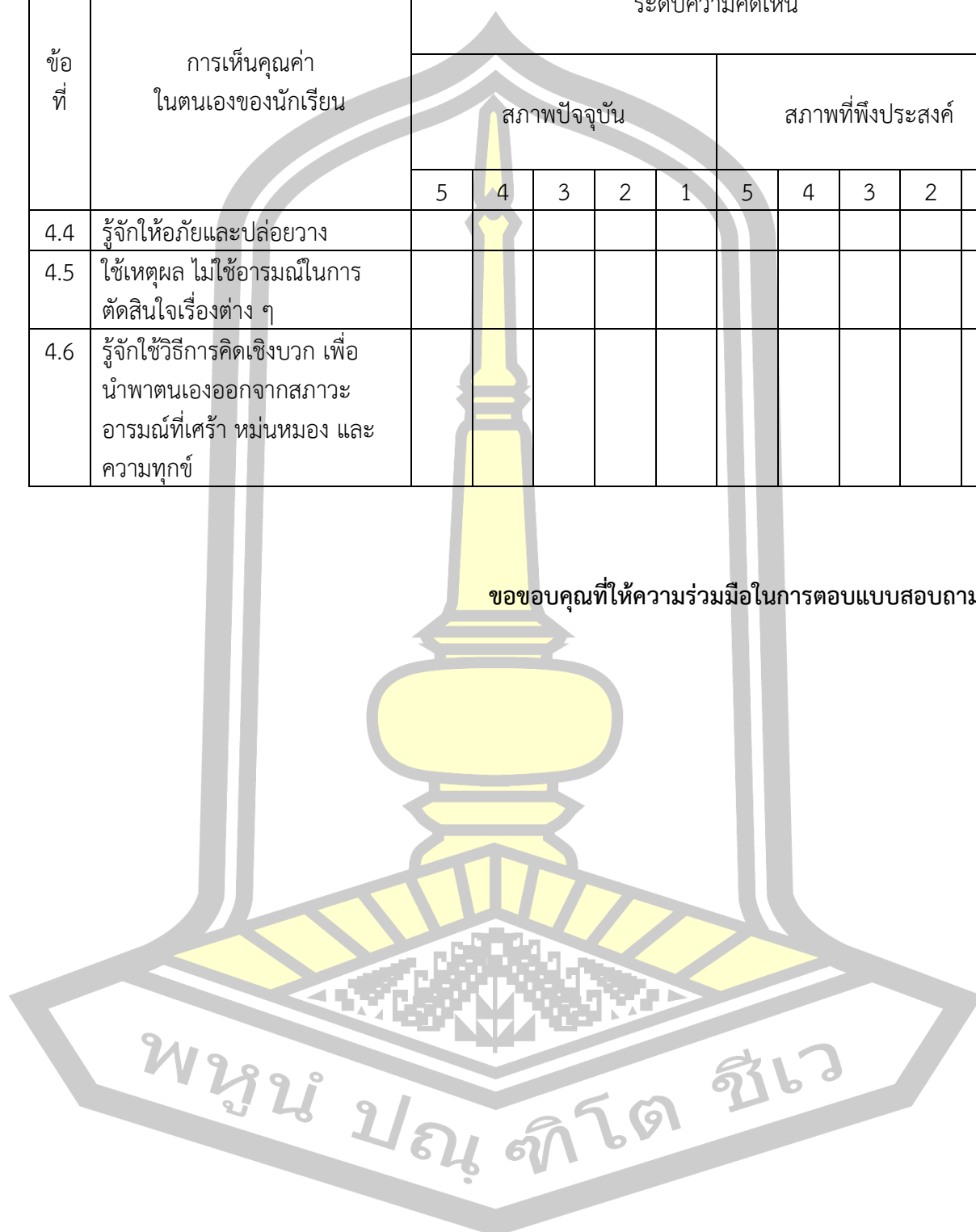
คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงตามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนดังนี้

- ให้ 5 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
- ให้ 4 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับมาก
- ให้ 3 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
- ให้ 2 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย
- ให้ 1 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.	การพึ่งพาตนเอง										
1.1	สามารถกำหนดเป้าหมาย ในการเรียนหรือการทำงานของ ตนเอง										
1.2	กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้ สำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง										
1.3	มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิด ความสำเร็จตามเป้าหมาย										
1.4	มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย										
1.5	มีการประเมินผลการปฏิบัติของ ตนเองในด้านความสำเร็จ										
1.6	มีการวิเคราะห์ปัญหาและ อุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข										
1.7	มีการประเมินคุณค่าของ การปฏิบัติงานของตนเอง										
2.	ความเชื่อมั่นในตนเอง										
2.1	ตระหนักถึงความสามารถและ ศักยภาพของตนเอง										
2.2	เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจ ของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ										
2.3	มีความกระตือรือร้นในการ ทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำ ตนเองให้ประสบความสำเร็จ										
2.4	ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้าน ความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญ และจำเป็นในการศึกษาและ การดำเนินชีวิตเสมอ										

ข้อ ที่	การเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น												
		สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์							
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1			
4.4	รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง													
4.5	ใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ในการ ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ													
4.6	รู้จักใช้วิธีการคิดเชิงบวก เพื่อ นำพาตนเองออกจากสภาวะ อารมณ์ที่เศร้า หม่นหมอง และ ความทุกข์													

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์สำหรับโรงเรียนต้นแบบ สำหรับการวิจัยระยะที่ 3
การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของ
นักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....
 ตำแหน่ง.....
 สถานศึกษา.....
 สังกัด.....
 ผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ นางพรจิต สอนโกษา วันที่สัมภาษณ์.....
 สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่สัมภาษณ์

1. ท่านมีวิธีในการพัฒนาครู เพื่อให้สามารถเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเองหรือไม่ มีวิธีการในการดำเนินการอย่างไร พบปัญหาในการปฏิบัติหรือไม่ และมีวิธีแก้ไขปัญหอย่างไร
2. ท่านมีวิธีในการพัฒนาครู เพื่อให้สามารถเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเองหรือไม่ มีวิธีการในการดำเนินการอย่างไร พบปัญหาในการปฏิบัติหรือไม่และมีวิธีแก้ไขปัญหอย่างไร
3. ท่านมีวิธีในการพัฒนาครู เพื่อให้สามารถเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่นหรือไม่ มีวิธีการในการดำเนินการอย่างไร พบปัญหาในการปฏิบัติหรือไม่และมีวิธีแก้ไขปัญหอย่างไร
4. ท่านมีวิธีในการพัฒนาครู เพื่อให้สามารถเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์หรือไม่ มีวิธีการในการดำเนินการอย่างไร พบปัญหาในการปฏิบัติหรือไม่และมีวิธีแก้ไขปัญหอย่างไร
5. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

พูนุ ปณุกิตโต ชีวะ

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สำหรับการวิจัยระยะที่ 4
การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ
2. กรุณาตอบแบบประเมินให้ครบทุกข้อ ผลการตอบแบบประเมินจะนำไปใช้ประโยชน์
เพื่อการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ตอบแต่ประการใด ผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูล
ไว้เป็นความลับ

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน

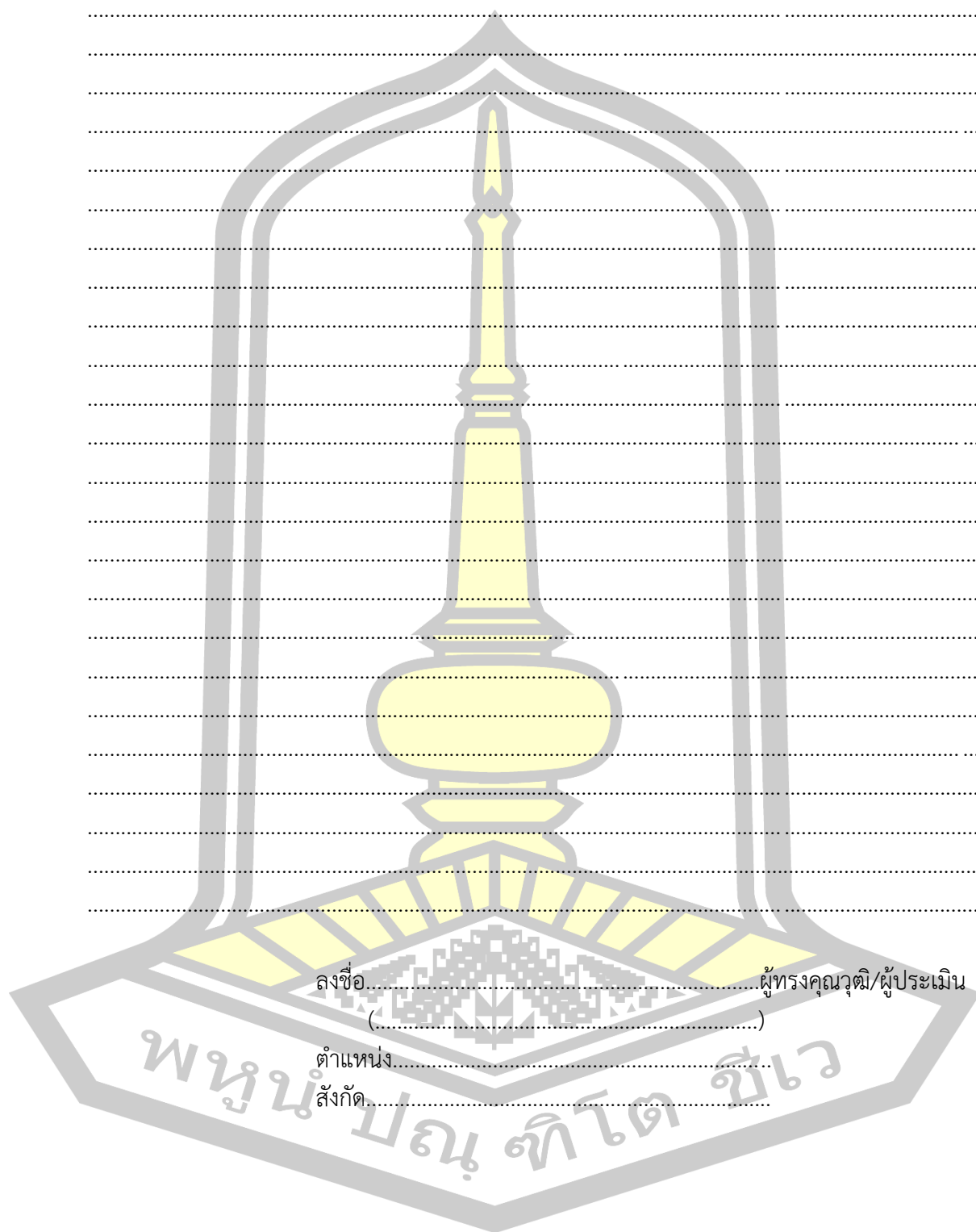
นางพรจิต สอนโกษา

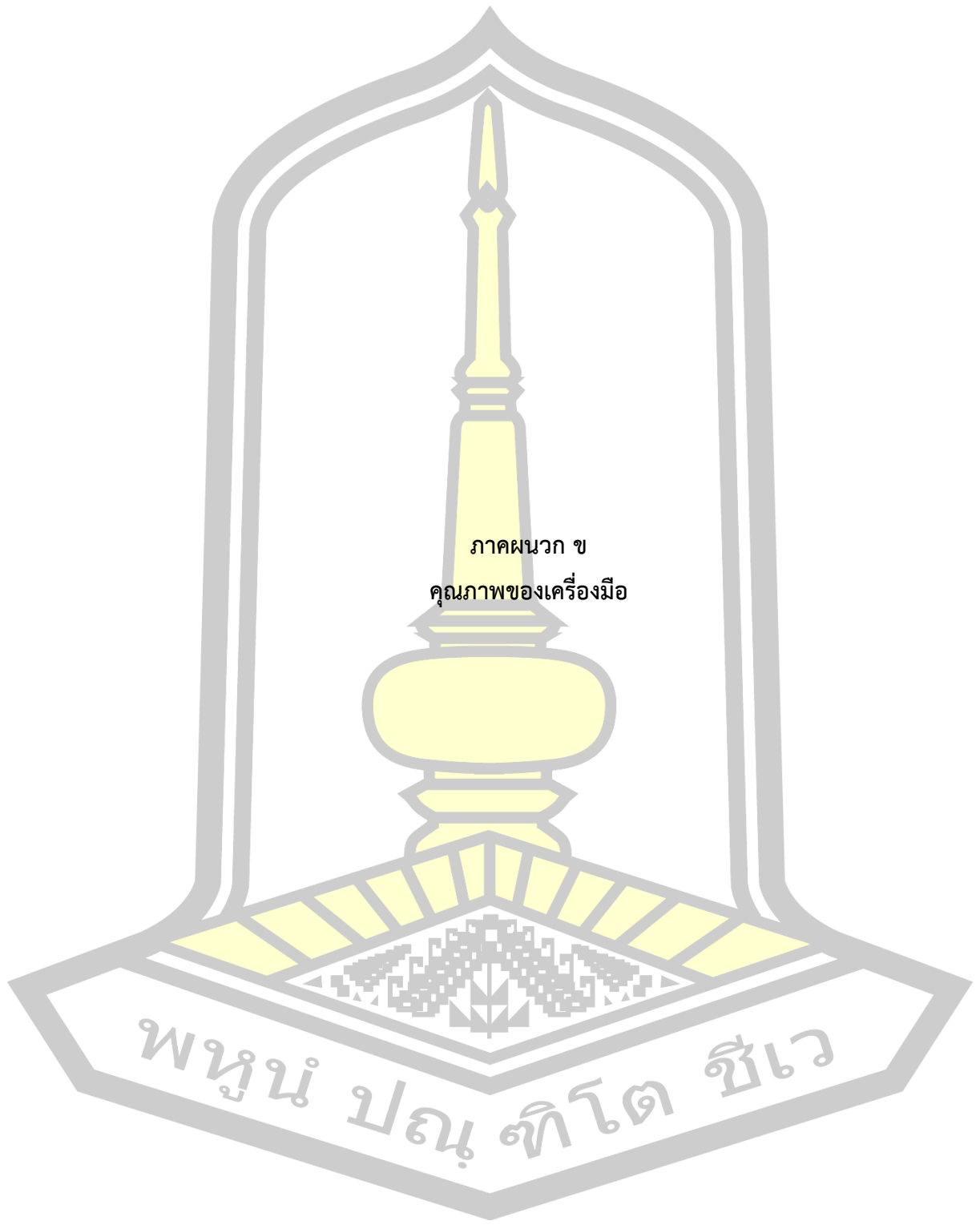
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา รุ่น พ.28

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ภาคผนวก ข
คุณภาพของเครื่องมือ

พหุ ประถมศึกษา ชัยเว

แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้
แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์สำหรับการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

คำชี้แจง โปรดพิจารณาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในแบบสอบถามแต่ละด้าน และประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้แต่ละตัวว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ และโปรดให้คะแนนลงในช่องผลการพิจารณา ดังนี้

ใส่เครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่อง +1 ถ้าแน่ใจว่าองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ สอดคล้องกัน
 ใส่เครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่อง 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ สอดคล้องกัน
 ใส่เครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่อง -1 ถ้าแน่ใจว่าองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ ไม่สอดคล้องกัน

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียน	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. การพึ่งพาตนเอง				
1.1 สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง				
1.2 กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง				
1.3 มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย				
1.4 มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย				
1.5 มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ				
1.6 มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข				
1.7 มีการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานของตนเอง				
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง				
2.1 ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง				
2.2 เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ				

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียน	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
2.3 มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเรียนรู้ เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ				
2.4 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านความรู้ และ ด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาและการ ดำเนินชีวิตเสมอ				
2.5 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพและ การเข้าสังคมอยู่เสมอ				
3. การยอมรับในตนเองและผู้อื่น				
3.1 เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง				
3.2 มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและ พฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม				
3.3 ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล				
3.4 มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จัก คุณค่าของเวลา				
3.5 ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้าง ความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น				
4. การจัดการอารมณ์				
4.1 สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม				
4.2 มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม				
4.3 ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความผิดหวังที่ เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมือ อย่างเหมาะสม				
4.4 รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง				
4.5 ใช้เหตุผลไม่ใช่ในอารมณ์ในการตัดสินใจเรื่อง ต่าง ๆ				
4.6 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจาก สภาวะอารมณ์ที่เศร้า หม่นหมอง และความทุกข์				

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ตาราง 24 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. การพึ่งพาตนเอง							
1.1 สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1.2 กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
1.3 มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1.4 มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1.5 มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1.6 มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1.7 มีการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานของตนเอง	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง							
2.1 ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.2 เชื่อมั่นในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.3 มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.4 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาและการดำเนินชีวิตเสมอ	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
2.5 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ	1	0	1	0	1	0.60	ใช้ได้

ตาราง 24 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
3. การยอมรับในตนเองและผู้อื่น							
3.1 เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.2 มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.3 ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.4 มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.5 ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น	1	1	1	0	1	0.80	ใช้ได้
4. การจัดการอารมณ์							
4.1 สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4.2 มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4.3 ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือความผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม	1	1	0	1	1	0.80	ใช้ได้
4.4 รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง	1	1	0	1	0	0.60	ใช้ได้
4.5 ใช้เหตุผลไม่ใช่ในอารมณ์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ	1	1	1	1	0	0.80	ใช้ได้
4.6 รู้จักใช้วิธีการคิดบวกเพื่อนำพาตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า หม่นหมอง และความทุกข์	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

คุณภาพเครื่องมือ
แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

ค่าอำนาจจำแนก (23 ตัวบ่งชี้)	
แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน	แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์
.448	.518
.647	.495
.407	.726
.545	.601
.578	.566
.612	.499
.399	.379
.642	.578
.546	.614
.847	.646
.774	.667
.428	.450
.521	.652
.611	.565
.785	.587
.718	.673
.667	.888
.543	.781
.412	.554
.837	.611
.779	.488
.642	.548
.545	.755

น้อยสุด .399

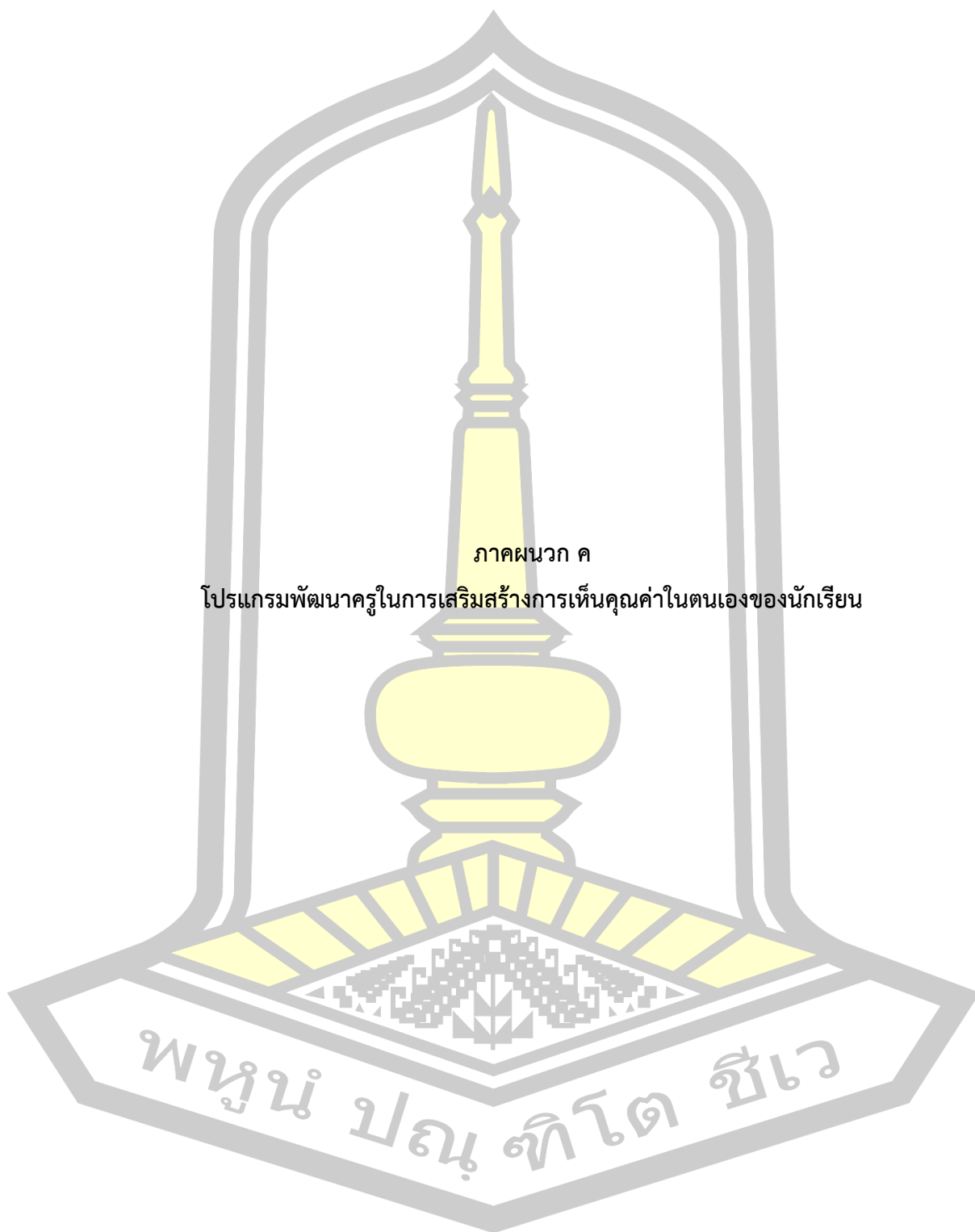
มากที่สุด .847

ค่าความเชื่อมั่น = .895

น้อยสุด .379

มากที่สุด .888

ค่าความเชื่อมั่น = .925

ภาคผนวก ค

โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

พหุ ประทีป วิทยา

โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

1. บริบทของโปรแกรม

1.1 ความเป็นมาของโปรแกรม

การศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อช่วยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ความรู้ และสติปัญญาของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติและพัฒนางาน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, 2551: 6) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักตามแนวทาง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นพัฒนา ศักยภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านเนื่องจากผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ การ จัดการศึกษาที่ดีจึงควรเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเสริมสร้าง เติมเต็มศักยภาพของตนเอง เพื่อ ผลักดันและนำพาตนเองไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่ใช้ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาและเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน มุ่งสร้าง ปัญญาและคุณลักษณะของชีวิต เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพเพื่อตนเอง พึ่งพาตนเองได้ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ และมีส่วนสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม อันจะ นำไปสู่การตระหนักถึงการเห็นคุณค่าในตนเองต่อไป (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2553: 19-20)

การเห็นคุณค่าในตนเอง หรือ “self – esteem” มีความหมายที่หลากหลายและมีความหมายใกล้เคียงกับคำแปลในภาษาอังกฤษมากที่สุด ซึ่งหมายถึง การตัดสินใจเห็นคุณค่าในตนเองตาม ความรู้สึก เป็นการยอมรับในความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความล้มเหลว มีอำนาจ ในการควบคุมตนเองด้วยความเชื่อมั่น ความหวัง และความกล้าหาญ (Bruno, 1983) ซึ่งเมื่อ บุคคลตระหนักและเห็นความสำคัญของตนเอง ก็จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน สามารถ ชะนะปัญหาและอุปสรรคไปสู่จุดหมายที่ต้องการ ยอมรับตนเอง กระฉับกระเฉง ว่องไว สามารถ ปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี ชอบการมีส่วนร่วม และกล้าแสดงความคิดเห็น (ธีระ ชัยยุทธยรรยง, 2541) ทั้งนี้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ก็ได้ กล่าวถึง สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญได้แก่ ด้าน ความสามารถทางการสื่อสารการคิด การแก้ปัญหา และการใช้ทักษะชีวิต ซึ่งแต่ละด้านมีความ สอดคล้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองทั้งสิ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) คนที่เห็นคุณค่าในตนเอง จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข แม้ในเวลาอยู่คนเดียวเขาก็ไม่เคยรู้สึกเจ็บปวดเหงา เปล่าเปลี่ยว โดดเดี่ยว เดียวดาย อ้างว้าง วังเวงใจ ไร้ที่พึ่ง และไม่มีเวลาพอสำหรับการแข่งชีวิต (นาริรัตน์ รักรวิจิตรกุล, 2555: 54-56)

การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับการประเมินตนเอง จากลักษณะทางกายภาพ บุคลิกภาพ จิตใจ ความเชื่อ ทศนคติ ความสามารถทางสติปัญญาและความสามารถด้านอื่น ๆ การยอมรับจากสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เช่น การยอมรับจากบิดามารดา ครูอาจารย์ เพื่อน ฯลฯ ซึ่งถ้าบุคคลใดมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลนั้นก็จะมีบุคลิกภาพของจิตใจที่มั่นคง มีความกระตือรือร้น ไม่หวั่นไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ กล้าแสดงออก เป็นที่ยอมรับของบุคคลรอบข้าง วิตกกังวลต่ำ มีความพอใจและภูมิใจในงานที่ทำ ทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิต ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเอง จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคคลไปสู่การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ กระบวนการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและสังคมรอบ ๆ ตัว โดยการเห็นคุณค่าในตนเองจะมีผลกระทบอย่างมากตั้งแต่ช่วงวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น โดยในช่วงวัยรุ่นเป็นระยะที่มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองของมนุษย์จะมีความไม่แน่นอนมากที่สุด และมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าระยะอื่นๆ เพราะเป็นระยะที่เด็กกำลังก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ และเป็นระยะที่บุคลิกภาพและเอกลักษณ์ของมนุษย์ก่อตัวขึ้นเป็นการถาวรแต่ละบุคคล วัยรุ่นจึงประสบกับความยุ่งยากในการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน

นอกจากนี้ วัยรุ่นมักจะประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ล้มเหลวด้านการเรียน มีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว ขาดทักษะในการปรับตัว ขาดความเชื่อมั่น มักหาวิธีชดเชยความรู้สึกดังกล่าวด้วยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน เฉื่อยชา ชอบแยกตัวออกจากสังคม ขาดความกระตือรือร้น และไม่มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองลดต่ำลงกว่าที่ควร รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า ดังนั้น การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองในช่วงวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความเชื่อมั่นที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า (แวนดาว ดวงจันทร์, 2551: 2) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวถึงปัญหาการขาดการเห็นคุณค่าในตนเองที่พบมากในกลุ่มเด็กด้อยโอกาส ซึ่งสภาพสังคมในปัจจุบันมีเด็กด้อยโอกาสกระจายอยู่ทั่วไปในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2552) พฤติกรรมของนักเรียนที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเองส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนรู้หรือทดลองประสบการณ์ใหม่ ๆ มักจะพูดเกี่ยวกับตนเองในทางลบ เช่น หนูทำไม่ได้ ผมเป็นคนไม่เก่ง หรือเราเป็นคนไม่ฉลาด ไม่มีใครสนใจ ฯลฯ เด็กจะมีความอดทนต่อความกดดันน้อย ไม่มีความพยายามยอมแพ้ได้ง่าย หรือมักชอบให้คนอื่นทำแทนตนเอง เด็กที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองมักจะเป็นคนเจียมขีริม ไม่ค่อยสูงส่งกับเพื่อน มักมีความวิตกกังวล เกิดความเครียด ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเล็กน้อย ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เด็กเหล่านี้มักคิดอยู่เสมอว่าตนเองทำผิดเสมอ หรือตนเองเป็นเด็กที่เรียนไม่เก่ง และมักจะคิดเสมอว่าตนเองทำอะไรก็ไม่สำเร็จ (จินตนา สงวนแก้ว, 2556) บุคลิกภาพเฉื่อยชา ไม่มีความมั่นใจในตนเอง มีความรู้สึกที่ตนเองด้อยกว่าคนอื่น ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าเข้าสังคม มีความรู้สึกไวต่อความวิพากษ์วิจารณ์ มองโลกในแง่ร้าย และไม่สามารถใช้ศักยภาพทั้งหมดของตนเองได้อย่างเต็มที่ (แวนดาว ดวงจันทร์, 2551: 2)

การดำเนินการแก้ไขปัญหาการขาดการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนในสถานศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า ครูประจำชั้นซึ่งเป็นครูที่รับผิดชอบดูแลนักเรียนในห้องเรียนนั้น ๆ ควรเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะคนที่ใกล้ชิดนักเรียนที่สุดคือครูประจำชั้น ซึ่งครูจะมีข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนประจำชั้นของตนเองอยู่แล้วในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แทนที่จะยก

เป็นหน้าที่ของครูแนะแนว ซึ่งมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ดังนั้น การพัฒนาครูประจำชั้นให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่จะต้องเร่งพัฒนา เพื่อให้ครูสามารถดูแลและให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้อย่างถูกต้อง

โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน จึงได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาครู ให้มีวิธีการที่ดีในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยใช้โปรแกรมพัฒนาครูที่สร้างขึ้นในครั้งนี้อย่างมีความหวังให้สามารถพัฒนาให้ครูสามารถแนะนำและดูแลนักเรียน และช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อครูและนักเรียนในทิศทางที่ดี เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจการดำเนินชีวิตในสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

1.2 ความมุ่งหมายของโปรแกรม

1.2.1 เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

1.2.2 เพื่อพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น และด้านการจัดการอารมณ์ ได้

1.3 กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ได้แก่ ครูประจำชั้น และครูแนะแนว สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา รวม 86 ชั่วโมง

2. แผนการดำเนินงานกิจกรรม

โปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 โมดูล ใช้ระยะเวลาในการพัฒนา รวม 86 ชั่วโมง วิธีการที่นำมาใช้ในการพัฒนาครู ได้แก่ การฝึกอบรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติในงาน และการนิเทศภายใน แผนการดำเนินการ มีดังนี้

โมดูล	วิธีการพัฒนาครู	ระยะเวลา
1. การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง	1.1 การฝึกอบรม	3 ชั่วโมง
	1.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	6 ชั่วโมง
	1.3 การฝึกปฏิบัติในงาน	7 ชั่วโมง
	1.4 การนิเทศภายใน	5 ชั่วโมง
	รวม	21 ชั่วโมง
2. การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	2.1 การฝึกอบรม	3 ชั่วโมง
	2.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	6 ชั่วโมง
	2.3 การฝึกปฏิบัติในงาน	7 ชั่วโมง
	2.4 การนิเทศภายใน	5 ชั่วโมง
	รวม	21 ชั่วโมง

โมดูล	วิธีการพัฒนาครู	ระยะเวลา
3. การเสริมสร้างการเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียน ด้าน การยอมรับในตนเองและผู้อื่น	3.1 การฝึกอบรม	3 ชั่วโมง
	3.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	6 ชั่วโมง
	3.3 การฝึกปฏิบัติในงาน	7 ชั่วโมง
	3.4 การนิเทศภายใน	5 ชั่วโมง
	รวม	21 ชั่วโมง
4. การเสริมสร้างการเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์	4.1 การฝึกอบรม	3 ชั่วโมง
	4.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	6 ชั่วโมง
	4.3 การฝึกปฏิบัติในงาน	7 ชั่วโมง
	4.4 การนิเทศภายใน	5 ชั่วโมง
รวม	21 ชั่วโมง	
5. สรุป	สรุปผลการพัฒนาครู	2 ชั่วโมง
รวมระยะเวลา		86 ชั่วโมง

3. การดำเนินงานกิจกรรม

โมเดลที่ 1 การพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง

โมเดล	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศติดตาม	การวัดและประเมินผล
1. เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง	1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง 2. เพื่อพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเองได้	1. การฝึกอบรม ให้ความรู้แก่ครูให้มีความรู้ และเข้าใจวิธีการเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองของนักเรียน โดยให้ความรู้แก่ครูในเรื่องหน้าที่ของมนุษยชาติพระพุทธรูปศาสนา การสร้างความเข้มแข็งทางกาย การสร้างความรับผิดชอบ จิตใจ การเสริมสร้างการรับผิดชอบต่อ การกำหนดเป้าหมายในการทำงาน การวางแผนการทำงาน ความมุ่งมั่น อดทน เพียรพยายาม การประเมินผลการทำงาน 3 ชั่วโมง 2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง มอบหมายให้ครูวางแผนพัฒนานักเรียน โดยทำโครงงาน เพื่อมอบหมายให้นักเรียนทำ เพื่อเป็นการฝึกการพึ่งพาตนเองของนักเรียน ออกแบบโครงงานให้นักเรียนได้ฝึกการพึ่งพาตนเอง (ครูใช้เวลาออกเวลางานประมาณวันละ 1 ชั่วโมง 6 วัน รวม 6 ชั่วโมง) และตรวจสอบ	1. หน้าที่ของมนุษยชาติพระพุทธรูปศาสนา 2. การสร้างความเข้มแข็งทางกาย 3. การสร้างความเข้มแข็งทางใจ 4. การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ 5. การกำหนดเป้าหมายในการทำงาน 6. การวางแผนการทำงาน 7. ความอดทนและเพียรพยายาม	3 ชั่วโมง 6 ชั่วโมง		1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง 2. แบบบันทึกการนิเทศติดตาม

โมเดล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>ความเหมาะสมของโครงการนำร่องก่อนนำไปฝึกปฏิบัติ ในงาน (ประชุมเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ของโครงการก่อน) โดยกิจกรรมของโครงการ จะต้องสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ด้านการพึ่งพาตนเอง ของนักเรียน คือ กิจกรรมที่ออกแบบจะต้อง สามารถพัฒนานักเรียน ดังนี้</p> <p>2.1 สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียน หรือการทำงานของตนเอง (แบบฟอร์มกำหนด เป้าหมายในการทำงาน)</p> <p>2.2 กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จ ตามเป้าหมายของตนเอง (แบบฟอร์มวางแผน การปฏิบัติงาน)</p> <p>2.3 มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิด ความสำเร็จตามเป้าหมาย (แบบฟอร์ม ตรวจสอบการปฏิบัติงานเป็นระยะ)</p>				

โมเดล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>2.4 มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย (แบบฟอร์มตรวจสอบการปฏิบัติงานเป็นระยะ)</p> <p>2.5 มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง ในด้านความสำเร็จ (แบบฟอร์มประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง)</p> <p>2.6 มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข (แบบฟอร์มวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและวิธีแก้ไข)</p> <p>2.7 มีการประเมินคุณค่าของการทำงานของตนเอง (แบบฟอร์มบันทึกผลการปฏิบัติงานและประเมินคุณค่าของการทำงานที่ได้รับมอบหมาย)</p> <p>**แบบฟอร์มต่าง ๆ สามารถนำตัวอย่างไปปรับปรุงขึ้นใหม่ได้ตามความเหมาะสม</p>				

โมดูล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การทำนิตกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>3. การฝึกปฏิบัติเนมาน นำโครงการที่ได้ ออกแบบไปใช้กับนักเรียนในช่วงโฮมรูม โดย จัดให้ชั่วโมงโฮมรูม 4 วัน วันละ 20 นาที และ 1 วัน วันละ 60 นาที รวม 2 ชั่วโมง 20 นาที และ ต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ รวม 5 ชั่วโมง 20 นาที โดยทำการวัดการพึงพาตนเอง ของนักเรียนก่อนพัฒนา และจัดกิจกรรมสรุปผล การทำโครงการเมื่อครบ 2 สัปดาห์ เป็นเวลา 1 ชั่วโมง 40 นาที เพื่อให้นักเรียนนำเสนอผล การทำโครงการ ตรวจสอบการปฏิบัติของตนเอง และประเมินผลและรับรู้ความสามารถของ ตนเอง และวัดการพึงพาตนเองของนักเรียนหลัง พัฒนา (แบบวัดการพึงพาตนเองของนักเรียน ก่อนและหลังการพัฒนา) รวมระยะเวลา 7 ชั่วโมง</p>		7 ชั่วโมง	<p>นิเทศติดตาม</p> <p>1. โฮมรูม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 2 ชั่วโมง</p> <p>2. นิเทศ</p> <p>ช่วงกิจกรรม สรุปผล 1 ชั่วโมง</p>	

โมดูล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>4. การนิเทศภายใน ดำเนินการในช่วงการฝึกปฏิบัติในงาน 2 ช่วง คือ ช่วงโฮมรูม 2 ครั้ง และช่วงสรุปผลการทำโครงการ ช่วงละ 1 ชั่วโมง รวม 3 ชั่วโมง และกิจกรรมสรุปผล การนิเทศเพื่อประเมินผลการพัฒนาครูตาม ความมุ่งหมายด้านการเสริมสร้างการพึ่งพาตนเอง ใช้เวลา 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 5 ชั่วโมง</p> <p>5. มีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของ นักเรียน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการ เสริมสร้าง การพึ่งพาตนเองของนักเรียน</p>		5 ชั่วโมง	3. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาครู ตามความ มุ่งหมายด้าน การเสริมสร้าง การพึ่งพา ตนเอง ใช้ เวลา 2 ชั่วโมง	
		รวมเวลา		21 ชั่วโมง		

โมดูลที่ 2 การพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

โมดูล	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	การทำนกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศติดตาม	การวัดและประเมินผล	
2. เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	<p>1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง</p> <p>2. เพื่อพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเองได้</p>	<p>1. การฝึกอบรม ให้ความรู้แก่ครูให้มีความรู้และเข้าใจวิธีการเสริมสร้างความสำเร็จในตนเองของนักเรียน โดยให้ความรู้แก่ครูในเรื่อง เทคนิคสร้างความเชื่อมั่นให้ตนเอง เช่น การพูดกับตนเองตอนเช้า (เซย์ฮอป) การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง ทั้งการแต่งกาย คุรียาทำพางให้เหมาะสม การแต่งกายเพื่อปรับบุคลิกภาพ การเข้าสังคม การเข้าสังคม (อบรมใช้เวลา 3 ชั่วโมง)</p> <p>2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง มอบหมายให้ครูวางแผนพัฒนาการเรียน โดยการฝึกเทคนิคสร้างความเชื่อมั่นให้นักเรียน และปรับปรุงบุคลิกภาพ โดยนำความรู้ที่รับจากการฝึกอบรม ไปใช้ในกิจกรรม ให้นักเรียนได้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง (ครูใช้เวลาอกเวลา งานประมาณวันละ 1 ชั่วโมง 6 วัน รวม 6 ชั่วโมง) และนำไปตรวจสอบความเหมาะสม</p>	<p>1. การสร้างความเชื่อมั่นให้ตนเอง</p> <p>2. การปรับปรุงบุคลิกภาพ</p> <p>3. การแต่งกายตามกาลเทศะ</p> <p>4. เทคนิคการแต่งกายเพื่อปรับบุคลิกภาพ</p> <p>5. การทักทาย จุดเด่น จุดด้อย</p> <p>6. การสร้างพลังบวก</p> <p>7. เทคนิคการเข้าสังคม</p> <p>8. และความรู้อย่างอื่นเกี่ยวกับเทคนิคการเสริมสร้างความสำเร็จในด้านต่าง ๆ</p>	3	6		<p>1. แบบทดสอบ</p> <p>ความรู้ความเข้าใจ การเสริมสร้าง การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง</p> <p>2. แบบบันทึกการนิเทศติดตาม</p>

โมเดล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>ความเหมาะสมของกิจกรรม ก่อนนำไปฝึกปฏิบัติในงาน (ประชุมเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมก่อน) โดยกิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ด้านความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน คือ กิจกรรมที่ออกแบบจะต้องสามารถพัฒนานักเรียน ดังนี้</p> <p>2.1 ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง (กิจกรรมเชียร์อัปเดตตนเอง เช่น ฉันทน์เป็นคนเก่ง)</p> <p>2.2 เชื่อมโยงในความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเอง ในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ (กิจกรรมเชียร์อัปเดตตนเอง เช่น ฉันทน์เป็นนักสู้)</p> <p>2.3 มีความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จ (กิจกรรมเชียร์อัปเดตตนเอง เช่น ฉันทน์เป็นคนเก่งและเป็นนักสู้)</p>				

โมเดล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>2.4 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้าน ความรู้ และด้านทักษะที่สำคัญและจำเป็น ในการศึกษาและการดำเนินชีวิตเสมอ (ฉันรักการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง)</p> <p>2.5 ตรวจสอบและพัฒนาตนเองด้าน บุคลิกภาพและการเข้าสังคมอยู่เสมอ (ฉันรักการพัฒนาตนเอง ฉันรักสังคมและ สามารถสร้างสรรค์สิ่งดีงามเพื่อสังคม)</p> <p>** การเชี่ยวชาญ หมายถึง การบอกตนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจ ในการดำเนินงาน ชีวิตประจำวัน เช่น การพูดกับตนเองในกระจก เป็นต้น</p>				

โมดูล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การทำนิตกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
	<p>3. การฝึกปฏิบัติเนมาน นักกิจกรรมที่ได้ ออกแบบไปใช้กับนักเรียนในช่วงโฮมรูม โดย จัดให้ชั่วโมงโฮมรูม 4 วัน วันละ 20 นาที และ 1 วัน วันละ 60 นาที รวม 2 ชั่วโมง 20 นาที และ ต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ รวม 5 ชั่วโมง 20 นาที โดยทำการวัดความเชื่อมั่นใน ตนเองของนักเรียนก่อนพัฒนา และจัดกิจกรรม สรุปผลการทำกิจกรรมเมื่อครบ 2 สัปดาห์ เป็นเวลา 1 ชั่วโมง 40 นาที เพื่อให้นักเรียน นำเสนอผลพัฒนาตนเอง ตรวจสอบการปฏิบัติ ของตนเอง และประเมินผลการเปลี่ยนแปลง ตนเอง และวัดความเชื่อมั่นในตนเองของ นักเรียนหลังพัฒนา (วัดโดยการปฏิบัติ เช่น การพูด การร้องเพลง การแสดงความสามารถ ต่อหน้าเพื่อน ๆ และสังเกตความเชื่อมั่นใน ตนเองของนักเรียน) รวมระยะเวลา 7 ชั่วโมง</p>			7 ชั่วโมง	<p>นิเทศติดตาม</p> <p>1. โฮมรูม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครึ่ง ชั่วโมง รวม 2 ชั่วโมง</p> <p>2. นิเทศ</p> <p>ช่วงกิจกรรม สรุปผล 1 ชั่วโมง</p>	

โมดูล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	<p>4. การนิเทศภายใน ดำเนินการในช่วงการฝึกปฏิบัติในงาน 2 ช่วง คือ ช่วงโฮมรูม 2 ครั้ง และช่วงสรุปผลการทำกิจกรรม ช่วงละ 1 ชั่วโมง รวม 3 ชั่วโมง และกิจกรรมสรุปผลการนิเทศ เพื่อประเมินผลการพัฒนาความรู้ความมุ่งหมาย ด้านการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 5 ชั่วโมง</p> <p>5. มีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการเสริมสร้าง ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน</p>		5 ชั่วโมง	3. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาครู ตามความ มุ่งหมายด้าน การเสริมสร้าง ความเชื่อมั่น ในตนเองของ นักเรียน ใช้ เวลา 2 ชั่วโมง	
		รวมเวลา		21 ชั่วโมง		

โมเดลที่ 3 การพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น

โมเดล	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	การทำเนิรกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศติดตาม	การวัดและประเมินผล
3. เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น	<p>วัตถุประสงค์</p> <p>1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น</p> <p>2. เพื่อพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่นได้</p>	<p>1. การฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครูให้มีความรู้และเข้าใจวิธีการเสริมสร้างการยอมรับในตนเองและผู้อื่นของนักเรียน โดยให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการฝึกให้นักเรียนรับรู้ความสามารถของตนเอง รับรู้ความสามารถของผู้อื่น เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพตนเองและเคารพผู้อื่น ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของมนุษย์ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข การตรงต่อเวลาและคุณค่าของเวลา (อบรมใช้เวลา 3 ชั่วโมง)</p> <p>2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง มอบหมายให้ครูวางแผนพัฒนานักเรียน โดยการเล่นเกมน่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตเห็นความสามารถของตนเอง เพื่อน และความสามารถที่แตกต่างกัน เช่น การโยนบอล การเล่นสูลาฮู เป็นต้น นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ไปใช้ในการออกแบบกิจกรรม ให้นักเรียนได้พัฒนาการยอมรับในตนเองและผู้อื่น</p>	<p>1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล</p> <p>2. การเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น</p> <p>3. การอยู่ร่วมกับในสังคม</p> <p>4. คุณค่าของเวลา</p> <p>5. พฤติกรรมและความต้องการของมนุษย์</p> <p>6. กฎจราจร</p> <p>7. และความรู้อื่นๆ</p> <p>6</p>	3	การนิเทศติดตาม	<p>1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการยอมรับในตนเองและผู้อื่น</p> <p>2. แบบบันทึกการนิเทศติดตาม</p>

โมเดล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>การดำเนินงานประมาณวันละ 1 ชั่วโมง 6 วัน รวม 6 ชั่วโมง) และนำไปตรวจสอบ ความเหมาะสมของกิจกรรม ก่อนนำไปฝึก ปฏิบัติในงาน (ประชุมเพื่อตรวจสอบความ เหมาะสมของกิจกรรมก่อน) โดยกิจกรรม จะต้องสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ด้านการยอมรับ ในตนเองและผู้เรียน นักเรียน กิจกรรมที่ ออกแบบจะต้องสามารถพัฒนานักเรียน ได้ดังนี้</p> <p>2.1 เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง (รู้ความสามารถของตนเอง ไม่ว่าจะดำเนินการ เรียน ด้านการปฏิบัติ กีฬา ดนตรี ด้านการอ่อน น้อม หรือด้านอื่น ๆ โดยไม่จำกัดเฉพาะในกรอบ เนื้อหาบทเรียน)</p> <p>2.2 มีกระบวนการทำความเข้าใจความคิด และพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม (เรียนรู้พฤติกรรมและความต้องการของมนุษย์ และทำความเข้าใจพฤติกรรมของเพื่อนหรือ บุคคลแวดล้อม)</p>				

โมเดล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>2.3 ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล และความสามารถของตนเอง ซึ่งไม่ได้ต่อยกว่าบุคคลอื่น)</p> <p>2.4 มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลา และรู้จักคุณค่าของเวลา (สังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลง)</p> <p>2.5 ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและ ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น (ชี้แนะตัวอย่างของประเทศไทยที่เจริญแล้ว เช่น ญี่ปุ่น เยอรมันนี้ ผู้คนเคารพกฎระเบียบ และตรงต่อเวลา)</p>				

โมดูล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การทำนิตกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
	<p>3. การฝึกปฏิบัติในงาน นักกิจกรรมที่ได้ ออกแบบไปใช้กับนักเรียนในช่วงโฮมรูม โดย จัดให้ชั่วโมงโฮมรูม 4 วัน วันละ 20 นาที และ 1 วัน วันละ 60 นาที รวม 2 ชั่วโมง 20 นาที และ ต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ รวม 5 ชั่วโมง 20 นาที โดยทำการวัดการยอมรับใน ตนเองและผู้เรียนก่อนพัฒนา และจัด กิจกรรมสรุปผลการทำกิจกรรมเมื่อครบ 2 สัปดาห์ เป็นเวลา 1 ชั่วโมง 40 นาที เพื่อ ให้นักเรียนนำเสนอผลพัฒนาตนเอง ตรวจสอบ การปฏิบัติของตนเอง และประเมินผลการ เปลี่ยนแปลงตนเอง และวัดการยอมรับในตนเอง และผู้เรียนก่อนเรียนหลังพัฒนา รวมระยะเวลา 7 ชั่วโมง</p>			7 ชั่วโมง	<p>นิเทศติดตาม</p> <p>1. โฮมรูม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครึ่งละ 1 ชั่วโมง รวม 2 ชั่วโมง</p> <p>2. นิเทศ</p> <p>ช่วงกิจกรรม สรุปผล 1 ชั่วโมง</p>	

โมดูล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>4. การนิเทศภายใน ดำเนินการในช่วงการฝึกปฏิบัติในงาน 2 ช่วง คือ ช่วงโฮมรูม 2 ครั้ง และช่วงสรุปผลการทำกิจกรรม ช่วงละ 1 ชั่วโมง รวม 3 ชั่วโมง และกิจกรรมสรุปผลการนิเทศเพื่อประเมินผลการพัฒนาครูตามความมุ่งหมายด้านการเสริมสร้างการยอมรับในตนเองและผู้เรียนของนักเรียน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 5 ชั่วโมง</p> <p>5. มีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการเสริมสร้าง การยอมรับในตนเองและผู้เรียนของนักเรียน</p>		5 ชั่วโมง	3. นิเทศติดตาม ประเมินผล การพัฒนาครูตามความมุ่งหมายด้าน การเสริมสร้าง การยอมรับใน ตนเองและผู้ เรียนของ นักเรียน ใช้ เวลา 2 ชั่วโมง	
		รวมเวลา		21 ชั่วโมง		

โมเดลที่ 4 การพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเรียนรู้ในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์

โมเดล	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	การดำเนินกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศติดตาม	การวัดและประเมินผล
4. เสริมสร้างการเรียนรู้ในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์	<p>1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ การเสริมสร้างการเรียนรู้ในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์</p> <p>2. เพื่อพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ในตนเอง</p>	<p>1. การฝึกอบรมให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างการเรียนรู้ในตนเอง โดยให้ครูได้เรียนรู้เรื่อง การเรียนรู้ในตนเอง และผลกระทบของอารมณ์ (อบรมใช้เวลา 3 ชั่วโมง)</p> <p>2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง มอบหมายให้ครูวางแผนพัฒนานักเรียน โดยการที่ครูได้จัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนที่สนใจ และให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูในสถานศึกษา</p> <p>3. การฝึกอบรม การใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอน (ใช้เวลา 1 ชั่วโมง) และนำไปตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม ก่อนนำไปฝึกปฏิบัติในงาน (ประชุมเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมก่อน) โดยกิจกรรม</p>	<p>1. การรับรู้อารมณ์ตนเองตามหลักพระพุทธศาสนา</p> <p>2. อารมณ์และผลกระทบของอารมณ์</p> <p>3. การดำเนินชีวิตโดยไม่ยึดติดอารมณ์</p> <p>4. และความเกี่ยวข้องกับการจัดการอารมณ์</p>	3		<p>1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ การเสริมสร้างการเรียนรู้ในตนเองของนักเรียน ด้านการจัดการอารมณ์</p> <p>2. แบบบันทึกการนิเทศติดตาม</p>
				6		

โมดูล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>การดำเนินกิจกรรม</p> <p>จะต้องสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ด้านการจัดการ 2.1 สามารถควบคุมอารมณ์และการ แสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่าง เหมาะสม (รู้อารมณ์ตนเองและกดขี่หรือ ควบคุมอารมณ์ด้านลบของตนเอง) 2.2 มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไข ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 2.3 ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดหรือ ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง หรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม 2.4 รู้จักให้อภัยและปล่อยวาง 2.5 ใช้เหตุผล ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ เรื่องต่าง ๆ 2.6 รู้จักใช้วิธีการเชิงบวก เพื่อนำพา ตนเองออกจากสภาวะอารมณ์ที่เศร้า หงุดหงิด และความทุกข์</p>				

โมดูล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>3. การฝึกปฏิบัติในงาน นักกิจกรรมที่ได้ ออกแบบไปใช้กับนักเรียนในช่วงโฮมรูม โดย จัดให้ชั่วโมงโฮมรูม 4 วัน วันละ 20 นาที และ 1 วัน วันละ 60 นาที รวม 2 ชั่วโมง 20 นาที ต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ รวม 5 ชั่วโมง 20 นาที โดยทำการสังเกตการจัดการ อารมณ์ของนักเรียนก่อนพัฒนา และจัดกิจกรรม สรุปผลการทำกิจกรรมเมื่อครบ 2 สัปดาห์ เป็น เวลา 1 ชั่วโมง 40 นาที เพื่อให้นักเรียน นำเสนอผลพัฒนาตนเอง ตรวจสอบ การปฏิบัติของตนเอง และประเมินผลการ เปลี่ยนแปลงตนเอง และครูสังเกตการจัดการ อารมณ์ของนักเรียนหลังพัฒนา รวมระยะเวลา 7 ชั่วโมง</p>		7 ชั่วโมง	<p>นิเทศติดตาม 1. โฮมรูม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครึ่งละ 1 ชั่วโมง รวม 2 ชั่วโมง 2. นิเทศ ช่วงกิจกรรม สรุปผล 1 ชั่วโมง</p>	

โมดูล	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	การดำเนินงานกิจกรรม	เนื้อหา	ระยะเวลา	การนิเทศ ติดตาม	การวัดและ ประเมินผล
		<p>4. การนิเทศภายใน ดำเนินการในช่วงการฝึกปฏิบัติในงาน 2 ช่วง คือ ช่วงโฮมรูม 2 ครั้ง และช่วงสรุปผลการทำกิจกรรม ช่วงละ 1 ชั่วโมง รวม 3 ชั่วโมง และกิจกรรมสรุปผลการนิเทศ เพื่อประเมินผลการพัฒนาครูตามความมุ่งหมายด้านการเสริมสร้างการจัดการอารมณ์ของนักเรียน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 5 ชั่วโมง</p> <p>5. มีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการเสริมสร้าง การจัดการอารมณ์ของนักเรียน</p>		5 ชั่วโมง	3. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาครู ตามความ มุ่งหมายด้าน การเสริมสร้าง การจัดการ อารมณ์ของ นักเรียน ใช้ เวลา 2 ชั่วโมง	
		รวมเวลา		21 ชั่วโมง		

เอกสารประกอบโปรแกรมการพัฒนาครู
ในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

การเห็นคุณค่าในตนเอง

1. ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

คำว่า Self Esteem เป็นคำมาจากภาษาต่างประเทศ ตามความหมายของ Oxford Advanced Learner's Dictionary ปี 1995 ได้ให้ความหมายว่า A good opinion of one's own character and ability ซึ่งยังไม่มีการบัญญัติเป็นภาษาไทยที่ชัดเจน นักวิชาการหลายท่านใช้คำต่างกัน เช่น ความสำนึกในคุณค่าตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง เกียรติภูมิแห่งตน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความนับถือตนเอง การยอมรับตนเอง หรือภาพลักษณ์ของตนเอง เป็นต้น สำหรับผู้วิจัยขอใช้คำว่า “การเห็นคุณค่าในตนเอง (พฤกษา สิ้นลือนาม, 2559: 1) จากการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้มีผู้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้หลายท่าน ดังนี้

Cooper smith (1981 : 5) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การพิจารณา และประเมินคุณค่าของตนตามความรู้สึก และทัศนคติที่บุคคลเชื่อว่าตนเองมีต่อตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมารวมทั้งเป็นการตัดสินจากคนอื่นที่ตนให้ความสำคัญด้วย

Mussen (1981 : 135) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินคุณสมบัติต่าง ๆ ของตน และมีการตัดสินว่าดีหรือไม่ดี

Bandura (1986 : 356) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเองของบุคคลตามความรู้สึกของตนว่ามีคุณค่าหรือไม่

Paladino (1994 : 3) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกและความคิดที่มีต่อตนเองเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคิดเกี่ยวกับตนเองและแสดงออกของตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองมีคำอื่น ๆ ที่ให้ความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง หรือ การรับรู้คุณค่าตนเอง (Self-worth) การเคารพนับถือตนเอง (Self-respect)

Walker (1998 : 27) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เห็นว่าตนเองมีคุณค่า ซึ่งประกอบด้วยความปลอดภัย ความรัก การยอมรับตนเอง การเห็นความสำคัญในชีวิตของตนและการดำรงชีวิตอย่างมีเป้าหมายเหมาะสมกับตนเอง

Owen (2002 : 348) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมาจากประสบการณ์ทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคม โดยการให้คุณค่าที่เชื่อมโยงไปสู่เอกลักษณ์ของบุคคลแต่ละคนและมีการประเมินคุณค่าของตนเองที่จะเก็บไว้ในอัตมโนทัศน์แห่งตน

อภิเชษฐ์ พูลทรัพย์ และมนูญ พูลทรัพย์ (2553 : 18) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองจากการประเมินตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความมีค่า และการประสบความสำเร็จ โดยแสดงออกในรูปของเจตคติที่มีต่อตนเอง มีการยอมรับนับถือ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง การที่บุคคลประเมินสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นการเห็น

คุณค่าในตนเองนั้น เป็นกระบวนการตัดสินใจเห็นคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองด้านผลงาน ความสามารถและคุณลักษณะต่าง ๆ โดยนำเอาคุณสมบัติดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานและ ค่านิยมส่วนบุคคล จากนั้นจึงตัดสินใจเห็นคุณค่าในตนเอง การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นไปโดยที่ บุคคลรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ และจะแสดงให้เห็นให้คุณค่าคนอื่นเห็นได้ด้วยลักษณะท่าทางหรือการแสดงออกทาง พฤติกรรมภายนอก การเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์ในความสำเร็จหรือการทำ สิ่งต่างๆ ได้บรรลุเป้าหมายส่งผลให้ได้รับคำชมเชยจากครอบครัว เพื่อนฝูง หรือบุคคลอื่น ๆ ค่อย ๆ สะสมความพึงพอใจไว้จนกลายเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง หากทำได้สำเร็จบุคคลจะเกิดความ ภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในทางที่ดี มีความเคารพและยอมรับ ตนเองว่ามีความสำคัญ มีความสามารถ และใช้ความสามารถที่มีอยู่กระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบ ความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

ธเนตร ตัญญวงษ์ (2554 : 20) ได้ให้นิยามว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความพึงพอใจในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งความรู้สึกนี้จะประกอบด้วย ความรู้สึกปลอดภัย ทางกาย ความมั่นคงทางอารมณ์ ความมีเอกลักษณ์ ความเป็นเจ้าของและความสามารถที่ตนทำใน สิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ และประเมินตนเองตามความรู้สึกของตนเองได้ว่า ตนนั้นเป็นคนมีคุณค่า

สุธณี ลิกะไชย (2555 : 13) ได้ให้นิยามของการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งของตน มองตนเองว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ ยอมรับและเรียนรู้ความล้มเหลวที่ได้รับ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดย ได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง

สุรรัตน์ วงศ์ชาชม (2557 : 26) ได้ให้นิยามของการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการพิจารณาตัดสินค่าของตนเองในเรื่องของการพึ่งตนเอง การยอมรับ ตนเอง คิดว่าตนเองมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่นและสังคม ทั้งในด้านความสามารถทางด้าน ร่างกาย ความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมถึงความรู้สึกว่า ตนเองเป็นคนที่มีความเกียรติน่ามองตนเองในด้านบวก มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นบุคคลที่มองโลกตาม ความเป็นจริง เมื่อมองตนเองดีมีความสามารถก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ ด้วย

สรุป การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินคุณค่าของตนตามความรู้สึกที่ บุคคลมีต่อตนเองในทางที่ดี มีการยอมรับนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสำคัญ มีเกียรติ มีความสามารถกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย และสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

Newman (1986 : 281-286) กล่าวว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองรู้ว่าตนเองมี คุณค่ามักจะมีการประเมินตนเองในด้านดี แต่ถ้าบุคคลใดที่มีความรู้สึกว่ามีใครสนใจ ไม่ได้รับการ ยอมรับ หรือทำอะไรแล้วไม่ประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าคุณค่า เมื่อเกิด ความรู้สึกเช่นนี้ขึ้น ทำให้บุคคลเกิดความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้น ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองที่ แตกต่างกัน จึงมีผลต่อความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

Mcmillan & Others (1995 : 9-11) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึก ภายในของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการประเมินคุณค่าและความสามารถของตน ถ้าบุคคลใดประเมิน

ค่าตนเองสูงเกินไป จะทำให้เกิดความรู้สึกหลงตนหรือเห็นแก่ตัว แต่ถ้าบุคคลใดมีอคติต่อตนเองก็จะทำให้ปฏิเสธไม่นับถือตนเอง ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้น การพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้น ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำโดยความสามารถตามที่ตนเองต้องการ และอยู่ในสังคมที่ดีก็จะพัฒนาตนเองได้

ประเทิน มหาจันทร์ (2536 : 1-2) การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อทุกช่วงชีวิตของเด็ก เด็กที่มีความนับถือตนเองต่ำหรือมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ก็เปรียบเสมือนกับเป็นคนพิการทางบุคลิกภาพ เช่นเดียวกับความพิการทางร่างกาย ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ทุกๆ ด้านได้ การเห็นคุณค่าในตนเองจึงมีความสำคัญต่อคนเราทุกๆ ช่วงชีวิต มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในช่วงวัยเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีความสำคัญ ซึ่งจะมีผลต่อรากฐานทางบุคลิกภาพและเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กได้

เกียรติวรรณ อมาตย์กุล (2540 : 4-8) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเอง ทำให้เป็นคนที่มีความมุ่งมั่น มีความพยายามในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ทำให้เป็นคนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นในด้านที่ดี ไม่เหยียบย่ำความรู้สึกของผู้อื่นให้ตกต่ำลง เป็นคนที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี สุขภาพจิตที่ดีเป็นคนที่มีเพื่อนมาก ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง ก็จะทำให้เป็นคนที่ชอบโยนความผิดของตัวเองไปให้คนอื่น เป็นคนที่ชอบหาความผิดพลาดของผู้อื่น ต้องการความเอาใจใส่ และต้องการได้รับการยอมรับจากคนอื่นสูง เป็นคนไม่ค่อยมีเพื่อนโดยเฉพาะเพื่อนสนิท เป็นคนที่ชอบเอาชนะและเป็นฝ่ายถูกเสมอ บุคคลประเภทนี้มักจะใช้ทุกวิถีทางและใช้ความรุนแรงเพื่อที่จะทำให้ตนเองชนะ เป็นคนติดสิ่งเสพติด เป็นคนซึมเศร้าสิ้นหวังในชีวิต เป็นคนเห็นแก่ตัวและมีความต้องการทางวัตถุสูง เป็นคนที่ไม่ชอบตัดสินใจและเป็นคนที่ชอบผลัดวันประกันพรุ่ง เป็นคนที่ชอบฟังผู้อื่นอยู่เสมอ ชอบคุยโอ้อวดเกินจริง ยิ่งร้ายไปกว่านั้นคนที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง ยังเป็นคนที่พยายามฆ่าตัวตาย ดังจะเห็นได้จากทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือทางวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

รัศมี โพนเมืองหล้า (2543: 34) กล่าวสนับสนุนความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำการต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองจะเห็นว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการนับถือตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดี และมีบุคลิกภาพที่ดี สามารถปรับตัวได้ดี จะเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญยิ่งสมควรที่จะต้องปลูกฝังความรู้สึกเหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งเป็นการวางรากฐานทางบุคลิกภาพให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถเผชิญกับปัญหา แก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดี ซึ่งความรู้สึกที่ดีต่อตนเองนี้จะส่งผลต่อผู้อื่นในทางที่ดีด้วย

ชื่นทิพย์ อารีสมาน (2545: 53) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองว่ามีความสำคัญต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำการต่างๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน สามารถเผชิญปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนได้ มีความกระตือรือร้นเพื่อไปให้ถึงจุดหมาย ยอมรับความจริง สามารถพูดถึงความล้มเหลวหรือข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา ยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ คุณลักษณะ

ดังกล่าวจะส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตของตนเองอย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นไม่สร้างปัญหาแก่ผู้อื่นและสังคม เห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญ จึงสมควรปลูกฝังความรู้สึกเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในเยาวชนของชาติ ในการที่จะได้บุคลิกภาพของคนไทยยุคใหม่ ที่มีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถเผชิญปัญหา คิดได้อย่างมีระบบ แก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดีมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อบุคคลอื่นของสังคมในทางที่ดีด้วย

สุธณี ลิกชะไซย (2555 : 15) ได้สรุปเกี่ยวกับความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะเป็นการรับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริงของชีวิต และเป็นพื้นฐานการมองชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า เด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงสามารถเผชิญอุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถยอมรับพร้อมหาแนวทางแก้ปัญหาให้ผ่านไปได้ด้วยดี ส่วนเด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมองตนในแง่ลบ ท้อแท้ใจ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่นักเรียนควรจะต้องมี และทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

สรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญ เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองทำให้เกิดการยอมรับตนเอง มีความรักตนเอง มีเจตคติต่อตนเองในทางบวก มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อตนเองและผู้อื่น มีความแข็งแกร่งในการฝ่าฟันและเผชิญอุปสรรคสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

สุรางค์ โค้วตระกูล (2553 : 40-52) ได้สรุปทฤษฎีต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ ดังนี้

3.1 ทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน (Psychosocial Theory) จำแนกความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละวัย เริ่มจากความต้องการความมั่นใจในทารก ความเป็นตัวของตัวเองของเด็กวัยหัดเดิน ความคิดริเริ่มของเด็กก่อนวัยเรียน ความอดสาหัสของเด็กวัยเรียนซึ่งจุดเด่นที่สำคัญคือ พัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยแรงให้เห็นถึงขั้นพัฒนาการของคนตั้งแต่แรกเกิดจนตายว่ามีความขัดแย้งในทุกช่วงวัยจำแนกได้ดังนี้

3.1.1 ชั้นความไว้วางใจกับไม่ไว้วางใจ (Trust and Mistrust) เด็กขวบแรกพัฒนาความไว้วางใจจากสัมผัสจากผู้คนรอบข้าง ถ้าเด็กได้รับความรักและการยอมรับเด็กจะยิ้มเล่นหัวสบายใจและมีความไว้วางใจ ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่มีความรักเด็กจะขาดความไว้วางใจเมื่อโตขึ้นจะมีพฤติกรรมแยกตัว อยู่ไม่สุข อาจมีอาการซึมเศร้า พัฒนาการขั้นนี้พ่อแม่เป็นศูนย์กลางของการสร้างความไว้วางใจ เด็กต้องการสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและเหมือนเดิม การเลี้ยงดูที่ดีจะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจที่ดีด้วย

3.1.2 ชั้นความเป็นตัวเองกับความละอายและสงสัย (Autonomy and Doubt) เมื่อเด็กอายุ 2 ขวบ เด็กเริ่มเรียนรู้ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เป็นระยะของความพยายามที่ยืนเดินด้วยตนเอง ต้องการควบคุมตนเอง เห็นตนเองมีค่าเมื่อแสดงว่าตนทำได้ เช่น แต่งตัวได้เอง การได้รับการยอมรับและตอบสนองที่ดีจะทำให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเอง แต่หากเด็กไม่ได้รับการ

ตอบสนองเด็กจะขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง อายุ ไม่กล้าแสดงออก จะมีผลทำให้เมื่อโตขึ้นมีปัญหาทางสุขภาพจิตได้ง่าย

3.1.3 **ขั้นความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative and Guilt)** เด็กก่อนวัยเรียน อายุ 3-5 ปี เป็นวัยที่มีความมุ่งมั่น มีความคิดมีความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จด้วยตนเองมากขึ้น สามารถเรียนรู้และสนุกที่จะทำความเข้าใจ มีความคิดริเริ่มที่เป็นตัวของตัวเอง สนใจ ค้นคว้า สร้างสรรค์ มีความสามารถในการทำกิจกรรมได้หลายอย่าง ใครที่จะค้นคว้าหาความรู้ การสนับสนุนพัฒนาการในช่วงนี้ของเด็กคือการให้เล่นแบบสร้างสรรค์ ให้กำลังใจ ให้รู้ผิดรู้ถูก ต้องระวังการทำให้เด็กรู้สึกคับข้องใจเพราะเด็กกลัวล้มเหลว กลัวการถูกลงโทษ การตอบสนองที่ไม่ดีจะทำให้ความรู้สึกผิดติดอยู่ในตัวเด็ก เมื่อโตขึ้นจะไม่กล้าเข้าสังคม

3.1.4 **ขั้นความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ ความรู้สึกด้อย (Industry and Inferiority)** เป็นช่วงเด็กวัยตอนกลางอายุประมาณ 6 ปี ถึงวัยรุ่น ถ้าเด็กผ่านช่วงวัยของความไว้วางใจ ความเป็นตัวเองและความคิดริเริ่มมาด้วยดี ในช่วงนี้เด็กจะเริ่มมีผลงานเป็นของตัวเอง เริ่มประเมินและติดตามผลสัมฤทธิ์ของตน ปัญหาของวัยนี้คือเด็กมีพฤติกรรมแข่งขันมากเกินไป หรือไม่ก็รู้สึกมีปมด้อยถ้าทำไม่สำเร็จอย่างหวัง ซึ่งมีผลต่อเจตคติไม่ดีต่อชีวิตไปจนตาย

ตามทฤษฎีของอิริคสัน เด็กจะพัฒนาได้ดีตามขั้นพัฒนาการทางสังคมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เด็กอยู่ในช่วงที่กำลังสนใจสิ่งแวดล้อมอยากรู้ อยากเห็นและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามขั้นพัฒนาการ

3.2 **ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow's Hierachy of Need)** ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ โดยให้นิยามว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและความต้องการนั้นอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุดจนไปถึงความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งเขาแบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น คือ

3.2.1 **ความต้องการทางสรีระ หรือความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs)** เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอ จะขาดเสียไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้ตนมีกิจกรรมและชวนชวนยที่จะสนองความต้องการ

3.2.2 **ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs)** เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ขู่เข็ญ บังคับจากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มกัน ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชรา ความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่งก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิการของผู้ใหญ่อย่างหนึ่ง

3.2.3 **ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love and Belonging Needs)** มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ให้ทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิก

3.2.4 **ความต้องการที่จะรู้สึกว่ามีค่า (Esteem Needs)** ความต้องการประเภทนี้ประกอบด้วย ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตน

มีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการนี้ จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่า ตรงกันข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้สึกตนว่าไม่มีความสามารถและมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย

3.2.5 ความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาคนเต็มตามที่ตามศักยภาพของตน (Need for Self Actualization) เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตน กล่าวที่ จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็น คนดีที่สุดในที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึก ยอมรับ ตนเองทั้งส่วนดี ส่วนเสีย เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ

ความต้องการทั้ง 5 ชั้นของ Maslow ได้ถูกจัดลำดับตามความสำคัญ โดยเริ่มจาก ความต้องการในระดับที่ต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด ความต้องการในขั้นสูงสุดจะไม่มีค่าหรือไม่ ปรากฏจนกว่าจะได้รับความพึงพอใจในขั้นที่ต่ำกว่า เมื่อต้องการในระดับต่ำได้รับความพึงพอใจแล้ว ความต้องการในระดับสูงจะตามมา ดังนั้น ผู้ที่จะมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการเพื่อ พัฒนาให้เด็กเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือ พ่อแม่ ครู ต้องช่วยให้เด็กสมปรารถนาในความต้องการทั้ง 4 ชั้น แรกก่อนจึงจะสามารถพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพได้ (สุรรัตน์ วงศ์ชาชม : 28)

Rosenberg (1979: 603-604; อ้างถึงใน อภิญญา อภิสถิธีวณิช, 2553) ถือว่า การ เห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างอัตมโนทัศน์ (Self - Concept) โดยแยกพิจารณา ออกเป็น 2 มิติ คือ

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Cognitive Self) เป็นเรื่องราวของความรู้ความเข้าใจที่ บุคคลมีต่อตนเอง จากการที่บุคคลเป็นเจ้าของตำแหน่ง สถานภาพภายในโครงสร้างสังคมที่บุคคล อาศัยอยู่หรือเป็นสมาชิกอยู่ ทำให้บุคคลแต่ละคนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เช่น เป็น พ่อ แม่ เพื่อน ครู เป็นต้น เอกลักษณ์ที่บุคคลได้รับจากสังคมทำให้บุคคลรู้ว่าตนคือใคร บุคคลอื่นเป็นใคร และมีความแตกต่างกันอย่างไร การรับรู้นี้นำไปสู่อัตมโนทัศน์ของบุคคล โดยความคิดเกี่ยวกับตนเองที่เกิดขึ้น ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินของบุคคล

2. การประเมินตนเอง (Evaluative Self) เป็นการอธิบายตนเองของบุคคลซึ่งเกิด จากการที่บุคคลนำตนเองไปประเมินกับสิ่งอื่นหรือคนอื่น เพื่อที่จะให้บุคคลรู้ว่าเขามีคุณค่า หรือมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงต่ำเพียงไร การประเมินตนเองของบุคคลในแนวสังคมวิทยาส่วนใหญ่ จะเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยพบว่า การที่บุคคลรู้สึกต่อตนเองในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างไร ก็จะไปสู่พฤติกรรมเช่นนั้น

Rosenberg (1979; อ้างถึงใน สุทธิ ลิกษะไชย, 2555: 17-19) ยังได้อธิบาย กระบวนการรับรู้ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้แต่ละบุคคลเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน 3 ประการ

1. หลักการประเมินแบบสะท้อนกลับ (The principle of reflected appraisal) การที่บุคคลจะประเมินตนเองว่ามีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงหรือต่ำ มาจากการรับรู้การ ตอบสนองของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง แล้วก่อให้เกิดอัตมโนภาพต่อตน โดยทั่วไปจะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ต่อตนเอง ได้แก่บิดา มารดา ผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อน เช่น ถ้าบุคคลอื่นแสดงกิริยาว่า

เคารพนับถือเรา เราก็จะมีความเคารพนับถือตนเอง แต่หากผู้อื่นแสดงกิริยาดูถูกเหยียดหยาม เราจะเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำไปด้วย

2. หลักการเปรียบเทียบกับสังคม (The principle of social comparison) การที่บุคคลจะประเมินตนเองตามแนวคิดการประเมินทางสังคม ต้องมีพื้นฐานของการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นการประเมินตนเองทางสังคมทั้งด้านบวก เป็นกลาง และด้านลบเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบและอาจตัดสินตนเองกับมาตรฐาน ค่านิยม หรือความเชื่อโดยรวมที่บุคคลในสังคมนั้นๆ ยึดถือ หรืออาจตัดสินตนเองโดยเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มคนในอาชีพเดียวกัน หรือกลุ่มคนที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป การที่บุคคลนำตนเองไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ผลการเปรียบเทียบจะนำไปสู่การมองตนเองในแง่บวกหรือแง่ลบ ซึ่งจะมีผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลนั้นๆ

3. หลักคุณสมบัติของบุคคล (The principle of self attribution) การประเมินคุณสมบัติของบุคคลเป็นกระบวนการวิเคราะห์ภายในจากผลของการกระทำในอดีต เช่น หากบุคคลประเมินว่าในอดีตที่ผ่านมาตนเองเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน ได้รับความไว้วางใจ หรือเชื่อถือจากผู้ร่วมงานมาโดยตลอด ก็จะมีผลให้บุคคลเหล่านั้นเห็นคุณค่าในตนเองสูง ในทางตรงกันข้ามหากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาบุคคลมีความผิดพลาดหรือบกพร่องในการทำงานบ่อยครั้งไม่ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน จะสรุปว่าตนเป็นบุคคลที่ล้มเหลวในการทำงาน และส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองลดต่ำลงด้วย

4. องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง

1. การพึ่งพาตนเอง นักวิชาการได้นำเสนอความหมาย/แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ Maslow (1970 : 45-46) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองไว้ว่า การพึ่งพาตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของการยอมรับนับถือและการประเมินคุณค่าในตนเอง

Coopersmith (1981 : 118-119) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองไว้ว่า การพึ่งพาตนเอง หมายถึง สมรรถภาพ ความสามารถ และผลงาน (General Capacity, Ability and Performance) องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กันและมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยเป็นตัวบ่งชี้ความถี่ของการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในสิ่งที่กระทำ

Barry (1998 : 59-62) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองไว้ว่า การพึ่งพาตนเอง และทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ หมายถึง สิ่งที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของเขาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2550 : 15) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองไว้ว่า การพึ่งพาตนเอง และทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จทำให้เกิดความมานะพยายามที่จะเรียนหรือทำสิ่งใหม่จนกว่าจะประสบความสำเร็จ และเกิดความเชี่ยวชาญ

สรุปได้ว่า การพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความสามารถในการทำงานหรือเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีแบบแผน มีการกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง กำหนดแผนเพื่อให้ทราบวิธีที่จะไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำให้สำเร็จ

ด้วยความอดทน พากเพียร และเมื่อทำงานสำเร็จควรมีการประเมินผลงานของตน ศึกษาปัญหา อุปสรรคที่พบและวิธีแก้ไข และประเมินคุณค่าของผลงานที่ได้รับ

2. ความเชื่อมั่นในตนเอง นักวิชาการได้นำเสนอความหมาย/แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Maslow (1970 : 45-46) ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของการยอมรับนับถือและการประเมินคุณค่าในตนเอง

Barry (1998 : 59-62) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง สิ่งที่คุณรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของเขาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 50-51) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพื้นอารมณ์ที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย ก็มักจะมีควมนับถือ ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนและมีความนับถือในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบแต่ความล้มเหลว

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2550 : 15) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จทำให้เกิดความมานะพยายามที่จะเรียนหรือทำสิ่งใหม่จนกว่าจะประสบความสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญ

สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองที่จะกระทำการต่าง ๆ จนสำเร็จ มีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาวิธีการเพื่อนำตนเองให้ประสบความสำเร็จอย่างไม่ย่อท้อ เป็นผู้มุ่งใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ

3. การยอมรับในตนเองและผู้อื่น นักวิชาการได้นำเสนอความหมาย/แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Maslow (1970 : 45-46) การยอมรับในตนเองและผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งของการยอมรับนับถือและการประเมินคุณค่าในตนเอง และการได้รับการตัดสินว่ามีคุณค่าจากผู้อื่น

Coopersmith (1981 : 118-119) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับในตนเองและผู้อื่นไว้ว่า หมายถึง การตัดสินการเห็นคุณค่าในตนเองของคุณเกิดจากการเปรียบเทียบผลงาน และความสามารถของตนเองกับเกณฑ์ความสำเร็จที่ตนเองได้ตั้งไว้ ถ้าผลงานและความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตนเองตั้งไว้หรือดีกว่า จะทำให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ถ้าผลงานและความสามารถไม่เป็นไปตามเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์บุคคลจะคิดว่าตนเองไร้ค่า

Barry (1998 : 59-62) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับในตนเองและผู้อื่นไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกต่อร่างกายของตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น เป็นส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจในตนเองที่คุณรู้สึกเกี่ยวกับวิธีที่เขามีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นคนสนิทสนมคุ้นเคยหรือบุคคลที่พบกันโดยบังเอิญ

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 50-51) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับในตนเองและผู้อื่นไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง ครู ผู้ร่วมงาน เป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่กำหนดความนับถือตนเองของเด็ก

เช่น เด็กที่พ่อแม่กล่าวคำชมมากกว่าคำตำหนิที่มักมีความนับถือตนเองสูง เด็กที่เพื่อนๆ ชอบเล่นด้วย ก็จะมีความรู้สึกดีกับตนเอง แต่เด็กที่เพื่อนไม่ชอบเล่นด้วยก็จะมีความรู้สึกแย่ ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้คนรอบข้างจะถูกประมวลเข้าไว้ในภาพแห่งตน เป็นความคิดว่าตนเอง มีค่าหรือไร้ค่า เมื่อเด็กมองดูตนเอง ภาพที่เขามองเห็นจะเป็นผลรวมของทัศนคติ ความเชื่อ ความคิด และมุมมองต่างๆ ที่สะท้อนมาจากผู้อื่น ดังนั้นการได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

ซูซีฟ อ่อนโคสูง (2550 : 15) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับในตนเองและผู้อื่นไว้ว่า หมายถึง ความรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง แล้วนำความรู้ความสามารถที่แท้จริงที่มีอยู่ไปใช้ให้ตนเองประสบความสำเร็จ และมีความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น และการยอมรับผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้สร้างความสัมพันธ์ใหม่กับผู้อื่นได้อย่างง่ายดาย และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า การยอมรับในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักและเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของตนเอง มีการทำความเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของเพื่อนหรือบุคคลแวดล้อม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีวินัยในตนเองโดยเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรู้จักคุณค่าของเวลา ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น รักษาสาธารณสมบัติของส่วนรวม มีความเสียสละและมีจิตอาสา

4. การจัดการอารมณ์ นักวิชาการได้นำเสนอความหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Coopersmith (1981 : 118-119) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเห็นคุณค่า ความเป็นสุข ความวิตกกังวล หรือภาวะอื่นที่อยู่ในตัวบุคคลอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินสิ่งที่ตนประสบและเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วมีผลต่อการประเมินตนเองในเวลาต่อมา บุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ดีจะมีความรู้สึกพึงพอใจ มีความสุข ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ไม่ดี ไม่พอใจในชีวิตของตน

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 50-51) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง ปัจจัยภายใน เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพื้นอารมณ์ที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย ก็มักจะมีความนับถือ ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนและมีความนับถือในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบแต่ความล้มเหลว

ซูซีฟ อ่อนโคสูง (2550 : 15) ได้ให้ความหมาย/แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง ความมั่นคงทางอารมณ์ ได้แก่ รู้สึกไม่ถูกลบหลู่ ทำให้ขายหน้า ตูถูกดูหมิ่น ได้รับความยุติธรรมเสมอต้นเสมอปลาย

สรุปได้ว่า การจัดการอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี มีสติในการรับมือกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ยอมรับและเรียนรู้ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น เพื่อหาวิธีแก้ไขอย่างเหมาะสม และรู้จักให้อภัยและปล่อยวาง

5. ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง

5.1 ลักษณะของบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง

Coopersmith (1981 : 181-182) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งบุคคลใช้เป็นเครื่องตัดสินว่าตนประสบความสำเร็จ ซึ่งมีอยู่ 4 ประการ คือ

5.1.1 การรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ (Competence) เมื่อบุคคลรู้ว่าคุณสามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย สามารถเผชิญอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตด้วยความมั่นใจ ปรับตัวได้ดี และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.2 การรับรู้ว่าคุณมีความสำคัญ (Significance) เมื่อบุคคลได้รับการยอมรับอย่างเหมาะสม รู้สึกว่าคุณเป็นที่รักของบุคคลอื่น มีประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคม

5.1.3 การรับรู้ว่าคุณมีอำนาจ (Power) เมื่อบุคคลรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลในการควบคุมชีวิตของตนเองและต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว มีความเชื่อมั่นในอำนาจการกระทำของตนว่าจะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ และมีความสามารถในการกระทำการต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเอง

5.1.4 การรับรู้ว่าคุณมีคุณความดี (Virtue) เมื่อบุคคลมีการปฏิบัติตัวสอดคล้องกับศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม และวัฒนธรรมประเพณี มองโลกในแง่ดี พอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ มีการแสดงออกของความคิดและถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

สุวรรณา เรื่องกาญจนาศเรษฐ (2550 : 34) ได้อธิบายลักษณะและตัวอย่างของเด็กที่มีความภาคภูมิใจ ในตนเองสูงไว้ ดังนี้ ลักษณะของเด็กที่มีความนับถือตนเองสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเอง ทำงานได้อย่างอิสระ ไม่ต้องคอยให้ผู้อื่นช่วยเหลือ ยอมรับความรับผิดชอบได้โดยง่าย มีความอดทนต่อความคับข้องใจเป็นอย่างดี ทำงานใหม่ได้ด้วยความกระตือรือร้น สามารถแสดงความรู้สึกอารมณ์ได้หลายลักษณะ

Branden (1985: 8-10) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองจะมีลักษณะ ดังนี้

1. เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
2. เชื่อว่าตนเองฉลาด มีความสามารถ มีคุณค่า และมีประสิทธิภาพ
3. มีพลังความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง
4. มีความมานะพยายามที่จะชนะอุปสรรคและเผชิญกับปัญหาที่ยากซับซ้อน
5. กระตือรือร้นเพื่อให้งานไปถึงจุดหมายที่ต้องการ
6. ยอมรับความเป็นจริง สามารถพูดถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือข้อบกพร่องต่างๆ ของตนอย่างตรงไปตรงมา และซื่อสัตย์
7. รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตนเอง
8. อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

Lindenfield (1995 : 4-9) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีคุณค่าในตนเองสูง ดังนี้

1. สงบและรู้สึกผ่อนคลาย (Calm and Relaxed) สามารถควบคุมตนเองได้แม้เผชิญอยู่กับความยุ่งยากและความท้าทายที่หวาดกลัวอยู่ก็ตาม มักไม่ค่อยมีความเครียดปรากฏอยู่บนใบหน้าแม้ว่าผ่านการได้รับความกดดันสูงก็ตาม จะสามารถคืนสู่ความสงบได้อย่างรวดเร็ว

2. ดูแลตนเองอย่างดี (Well-Nurtured) ความเป็นอยู่ที่ดีในเรื่องการดูแลตนเอง และการออกกำลังกาย การไม่ทำลายตัวเองด้วยการละเลยสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การนอนหลับการดื่ม รวมทั้งการแต่งกายตนเองเป็นพิเศษเมื่อเจ็บป่วยหรือตอนอยู่ภายใต้ความกดดัน

3. มีพลังและจุดหมาย (Energetic and Purposeful) มีชีวิตชีวาทั้งร่างกายและจิตใจในการเปลี่ยนแปลงที่ดี

4. เปิดเผยและแสดงความรู้สึก (Open and Expressive) สามารถสื่อสารกันได้อย่างตรงไปตรงมา ทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง ซึ่งบ่งชี้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้ทันที และสามารถควบคุมหรือหยุดความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้เมื่อต้องการ

5. คิดในทางที่ดีและมองโลกในทางที่ดี (Positive and Optimistic) มักไม่ค่อยมีความวิตกกังวลและความหวาดกลัวเมื่อพบความผิดพลาด ขณะที่กำลังเรียนรู้ประสบการณ์ที่ไม่ค่อยคุ้นเคย ก็สังเกตกระบวนการนั้นอย่างเปิดเผยและรู้สึกปลอดภัย เมื่อปลดปล่อยความตึงเครียดแล้วก็จะกลับมาแก้ปัญหาใหม่ และมองเห็นโอกาสในการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งที่เขาสนใจ

6. มีความมั่นคงในตนเอง (Self-Reliant) สามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระและเป็นตัวของตัวเอง พึ่งพาตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้อื่นคอยชี้แนะ

7. มีความสามารถในการเข้าสังคมและร่วมมือกับผู้อื่นได้ (Sociable and Co-operative) สามารถเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและสามารถประนีประนอม เพื่อความเข้าใจอันดี และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน บุคคลเหล่านี้สามารถชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่นได้ อีกทั้งยังสนับสนุนให้กำลังใจในการพัฒนาตนเองของบุคคลอื่นอีกด้วย แม้จะก้าวไปสู่ผู้นำก็สามารถแบ่งปันพลังอำนาจได้อย่างเหมาะสม

8. มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Appropriately Assertive) สามารถยื่นกรานความต้องการและสิทธิของตนได้

9. มีการพัฒนาตนเอง (Self-Developing) แม้บุคคลเหล่านี้จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงแล้วก็ยังตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ มีความสุขกับการได้รับรู้ข้อบกพร่องและ ความผิดพลาดของตนเองอันจะสามารถพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

Maslow (1970 : 45) ได้แบ่งความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง การยอมรับนับถือ และการประเมินค่า ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ คือความต้องการมีความเข้มแข็ง (Strength) ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ความสามารถเพียงพอสำหรับการทำสิ่งต่างๆ (Adequacy) ความเชี่ยวชาญและความสามารถ (Mastery and Competence) ความเชื่อมั่น (Confidence) ความมีอิสระเสรี และความเป็นไทแก่ตนเอง (Independence and Freedom)

2. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความเห็นคุณค่าจากผู้อื่น เป็นความต้องการมีชื่อเสียงหรือเกียรติยศ ตำแหน่ง ความรุ่งเรืองมีอำนาจเหนือผู้อื่น ได้รับการยอมรับและสนใจ มีความสำคัญ มีศักดิ์ศรี หรือเป็นที่น่าชมเชยของผู้อื่น (Maslow.1970: 45-46; Coopersmith. 1981: 236)

Frank และ Marcella (Taft. 1985: 77-78; Citing Frank and Marcella. Modern English: a practical Reference Guide.) ได้แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การเห็นคุณค่าในตนเองภายใน (Inner Self-Esteem) คือ การที่บุคคลมีความสามารถ มีสมรรถนะ และการกระทำในสิ่งที่ตนต้องการแล้วได้ผลตามที่ตนปรารถนา กระบวนการประเภทนี้ได้มาจากการรับรู้ของตนเองจากสิ่งแวดล้อม โดยเกี่ยวข้องกับกระทำที่ได้รับผลสำเร็จจากความพากเพียรพยายาม สิ่งนี้จะเป็นพื้นฐานของคุณสมบัติแห่งตน (Self-Efficacy) ความภาคภูมิใจในตนเองขั้นพื้นฐานจะถูกสร้างขึ้นอย่างถาวรจากประสบการณ์ตั้งแต่ช่วงวัยแรกของชีวิต

2. การเห็นคุณค่าในตนเองภายนอก (Functional Self-Esteem) คือ การเห็นคุณค่าในตนเองชนิดนี้สร้างขึ้นโดยผ่านการประเมินปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในชีวิต และเกี่ยวข้องกับ การที่บุคคลเปลี่ยนแปลงบทบาทอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน และการได้รับการยอมรับจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเองชนิดนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับความคาดหวังต่อบทบาททางสังคมและความสามารถในการเผชิญปัญหา และเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากกว่าที่จะเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองขั้นพื้นฐาน เพราะถ้าการเห็นคุณค่าในตนเองประเภทนี้ลดลง บุคคลจะแสดงออกถึงความหมดหวัง หมดแรงอ่อนล้า มีพฤติกรรมที่ผิดแปลกไปจากเดิม

พฤษภา สิ้นลือนาม (2559: 10-11) ได้รวบรวมลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (อนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ. 2542, ชีวิน บุญตัน. 2546, ธนารัฐ มีสวาย, อ้อมเดือน สดมณี และ สุภาพร ธนะชานันท์. 2553, Valle, Heaven, and Ciarrochi, n.d; Lavoie, 2002; Pelish, 2006; Khadivi, Adib, and Farhangpour, 2012) ว่าสามารถสำรวจจากการแสดงออก การคิด และความรู้สึกของตนเอง ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง	ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ
<ul style="list-style-type: none"> - รู้สึกว่าความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อการแสดงความเห็นหรือพฤติกรรมเชิงบวก - สามารถแสดงออกทางความรู้สึก อารมณ์ได้ในหลายๆ สถานการณ์ - สามารถปฏิบัติตนในสถานการณ์ใหม่ๆ ในทางบวกได้อย่างมั่นใจ - มีความอดทนต่อความผิดหวัง - มีความรับผิดชอบ - มีการสื่อสารในทางบวกกับตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการสื่อสารกับตนเองในทางลบ - แสดงให้เห็นความหดหู่หมดหนทางเรียนรู้ - มีความอดทนต่ำ - ไม่มีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ - ไม่ร่วมกิจกรรมใดๆ ที่เป็นสาธารณะประโยชน์ - มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ - คิดว่าตนเองไม่ใช่คนสำคัญ คิดว่าไม่มีใครสนใจตนเอง - ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำสิ่งใหม่ๆ

ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง	ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ
<ul style="list-style-type: none"> - มีสติควบคุมสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ในทางบวกหรือลบ - มีความเชื่อมั่นในตนเอง - ร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ - มีใบหน้า ท่าทาง วิธีพูดและการเคลื่อนไหว แผงไปด้วยความแจ่มใส ร่าเริง มีชีวิตชีวา - สามารถพูดถึงความสำเร็จหรือข้อบกพร่องของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมาและมีความจริงใจ - มีสุขภาพกายที่แข็งแรง - วางแผนชีวิตและตั้งเป้าหมายในการดำเนินชีวิต - พยายามพิสูจน์ความสามารถของตนเมื่อถูกตำหนิ - สามารถประนีประนอมเอาความต้องการของผู้อื่นและของตนเองไว้ร่วมกันได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - หมกมุ่นกับความคิดของตนเอง ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น - คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถ - ขี้อาย หลีกหนีปัญหา - สูบบุหรืและใช้สารเสพติด - มีพฤติกรรมก้าวร้าว - ไม่มีการวางแผนชีวิต - มีปัญหาด้านสุขภาพ

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า บุคคลที่มีลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. ลักษณะของบุคคลที่มีความเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

Coopersmith (1981 : 59) ได้อธิบายว่า บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำมักใช้กลไกป้องกันตนเอง รับรู้ว่ตนเองด้อยค่า ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเหล่านี้เกิดความรู้สึกว่ตนเองมีปมด้อย วิตกกังวล เก็บตัวไม่กล้าแสดงออก ไม่ชอบการแสดงออก ขาดความนับถือตนเอง แสวงหาการยอมรับจากผู้อื่นเพื่อให้เกิดการยอมรับตนเองไม่กล้ายุ่งเกี่ยวกับการกระทำที่อาจถูกปฏิเสธหรือได้รับคำตำหนิ ทั้งนี้บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ มักแสดงความเข้มแข็งให้ปรากฏออกมาเสมอๆ แต่แท้จริงแล้วบุคคลเหล่านี้จะรู้สึกหวาดกลัว ท้อแท้ ไม่มั่นใจในตนเอง มักตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนอื่น ไม่กล้าปฏิเสธในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย หวั่นไหวต่อคำวิจารณ์ มีความยุ่งยากในการแก้ปัญหาและทำให้คนรอบข้างเดือดร้อน มักนำความของคนอื่นมาใส่ใจ

Cloutte (2006 : 120) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำไว้ดังนี้ บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มักจะมีความรู้สึกเศร้าหมอง หดหู่และสิ้นหวังกับชีวิต มองโลกในแง่ลบ ไม่น่าอยู่ ดูเหมือนทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นมักมีความยุ่งยาก และไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหานั้นได้ รู้สึกเหมือนว่ตนเป็นผู้เคราะห์ร้าย

สรุปได้ว่า ลักษณะของบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองนั้น จะมีทั้งบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง และบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ซึ่งหากบุคคลใดที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงก็จะสามารถรับรู้คุณค่าและความสามารถของตนเองตามความเป็นจริงและยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงได้ดี มองโลกในแง่ดี และส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้นให้แสดงออกได้อย่างเหมาะสม รวมถึงมีความมั่นใจว่าตนจะสามารถทำทุกอย่างได้ประสบความสำเร็จได้ แต่หากบุคคลใดมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะทำให้บุคคลนั้นตัดสินใจคุณค่าตนเองในด้านที่ไม่ดี มักจะโทษผู้อื่นอยู่เสมอ ทำให้ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นได้และไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้

6. กระบวนการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง

Bradshaw (1981: 5-6) กล่าวว่ากระบวนการที่พัฒนาบุคคลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้นนั้น ควรศึกษาค้นหาวิธีทำให้บุคคลนั้นๆ ได้รับประสบการณ์ในด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่าใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จ เช่น ทางด้านวิชาการและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์หรือความคาดหวัง
2. ให้ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลได้แสดงอำนาจส่วนบุคคล การมีอิทธิพลอยู่เหนือเหตุการณ์และบุคคลมีความสำคัญต่อเขา
3. ให้ได้ประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า และได้รับการเอาใจใส่จากบุคคลที่มีความสำคัญและมีความสำคัญต่อเขา
4. ให้ได้มีโอกาสที่จะพัฒนาหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมในตัวเอง โดยรวมถึงความเชื่อต่างๆ ในด้านศาสนา จริยธรรม

เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ดังกล่าวข้างต้นไม่ว่าด้านใด หรือเป็นเพียงด้านเดียว หรือหลายด้านก็ตามจะส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น และจะทำให้คุณลักษณะในด้านต่างๆ ของบุคคลเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองขึ้นตัวบุคคลนั้นๆ

Gemey (1988) เสนอวิธีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง สรุปได้ดังนี้

1. ให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกแก่เด็ก แม้ในการกระทำที่ผิดพลาด
2. กระตุ้นให้เด็กใช้ประโยชน์ที่อ้างอิงถึงตัวเองในทางบวกให้มากขึ้น
3. การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก
4. ให้เด็กมีประสบการณ์ในการพบกับความสำเร็จ
5. ใช้กระบวนการในการกำหนดข้อตกลงในห้องเรียน
6. การให้คำแนะนำปรึกษาโดยตรงแก่เด็ก
7. มีกิจกรรมพิเศษสำหรับเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก

Brook (1992: 544-548) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ไว้ดังนี้

1. พัฒนาความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อส่วนรวม
2. เปิดโอกาสให้คิดทางเลือกและการตัดสินใจแก้ปัญหา

3. เสริมสร้างวินัยในตนเองโดยการสร้างแนวทางปฏิบัติและค่านึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น

ตามมา

4. ให้การสนับสนุน สร้างกำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก

5. ช่วยให้ได้รู้สึกล้มเหลวหรือความผิดพลาด

สุรรัตน์ วงศ์ชาชม (2557 : 35-36) ได้สรุปแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

1. ให้แต่ละคนได้ตระหนักและยอมรับทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของตน เพื่อจะได้นำจุดอ่อนไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งให้เกิดคุณค่าต่อตนเองหรือส่วนรวมมากขึ้น

2. ให้แต่ละคนมีโอกาสทำงานและแก้ไขปัญหาาร่วมกันโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้ทุกคนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในตนเองหรือเห็นคุณค่าในตนเองได้

3. เปิดโอกาสให้แต่ละคนได้เรียนรู้ถึงความสามารถที่แตกต่างกัน และแลกเปลี่ยนความคิดหรือประสบการณ์ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกันได้มากยิ่งขึ้น

4. เปิดโอกาสให้แต่ละคนได้แสดงความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อกลุ่มหรือส่วนรวม เพื่อให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจได้

5. สนับสนุนให้กำลังใจและให้ข้อมูลเชิงบวกแก่กัน จะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจและเกิดความภาคภูมิใจได้

6. จัดกิจกรรมที่ให้แต่ละคนได้ระลึกถึงสิ่งที่ตนประสบความสำเร็จ เพราะการระลึกถึงงานที่ทำสำเร็จแล้ว จะเป็นการชื่นชมตนเองและให้กำลังใจตนเองได้ดี

7. จัดกิจกรรมให้แต่ละคนยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ และสามารถเรียนรู้จากความล้มเหลวเพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดความสำเร็จในอนาคตได้

ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2555 : 15) ได้สรุปแนวทางเกี่ยวกับการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักจิตวิทยาหลายท่านไว้ ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การให้การยอมรับด้วยการรับฟังความคิดเห็น มีการเสริมแรงให้กำลังใจและการให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก

2. จัดกิจกรรมเพื่อให้โอกาสแก้ปัญหาร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และใช้ปัญหาแบบปลายเปิดเพื่อให้โอกาสคิดด้วยเหตุผลอย่างอิสระและสามารถประสบความสำเร็จในการคิดแก้ปัญหา

3. เปิดโอกาสให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็น เป็นการสะท้อนความคิดและค่านิยมของตน เพื่อให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและเข้าใจในความคิดเห็นและค่านิยมของผู้อื่น

4. มีการให้คาดหวังถึงวันข้างหน้าหรือตั้งเป้าหมาย เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง นอกจากนี้ การระลึกถึงงานที่ทำสำเร็จแล้วจะเป็นการชื่นชมตนเองและให้กำลังใจตนเอง

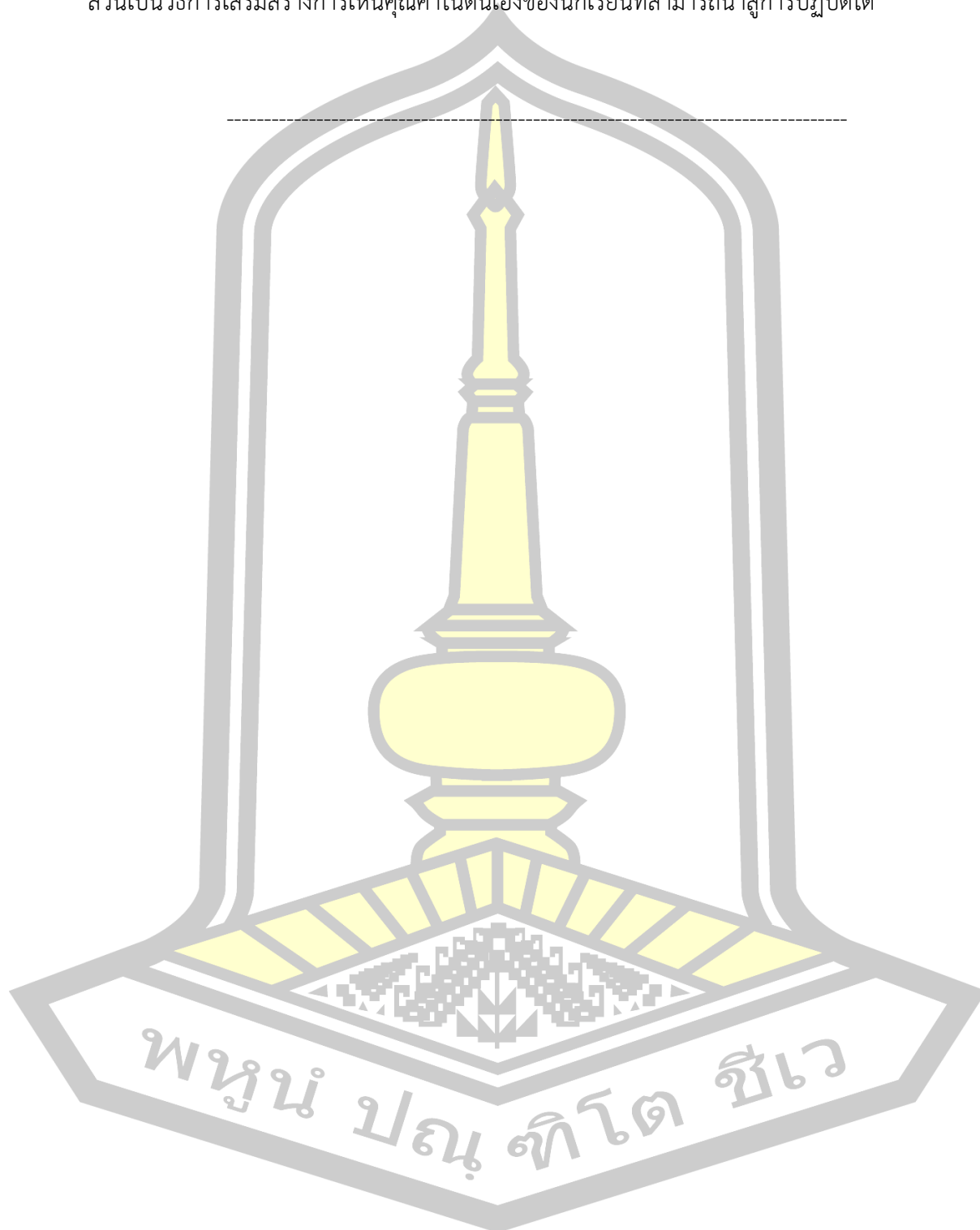
5. มีการวิเคราะห์และให้ข้อมูลย้อนกลับจากการแก้ปัญหาร่วมกันช่วยให้เกิดการเสนอแนะ ให้ด้วยเหตุผล ทำให้เกิดการยอมรับสภาพตามความเป็นจริง การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองจะช่วยให้เกิดความตระหนักและยอมรับความสำเร็จและความล้มเหลวของตน

พุกษา สิ้นลือนาม (2559 : 22-23) ได้สรุปบทบาทของครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับนักเรียน ดังนี้

1. ครูควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เข้าใจ ยอมรับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน
 2. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
 3. ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกในทางที่เหมาะสม โดยครูสามารถทำได้ในกิจกรรมแนะแนว หรือสอดแทรกระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือพานักเรียนไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
 4. ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนได้เห็นและปฏิบัติตาม เช่น พฤติกรรมการพูดดี ปฏิบัติดี
 5. ครูควรจัดวิชากลุ่มสนใจไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนชอบและถนัดเพื่อเป็นการคลายเครียดและสร้างความสุขในการเรียน
 6. ครูสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม
 7. ครูควรให้กำลังใจสำหรับนักเรียนที่ทำความดี โดยการยกย่อง มอบรางวัล มอบเกียรติบัตร และควรชักชวนให้นักเรียนคนอื่นทำตามแบบอย่างเพื่อนที่ดี
 8. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาของนักเรียน
 9. ครูเป็นผู้คอยชี้แนะ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง
- ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก ครูควรจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ครูต้องควบคุมการใช้สื่อที่ไม่เป็นประโยชน์สำหรับนักเรียน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

จากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองสรุปได้ว่า การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ การให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จ จัดให้นักเรียนได้ระลึกถึงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์หรือความคาดหวังที่ตั้งไว้ การให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกแก่นักเรียน ให้คำแนะนำปรึกษาโดยตรงแก่นักเรียน ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับด้านบวกแก่นักเรียน เปิดโอกาสให้คิดทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหา รู้และเข้าใจสาเหตุของปัญหาและมีแนวทางในการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ได้ทำงานและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รับรู้และเข้าใจความต้องการและความรู้สึกของตนเอง ช่วยให้นักเรียนรู้สึกยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาด ได้ตระหนักและยอมรับจุดแข็งจุดอ่อนของตน เปิดโอกาสให้แต่ละคนได้พัฒนาความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อส่วนรวม ได้เรียนรู้ถึงความสามารถที่แตกต่างกัน แลกเปลี่ยนความคิดหรือประสบการณ์ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกัน การให้ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลได้แสดงอำนาจส่วนบุคคล การมีอิทธิพลอยู่เหนือเหตุการณ์และบุคคล ตลอดจนให้ได้มีโอกาสที่จะพัฒนาหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมในตัวเอง การจัดกิจกรรมพิเศษสำหรับเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับนักเรียน ให้ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่า ตนได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า กระตุ้นให้นักเรียนใช้ประโยชน์ที่อ้างอิงถึงตัวเอง ในทางบวกมากขึ้น รัก และนับถือตนเองและผู้อื่น ใช้กระบวนการในการกำหนดข้อตกลงในห้องเรียน เสริมสร้างวินัยในตนเองให้แก่นักเรียนโดยสร้างแนวทางปฏิบัติและ

คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมา หรือ การแสวงหาแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมกับตนเอง ซึ่งที่กล่าวมา
ล้วนเป็นวิธีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่สามารถนำสู่การปฏิบัติได้

แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ใช้ในโปรแกรมการพัฒนาครู
ในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

โมดูลที่ 1 การพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ด้านการพึ่งพาตนเอง

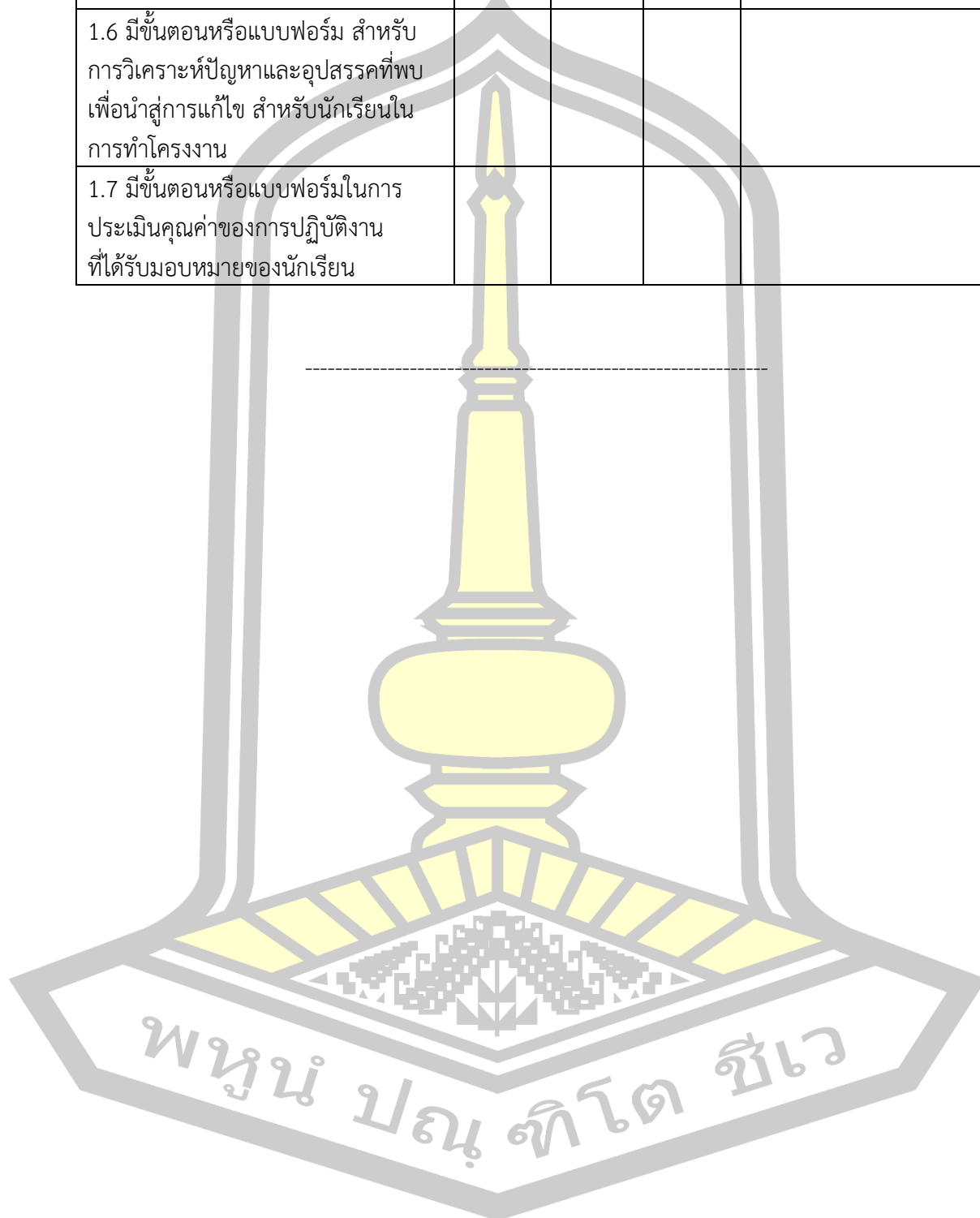
แบบประเมินความเหมาะสมของโครงการก่อนนำไปใช้

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ประเมินโครงการ/แผนการสอนโครงการของครู
 2. โปรดพิจารณาโครงการ/แผนการสอนโครงการที่ครูสร้างขึ้นสำหรับนำไปใช้พัฒนา
- นักเรียน ตามตัวบ่งชี้ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการประเมินที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ในกรณีที่ต้องการให้ปรับปรุง กรุณาให้ข้อเสนอแนะ

ตัวบ่งชี้ ด้านการพึ่งพาตนเอง	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะ
	ดีมาก	ดี	พอใช้	
1.1 มีขั้นตอนให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง				
1.2 มีขั้นตอนให้นักเรียนวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย เป็นลายลักษณ์อักษร				
1.3 มีขั้นตอนการตรวจสอบการปฏิบัติงานเป็นระยะ เพื่อตรวจสอบพฤติกรรม “ความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย” ของนักเรียน				
1.4 มีขั้นตอนหรือแบบฟอร์มเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติของนักเรียนในพฤติกรรมความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมายเป็นระยะ				
1.5 มีขั้นตอนหรือแบบฟอร์มให้นักเรียนประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จด้วยตนเอง				

ตัวบ่งชี้ ด้านการพึ่งพาตนเอง	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะ
	ดีมาก	ดี	พอใช้	
1.6 มีขั้นตอนหรือแบบฟอร์ม สำหรับการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบ เพื่อนำสู่การแก้ไข สำหรับนักเรียนใน การทำโครงการ				
1.7 มีขั้นตอนหรือแบบฟอร์มในการ ประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมายของนักเรียน				

แบบวัดการพึ่งพาตนเองของนักเรียน

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้ สร้างขึ้นเพื่อใช้ตรวจสอบพฤติกรรมการพึ่งพาตนเองของนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. โปรดพิจารณาพฤติกรรมของนักเรียน และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

พฤติกรรม ด้านการพึ่งพาตนเอง	ผลการแสดงพฤติกรรม			ข้อเสนอแนะ
	ปฏิบัติ ด้วย ตนเอง	ปฏิบัติ ร่วมกับ เพื่อน	ไม่มี การ ปฏิบัติ	
1.1 มีการกำหนดเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง				
1.2 กำหนดแผนในการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย				
1.3 มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย				
1.4 มีความอดทน และเพียรพยายาม เพื่อกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย				
1.5 มีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในด้านความสำเร็จ				
1.6 มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบเพื่อนำสู่การแก้ไข				
1.7 มีการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย				

พหุบัณฑิตวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติ พัชรวิษณุ (2544) “การฝึกอบรมการศึกษานอกระบบ” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักสูตร การเรียนรู้และเทคนิคการฝึกอบรม เล่ม 2 หน่วยที่ 10 นนทบุรี: สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .
- กุลธน ธนาพงศธร. (2540). *การพัฒนาบุคลากร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิเคเตอร์เพาเวอร์พอยซ์.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2540). *Self Esteem : พลังแห่งความเชื่อมั่น*. กรุงเทพฯ : ที. พ. พริน.
- จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล. (2532). *ผลของการจัดโปรแกรมการฝึกการกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชไมพร เจริญครบุรี. (2546). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชน ผู้ติดยาเสพติด*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาญ สวัสดิ์สาลี (2550) *คู่มือนักฝึกอบรมมืออาชีพ : การจัดทำเนื้องานฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ* กรุงเทพฯ สวัสดิการสำนักงาน กพ.
- ชินอนงค์ ประชุมชิต. (2553). *ผลการใช้กิจกรรมละครบำบัดที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชื่นทิพย์ อารีสมาน. (2545). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการ เห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนตามแนวคอน สตรัค ดีวิสต์กับการสอนด้วยสัญญาการเรียน*. ปริญญาโท ศศ.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2550). *จิตวิทยาศัพท์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณลินี ควรรคร. (2556). *ผลการพัฒนาคุณค่าในตนเองของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และ เยาวชนจังหวัดนครพนมโดยการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยม*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงกมล ทองอยู่. (2557). *แนวทางการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ตามทฤษฎีการรับรู้ ความสามารถของตน*. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. ปีที่ 4 (ฉบับที่ 2), 181.
- ดวงรัตน์ รongกลัด. (2550). *การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของ นักศึกษาที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กทม. : ประสานการพิมพ์.
- ทรัพย์มณี สุทธิโพธิ์ (2545) *การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรระดับบริหารในโรงงานอุตสาหกรรม* *ขอนแก่น* รายงานการศึกษาปัญหาพิเศษ บธ.บ. มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ไท คำล้าน. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษา* *สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉัตร ตัญญาวัช. (2554). *ผลของกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก* *กำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ บ้านแกร์ต้า จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- นฤมล มณีงาม. (2547). *การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตาม* *หลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริรัตน์ เปี้ยพัด. (2558). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์* *ประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับ* *ถือตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิรันดร์ วัชรินทร์รัตน์. (2540). *การศึกษาการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด* *สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชจิรา สุมณฑา. (2549). *ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของ* *นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญยง ชื่นสุวิมล. (เข้าถึงได้จาก <http://www.polsci.chula.ac.th>)
- ประณมพร สุจริต และทรงสุตา ขวัญประชา (เข้าถึงได้จาก <http://www.army2mi.th/>)
- ปิยะดา คำแก้ว. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4* *โรงเรียนนาทวีวิทยาคม อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภากร โภกลมิมศรี. (2544). *การศึกษาความต้องการแรงจูงใจ และการเห็นคุณค่าในตนเองของ* *ประชากรยากจนในชุมชนมหาวงษ์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. สารนิพนธ์ สส.ม. (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2536). *สอนเด็กให้มีความนับถือตนเอง*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พนัส หันนาคินท์. (2542). *การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนต.

- พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา. (2557). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนเครือข่ายบริการ สาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.gaa-moph.com/>. สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 ตุลาคม 2559.
- พฤกษา สิ้นลือนาม. (2559). *ขอให้...เห็นคุณค่าในตนเอง*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.slideshare.net/OumAngel/Self-esteem/>. สืบค้นเมื่อ วันที่ 11 มีนาคม 2559.
- มนูญ ไชยทองศรี (2544) *ความต้องการพัฒนาตนของบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานประถมศึกษาอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร* รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2554) การฝึกอบรม <http://210.246.188.53trang1kmc/modules.php?name=News&file=print&sid=433> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2561.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2550). ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนา. มกราคม 2562. <<http://swu60.swu.ac.th/home/Default.aspx?tabid=3307.articleId.html>>.
- ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวผู้นำทางการบริหาร* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ยุพดี ธรรมชาติ. (2546). *การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสงขลา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.
- รัศมี โพนเมืองหล้า. (2543). *การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลักขณา สุกุลทอง. (2550). *การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้โปรแกรมฝึกการคิดโยนิโสมนสิการ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วาสนา รัตนสีหภูมิ. (2558). *การพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางลบต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรรณเพ็ญ ประสิทธิ์. (2550). *ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบย่อยของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรารณณ์ โปธิศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิคการละคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร อาวะกุล (2550) *การฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ :เซ็นเตอร์ ดิสคัฟเวอรี.

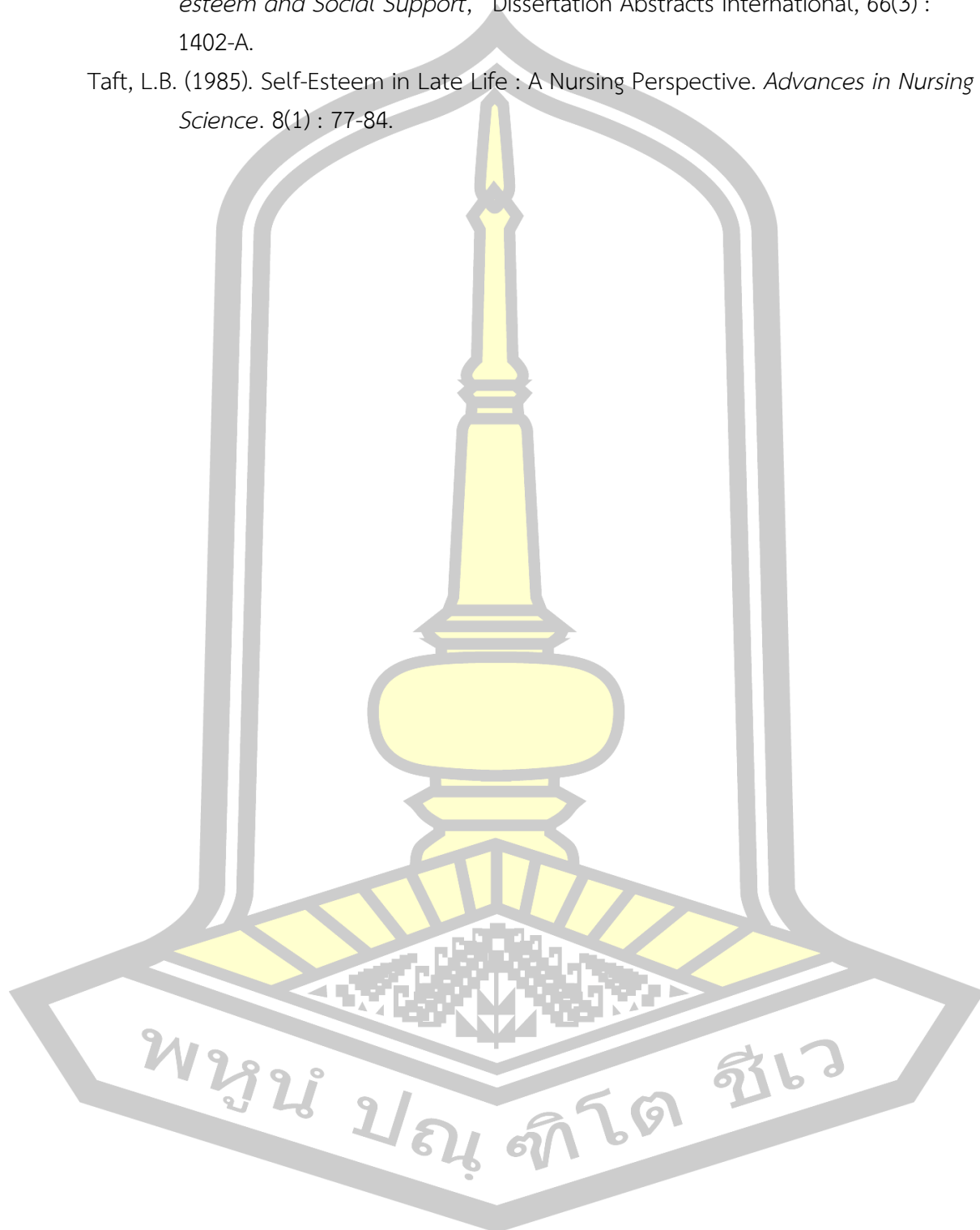
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2541). *การบริหารบุคคลภาครัฐไทย : กระแสใหม่และสิ่งท้าทาย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุดทอง.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมจิต ตุ่นแยง. (2550). *การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมชาย หิรัญกิตติ. (2542). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2540). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมฤทัย ชัยพัฒน์. (2552). *ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนว Trotzer ที่มีต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. การค้นคว้าแบบอิสระ วท.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สหชาติ ไชยรา (2544) *การพัฒนาบุคลากรของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดอำเภอเมืองหนองบัวลำภู* รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดา ส่งเดช. (2546). *การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู โครงสร้างครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. (2543). *การพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนิ ลิกชะไชย. (2555). *ผลของการใช้โปรแกรมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนทรี สุภรณ์บุญ. (2546). *ผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม และโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อความรู้สึกมีปมด้อยในตนเองของเด็กก่อนวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงราชวิถี*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุปรียา เพ็งสถิตย์. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระหว่างการใช่และไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

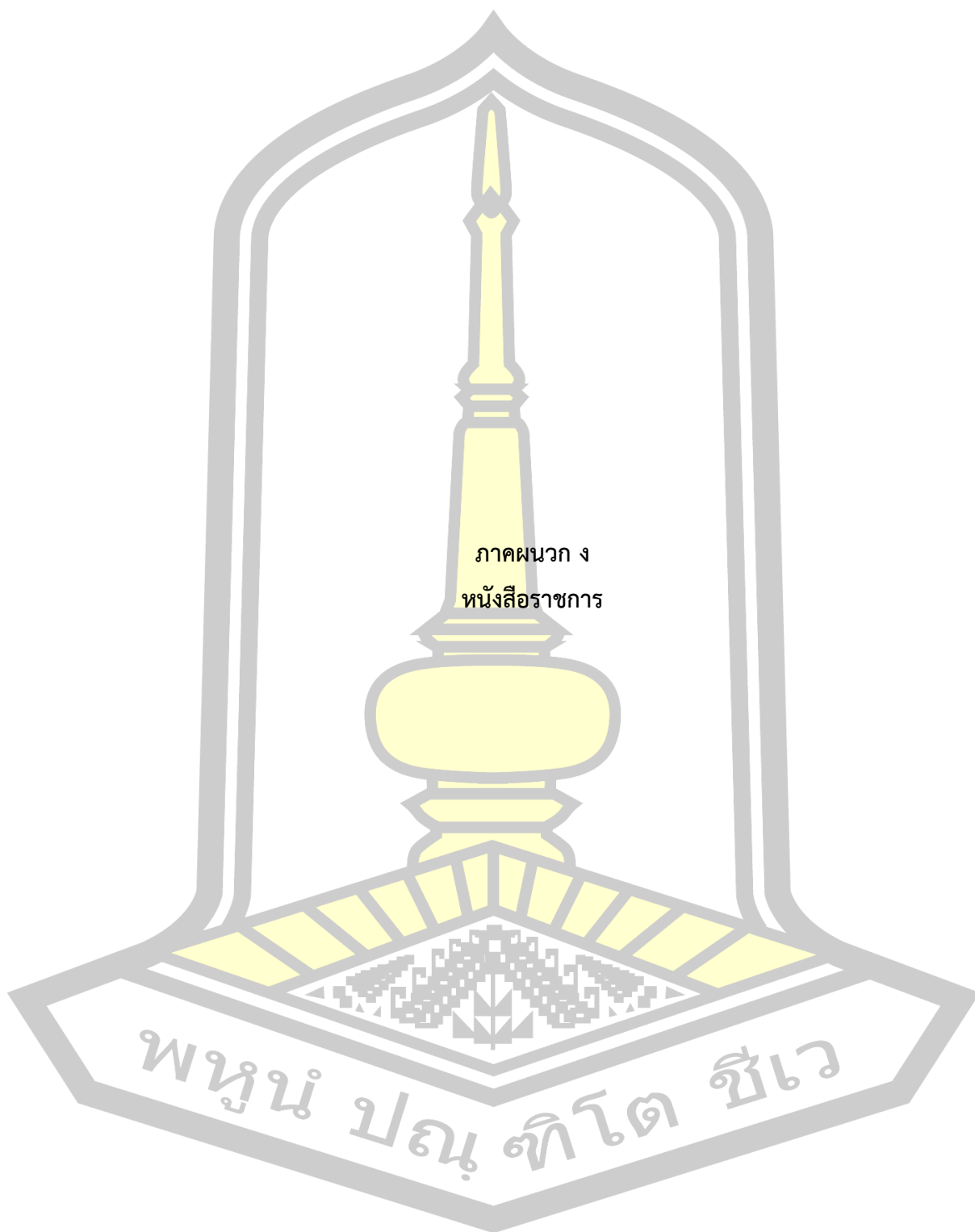
- สุมินตรา พงศธร. (2550). *สรุปเรื่องของหลักสูตร*. สภาการศึกษาภาคทอริกแห่งประเทศไทย, 2(79).
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรรัตน์ วงศ์ชาชม. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรณีย์ พุทศรี. ม.ป.ป. “การพัฒนาความนับถือตนเองในเด็กและเยาวชน (Self-esteem).” ใน *กระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กไทยในทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว.
- หงษ์ฟ้า อีรวงศ์นุกูล. (2556). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หรรษา สุขกาล. (2543). *การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการทำงานระหว่างเรียน เพื่อส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา* สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิเชษฐ์ พูลทรัพย์ และมณูญ พูลทรัพย์. (2553). *การศึกษารูปแบบกระบวนการสร้างพลังต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมและโรงพยาบาลปลอดบุหรี่*. พิษณุโลก : โรงพยาบาลพุทธชินราชพิษณุโลก.
- อรชума พุ่มสวัสดิ์. (2538). *การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบที่ต่างกันตามการ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอุมา สงวนญาติ. (2544). *การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเองที่มีรูปแบบการตอบและการวิเคราะห์ต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรุณ รัชธรรม. (2540). *การพัฒนาและฝึกอบรม : ศึกษาเชิงพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุมพร ตรังคสมบัติ. (2543). *EVEREST พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง*. กรุงเทพฯ : ชันดำการพิมพ์.
- อัศวพรธณ ขวัญชื่น. (2546). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ สส.ม. (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- อัญชลี ประสบจิตพร. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2559). *การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรบนพื้นฐาน 70:20:10 Learning Model = Competency Based 70:20:10 Learning Model*. กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

- Asadolah Khadivi et al, 2012. "Relationship between Spiritual Intelligence and Self – esteem with Student Education Improvement." Pelagia Research Library 2(6) : 2408-2412.
- Barry, P.D. (1998). *Mental Health and Mental Illness*. 5th ed. Philadelphia: J.B. Lippincott.
- Brook, R.B. (1992). *Self-Esteem During the School Year*. Pediatric Clinice of North America. 39(3) : 537-551.
- Coopersmith, S. (1981). *The Antecedents of Self-inventory*. (2nd ed.). Palo Alto, California : Psychologists.
- Guthman, Lindsey and Roble-Pina A, Roble-pinat. (2002). *Demographic and Educational Influence on the Self-esteem of Adolescents from Divorce and Intact families in Rural Areas*. 15 August 2011. www.shusu.edu/-piic/Summer2002/Guthman.html
- Goldstein and Ford. (2002) [http : //pirun.ku.ac.th/~g /4968073report/ /475531Training_by_5doc](http://pirun.ku.ac.th/~g/4968073report/475531Training_by_5doc) สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2560
- Good, C.V.. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Iqbal Ahmad et al. (2013). "Relationship between Self – esteem and Academic Achievements of Students : A Case of Government Secondary Schools in District Swabi, KPK, Pakistan." *International J. Soc. Sci. & Education* 3(2) : 361-369.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper & Row.
- McGee, Rob, Williams Sheila and Nada-Raja Shyamala. (2011). *Low Self-esteem and Hopelessness in Childhood and Suicidal Ideation in Early Adulthood- Statistical Data Included Journal of Abnormal Child Psychology*. 2011 http://find.articles.com/p/articles/mi_0902/is_4_29ao_77874090 August.
- Mcmillan, James H, Judy Singh; & Lio G. Simonetta. (1995). *Self-Oriented, Self-Esteem, Self-Destruct the Psychology of Being Human*. New York : Wiley.
- Newman, Barbana M. (1986). *Adolescent Development*. Columbus: Merrill.
- Owen, K.B. (2002). "Child & Adolescent Develop. New York : McGraw-Hill.
- Reza Andam et al. (2013). "The Study of Self – esteem among Volunteer and Non-volunteer in Sport." *International Research Journal of Applied and Basic Sciences* 4(2) : 286-289.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the Self*. New York : Basic Books.
- Shobhna Joshi and Rekha Srivastava. (2009). *Self – esteem and Academic Achievement of Adolescents* (Online). <http://medind.nic.in/jak/109/s1p33.pdf>. August 23, 2013.

Smith, J.A. (2005). "The Efficacy of a School-base Support Group on Adolescent Self-esteem and Social Support," *Dissertation Abstracts International*, 66(3) : 1402-A.

Taft, L.B. (1985). Self-Esteem in Late Life : A Nursing Perspective. *Advances in Nursing Science*. 8(1) : 77-84.

ภาคผนวก ง
หนังสือราชการ

พหุบัน ปณ ทิโต ชีเว

ที่ ศธ. 0530.5(2) / ว2430

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 พฤศจิกายน 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายกำพล แสนบุญเรือง

ด้วย นางพรจิต สอนโกษา นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รศ.ดร.ลักขณา สรีวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0868568855

ที่ ศธ. 0530.5(2) / ว2431

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 พฤศจิกายน 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางอภิศยารัตน์ ประราศรี

ด้วย นางพรจิต สอนโกษา นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รศ.ดร.ลักขณา สรวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นขอความอนุเคราะห์เป็น ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0868568855

ที่ ศธ. 0530.5(2) / 2538

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

18 ธันวาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ด้วย นางพรจิต สอนโกษา นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สรวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางพรจิต สอนโกษา ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้นำไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0868568855

ที่ ศธ. 0530.5(2) / 2539

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

18 ธันวาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ด้วย นางพรจิต สอนโกษา นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สรีวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นางพรจิต สอนโกษา เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174

เบอร์โทรนิสิต 0868568855

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางพรจิต สอนโกษา
วันเกิด	วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2514
สถานที่เกิด	อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 117 หมู่ที่ 4 ตำบลสระคู อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู อันดับ คศ.3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล เลขที่ 559 ถนนปัทมานนท์ ตำบลสระคู อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45130
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2529 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวาปีปทุม ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2532 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวาปีปทุม ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2537 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พ.ศ. 2562 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว